

T.C
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
DİNLER TARİHİ BİLİM DALI

HRİSTİYANLIK TARİHİNDE
FRANSİSKEN TARİKATI

ABDÜLKADİR KURT
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
DOÇ. DR. MUSTAFA SAMİ BAYBAL

Konya -2012

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Öğrencinin	Adı Soyadı	Abdülkadir KURT		
	Numarası	094245031006		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri / Dinler Tarihi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	☒	Doktora ☐
	Tezin Adı	Hristiyanlık Tarihinde Fransisken Tarikatı		

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Abdülkadir KURT

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü**

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

	Adı Soyadı	Abdülkadir KURT	
	Numarası	094245031006	
Öğrencinin	Ana Bilim / Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri / Dinler Tarihi	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Mustafa Sami BAYBAL	
	Tezin Adı	Hristiyanlık Tarihinde Fransisken Tarikatı	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan *Hristiyanlık Tarihinde Fransisken Tarikatı* başlıklı bu çalışma 27/09/2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda **oybirliği** ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Doç. Dr.	Mustafa Sami BAYBAL - Danışman	
Yrd. Doç. Dr.	Ahmet ARAS –Jüri Üyesi-	
Yrd. Doç. Dr.	Doğan KAPLAN - Jüri Üyesi-	

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Abdülkadir KURT		
	Numarası	094245031006		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Felsefe ve Din Bilimleri / Dinler Tarihi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐	
	Tez Danışmanı	Doç. Dr. Mustafa Sami BAYBAL		
Tezin Adı		Hristiyanlık Tarihinde Fransisken Tarikatı		

ÖZET

Hristiyanlık, Hz. İsa'nın peygamberliği ile başlayan, kutsal kitabı İncil olan, ilahi kaynaklı ve günümüzde mensubu en fazla olan dindir. Hristiyanlık-diğer tüm dinlerde olduğu gibi- mensuplarının zamanla geçirdikleri; ekonomik, kültürel ve sosyal değişimlerden etkilenerek, yaşamını sürdürebilmek ve mensuplarını kaybetmemek, hatta daha da artırabilmek için, kendisini güncelleme zorunluluğu ile karşı karşıya kalmıştır. Bu zorunluluk zamanla, Hristiyanlık içerisinde, dini yorumların farklı algılanışları sebebiyle kendisini; Katolik, Ortodoks ve Protestan gibi mezheplere ayrılarak göstermiştir. Mezhepler içerisinde de dini algılama ve yorum farklılıklarından dolayı, İncil'i ve Mesih İsa'yı farklı yorumlayan, yorumlarını kendi hayat tarzları haline getiren ve etrafına taraftar toplayan ve kurdukları tarikatlarla, Hristiyanlık Dinine farklı bir bakış açısı kazandıran –Hristiyan Literatürüne göre- azizler ortaya çıkmıştır.

Bu Azizlerden birisi de Assisili Aziz Fransua'dır. 1182 yılında İtalya'nın Assisi şehrinde dünyaya gelen Fransua aldığı dini eğitimin ardından İsa gibi fakir yaşamayı, İncil'i okumayı, insanlara İncille vaaz etmeyi ve dilencililiği bir yaşam şekli haline getirerek, düşüncelerinin etrafında insanları etrafında toplamayı başarmıştır. Yaşadığı dönemin sosyal ve ekonomik sıkıntılarına ve ilk zamanlarda Papa'nın karşı çıkmasına rağmen zamanla taraftarları artan Fransua, ortaya koyduğu dini hareketini yazdığı kural ile sistematik hale getirmiş ve tarikatının ilk şeklini oluşturmuştur. 1226 yılında 45 yaşında iken vefat eden Aziz Fransua'nın, hayatını misyonerliğe adanması, kadınlar için ilk tarikatı kurması, savaşa ve silaha karşı çıkması, Orta çağın baskıcı tutumuna karşı durması, Kiliseyi eleştirirken kiliseye karşı saygı ve bağlılıktan ödün vermemesi, İsa'ya benzeme çabası doğaya önem vermesi gibi özellikleri, aradan geçen yedi asıra rağmen günümüzde hâlâ hatırlanmasına,

tarafklarının koyduğu kurallar çerçevesinde dünyanın birçok yerinde misyonerlik faaliyetlerine devam etmesine ve Hristiyan Hacılar tarafından ziyaret edilmesine sebep olmuştur. Aziz Fransua ve taraftarları Orta Çağın kapanıp, Rönesans döneminde Hümanizm akımının ortaya çıkmasında katkı sağlamışlardır.

Anahtar Kelimeler: Hristiyanlık, Aziz Fransua, Fransisken Tarikatı

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin

 Adı Soyadı Abdülkadir KURT

 Numarası 094245031006

 Ana Bilim / Bilim Dalı Felsefe ve Din Bilimleri / Dinler Tarihi

 Programı Tezli Yüksek Lisans Doktora

 Tez Danışmanı **Doç. Dr. Mustafa Sami BAYBAL**

 Tezin İngilizce Adı : The Franciscan Order in Christianity History.

SUMMARY

Christianity is a religion which begins with the prophecy of Jesus, its holy book is the Bible. It is also the religion of divine origin, and today has most members. Christianity was influenced by economic, cultural and social changes that its members encountered with, in the course of time like in the other religions. Therefore it had to update itself in order to survive ,not to lose its members and increase them even more. Because of the different perception of religious interpretations, this obligation shows itself by dividing Christianity into Catholic, Orthodox and Protestant denominations in the length of time. Because of the perception of religion and differences in interpretations within the denominations - according to the Christian literature - some saints have emerged. These saints interpreted the Bible and Jesus Christ differently, brought their comments into their lifestyles, gathered the fans around themselves and lend a different perspective to the religion of Christianity with the religious orders that they founded.

One of these saints is St. Francis of Assisi. After his religious education, Francis, who was born in Assisi, Italy in 1182, succeeded in gathering people around his ideas by making it a lifestyle; living in poverty like Jesus, reading the Bible, giving biblical preaching to the people, and begging. Despite the social and economical difficulties of his period and the objections of the Pope at the first time, Francis increased the number of his followers and by writing the rules, he has made his religious movement systematic and has created the early form of his order. St. Francis who died at the age of 45, dedicated his life to missionary. He has established the first order for women and has opposed the war and weapons. He stood against the oppressive attitude of the Middle Age and while criticizing the Church, he has always remained faithful to the respect and loyalty. Besides them all, his efforts to be like Jesus, his characteristics such as giving importance to the environment has

resulted in his still being remembered in spite of the intervening seven centuries. Those features of him also resulted in his followers' continuing the missionary movement all around the World and his being visited by the Christian pilgrims. St Fransua and his followers contributed to the closure of the Middle age and the revealing of the Humanism movement in theRenaissance period.

Key Words: Cristianity, St Francis, The Fransican Order

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	iii
TEZ KABUL FORMU	iv
ÖZET	v
SUMMARY	vii
İÇİNDEKİLER	ix
ÖNSÖZ	xv
KISALTMALAR	xvii
GİRİŞ	1
I. Tezin Amacı, Önemi, Kaynakları, Yöntemi ve Sınırlandırılması	1
A.Konunun Amacı ve Önemi	1
B.Konunun Yöntemi ve Sınırları	1
C.Konunun Kaynakları	2
II. Hristiyanlığın Tarihsel Gelişim Süreci	3

BİRİNCİ BÖLÜM

I.AZİZ FRANSUA'NIN HAYATI	15
A.Hayatı, Gençliği ve Eğitimi	15
B.Fransua'nın Dine ve Tanrıya Yönelme Evreleri	16
C.Eski Yaşantısını Terkedip Cüzzamlıların Arasına Katılması	19
D.Aziz Fransua'nın Manevî Gelişimi	25
1. İnhiraf	25
2.Rabbini Tanıma	25
3.Dünyayı Terk etme	26
4.Tanrı Tarafından Görevlendirilmesi	26
5. Muhteşem Çokluk	26

II. AZİZ FRANSUA’NIN ESERLERİ.....	27
A. Kurallar, Vasiyetname ve Uyarıları	27
B. Mektupları.....	27
C. Duaları	27
D. Dikte Yazıları.....	28
E. Aziz Fransua’nın Vaaz, Dua ve Nasihatlerinden Örnekler	28
1. Barış İçin Dua	28
2. Yaratıkların İlahisi.....	29
3. Aziz Fransua’ya Dua	31
4. Aziz Fransua’nın Günlük Söylediği Mezmur	31
5. Aziz Fransua’nın Rahip Leone’yi Takdisi.....	33
6. Aziz Fransua’nın Vasiyeti	33
7. Beythelemlili Çocuğa	36
8. Dua	37
9. Tanrı’ya Övgü	38
10. Aziz Fransua’nın Duası (1)	39
11. Aziz Fransua’nın Duası (2).....	40
12. Aziz Fransua’nın Duası (3)	41
13. Aziz Fransua’nın Birader N’ye Mektubu	41

İKİNCİ BÖLÜM

I. FRANSİSKEN TARİKATININ KURULUŞU	43
A. On iki Havari	43
B. Kurallar ve Papalık Onayı.....	44
C. Endüljans	48

D.Fransua'nın Müslümanlar İle Diyalogu	51
E.Fransua'nın Hastalanması ve Yerine Vekil Tayin Etmesi	55
F.Stigmata.....	55
G.Fransua'nın Ölümü.....	57
II. FRANSUA'NIN ÖLÜMÜNDEN SONRA TARİKATIN DURUMU	60
A.Cortonalı Elias Dönemi (1232-1239).....	60
B.Parmalı John Dönemi (1244-1257).....	61
C.Aziz Bonaventura Dönemi (1257-1274).....	62

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I.FRANSİSKEN TARİKATININ ÖZELLİKLERİ	64
A.Fransisken Düzeni.....	67
B.Fransisken Tarikatının Önem Verdiği Manevî Değerler.....	69
1.Tanrı Sevgisi	69
2.Mesih Sevgisi.....	70
3.İncil.....	72
4.Kilise.....	73
5.Kardeşlik.....	75
6.Alçakgönüllülük ve Fakirlik	76
7.İtaat.....	78
C.Fransisken Sembolü (Tau).....	79
II.FRANSİSKEN TARİKATININ UZANTILARI	80
A. Fransiskenlerin Fikir Ayrılığına Düşmesi ve Tarikatın Bölünmesi.....	80
B. Freres Mineurs	83

C.Yoksul Klaralar (Poor Clares)	86
D. Ruhaniler (Sprituels).....	89
E. Manastırcılar (Conventuels).....	90
F. İtaakârlar (Observants)	92
G.Büyük Bölünme (1328-1417).....	9
1.Yalın Ayaklar (Discalced)	95
2.Değişenler (Reformati)	96
3. Yeniden Toplananlar (Recollecti)	97
H.Kapusenler (Capuchins)	98
I.Laik Fransisken Tarikatı	99
J.Fransisken Düşünce Okulları.....	101
III. FRANSİSKEN TARİKATININ TANINMIŞ ŞAHSİYETLERİ	105
A.Fransisken Vaizler.....	105
B.Fransisken Azizler	106
C.Kutsanmış Olanlar (Mübarekler)	107
D.Fransisken Bilim Adamları.....	109
E.Fransisken Papalar	111
IV. BAZI FRANSİSKENLERİN HAYATLARI	112
A.Bonaventura (1217-1274).....	112
B. Roger Bacon (1220-1292)	112
C. John Duns Scotus (1266-1308).....	113
D. Ockhamlı William (1290-1349).....	115
E. Padualı Anthony (1195-1231).....	116
F. Francis Mayron (De Mayronis) (1280-1327).....	117

G.Azize Elizabet (1207-1231	117
H.Bernardinus (Sienalı) (1380-1444)	118
I. Yuhanna (De Capestrano) (1386-1456).....	118
J. Antonius Maria Zakariya (1502-1539).....	119
V. FATİH SULTAN MEHMET'İN FRANSİSKENLERLE İLGİLİ FERMANI	119
VI.GÜNÜMÜZDE FRANSİSKENLER.....	129
VII.TÜRKİYE'DE FRANSİSKENLER	133
VIII.FRANSİSKEN TARİKATI VE MİSYONERLİK.....	137
SONUÇ.....	148
BİBLİYOGRAFYA	151
EKLER	157
Ek 1:Fatih Sultan Mehmet'in Fransiskanlerle İlgili Fermanının Orijinal Metni	157
Ek 2: Aziz Fransua'nın Kalıntıları	160
Ek 3: Freres Mineurs Düzeni Tarihi.....	161
Ek 4: Fransisken Tarikatının Uzantısı Yoksul Klaralar	162
Ek 5: Fransisken Sembolü (Tau).....	163
Ek 6: Fransisken Azizler Ve Kutsallar Takvimi	164
Ek7:Uluslararası Fransisken Örgütü'nün Birleşmiş Milletler'de Çalışma Şekli	171
Ek 8: Afrikada Fransiskenler Ofisleri	172
Ek 9: Kronolojik Olarak Aziz Fransua'nın Hayatı	173
Ek 10: Fransisken Tarikatının Tarihçesi.....	174
Ek 11: Assisi'deki Aziz Francesco Bazilikası	176

ÖNSÖZ

“Hristiyanlık Tarihinde Fransisken Tarikatı” başlıklı bu çalışmada Hristiyanlıkta ortaya çıkmış azizlerden birisi olan Aziz Fransua’nın hayatı, eserleri ve tarikatı ele alınmıştır. Hristiyanlık -diğer tüm dinlerde olduğu gibi- mensuplarının zamanla geçirdikleri; ekonomik, kültürel ve sosyal değişimlerden etkilenerek, yaşamını sürdürebilmek ve mensuplarını kaybetmemek, hatta daha da artırabilmek için, kendisini güncelleme zorunluluğu ile karşı karşıya kalmıştır. Bu zorunluluk zamanla, Hristiyanlık içerisinde, dinî yorumların farklı algılanışları sebebiyle kendisini; Katolik, Ortodoks ve Protestan gibi mezheplere ayrılarak göstermiştir. Mezhepler içerisinde de dinî algılama ve yorum farklılıklarından dolayı, İncil’i ve Mesih İsa’yı farklı yorumlayan, yorumlarını kendi hayat tarzları haline getiren, etrafına taraftar toplayan ve kurdukları tarikatlarla, Hristiyanlık Dinine farklı bir bakış açısı kazandıran –Hristiyan Literatürüne göre- azizler ortaya çıkmıştır.

Hristiyanlıkta ortaya çıkan azizlerden birisi de Assisili Aziz Fransua’dır. Tezimizde, Hristiyanlığın tarihsel gelişim süreci, Aziz Fransua’nın hayatı ve eserleri, kurduğu Fransiskenler Tarikatı, tarikatın özellikleri ve misyonerlikle ilgili faaliyetleri eldeki mevcut kaynaklar ışığında incelenmeye ve verilerin bir araya getirilerek konunun daha iyi anlaşılır hale getirilmesi hedeflenmiştir.

Eldeki mevcut kaynaklar incelendiğinde, Aziz Fransua’nın isminin, dil farklılığından dolayı; François, Francis, Francesco gibi farklı kullanımlarının olduğu ortaya çıkmıştır. Konunun daha iyi anlaşılabilmesini sağlamak amacıyla, farklı kaynaklarda farklı isimler kullanılan azizin ismi olarak, Fransua isminin kullanılmasının daha yararlı olacağı kanaatine varılmıştır.

Çalışmamız giriş hariç üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Konunun amacı, önemi, kapsamı ve kullanılan kaynaklar hakkında kısa bilgiler aktarılmıştır. Hristiyanlık hakkında genel bilgiler ve Hristiyan Mezhepleri hakkında kısaca bilgiler verilmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde Aziz Fransua’nın doğumu, gençliği, eğitimi, ailesi ve dinî gelişim sürecinden, Aziz Fransua’nın dualarından, şiirlerinden, vasiyetinden, ikinci bölümde Fransisken Tarikatı’nın kuruluşundan, Papalık

tarafından onaylanmasından, esaslarından, Aziz Fransua'nın Müslümanlar ile olan diyaloğundan, Aziz Fransua'nın ölümünden ve kendisinden sonra tarikatın durumundan, üçüncü bölümde ise Fransisken Tarikatı'nın özelliklerinden, tarikatın manevî değerlerinden tarikatın uzantılarından ve tanınmış şahsiyetlerinden, kısaca Fransisken Tarikatının misyonerlik faaliyetlerinden ve Türkiye'deki durumundan bahsedilmiştir. Sonuç bölümü ile de çalışma sona erdirilmiştir.

Hazırlamış olduğumuz tez ile Fransisken Tarikatının kurucusu Aziz Fransua'nın hayatı, eğitimi ve eserleri, Fransisken Tarikatı, tarikatın bölümleri, tarikatın manevî yaşamı, misyonerlik faaliyetleri hakkında genel bilgiler sunmaya çalıştık. Çalışmamızın ileride Fransiskenler ile ilgili akademik çalışma yapmak isteyenlere bir nebze olsun yol göstereceğine inanıyoruz.

Çalışmamızda bize rehberlik yapan Doç. Dr. Mustafa Sami BAYBAL hocama, aynı zamanda fikir ve derslerinden azami derece istifade ettiğim, Doç. Dr. Galip ATASAĞUN ve Yrd. Doç. Dr. Ahmet ARAS hocalarıma da teşekkürü bir borç bilirim.

Abdülkadir KURT

KONYA-2012

KISALTMALAR

A.Ü.A.Ö.F.Y. : Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları

A.Ü. : Anadolu Üniversitesi

a.g.e. : Adı geçen eser

a.g.m. : Adı geçen makale

Bk : Bakınız

c. : Cilt

çev. : Çeviren

d. : Doğumu

DİA : Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

DİB. : Diyanet İşleri Başkanlığı

DİBY. : Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları

Ed. : Editör

Hz. : Hazreti

Haz. : Hazırlayan

İSAM : İslami Araştırmalar Merkezi

m. : Miladi

Mt : Matta

m.ö. : Milattan Önce

m.s. : Milattan Sonra

NKM Yay	: Nüve Kültür Mrkezi Yayınları
ö	: Ölümü
s.	: Sayfa
Sde	:Stratejik Düşünce Enstitüsü
sy	:Sayı
St.	: Saint (Aziz)
S.Ü.İ.F.D.	: Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
T.D.V.	: Türkiye Diyanet Vakfı
v.b.	: Ve benzeri
vol	:Volume (Cilt)
v.s.	: Vesaire
Yay.	: Yayınları
yy.	: Yüzyıl

GİRİŞ

I. Tezin Amacı, Önemi, Kaynakları, Yöntemi ve Sınırlandırılması

A.Konunun Amacı ve Önemi

Dünya üzerinde iki milyarı aşkın mensubuyla en çok müntesibi olan din Hristiyanlıktır. Her dinde olduğu gibi Hristiyanlıkta da mezhepler ve tarikatlar vardır. Dinler Tarihi açısından Hristiyanlık dinî, genel mânâda geniş bir şekilde ele alınıp incelenirken, bunun gölgesinde kalan inceleme alanlarından biri de mezhepler ve tarikatlardır. Hristiyanlık dinî, mensuplarının zamanla geçirdikleri; ekonomik, kültürel ve sosyal değişimlerden etkilenerek, yaşamını sürdürebilmek ve mensuplarını kaybetmemek, hatta daha da artırabilmek için, kendisini güncelleme zorunluluğu ile karşı karşıya kalmıştır. Bu zorunluluk zamanla, Hristiyanlık içerisinde, dinî yorumların farklı algılanışları sebebiyle kendisini; Katolik, Ortodoks ve Protestan gibi mezheplere ayrılarak göstermiştir. Mezhepler içerisinde de dinî algılama ve yorum farklılıklarından dolayı, İncil'i ve Mesih İsa'yı farklı yorumlayan, yorumlarını kendi hayat tarzları haline getiren ve etrafına taraftar toplayan ve kurdukları tarikatlarla, Hristiyanlık dinine farklı bir bakış açısı kazandıran –Hristiyan literatürüne göre- azizler ortaya çıkmıştır. Azizlerin zamanla kendilerine taraftarlar bulmalarıyla tarikatlar ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda çeşitli özellikleriyle ön plâna çıkan tarikatlardan biri de kurucusu Assisili Aziz Fransua olan ve bu isimle anılan Fransiskanlardır.

Bu çalışmadaki temel amaç: Hristiyan tarikatlarından biri olan Fransiskan tarikatının ortaya çıkış sebeplerini, görüşlerini, felsefesini eldeki mevcut kaynaklara göre tarikat hakkında dinler tarihi disiplini çerçevesinde bir değerlendirme yapmaktır.

B. Konunun Yöntemi ve Sınırları

Çalışmamızın temel çerçevesi genel mânâda Hristiyanlığın tarihsel gelişimi ile başlayıp, özelde ise Aziz Fransua ve onun kurmuş olduğu tarikat olan Fransiskan Tarikatı ile sınırlıdır. Ancak konunun daha iyi anlaşılması açısından Hristiyanlığın tarihsel gelişim süreci hakkında genel bilgiler de verilmiştir.

Araştırma esnasında dökümantasyon ve fiş hazırlama yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmamız esnasında, kütüphanelerden, ilgili kitaplardan, internet sitelerinden, dergi ve makalelerden toplanan bilgiler, objektif bir şekilde konunun akışına göre harmanlayarak hazırlamaya, deskriptif metotdunu uygulamaya ve Dinler Tarihi'nin genel kurallarına elimizden geldiğince sadık kalmaya azami gayret gösterdik.

C. Konunun Kaynakları

Öncelikle çalışmamızın temeli Hristiyanlık olduğundan dolayı genel Hristiyanlık bilgileri veren temel kaynaklardan ve kutsal kitaplardan yararlandık. Üzerinde çalıştığımız Aziz Fransua ve Fransisken Tarikatı hakkında ise Dinler Tarihi kaynaklarından, ansiklopedik bilgilerden faydalanmaya çalıştık.

Çalışmamızda temel olarak içerisinde hayatına dair fazlaca bilgi bulunmamasına rağmen Aziz Fransua'dan bahseden iki eserden esas itibariyle faydalanılmıştır. Bunlar: Renee ZELLER'in, "Aziz Fransua", Çev. Dominik PAMİR, İstanbul, 1977 kitabı ile Astrid İANNITTO'nun yazdığı "Tanrı İçin Yaşanmış Bir Hayat-Assisili Fransua'nın Hayatı ve Öğretileri", İstanbul, 1994 kitaplarıdır. Bunun dışında Fransiskenlerin kurmuş oldukları internet sitelerinden, Aziz Fransua'yı serafik (göksel) pederi ve kurucuları kabul eden Sent Antuan Katolik Kilisesi Kütüphanesinden, Sent Antuan Katolik Kilisesi İnternet Sitesinden, Katolik Ansiklopedilerinden ve Selçuk Üniversitesi Kütüphanesinden yararlanılmıştır.

II. Hristiyanlığın Tarihsel Gelişim Süreci

M.s.1. yüzyılda Roma İmparatorluğunun gölgesinde ortaya çıkan Hristiyanlık günümüzde iki milyara yakın bağlısıyla dünyanın en yaygın dindir.¹Hristiyanlığın ortaya çıktığı Filistin, m.ö. 1.yüzyıldan itibaren hızlı bir şekilde Helenleşmeye başlamıştır. Hristiyanlığın doğduğu coğrafyada Yahudilik dışında birbiriyle ilişkili başlıca dört kültürel model mevcuttu. Bunlar:

1-Grek

2-Roma

3-Helenistik²

4-Pagan (çok tanrılı, politeist)

Grek kültürü kendisini felsefe alanında göstermişti. M.ö. 1.yüzyıldan itibaren Yeni Eflatuncu Felsefenin çatısı altında birleşmiş olan Aristocu, Stoacı, Epiküroscü ve septik düşünceler bütün Grek felsefını etkisi altında tutmuştur. Bazı Hristiyan doktrinlerinin formüle edilmesinde bunların büyük katkısı olmuştur. Helenistik din Attis, Kibele, Mitra gibi Doğu ve Ortadoğu kaynaklı ilâhlar etrafında oluşmuş mistik bir yapıya sahiptir. Bu dinlerin temel inançlarından olan, ölen ve yeniden dirilen tanrılarla kurtuluş doktrini Hristiyanlıktaki bazı kavramlara tesir etmiştir.³

Ortadoğu bölgesinin yerli halklarının oluşturduğu, çoğu semitik⁴ kökenli paganların dinî sistemleri Hristiyanların ortaya çıktığı sırada mevcuttu. Attis ve Kibele⁵ ile ilgili inançlar esas olarak büyük oranda pagan topluluklara aittir. Bununla birlikte Helenistik kültürün etkisiyle pagan dinî sistemleri gnostik bir

¹ Mahmut Aydın, “*Hristiyanlık*”, Yaşayan Dünya Dinleri, DİB. Yay., Ankara, 2007, s. 78.

² Helenistik: Temeli Büyük İskender’in istilası sonucu Yunan kültürünün Asya kültürleriyle harmanlanması sonucu ortaya çıkan kültüre denir. Roma çatısı altında Helenistik Kültür, Akdeniz kıyılarındaki diğer kültürlerin (Etrüsk, Kartaca, Kelt vs) de katılımıyla Greko-Romen'e dönüşmüştür. (Geniş Bilgi İçin Bk. <http://tr.wikipedia.org/> (19.07.012))

³ Kürşat Demirci, “*Hristiyanlı*“, DİA, İstanbul, 1998, c.XVII, s.330.

⁴ Semitik: Arapları, Habeşleri, Arami ve Süryanileri ve de İbranileri içine alan dil grubunu konuşanları tanımlamak için kullanılır. (Geniş Bilgi İçin Bk. M. Aydın, Ansiklopedik Dinler Sözlüğü, s. 682.)

⁵ Kibele: Anadolu’da yüzlerce yıl inanılmış ve tapınılmış, toprağın simgesi olan ana tanrıça; yalnızca tarımın ve bereketin değil, vahşi doğanın da simgesi olan, yırtıcı hayvanların oryucusudur. Attis ise, çok güzel bir delikanlıdır. Kibele, kendi tapınağının bakımını, bu Frigyalı genç Attis’e emanet eder. Ama bir koşulu vardır. Attis, tanrıçaya, bakir kalma sözü verir ve bu sözünden asla dönmeyecektir. Attis bir ölümlüye aşık olur ve Kibele ile aralarındaki ilişki efsaneye döner. Attis ve Kibele anlatıla gelen bir Anadolu efsanesidir. (<http://tarihinizinde.com/etiket/kibele-nedir/>)

karaktere bürünmüştür.⁶ Hristiyanlık yukarıda sayılan grupların hepsinden etkilenmiş, bunların karışımından ortaya çıkmış bir dindir.

Hristiyan, m.s. 1.yüzyıl sonlarından itibaren, Pavlus'un düşünceleri doğrultusunda İsa'nın ulûhiyetini ve Mesih olduğu fikrini savunan kişilere verilen isimdir. Hristiyan ismi ilk kez Antakya civarında Pavlus'un İsa ile ilgili görüşlerine uyanlar için "Mesihçi" anlamında kullanılmıştır. Tacitus'a göre bu isim I. yüzyılın son çeyreğinde Romalılarca kilise mensupları için kullanılmaktaydı. Kilise sonradan bu ismi benimseyerek kullanmaya başladı. Hristiyanlık, İsa sonrası dönemde Pavlus'un düşünceleri doğrultusunda şekillenen dinsel gelenektir.⁷ İsa'ya ve İncil'e tabi olan tüm Hristiyanların dinine verilen genel bir isim olmakla birlikte Katolik, Ortodoks ve Protestan kiliselerinden teşekkül eden üç büyük mezheple daha küçük çaptaki birçok mezhep ve tarikattan meydana gelen çeşitli cemaatlerin tümünün üst isim olarak kullandıkları bir terimdir.⁸

Hristiyanlık her şeyden önce İsa-Mesih anlayış üzerine temellenen bir inanca sahiptir. Hristiyanlık inancının ana fikri İsa-Mesih hem tanrının oğlu hem de insanlığın kurtarıcısıdır. Tanrı, peygamber olarak biricik oğlunu yeryüzüne göndermiştir.⁹ Filistin bölgesinde doğan Hristiyanlık vahiy ve kutsal kitaba dayanan özde tek tanrılı olmakla birlikte sonradan teslise, üçlemeye yer vermiş ilâhî kaynaklı bir dindir. Hristiyanlıkta İsa-Mesih, merkezî bir öneme sahiptir.

Bugünkü Hristiyanlık Yahudiliğin inanç, ibadet ve gelenekleriyle Yunan-Roma (Greko-Romen) âleminin kültürlerini birleştiren bir kurtarıcı tanrı dinîdir.¹⁰ Bu dine inananlara da, İbranice "Meşiah", Grekçe "Hristos" (Mesih) kelimesinden kaynaklanan "mesihe bağlı olanlar" anlamında Hristiyan denmiştir.¹¹ İsa'nın ulûhiyetini ve Mesihliğini kabul edenlere ilk defa Antakya'da rastlanmış, m.s. I.yüzyılda Hristiyanlar "Mesih Taraftarları" anlamında kullanılmıştır. Daha sonra Romalılar bu ismi bütün Hristiyanlara teşmil etmişlerdir.¹² Meşiah, yağlanmış anlamına gelir. Yahudi kralları vazifeye başlamadan önce kutsal yağla

⁶ Kürşat Demirci, "Hristiyanlık", s. 330.

⁷ Şinasi Gündüz, "Hristiyanlık", Din ve İnanç Sözlüğü, Vadi Yay. Ankara, 1998, s.169.

⁸ Ali Erbaş, "Hristiyanlık", Yaşayan Dünya Dinleri, A.Ü. Web-Ofset Tesisleri., Eskişehir, 2010, s.182.

⁹ Kürşat Demirci, *a.g.m.*, s. 328.

¹⁰ Günay Tümer, Abdurrahman Küçük, *Dinler Tarihi*, Ocak Yay., Ankara, 2002, s. 260.

¹¹ Ekrem Sarıkçıoğlu, *Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi*, Fakülte Yay., Isparta, 2002, s. 293.

¹² Mehmet Aydın, *Dinler Tarihine Giriş*, NKM Yay., Konya, 2008, s.201.

yağlandıklarından Yahudiler gelecek olan kurtarıcılarını böyle adlandırmışlardır.¹³ Hristos kelimesi batı dillerine Christ olarak geçmiştir. Hristiyanlar için, şakirtler, Kardeşler, Azizler, İnananlar, Seçilmişler, Çağırılmışlar, Kilise, Fakirler, Dostlar, Celileliler isimleri de kullanılmaktadır.¹⁴

İncillerde “Hristiyan, Hristiyanlık” gibi kavramlar yer almaz. İnciller İsa’yı merkez almakta ve onun hayat hikâyesi kitabı niteliği taşımaktadır. Hristiyanlık aslında monoteist bir dindir. İncillerde bu hükme ulaştırılacak ifadeler vardır.¹⁵ Allah’ın birliğinden söz edilmektedir. Fakat aynı metinlerde bir kısım ifadeler, mecazi deyimler, daha sonra bir üçleme anlayışına yol açmıştır. Kilisece sahib (kanonik) kabul edilen İncil metinlerinde İsa “Tanrı’nın Oğlu”, Allah’da “Baba” olarak nitelendirilmektedir.¹⁶

Filistin’de Roma imparatorluğunun hâkimiyeti altında bulunan Yahudilerde çeşitli mezhepler zuhur etmiştir. Bunlar arasında dînî konular çıkar meselesi yapılmış, mabetler ticarethaneye dönüştürülmüş ve her türlü ahlâk dışı davranışlar mubah görülür olmuştur. Böyle bir ortamda İsa peygamber olarak gönderilmiştir.¹⁷

Hristiyanlık Monoteist dinler içerisinde yer almasına rağmen, Baba-Oğul-Ruhu’l-Kudüs üçlüsü içerisinde tek tanrı kavramını kurmaya çalışır.¹⁸

Hristiyanlık, İsa’nın tebliğiyle başlamış, kendinden sonraki bazı gelişmelerle bugünkü şeklini almıştır.

Eldeki mevcut kaynakların bize sunduğu bilgiler ışığı altında İsa’nın tarihsel yaşamını tam olarak ortaya koymak mümkün değildir. Ancak Hristiyan kutsal kitabı olarak kabul edilen Yeni Ahit’in İsa hakkında sunduğu bilgileri bir araya getirdiğimizde onun kimliği ile ilgili olarak şunları söyleyebiliriz: İsa Kral Herod’un ölüm tarihi olan m.ö. 4. yılda Galile Bölgesinin Nasıra kasabasında bakire Meryem’den dünyaya gelen bir Yahudi idi.

¹³ Günay Tümer, Abdurrahman Küçük, *Dinler Tarihi*, s. 261.

¹⁴ Ali Erbaş, “*Hristiyanlık*”, s.182.

¹⁵ Yuhanna, 44.

¹⁶ Resullerin İşleri, 11/26.

¹⁷ Ahmet Aras, *Dinlerde Çalışma Hayatı ve Meslekler*, Konya, 2004, s. 53.

¹⁸ Mehmet Aydın, *a.g.e.*, s. 202.

Çocukluğunu ve gençliğini bu kasabada geçirmiş, m.s. 28. yılda Yahya tarafından Ürdün Nehri'nde vaftiz¹⁹ edilmiş, Yahya'nın şehit edilmesinden sonra yaklaşık otuz yaşlarında tebliğ faaliyetlerine başlamış ve m.s. 30. yılda Kudüs'teki kutsal mabette bazı olaylara ve karışıklıklara sebebiyet verdiği için dönemin Roma Valisi tarafından kargaşa, anarşi ve isyan çıkartmakla suçlanarak çarmıh cezasına çarptırılmıştır.²⁰

İsa'ya ilk inanlar Yahudi dinine inanan, putperestlerin zulüm ve baskılarından kurtulmak isteyen kişilerdi. İsa'nın Yahudilerin dinî inanışlarını eleştirmesi, Yahudilerde sıkıntı yaratmıştır. Romalı idarecilerin de Yahudileri ellerinden kaçırmamak için İsa'yı çarmıha germeleri, İsa'nın çarmıha gerilmesinden üç gün sonra dirilerek belli bir süre havarileriyle²¹ yaşaması, İsa'ya inananların sayısının artmasına sebep oldu.²²

İsa, İncillerde yer aldığı şekliyle meleğin Yusuf'a²³ ve Meryem'e²⁴ talimatı doğrultusunda İsa'ya verilmiş bir isimdir.²⁵ Roma İmparatorluğu döneminde etkin olan Ortadoğu kökenli sır dinleri oldukça yaygındı. Bu dinler bazı inanç konularında birbirlerini etkilemişler, inanç alışverişinde bulunmuşlardır. Bunların başında hiç şüphesiz ölen ve dirilen kurtarıcı tanrı motifi gelmekteydi. Sır dinlerinin mensupları kurtarıcı tanrının ölümüne ve yeniden dirilmesine iştirak ederek ölümsüzlüğe ulaşacaklarına inanmaktaydı.²⁶ İsa'nın dünyaya geldiği dönemde yukarıdaki gibi sır dinlerinin fikir ve inançlarının revaçta olduğu bir dönemdir. Yahudi inancının Helen kültürü²⁷ ile etkileşime girmesinin bunda büyük etkisi olmuştur. M.ö. 63. yılda Filistin bölgesini işgal eden Roma İmparatorluğu hâkimiyetini sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda göstermiştir. Yönetimde

¹⁹ Vaftiz: Vaftiz sözcüğü "suya batırmak, yıkamak" anlamlarına gelen Yunanca βαπτίζω (*vaptizo*) sözcüğünden türemiştir. Hristiyanlıkta vaftiz; kişinin alnını ıslatmak veya tüm vücudunu suya batırmak şeklinde icra edilen bir dinî "arınma" ve "yeniden doğma" törenidir. (Geniş Bilgi İçin Bk., Mehmet Aydın, *Ansiklopedik Dinler Sözlüğü*, s. 778.)

²⁰ Mahmut Aydın, *Yaşayan Dünya Dinleri*, s. 85.

²¹ Havari:(Apostle) İsa'ya inanan ve onu destekleyen 12 öğrencisine verilen ad. Peter, Andrew, James, John, Philip, Bartholomeus, Thomas, Matthew, James (Küçük), Thaddaeus, Simon ve Yahuda (Yahuda'nın ihaneti ile yerini Matthias almıştır.) (Geniş Bilgi İçin Bk. Ş.Gündüz, *Din ve İnanç Sözlüğü*, s. 160.)

²² İncil, Markos, 16/9-20.

²³ Matta, 1/21.

²⁴ Luka, 1/31.

²⁵ Sami Baybal, *İbrahimi Dinlerde Mesih'in Dönüşü*, Yediveren Yay., Konya, 2002, s.27.

²⁶ Mahmut Aydın, *a.g.m*, s.77.

²⁷ Helen Kültürü: Yunan medeniyeti ile doğu medeniyetinin birbirini etkilemesi sonucu ortaya çıkan medeniyettir. Bilgi için bk. Mehmet Aydın, *Ansiklopedik Dinler Sözlüğü*, Konya, 2005, s. 285.

Latince yaygın olarak kullanılırken, Grekçe günlük yaşantıda ve ticaretle kendisini hissettirmekteydi. İşte Helenistik fikirlerin havralara kadar girdiği bu dönemde üstün kudretlerle teçhiz edilmiş tabiatüstü tanrısal bir krallık kuracak ve Yahudileri sefaletten kurtaracak bir kralın hayal edildiği Mesih fikri canlanmıştır.²⁸

Yahudiler yaşadıkları dönemin zorlukları sebebiyle Davut soyundan bir mesihin geleceğine, kral olacağına, sadece Yahudileri kurtaracağına ve onları dünyaya hâkim kılacağına inanıyorlardı. İsa ise insanları birlik ve beraberliğe çağırıyor, dîni konuların çıkar meselesi yapılmaması gerektiğini, mabetlerin tanrıya yakınlaşma yeri olduğunu, ahlâk dış davranışlardan uzak durulması gerektiğini, kardeşliğe, sevgiye, fedakârlığa, hak yola çağırıyordu. Mesih kendi nesillerinden bekleyen Yahudiler İsa'nın çağrısına inanmadılar. Dünyevî şeylere düşkün gruplar ve İsa'nın âhirete yönelik söylemlerine kulak tıkayan Yahudiler çarmıh olayına sebep oldular. İnanç sistemini İsa'nın çarmıha gerilme olayı ile geliştiren Hristiyanlar onun Mesih olduğunu iddia ederken, "Mesih muzaffer olarak çarmıhta ölmez" diyerek İsa'nın Mesih olmadığına hükmeden Yahudiler İsa'nın peygamber olmadığına kanaat ettiler. Böylece Yahudiler İsa'yı asi, suçlu, sıradan bir insan olarak görürken Hristiyanlar ise onu tanrılaştırdılar.

İsa'nın tebliğ ettiği dinin kısa sürede Yahudiler dışındaki diğer milletler arasında yayılması, Hristiyanlığı kabul eden milletlerin kendilerine zor gelen Yahudi ibadet ve geleneklerini kabul etmek istememeleri Yahudi geleneklerini devam ettirmek isteyen Hristiyanlarla bu geleneklere karşı çıkan ve çoğunluğu putperestlikten gelen Hristiyanları karşı karşıya getirdi. Bu durum karşısında ağırlığını koyan Pavlus, Hristiyanlığa girenlerin eski Yahudi adetlerine uymalarının zorunlu olmadığını belirtti. O'nun bu söylemi havarilerle, özellikle Petrus ve Yakup'la ilişkilerinin bozulmasına neden oldu. Bu karşılıklı zıtlaşma Yahudi asıllı Hristiyanlarla Putperest asıllı Hristiyanların yollarının tümünden ayrılmasına neden oldu. Merkezi Kudüs'te bulunan Yahudi asıllı Hristiyanlar, liderleri Yakup'un öldürülmesi ve m.s. 70 yılında Kudüs'ün Romalılar tarafından yakılıp yıkılması üzerine büyük darbe aldılar. Bu durum Ebionitler'in²⁹, Petrus önderliğindeki

²⁸ Ahmet Aras, *Protestanlık Tarihinde Calvinizm*, Yaprak Grafik, Konya, 2004, s. 2.

²⁹ *Ebionit*: Hz. Yakub'un önderliğindeki Hz. Musa'nın şeriatine bağlı olup, Hz. İsa'nın sadece bir peygamber olduğunu kabul eden cemaat. (Geniş Bilgi İçin Bk. Ş. Gündüz, *Din ve İnanç Sözlüğü*, s. 106.)

putperest asıllı Hristiyanlar karşısında zayıf düşmesine ve gitgide zayıflayarak m.s. IV. yüzyılda tarih sahnesinden silinmelerine sebep olmuştur.³⁰

Yabancıların Havarisi diye adlandırılan diğer adı Saul olan Pavlus, (m.ö.5/ m.s.67) Tarsus'ta doğan ve Roma vatandaşı olan bir diaspora Yahudisidir.³¹ Pavlus 30 yaşlarında iken Kudüs'e gelerek burada İsa taraftarlarına karşı mücadele etmiştir. Hristiyan geleneklerine göre İsa'nın çarmıha gerilmesinden sonra Şam yolunda geçirdiği bir vizyon sonucu İsa'nın taraftarları arasına katıldı. Kendisinin ilham (vahiy) yoluyla havari olduğunu söyledi. Anadolu'ya seyahatler düzenleyerek Romalı putperestlerin desteğiyle Hristiyanlığı yaymaya çalıştı. M.s.32 ile 42 yılları arası havarilerle inanç esasları konularında büyük tartışmalara girmeyen Pavlus ölümüne kadar yaklaşık 20 yıllık bir sürede yeni oluşan imanın en önemli ilâhiyatçısı ve misyoneri olmuş, mektuplar yazmış, birçok seyahatler gerçekleştirmiş, Hristiyanlığı bir dünya dinî yapmaya çalışmıştır.³²

İncillerde Allah ile ilgili açıklamalar İsa'ya nazaran pek azdır. Bununla beraber Allah'ın "Göğün ve yerin Rabbi", "Bir" olduğu da belirtilir. Hristiyan Kutsal Kitabında üçleme hiçbir yerde zikredilmemektedir. Ancak "Ben ve Baba biriz", "Babanızın ruhu", "Allah'ın ruhu" gibi deyimler, zamanla Allah'ın yanında İsa ve Kutsal Ruh'un da tanrı sayılmasına kadar varan yorumlara yol açmıştır.³³ Bu tür yorumları ilk başlatan, havarilere sonradan katılan Pavlus olmuştur. "İsa'nın yaşadığı asrın en büyük ilâhiyatçısı" diye nitelendirilen Pavlus, bugünkü Hristiyanlığın kurucusu olarak kabul edilmektedir. Modern bilginlere göre günümüz Hristiyanlığı, İsa'nın nizamından çok, Pavlus'un yorumlarıdır.³⁴

Birçok defa öldürülmek istenen ve Hristiyanlığın gerçek kurucusu olarak kabul edilen Pavlus, Mesih doktrini, ilk günah tasavvuru, şeriat, egemenlik, havarilik, Evharist ve benzeri konuların Hristiyanlığa girmesine sebep olmuştur.³⁵

³⁰ Baki Adam-Mehmet Katar, *Dinler Tarihi*, A.Ü.A.Ö.F.Yay., Eskişehir, 2006, s. 69.

³¹ Diaspora: Bu kelime İbranicede "sürgün" anlamına gelmektedir. Yahudilerin m.ö. 586 yılında Babil'e sürgüne gönderilmeleri, Yahudi tarihinde çok önemli bir dönüm noktasını teşkil etmektedir. Daha sonraki dönemlerde, İsrail toprakları dışında yaşamak zorunda kalan Yahudiler için de "sürgündeki" Yahudiler denmiştir. (Geniş Bilgi İçin Bk. Mehmet Aydın, *Ansiklopedik Dinler Sözlüğü*, s.163.)

³² Şinasi Gündüz, *Pavlus Hristiyanlığın Mimarı*, Ankara Okulu Yay., Ankara, 2001, s. 28-30.

³³ Günay Tümer, Abdurrahman Küçük, *Dinler Tarihi*, s. 262.

³⁴ Şinasi Gündüz, *a.g.e.* ss. 12-13.

³⁵ Şinasi Gündüz, *"Pavlus" Din ve İnanç Sözlüğü*, s.303.

Pavlus'un etkisiyle farklı bir yöne giren Hristiyanlık, Roma Devleti içerisinde hızla yayılmaya başlamış. Bu durum Putperest Romalı idarecileri rahatsız etmiş, Hristiyanlara karşı baskıların artmasına neden olmuş, Hristiyanlar büyük kayıplar vermiş, insanlar korkularından çoğu kez yer altı şehirleri ve mağaralarda ibadet etmişlerdir. İmparator Konstantin'in 313 yılında Hristiyanlara serbestlik tanıyan Milan Fermanı'nı ilan etmesiyle Hristiyanlara yönelik baskı ve zulüm sona ermiştir. İmparator Konstantin 325 yılında İznik Konsilini toplamış, toplanan konsilde Baba ve oğlun tabiatı tartışılmış, Baba ve İsa'nın tanrılığı kabul edilmiş, farklı birçok İncil'den dört tanesi (Matta, Markos, Luka, Yuhanna) kanonik olarak kabul edilmiştir. İmparator Büyük Teodosius döneminde 381 yılında toplanan İstanbul Konsili'nde Kutsal Ruhun tanrılığına karar verilmiştir. İsa'nın çarmıha gerilmesinden sonra, havariler dönemi ve Pavlus'un yorumlarıyla şekillenen Hristiyanlık m.s.313 yılında Milan Fermanıyla Roma İmparatorluğu bünyesinde resmi bir din sıfatı elde eder iken m.s.380 yılında Roma'nın Devlet Dinî olmuştur.

Baba Tanrı ve Oğul İsa'dan sonra Kutsal Ruh'unda eklenmesi ile teslisin unsurları tamamlanmıştır. İmparator Büyük Teodosius, Hristiyanlığı Roma'nın resmi dinî haline getirmiş ve imparatorluğun her tarafında putperestliği yasaklayarak, Hristiyanlığı himayesi altına almıştır. Bu süreçte kilise Roma Toplumunun eski inanç ve uygulamalarını özümseyerek Roma İmparatorluğunun idari yapısını kendisini örnek almıştır. Kilisenin yönetim biçimlerine getirilen kimselere putperest Roma Başrahibinin "Pontifeks Maksimus" şeklindeki unvanı da daha sonraki dönemlerde Roma Piskoposu Papa için kullanılmıştır. Roma İmparatorluğunun 395 yılında Doğu ve Batı Roma adıyla ikiye bölünmesiyle İstanbul ve Roma Kilisesi arasındaki ilişki bozulmuş, kendisini Grek Kültürüne daha yakın gören İstanbul Kilisesi, Latin düşüncesinin temsilcisi sayılan ve tüm batı dünyasının lideri konumundaki Roma Kilisesini ve Papa'yı önder olarak kabul etmemiştir.

381 İstanbul Konsili'nde İstanbul Piskoposu Nestoryus, İsa'da biri beşeri ve diğeri ilahî olmak üzere iki tabiat olduğu düşüncesini ifade edince afroz edilmiştir. Suriye, İran ve Hindistan'a yayılan dinî gruplar İstanbul Piskoposu Nestoryus'un görüşlerini benimseyerek ana kitleden kopmuş ve Nesturi olarak adlandırılmıştır.

451 Kadıköy Konsilinde teslis üzerindeki tartışmalar üzerine ayrılıklar olmuş, bu ayrılıklar sonucu ortaya çıkan gruplar Monofizit Kiliseler denilen Antakya Süryani, Kıpti, Habeş ve Ermeni Grogeryen Kiliselerini oluşturmuşlardır. 1054 yılında ortaya çıkan İstanbul Ortodoks Kilisesi, Roma'dan ayrılmıştır. Roma Kilisesi kendisinin havarilerin lideri Petrus tarafından kurulduğu iddiasıyla üstünlük iddiasında bulunurken Bizans eşitlik iddiasında bulunarak 1054 yılında iki kilise birbirinden tamamen ayrılmıştır. Doğu ve Batı Kiliselerinin birbirinden ayrılmasından sonra Roma'daki kilise evrensel anlamına gelen Katolik ismini almıştır. Batı dünyasındaki Hristiyanlar Katolik Kilisesine bağlı kalırken, Grek Kültürünün egemen olduğu bölgelerdeki Hristiyanlar Ortodoks Kilisesine tabi olmuşlardır. Haçlı seferleri sırasında 1204 yılında Katoliklerin Ortodokslara yaptıkları zulüm ve haksızlıklar Doğu ve Batı Kiliseleri arasındaki düşmanlığı daha da artırmıştır.³⁶

Doğu ve Batı Kiliseleri arasındaki bölünmeden sonra Katolik ve Ortodoks kiliseleri kendilerine özgü kilise hayatı gerçekleştirmeye çalışmışlardır. Katolik Kilisesinin bilimsel gelişmelere engel olması ve siyasal boşluklardan faydalanarak etrafına egemen olması, kilise eliyle günahları affederek mali açıdan zenginleşmesi Hristiyan Dünyasında tepkileri bir kat daha artırmıştır. Artan tepkiler üzerine bir Alman Papazı olan Martin Luther'le (1483-1546) birlikte dinde reform isteyen bir hareket başlamıştır. Martin Luther, kilise eliyle günahları affederek mali açıdan zenginleşmesine, Kutsal Kitabın sadece Kilisenin yetkisinde olmasına ve ayin dilinin sadece Latince olmasına karşı çıkmıştır. Bu itirazlarını doksan beş maddelik bir belgede bir araya getirerek Wittenberg Katedrali'nin kapısına asmıştır. Martin Luther'in başını çektiği bu hareket, daha sonra Zwingli ve Calvin gibi birçok kişi tarafından geliştirilerek Avrupa'ya yayılmıştır. Bunun sonucunda Katolik Kilisesinden bir kopuş daha yaşanmıştır. Böylece XVI. yüzyılda Protestan Mezhebi ortaya çıkmıştır.

Katolik Kilisesi, Protestan Kilisesi'nin ayrılığına sessiz kalmayarak 1962-1965 yılları arasında yapılan II. Vatikan Konsili'ne kadar yeni reform hareketi başlatmıştır. Yeni reform hareketiyle Papalık, II. Vatikan Konsilinde Katolik olmayan kiliselerle diyalog sürecine girilmesi kararı almış, diyalog süreci

³⁶ Baki Adam-Mehmet Katar, *Dinler Tarihi*, s. 74.

günümüzde hala devam etmektedir.³⁷ Papa XVI. Benedic, 28 Kasım- 1 Aralık 2006 tarihleri arasında Türkiye'ye yaptığı ziyaretinde Fener Rum Patrikhanesi'nde yaptığı konuşmasında 1054 yılında iki kilisenin ayrılmasına neden olan olaylardan dolayı üzgün olduğunu belirtmiştir.³⁸

Günümüz Hristiyanlarının büyük çoğunluğu Katolik Mezhebine bağlıdır. Katolik Mezhebi, bir milyardan fazla bir müntesibe sahiptir. En çok olduğu ülke Latin Amerika'dır. Güney ve Orta Amerika ülkeleri ile Fransa, İtalya, İspanya ve Portekiz, Polonya katoliktir. Ayrıca Almanya, Avusturya ve Amerika Birleşik Devletleri'nde büyük oranda Katolik nüfus bulunmaktadır. Katolik kilisesinin merkezi Vatikan'dır. Merkezîyetçi otoritenin başında papa vardır. Papa İsa'nın vekilidir. Petrus'un halefidir. Papayı Kardinaller seçer, görevi ölünceye kadar devam eder. Katolik hiyerarşisi; Papa, Kardinaller, Piskoposlar, Rahipler ve Diyakoslardan oluşur.³⁹

Katolik Kilisesinde Ruhani lider Papa İsa'nın vekili, Petrus'un halefidir. Papa yanılmaz, Kutsal Ruh rehberidir. Roma diğer kiliselerden üstün ve merkezidir. Kilise evrenseldir. Onun dışında kurtuluş yoktur. Evrensel kurtuluş, sadece Katolik Kilise'sinin öğretilerine bağlanmakla mümkündür. Çünkü Katolik Kilisesi Kutsal Ruh'un yönetimi altındadır. İncil'in yorumu Kilise eliyledir. Kutsal Ruh, Baba ve Oğuldan çıkar. İsa'da ilahî ve insani birbirine karışmayan iki tabiat vardır. Gelenek kabul edilir. İsa gibi Meryem'de günahsızdır. Asli suçtan uzaktır. Göğe yükselmiştir ve şefaattçidir. Azizler Tanrı katında sözcü olur, şefaattçi olurlar. Resim ve ikonlar önemlidir. İnsan asli suçun içindedir. 1215 Loteran Konsili ile yılda en az bir defa günah çıkartılmalıdır. Sakramentleri yedidir. Ruhban sınıfı evlenemez. Vaftiz olmadan ölen cehennemlidir. 21 Konsili ve kararlarını kabul ederler. Ayin dili Latince'dir. 1965 II. Vatikan Konsili ile serbestlik kazanmıştır. Haçın alt kolu uzundur. Soldan sağa yapılır. Noel 25 Aralıkta kutlanır.⁴⁰

Doğu ve Batı Kiliseleri birbirlerinden ayrıldıktan sonra, Doğu Kilisesi, kendisinin doğru inanç olduğunu ifade etmek için kendisini doğru inanca sahip anlamında Ortodoks kelimesini kullanır. Fatih Sultan Mehmet'in 1453 yılında

³⁷ Heyet, *Karşılaştırmalı Dinler Tarihi*, Ankara, 2011, s. 54.

³⁸ http://www.vatican.va/holy_father/benedict (05.07.2012.)

³⁹ Mehmet Aydın, *Dinler Tarihine Giriş*, s. 245.

⁴⁰ Mehmet Aydın, a.g.e., s. 245.

İstanbul'u fethiyle Doğu Kilisesi tarihinde yeni bir dönem başlamıştır. Fatih Sultan Mehmet, Ortodoks Patriğine Ortodoksların Millet başı unvanını vererek kilisenin bağımsızlığını garanti altına almıştır. XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin gerilemesi sürecinde bağımsızlığını ilan eden Balkanlardaki kiliseler, Ortodoks Kilisesi'ne tabi olmuşlardır. Ortodoks Mezhebi; Miladi 1054 yılındaki bölünmeyle birlikte meydana gelen Rum Ortodoks Kilisesi XI. yüzyıldan beri, Roma'dan ayrı bir çizgide durmaktadır. Bu gün genelde müstakil kiliseler halinde varlıklarını devam ettirmektedirler. Yaygın olduğu ülkeler: Macaristan, Romanya, Çekoslovakya, Yunanistan, Sırbistan, Bulgaristan, Rusya, Gürcistan, Kuzey Amerika, Arnavutluk, Ukrayna, Mısır, Lübnan, Suriye ve Türkiye'dir.

Ortodoks Kilisesinde Kutsal Ruh sadece Baba'dan çıkar. Papa yanılabilir. Roma'nın hâkimiyetini reddederler. Kendisini Havariyyun Kilisesi olarak benimser. İkonlara saygı gösterirler. Noel 6 Ocak'ta kutlanır. Evrensel anlamda belli merkezleri yoktur. Ruhani lider Patrik'tir. İlk yedi Konsili kabul ederler. İsa, Meryem ve Hristiyan Azizlerin resim ve heykellerinden oluşan ikonlarına önem verirler. İbadet dili serbesttir. Haçlarının kolu eşittir. Sağdan sola doğru yapılır. Papazları evlenebilir.⁴¹

Protestanlık Mezhebi; batı kilisesini derin bir reforma tabi tutulması sebebiyle bu ismi almıştır. Başkaldıran anlamında Protestan kelimesi kullanılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Avustralya, Yeni Zelanda, Almanya, İngiltere, İskandinav ülkeleri Protestan Mezhebine tabidirler.

Protestan Mezhebi, Cemaatin olduğu yerde mutlaka kilisenin de olması gerektiğini savunur. Rahiplik sınıfına imtiyaz vermez. Dinî anlamda kilise yetkilerini değil, Kutsal Kitabı esas alır. Azizlere ve Meryem'e önem vermez. Her protestanın bir rahip olabileceğini savunur. Sakramentleri iki tane olup Vaftiz ve Evharistia'dır. Vatikan ve Papa'nın otoritesini benimsemez. Katoliklerin majisterlerine karşıdır. Kurtuluşun amelle değil, imanla ve Allah'ın inayeti ile mümkün olabileceğini savunur.⁴²

⁴¹ Mehmet Aydın, *Dinler Tarihine Giriş*, s. 246.

⁴² Mehmet Aydın, a.g.e, s. 247.

Bu üç mezhep dışında, bunların felsefeleri üzerine bina edilen Babtistler, Adventistler, Quakersler, Metodistler, Presbiteryenler, Mormonlar, Moonlar, Pentakotistler, diğer mezhepler arasında sayılabilir.

Hristiyanlık Dininde XIII. yüzyıldan itibaren Katolik doktrin çevresinde gelişen çeşitli tarikatlardan birisi de 1209 da Assisli Fransua tarafından kurulan Katolik Fransisken tarikatıdır.⁴³

İslâmî literatürde Hristiyanlar için Nasranî (Nasara), mesihî (Mesihyyun) ve Hristiyanlık içinde Nasraniyye ve Mesihyye adları kullanılmaktadır. Kur'an-ı Kerim'in nazil olduğu dönemde Arapların Hristiyanlar için kullandığı Nasara kelimesi, İsa öncesi dönemlerden İsa sonrası dönemlere kadar varlıklarını sürdürmüş olan heterodoks Yahudi mezhebi Nasuraların ismiyle ilişkili olması muhtemeldir.⁴⁴

Kuran-ı Kerim'de on dört yerde geçen Nasârâ kelimesinin menşei ve anlamına dair çeşitli yorumlar vardır. Kelimenin İsa'nın yardım talebine havarilerin olumlu cevap vermeleri sebebiyle Al-i İmran 3/52, Saf, 61/14 "yardım etmek" anlamındaki nasr kökünden geldiği veya İsa'nın memleketi olan Nasıra (Nazarateth) şehrine nispet edildiği belirtilmektedir.⁴⁵ Kuran-ı Kerimdeki ayetlerden birkaç örnek verecek olursak; Bakara Suresi 62. Ayette: "Şüphesiz müminler (Müslümanlar) ile Yahudiler, Hristiyanlar ve sabilerden (her bir grubun kendi şeriatında) Allaha ve ahiret gününe inanan ve salih ameller işleyenler için rableri katında mükâfatlar vardır. Onlar korkuya uğramayacaklar ve mahzun da olmayacaklardır." buyrulmaktadır.

Bakara suresi 135. Ayette: (Yahudiler) "Yahudi olun". (Hristiyanlar da) "Hristiyan olun ki doğru yolu bulasınız" dediler. De ki: "Hayır hakka yönelen İbrahim'in dinine uyarız. O Allah'a ortak koşanlardan değildi." buyrulmaktadır.

Bakara suresi 138. Ayette: vaftizle ilgili "Biz Allahın boyasıyla boyanmışızdır, boyası Allah'inkinden daha güzel olan kimdir? Biz ona ibadet edenlerimiz deyin" buyrulmaktadır.

⁴³ Mehmet Aydın, *Mezhepler ve Tarikatlar*, DİA, İstanbul, 1998, c.XVII, s. 357.

⁴⁴ Şinasi Gündüz, *Din ve İnanç Sözlüğü*, s.278.

⁴⁵ Kürşat Demirci, "Hristiyanlık", s. 328.

Kuran-ı Kerim İsa'nın da yüce Allah'ın kulu ve elçisi olduğunu, onun da tevhidi tebliğ ettiğini açıklayarak İsa'nın tanrılaştırılmasına karşı çıkar. Onun bir insan olduğunu ve kendisine İncil'in verildiğini ifade eder. İncil bir hidayet ve nur kaynağıdır. Öğüt verici ve yol göstericidir. Onda Hristiyanların ahiret gününe inanmaları ve iyi işler yapmaları emredilmiştir. Fakat ehli kitap, kitaplarındakilere uymamış, dinlerinde aşırı gitmiş, ahitlerini bozmuş ve uymaları gereken kurallara sırt dönmüşlerdir. Maide Suresi 69. Ayette: Allah'a ve ahiret gününe inanan ve iyi işler yapanlar için korku yoktur. Hâlbuki onlar Meryem oğlu Mesih'i tanrı edinmişlerdi. Oysa O “ Ey İsrail oğulları, benim rabbim ve sizin rabbiniz olan Allah'a ibadet edin” diyen bir elçiden başka bir şey değildir. ⁴⁶

⁴⁶ Günay Tümer, Abdurrahman Küçük, *Dinler Tarihi*, s.267.

BİRİNCİ BÖLÜM

I. AZİZ FRANSUA'NIN HAYATI

A. Hayatı, Gençliği ve Eğitimi

1182'de İtalya'nın Assisi şehrinde dünyaya gelen Aziz Fransua'nın babası⁴⁷ Zengin bir tüccar olan⁴⁸ Pietro Bernardone, annesi ise Bayan Pica'dır.⁴⁹ Annesinin gerçek adı Yoanna'dır. Babası Pietro Bernardone Frak asıllı zengin bir kumaş tüccarıdır. Bayan Pica hakkında fazla bir bilgi yoktur, kendisi Provence'nin soylu ailelerinden birisine mensuptur. Pietro ve Pica'nın uzun süren evliliklerine rağmen çocukları olmamıştı. Bayan Pica bu nedenle, hac yolculuklarında Roma'daki Havarilerin mezarlarını ziyaret etmiş ve Gargona Dağındaki Aziz Mikael'in tapınağında diz çöküp, anne olmak için dua etti. Filistin'e yapılan Kutsal Hac ziyareti esnasında Beytlehem'de Kutsal Bakire'nin Mesih İsa'yı dünyaya getirdiği yerde Tanrı'ya dua etti. Bayan Yoanna, hac yolculuğu dönüşünde hamile olduğunu öğrenmiştir. Hamileliğinin son dönemlerinde kocasının atları kapadığı ahırını temizleterek, ahırda bir yatak hazırlatır. Kutsal Bakire'nin; Mesih İsa'yı doğurduğu mütevazı mağara benzeri bir yer hazırlattı. Doğum zamanı gelince ahıra girerek oğlunu dünyaya getirdi. Bayan Yoanna, oğlunu Aziz Rufino Katedrali'ne götürerek vaftiz ettirdi. Bebeğine Yahya ismini verdi.⁵⁰ Ticaret için şehir dışında olan babası Pietro Bernardone, oğlunun Yahya gibi zayıf ve çilekeş, melankolik bir aziz olmasını istemediğinden dolayı ismini değiştirerek "Jan" adını verdi. Fransa'yı çok seven babası oğluna, efendi, müzik, şiir ve sanattan anlayan Fransız Şövalyelerini andıran "küçük Fransız" anlamına gelen "Fransua" adını verdi. Fransua'nın çocukluğu ve gençliği babasının etkisi altında geçti. AzizGeorgius Okulu'nda (Troubadours Okulu'nda)Latince, halkın konuştuğu dili ve Provensa bölgesine özgü dili öğrendi. Aziz Georgius'taki Rahipler tarafından iyi bir Hristiyan olarak yetiştirildi. Karakterinin en güzel yanını, annesinden almıştı.⁵¹

Küçük yaştan itibaren ruhu doğal olarak güzelliğe dönük olan yavaş yavaş şiire meyleden Fransua, zengin burjuva eğitimi aldı. Şehirlerde düzenlenen gençlik

⁴⁷ Renee Zeller, *Aziz Fransua*, çev. Dominik Pamir, Güler Basımevi, İstanbul, 1977, s. 7.

⁴⁸ Mehmet Aydın, "*Fransiskanlar*", Ansiklopedik Dinler Sözlüğü, Din Bilimleri Yay., Konya, 2005, s.236.

⁴⁹ Renee Zeller, a.g.e., s.12.

⁵⁰ Aysun Canlı, Astrid İannitto, *Aziz Fransua'nın Hayatı*, Sak Ofet Ltd.Şti., İstanbul, 2009, s.6.

⁵¹ P. Lucio Condolo, *En samimi Dostlarımız Bazı Azizlerin Hayatı*, çev. Özcan Canlı, Ohan Yay., İstanbul, 1988, s.109.

gösterilerinde şairane davranışlarıyla kendini ispatladı, etrafındaki insanları kendine hayran bıraktı. Eğitimini San Giorgio Kilisesi rahiplerinden aldı.⁵² Assisi'deki eğitim bilgilerinin ve önceki eğitim hayatının daha geniş bilgisine sahip olmasak da bu bilgiler bize az çok fikir vermektedir.⁵³ İlerde hayatına etki edecek ve yön verecek tüm insani özellikleri ve karakteri çocukken kendisini belli etmişti.⁵⁴

Kaygısızlığından ve cömertliğinden şikâyet eden babasına, annesi:-
“Göreceksin, Fransua kaybolmayacak, çünkü Tanrı'yı çok seviyor ve çok iyi bir insandır” diyordu.⁵⁵

Kibar, cana yakın ve yoksullara yardım etmeye istekli olmasına rağmen, çoğu zaman kendini beğenmiş ve gururlu birisi olarak görülürdü. Ömrünün bu erken çağında, kendini dünya hayatına kaptırmış olan Fransua, bir şövalye olmayı hayal etmekteydi.

B.Fransua'nın Dine ve Tanrı'ya Yönelme Evreleri

Tasasız bir gençlik yaşayan Fransua'nın tek hayali şövalye olmaktı. Fransua zengin burjuvanın zengin yaşamı içinde 20 yaşına girmişti.⁵⁶ İmparator VI. Henry'in ölümünden sonra halkın, kamusal haklar elde edebilmek, işçi ve köylü sınıfının ezilmelerini engellemek için toprak ağaları, beyler ve feodal kanunları himayesinde tutan zengin burjuvalara karşı başkaldırmaları ve sonrasında 1202 yılında Sen Jan Köprüsünde meydana gelen toprak ağaları, beyler ve zengin burjuvalarla, köylülerin karşılaştığı ve burjuvanın yenildiği savaşta Fransua esir düşer. Fransua, Perugia zindanlarına atılır. Bu durum Onun psikolojik gelişiminde bir dönüm noktasıdır.⁵⁷ Serbest bırakılan Fransua eve askeri hırsları azalmış olarak dönmüştü. Babası ile iş alanında kariyer yapmak ilgisini çekmedi.⁵⁸ Vücudu çok zayıf olan Aziz Fransua, esaretten sonra uzun süre annesinin gözetiminde iyileşti. Hastalığı sonrasında şehir dışına yürüyüşler yapıyordu. Esaretten döndüğünde

⁵² Renee Zeller, *Aziz Fransua*, s.12.

⁵³ James M. Powell, *St. Francis Of Assisi-Whay of Eace* , Mediavel Enjounters, Netherlands, 2007, s.273.

⁵⁴ Renee Zeller, a.g.e., s.12.

⁵⁵ P. Lucio Condolo, *En samimi Dostlarımız Bazı Azizlerin Hayatı*, s.109.

⁵⁶ Aysun Canlı, Astrid İannitto, *Aziz Fransua'nın Hayatı*, s.15.

⁵⁷ Renee Zeller, a.g.e, s. 12-13-14.

⁵⁸ Bucher.J.Raymond, “*Franciscans*”, The Encyclopedia of Religion, Mcmillan Publishing Company, New York, 1987, c. VI, s. 408.

sihhati ciddî derecede bozulan Fransua'nın tanrı sevgisi kendisini ilk defa bu hastalık sırasında gösterir. İlk önceleri belirsiz bir şekilde olan ve sonradan hafızada aniden uyanan eski bir şarkının nağmelerini duyuyordu.⁵⁹Hasta olduğu bu dönemde Papa III. Innocentius'un kutsal topraklara son bir sefer düzenlediği haberini aldığıında bu sefere katılmak ister. Sefer sırasında hastalığı nükseder. Hastalık sebebiyle Spotelo yakınlarında⁶⁰ baygınlık geçirip gördüğü bir rüyada bir ses ona şöyle der;

-“Nereye gidiyorsun?”

-“Şövalye olup savaşmaya gidiyorum.” cevabını verir. Ses tekrar:

-“Söyle bana, Efendiye mi yoksa uşağa mı itaat etmek daha iyidir?” Ses karşısında korkan ve titreyen Fransua:

-“Efendiye” diye cevap verir. Ses tekrar duyulur:

-“Peki, niçin uşağı efendiye tercih ediyorsun?”der. Fransua bu sesin İsa'nın emredicisinin sesi olduğunu anlar ve ona AzizPavlus gibi seslenir:

-“Rabbim! Ne yapmamı istiyorsun?” sorusu üzerine:

-“Ülkene geri dön. Orada sana ne yapacağını bildireceğim.” cevabı gelir. Bunun üzerine yıpranmış ve nefesi kesilmiş halde olan Fransua şan ve şeref elde edemeden ve hiçbir gayesi olmadan, Tanrı'nın yaklaşımlarından bazen şaşkınlık bazen de mutluluk duyarak,⁶¹ silah arkadaşlarıyla vedalaşır, sefer yolundan ayrılıp tüm mal varlığını ve zenginliğini terk ederek⁶² Assisi'ye geri döner.⁶³ Fransua'nın sefer sırasında yaşadığı bu dönüşüm, memleketi Assisi'de alaya alınarak karşılandı. Ancak kendisiyle dalga geçilen Fransua'nın memleketine geri dönüşünün verdiği sevinç bu alay ve dalga geçme olaylarını gölgede bıraktı. İnsanlarla olan münasebetlerinde bir değişme olmayan Fransua bunun dışında daha çok tek başına gezerken görünürdü. Bazen eski zengin yaşantısına ait fiilleri icra etmeyi

⁵⁹ Renee Zeller, *Aziz Fransua*. s.15.

⁶⁰ Aysun Canlı, Astrid İannitto, *Aziz Fransua'nın Hayatı*., s.18.

⁶¹ Renee Zeller, a.g.e, s.17.

⁶² Mehmet Aydın, “*Fransiskanlar*”, Ansiklopedik Dinler Sözlüğü, s. 236.

⁶³ Renee Zeller, *Aziz Fransua*, s. 16.

gönlünden geçirse de böylesi durumlarda aklına ruhunun hissettiği ihtiyaçları ve gördüğü garip rüyaları gelir ve derin derin onları düşünmeye dalardı.⁶⁴

Verna Dağından⁶⁵ ovaya indiği bir gün aniden ruhunda ve kalbinde görünürlüğü fiziki olmayan ama çok derinden hissettiği kurtarıcı haça gerilmiş olan İsa ile yüzleştiği söylenir.⁶⁶ Umbria Ovasındaki esrarengiz karşılaşmayı asla unutamayacak olan Fransua, görmeyenin anlamayacağı bu durumu etrafındakilere anlattığı zaman onlar bu gördüklerinin hayal mahsulü olduğunu söylediler.⁶⁷ Gördüğü şeyin etkisiyle uzun süre ruhî gelgitler yaşayan ve kalbinde bu olayı şekillendirmeye başlayan Fransua'nın dinî gelişimi bu şekilde devam ederken ve aradan bir süre geçtikten sonra daha önce duyduğu sesi tekrar duyar. Şimdi o ses daha yakından ve daha derinden gelmektedir. Ses bu sefer ona şöyle der:

-“Eğer benim peşimden gelmek istiyorsan kendinden vazgeç, haçını sırtına al ve yola düş.” Bunu söyledikten sonra ses şöyle devam eder:

-“Fransua! Eğer bana yakınlaşmak istiyorsan kendini hor gör, rahatlıktan vazgeçip acıya yönel ve şimdiye kadar sana kötü ve acı görünen her şey sana en hoş görünen şeyler olsun.”⁶⁸

Bu konuşmadan sonra Assisiler Fransua'yı kentin dışında ve biraz uzağında bulunan cüzzamlıların yaşadığı yerde, amaçsız ve gayesiz bir şekilde dolaşırken gördüler. Kokularından yanlarına yaklaşılmayan her tarafları yara bere içerisinde ve yaralarından cerahatler akan, bununla birlikte pislik ve acının içerisinde inleyen cüzzamlıların bu hali ince tabiatlı ve hassas olan Fransua'ya çok ağır gelmekteydi. Verilen emir doğrultusunda onların arasına girmek için kendisinde cesaret aramaktaydı. Bu fikir kendisine mümkün olmayacak gibi görünüyordu. Bu arada İsa için Davut Peygamber'in söylediği sözler aklına geldi. Davut Peygamber, İsa için;

⁶⁴ Renee Zeller, *Aziz Fransua*, s. 19.

⁶⁵ Verna Dağı: Fransua'nın ilk tecrübesini yaşadığı bu dağ, kendisinin meşhur olup adının duyulmaya başlamasından sonraki dönemde, o bölge toprağının sahibi olan Bay Rolando, bu toprağı Fransua'nın aziz hatırasına saygısından dolayı Fransua'ya hediye etmiştir. (Zeller, 48, 49)

⁶⁶ Astrid İannitto, *Tanrı İçin Yaşanmış Bir Hayat-Assisili Fransua'nın Hayatı ve Öğretileri*, Ohan Matbacılık Ltd. Şti., İstanbul, 2001. s.25.

⁶⁷ Renee Zeller, a.g.e., s.19.

⁶⁸ Renee Zeller, a.g.e., s.20.

-“Biz onu gördüğümüzde tanınmaz bir haldeydi. Tanrı tarafından cezalandırılmış cüzzamlıya benzeyen insanların en aşağı tabakasından biri gibiydi.” sözlerini hatırladı. Bu hatırlayış onun hayatındaki en radikal kararı almasına sebep oldu.

1208 yılında İsa Mesih’in havarilerini vaaz misyonuyla görevlendirdiğini anlatan bir İncil metniyle karşılaştığında, görevi kesin bir noktaya ulaştı. Bu pasaj Fransua’nın kendi tabiriyle “İncil’e” göre yaşadığı hayatın ana elementi oldu ki bu hayat, İsa Mesih’in öğretisi ve ayak izlerini takip ederek hem teoride hem de pratikte radikal bir dönüşümle ve alçak gönüllülük ve fakirlik içinde bir yaşam sürerek oluşmuştu.⁶⁹

C. Eski Yaşantısını Terkedip Cüzzamlıların Arasına Katılması

Fransua hayatında verdiği bu en radikal ve zor karardan sonra kendisine çok pahalıya mal olsa da hayat tarzını tümüyle değiştirmeye karar verdi. Bütün dost ve arkadaşlarını mükemmel bir ziyafete davet etti. Burjuvanın en zengin ve seçkin aileleri katıldıkları bu ziyafetin gerçekte bir veda yemeği ve töreni olduğunu fark edemediler. Ziyafet mükemmel bir şekilde devam ederken bu çılgın topluluk ziyafet sahibinin (Fransua’nın) aralarından ayrıldığını fark ederler. Bir heyecan ve koşuşturmanın sonucunda onu yolların kesiştiği bir noktada gökyüzünde sabit bir noktaya bakıp hareketsiz bir şekilde bakarken buldular. Şaşkınlıkla ne yaptığını sorup gülüşerek dalga geçtiler. Ona

-“Evlenmeyi mi düşünüyorsun? Onun için mi bu haldesin?” diye sorarlar. Fransua cevaben şu meşhur cümlesini söyler:

-“Evet, evlenmeyi düşünüyorum. Nişanlıyım, öyle ki benim nişanlım, nişanlıların en güzeli ve en zenginidir”.

Nişanlısına olan sevgisinin; kendisinin anlamsız ve müsrif hayatından, o zamanın toplumunun zenginliğinin yıkıcı etkilerinden, halkın yoksulluğundan ve ahlaki kargaşadan kaynaklandığının farkına varan Fransua’nın anlayışı ve mantalitesi değişmiş, daha önceden hoşuna giden ve yaşamış olduğu zevkler ve hazların akli karartan, kalbe ağırlık veren şeyler olduğunu benimsemiş, bu düsturdan hareketle ve İsa’nın kendisine söyledikleri doğrultusunda onunla

⁶⁹ Bucher.J.Raymond, “*Franciscans*”, The Encyclopedia of Religion, s. 407.

“Yoklukla evlenmeye ve bu mahrumiyeti kendisine eş yapmaya ve onu “Bayan yoksulluk” diye çağırmaya karar vermiştir.⁷⁰ O günden itibaren Fransua, Bayan Yoksulluğu, kendi hayatını değiştirmekle ve İncil’e göre yaşamakla bulmaya ve şereflendirmeye karar verdi.⁷¹ Kelebeğin, havada döne döne uçmasından önce, renkli kanatlarını iki yana açtığı bilinir, bu harika görüntüsünü kazanana kadar belirli bir süre krizalit olarak karanlıkta geçirir. Fransua’nın başına gelen de buna benzer bir durumdu. Bazen Assisi yakınlarında bulunan Tescio Deresi üzerindeki Cehennem Tepesi’ne çıkan dik yokuşta tesadüfen girdiği bir mağarada dua eder ve derin düşüncelere dalar haldeydi.

Fransua yaşadığı bu tecrübeden sonra kendisini Tanrı’ya nasıl adayacağını, maddî-manevî olarak nasıl harcayacağını aramaya koyulur. Yaşadığı onca tecrübeden sonra tanrının kendisi hakkındaki niyetinin ne olduğunu bulabilmek, çok sevdiği Roma Kiliselerini görmek amacıyla⁷² Roma’yı ziyarete gider. Orada bir takım ritüellerin yapılıp daha sonrasında kilisenin kesesine bir miktar para bırakılarak vicdanların rahatlatıldığına ve insanların böylece oradan ayrıldığına şahit olur. Bu şekilde hacı oluyorlardı ve zihniyet buydu. Bayan Yoksulluğu arama hevesi artar iken, ruhunun gücü artıyor. Karanlık mağaradaki inzivasiyla kendini buluyordu. Henüz herkesin hayranlık duyduğu ve zenginlik içerisinde yüzen bir beyefendi iken daha dünyasal şatafat tarafından idare edildiği bir dönemde, Fransua haccını tamamlamak üzere bağışta bulunurken eski yaşantısına ait bir reflekse, kesesinden bütün parasını çıkartıp, bir kral edasıyla sadaka yığınının üzerine atmıştı. Altınlar ses çıkartarak gidecekleri yere döküldüler. Ertesi gün Fransua yaptığı şeyin bir gösteriş olduğunun farkına vardı. Bayan Yoksulluk ile bu defa Roma’da karşılaşmıştı. Havarilerin Başı olan Petrus’un mezarının önünde diz çökmüş, dua etmişti. Hayatında verdiği ani karalarından birini burada tekrar verdi. Yaptığı şey üzerindeki zengin giysisini bir dilenciye verip, dilencinin paçavralarını ise kendisine aldı. İşte Pietro Bernardone’nin oğlu, Assisi gençliğinin göz bebeği, yırtık elbiseli bir dilenciye dönüştü. O zamana kadar kadifenin okşayışına alışmış olan cildi, kaba ve canını acıtan yünle temas etti. Giydiği bu paçavralarla kilise kapısında içindeki içgüdüye ve sese kulak vererek dilencilik denemesine başladı.

⁷⁰ Renee Zeller, *Aziz Fransua*, s. 20- 21.

⁷¹ Aysun Canlı, Astrid İannitto, *Aziz Fransua’nın Hayatı*, s. 20.

⁷² Astrid İannitto, *Tanrı İçin Yaşanmış Bir Hayat-Assisili Fransua’nın Hayatı ve Öğretileri*, s.31-32.

Fakirlik uğruna sadakalar elini açıyordu. Vücudu titriyor, ama ruhu sevinçten çığına dönen Fransua şöyle diyordu: “ Nasıl Mesih İsa, bizim günahlarımızın borcunu ödemek için, bize olan sevgisinden dolayı, gökleri bırakıp yeryüzüne inmiş ise kulunun da ona benzemek için kardeşlerinin fakirliğini kuşanması normaldir.”⁷³ Onun bu denemesi sonraki yıllarda çağlar boyunca onun kilise ve müminler tarafından “Powerello” (Küçük yoksul adam) adıyla sevileceğinin ve anılacağıının habercisi ve temelleri idi.⁷⁴Bunu da Fransua’nın hayatındaki dönüm noktalarından biri olarak söyleyebiliriz.

Roma’dan dönüşte kendini ibadete veren ve yalnız kaldığı süreleri uzatan Fransua, Tanrı’sına sürekli şu şekilde dua ederdi: “Kurtarıcı İsa sana tapıyorum. Burada ve tüm kiliselerinde”⁷⁵

Hayatına bu minvalde devam ederken kendisinde halen tamamlayamadığı bir takım eksikliklerin ve duyguların olduğunu, ruhunu hazırlamak için belli bir zaman zarfında ruhunu bir düzene koymaya ihtiyacı olduğunu hissetmekte idi. Onun bu eksikliğini tamamlayacak fırsat kendisine bir gün Meryem Ana Kilisesine giderken bir cüzzamlının küçük çanının⁷⁶ sesini duymasıyla gelmiştir. Olay şöyle gelişmiştir: Küçük bir cüzzamlının çaldığı çan sesini duyan Fransua alışkın olduğu şekil üzere doğal olarak kendini geriye çeker. Cüzzamlının yaklaşmasıyla gördüğü cildi lekelerle kaplı, tahammül edilemez bir koku saçan kanlı ve yaralı beden Fransua’nın daha da geriye çekilmesine sebep olur. Daha sonra Fransua, Mesih İsa, o zavallı çürümüş tenlere, tanrısal elleriyle dokunmuştu, bu cüzzamlı insanda bir ruh vardır, o, göklerdeki Baba’nın sevdiği bir yaratıktır düşüncesiyle beklenmedik bir sıçrayışla cüzzamlının yanına gelir. Ona eğilir ve sarılır. Yaralarını ve çıbanlarını öper. Sonra nazik ve kibar bir şekilde gülümseyerek eline yüklü miktarda sadaka verir. Fransua hayatı boyunca ilk kez kendini maddî-manevî bir bütün olarak tam anlamıyla mutlu hisseder.⁷⁷ Fransua bu mutluluk anından sonra talihsiz cüzzamlıya bakar ama onu bir daha göremez. Mesih İsa’nın ta kendisi bir cüzzamlının görünümünde, kulunun öpüşünü kabul etmiş ve hemen

⁷³ Aysun Canlı, Astrid İannitto, *Aziz Fransua’nın Hayatı*, s.22.

⁷⁴ Renee Zeller, *Aziz Fransua*, s.23.

⁷⁵ Renee Zeller, *a.g.e* s.24.

⁷⁶ O dönemde her cüzzamlının çan çalma sebebi, yoldan geçenlerin kendilerine yaklaşmamları ve uzak durmalarını sağlamak için bir yöntem ve işarettir. (Zeller, 22)

⁷⁷ Renee Zeller, *a.g.e.*, s. 22.

kayboluvermişti.⁷⁸Bu durum onun hayatında yaşadığı keskin virajlardan bir tanesi olarak tecrübe hanesine eklenir. Fransua bu olayı vasiyetinde, şöyle yorumluyor: “Rab Tanrı, bu şekilde cüzzamlı aracılığıyla benim tövbe edişimi başlattı. Günahkâr olduğumu fark edince, cüzzamlıları görmek beni rahatsız ediyordu, ama ulu Tanrı beni onlarla karşılaştırdı ve ben onlara karşı merhametli oldum. Böylece onlardan ayrılırken, bana tiksinti veren her şey, ruhsal ve bedensel bir tatlılığa dönüştü.” Bu sözler Fransua’nın ruhunda meydana gelen dönüşümün gerçek boyutunu gösteriyor. Fransua, çetin iç savaşın içinden geçerek, duygularını ve ihtiraslarını bastırmayı ve onları ruh boyunduruğunun altına almayı başarmıştı. Bu kademede salt ermişlik ve mistik tecrübeler bulunur.⁷⁹

Cüzzamlıyı öpmenin verdiği deneyim Fransua’nın gençliğini öyle beklenmedik bir tarzda doldurmuştu ki, artık dünyaya ait bütün düşler ve hayallerle dolu olan kalbi boşalmıştı. Deneyimini daha iyi hissetmek isteyen Fransua, hiç kimsenin gitmediği, uzak ve terk edilmiş kiliselere çekiliyordu ve oralarda kendinden geçmeyi başarıyordu.

Fransua’nın değişimi, bir cüzzamlıyla karşılaşması, Assisi’nin terk edilmiş San Damiano Kilisesini tamir etmesi için Tanrı’dan gelen bir davet ve kendisini Tanrı’nın Krallığına adanmış karşı konulmaz bir duygu ile yönlendiren Rahip Matthew’in onu eğitiminin ve yereldeki dinî yansıma döneminin bir sonucudur.⁸⁰ Bir sabah San Damiano Kilisesinde kendinden geçmiş gözlerle seyre dalmış iken, sunak üzerinde asılı duran Çarmıha gerilmiş Mesih İsa’nın imajının yüz hatlarının hareket ettiğini fark etti. Dudakları kımıldıyordu. Ruhunda hissettiği o tanıdık ses “Evim çökmektedir. Git ve evimi yeniden inşa et.” der. Fransua bu emir üzerine bu evin (kilisenin) gerçekten yıkılmaya yüz tuttuğunu ve çatısının çökmek üzere olduğunu fark etti. Harabe ve alelade yapılmış olan “San Damiano” kilisesini kendisi bizzat çalışarak onarmaya başlar. Eskiden gözde bir kilise olan bu yer zamanla yavaş yavaş yıkılıyordu.⁸¹ Kilisenin yapıldığı süreçte kilisenin papazına maddî yardımlarda da bulunuyordu. Papaz bu harcamalardan dolayı Fransua’nın babasından korktuğundan dolayı maddî yardımları almakta tereddüt etti. Korktuğu başına gelen papaz, Fransua’nın babasıyla bu konuda yüzleşirken, babasının

⁷⁸ Aysun Canlı, Astrid İannitto, *Aziz Fransua’nın Hayatı*, s. 23.

⁷⁹ Aysun Canlı, Astrid İannitto, *a.g.e.*, s.24.

⁸⁰ Bucher. J.Raymond, “*Franciscans*”, *The Encyclopedia of Religion*, s.408.

⁸¹ Nikos Kazancakis, *Allah’ın Garibi*, çev. Ender Gürol, İz Yayıncılık, İstanbul, 2011, s. 58.

geldiğini anlayan Fransua çoktan oradan uzaklaşmıştı. Fransua baba korkusundan bir ay gizlendiği yerde kaldı. Dünya ile ilişkisini kesmek istiyordu. Tanrı'nın sesi ısrarla kulaklarında çınılıyordu: “Kim babasını ve annesini benden çok severse bana layık değildir.” Bir aylık inzivanın ardından, saçları dağınık, elbiseleri perişan bir halde şehre inen Fransua, halk tarafından kahkahalarla ve taşlarla karşılanmıştı. Fransua'nın vücudu yaralar içinde kalmıştı. Fransua'nın durumu öğrenen Pietro Bernardone oğlunu kalabalığın arasından alarak evine götürüp, merdiven altındaki boşluğa kilitleti.

Babasının aksine çok dindar ve şefkatli olan annesi Bayan Pica, eşi Pietro Bernardone'nin iş seyahatine çıkmasının ardından oğlunu serbest bıraktı. Bayan Pica oğlundaki bu değişimlerden hayli memnundu. Seyahatten dönen Pietro Bernardone, oğlunun serbest kaldığını öğrenince kiliseye giderek oğlunu geri almak istedi. Fransua, babasına : “Baba, öfken beni yıldırılmaz. Beni bağlamayı, dövmeyi, hapsetmeyi dene, bana karşı ne yapmak istiyorsan yap, Mesih İsa uğruna vereceğin herhangi bir ceza dolayısıyla acı çekmekten mutlu olacağım.” diye seslendi. Babası oğlunun Konsoloslar tarafından yargılanarak mirastan reddedilmesini istedi. Fransua, kendisinin Konsoloslar tarafından değil kilise tarafından yargılanmasını istedi. Babasının bu davranışı ve hatta kendisini bu yüzden mahkemeye vermesi sonucunda Kilise tarafından yargılandı. St Rufino Kilisesi Episkoposu II. Guido iki tarafı dinleyip kararını açıkladı: “Siz, Pietro efendi, oğlunuzun Tanrı'nın belirlediği yolda yürütmesine engel olamazsınız, bu katı tutumunuzdan vazgeçin ve sen, Fransua, eğer gerçekten mükemmel bir şekilde Tanrı yolunda yürümek istiyorsan, sahip olduğun her şeyden vazgeç. Tanrı'nın istediği budur.” Fransua, Assisi Piskoposu'nun araya girmesi ve babasına ait olan maddiyatı geri vermesini söylediğinde çile çekmeye yarayan kemer dışında anadan doğma soyunarak çıplak kaldı ve toplumun karşısında onlara hitaben “Bu güne kadar Bernardone'ye baba diyordum, ama yalnızca Tanrı'ya hizmet etme kararını aldığım için, bana düşen mirası ve ondan aldığım bu giysileri ona iade ediyorum.⁸² Bundan sonra göklerde olan Babamıza baba diyeceğim.” dedi. Çok duygulanan piskopos üzerindeki piskoposluk hırkasını çıkartarak, onun çıplaklığını örtüp, taltif etti. Fransua artık kilisenin evladı olmuştu.⁸³ Hayatının bundan sonraki döneminde

⁸² Aysun Canlı, Astrid İannitto, *Aziz Fransua'nın Hayatı*, s. 30.

⁸³ Renee Zeller, *Aziz Fransua*, s.28.

piskoposun nasihatine uyarak Assisi'den uzaklaşmıştır. Yolculuk yaptığı güzergâhta “Ben yüce tanrının habercisiyim” diyerek kendisini tanıtmıştır. Bunu her söylediğinde büyük bir mutluluk hissetmektedir. Yolunun üzerindeki kiliselerde yatacak yer ve karnı doyacak kadar yemek karşılığında çalışıyordu. San Verendo Manastırında uzun süre karnı tokluğuna çalıştı.⁸⁴ San Lazar Kilisesinde cüzzamlılara hizmet etmeye başladı. Bu acı çekilen yerde Fransua, yeniden cömertçe merhametini dağıtmaya devam etti. Cüzzamlıları yıkayarak, yaralarını sararak, kendi başına yemek yiyemeyenlere yemek yedirecek ve ölüme yakın olanları ölüme sabırla karşılamaya hazırlayarak hizmet etti.⁸⁵ Bu onun çiraklıkta pişmesidir.⁸⁶

Gubbio şehrinin kenarlarında dolaşan vahşi bir kurt, insanlara ve hayvanlara saldırıyordu. Fransua, kurtla karşılaşınca onu sakinleştirdi ve ona şöyle seslendi: “Kurt kardeş, insanları ve hayvanları öldürerek kötü hareket ediyorsun. Açlık yüzünden böyle davrandığını biliyorum, ancak şu andan itibaren hareket tarzını değiştirmen gerekiyor. Şehre benimle birlikte geleceksin ve caddelerde kimseyi rahatsız etmeden yürüyeceksin. Şehrin sakinleri senin yiyeceğini karşılayacaklar anlaşlık mı?”. O günden sonra kurt Gubbio şehrinin sokaklarında kimseye zarar vermeden dolaştı. Bu olayın meydana geldiği yere insanlar bir kilise inşa ettiler. Günümüzde hala hizmet veren bu kilisenin adı Vittorina Kilisesi’dir.

Fransua, San Damiano’nun tamir ve tadilatını bitirince, kuvvetli bir dinsel sevgi içerisinde Havarilerin prensine bağlılığını göstermek için, düzlükte bulunan, küçük San Pietro la Spina Kilisesini tamir etti. Daha sonra Portiuncula’da Meleklerin Meryem Anası Kilisesini tamir etti.

Bu dönemde hayatında bir dönüm noktası daha yaşadı. Verdiği kararla karnını doyurmak için yiyeceğini ve içeceğini dilenerek karşılamaya karar verdi. Buna da açlıktan iğrenme dürtüsünü yenmek için ilk defa çöpteki yiyecekleri yiyerek başladı. Bu davranışın finalinde tanımadığı insanlardan yiyecek dilenmenin kolay olduğunu düşünerek, asıl kendini tanıyanlardan istemenin bu fiili tamamlayacağına hükmetti. Bu karar neticesinde tanıdığı en zengin arkadaşının kapısını çalarak bu fiili gerçekleştirdi. İnsanların kahkahaları ve alaylarının yüksek

⁸⁴ Aysun Canlı, Astrid İannitto, *Aziz Fransua'nın Hayatı*, s.23.

⁸⁵ Aysun Canlı, Astrid İannitto, *a.g.e.*, s.37.

⁸⁶ Renee Zeller, *Aziz Fransua*, s.29.

dozu onun zaferinin ne kadar büyük olduğunu gösteriyordu. Ancak kapıdan girmeden önce yaşadığı kısa tereddüt yüzünden gurur günahı işlediğini düşünerek kendi kendini kınamayı da ihmal etmedi.⁸⁷ Tanrı'nın arzusuna uymaktan başka bir şey aramayan Fransua çarıklarını, heybesini ve bastonunu attı. Bayan Yoksullukla artık daha fazla samimileşince, San Damiano Kilisesinin verdiği mütevazı yemeği yemekten vazgeçti.⁸⁸

Sevgiyle, dünyaya olan bağlarından ve tüm tiksinnmelerden tamamıyla kurtulan Fransua bundan böyle tanrı için çalışmaya hazır duruma gelmişti.⁸⁹

D. Aziz Fransua'nın Manevî Gelişimi

Aziz Fransua'nın manevî gelişimi taslak olarak beş safhadan oluşur.

1.İnhiraf

Fransua'nın ilk değişim aşamasında fiziksel ve zihinsel halsizlik çekti. Bonaventure yorumları olarak, "Tanrı, onun ruhunu Kutsal Ruhun vaftizine hazırlamak için, onun vücuduna uzun süren bir hastalıkla eziyet etti" Fransua 1202 yılındaki Assisi'nin Perugia karşısındaki savaş boyunca zindana atıldıktan ve uzun süren bir hastalıktan sonra 1205'te askeri misyona koyuldu. Kont Walter of Brienne komutasında Apulia'da savaşmaya giderken, şövalyeliğe yükselmeyi umdu. Onun bu ümidindeki kararlılığı bir rüyasına dayanıyordu. Rüyasında kendisini duvarları haçlarla süslü askeri ordularla dolu anlatılamaz güzellikteki bir sarayda onun ismini çağıran birisini gördü. O ses ona bu sarayın içindekilerle birlikte ona ve onun şövalyelerine ait olduğunu söylüyordu.⁹⁰

2.Rabbini Tanıma

Fransua Spoleto'ya vardıkdan kısa bir süre sonra uyur uyanık halde başka bir ses duydu. Bu ses ona neyi istediğini kimin ona daha fazla yardım edebileceğini hizmetkârlarının mı yoksa Rabbinin mi? Tabi ki o Rabbim diyerek cevap verdi ve Rabbim ne isterse onu yapacağım dedi. O ses ona geri dönmesini söyledi. Fransua da sabah olur olmaz geri döndü.

⁸⁷ Renee Zeller, *Aziz Fransua.*, s.30.

⁸⁸ Aysun Canlı, Astrid İannitto, *Aziz Fransua'nın Hayatı*, s.39.

⁸⁹ Renee Zeller, *a.g.e.*, s. 30.

⁹⁰ Bucher.J.Raymond, agm., *The Encyclopedia of Religion*, s.410.

O en yüksek mertebenin Allaha itaat etmek olduğunu bilerek neşe için de Assisi'ye geri döndü.

3.Dünyayı Terk etme

Bir gün San Damiano kilisesi yanında dua ederken, Tanrının aşağıdaki sözleri söylediğine inandığı bir ses duydu: “Fransua eğer benim isteğimi bilmek istersen, şu anda sevdiğin ve istediğin her şeyden nefret etmeli onları hor görmelisin. Çünkü sana güzel gelen şeyler aslında ileride acı elem doludur. Fakat şimdi içini titreten sana zor gelen şeyler ileride çok büyük muhteşem güzellikler sunacaktır.”

Fransua, *Vasiyet*'inde acı, dert gibi görünen şeylerin ileride hep iyiye döndüğünü söyler. Fransua cüzamlı kimseleri ziyaret eder, onlara sadaka verir ve onlarla ilgilenirdi. Hatta onların içinde yaşar, böylece dünyanın büyüleyici yönünden uzaklaşırdı.

4.Tanrı Tarafından Görevlendirilmesi

Fransua artık dünyadan uzaklaştı ve kendisini fakirlere yardım etmeye ve ibadete adadı. Rabbi sabrının karşılığı olarak ona cevap verdi. (Daha önce Fransua “Rabbim benim ne yapmamı istiyorsun?” diye sormuştu). Tanrı ona “Git ve yıkılmış, harap olan evimi tekrar inşa et” dedi.

Fransua şahsi eşyalarını satarak AzizDamiano kilisesine geri döndü ve rahibe harap olmuş kilisenin tamirini üstleneceğini söyledi. Lakin Fransua'nın babası bunu duyduğunda onu mahzene hapsetti. Fakat Fransua oradan kurtulup kaçmayı başardı ve hemen ardından Pietro Bernardone'nin artık onun babası olmadığını ilan etti.

5. Muhteşem Çokluk

Fransua, Tanrıya itaat ederek kiliseyi tamir etti. Onun henüz tam olarak kavrayamadığı bir şey vardı; Tanrı'nın ondan isteği sadece bir kiliseyi değil bütün kiliseleri düzeltmesiydi. Yani Tanrının evrensel kilisesini düzeltmesiydi. Fransua'nın, İsa'nın izinde ve İncilin öğretilerine göre olan vaazları, sınırlı dünya nimetlerinden sınırsız doğüstü işaretlere ve ihtarlara derece derece ilerlemeydi. Bu ilerlemede Fransua devamlı; rüyalarla, acayip cisimlerin görünmesiyle, hayallerle,

ilhamlarla, vs. yönlendirildi. İlk etapta bunları yorumlamada başarısız olduğu fakat Tanrı'nın yardımıyla daha sonra anlamlarını öğrendi.⁹¹

II. AZİZ FRANSUA'NIN ESERLERİ

A. Kurallar, Vasiyetname ve Uyarıları

- 1.Regula bullata, önceki Kural (1221)
2. Fragmenta alterius Regulae non bullatae (bir önceki Kural alıntıları)
3. Regula bullata Daha Sonraki Kural (1223)
4. Regula pro eremitoriis data Uyarılar (inziva için Kural)
- 5.Vasiyetname (1226)
6. Forma Vivendi S. Claree data (Saint Clare'ye verilen Yaşam Şekli)
7. Ultima Voluntas S. Claree scripta (Saint Clare için yazılmış Son Yaş Yaşam Şekli)

B.Mektupları

- 1.Epistula ad fratrem Antonium, (Kardeş Anthony'e Mektup)
- 2.Epistula ad Clericos, (Ruhban Sınıfına Mektup)
- 3.Epistula ad Custodes I, (Yöneticilere I.Mektup)
- 4.Epistula ad Custodes II, (Yöneticilere II. Mektup)
- 5.Epistula ad Fideles I, (Dindarlara Mektup I. Versiyon)
- 6.Epistula ad Fideles II, (Dindarlara Mektup II. Versiyon)
- 7.Epistula ad fratrem Leonem, (Kardeş Leo'ya Mektup)
- 8.Epistula toti Ordinî missa, (Tarikata Mektup)
- 9.Epistula ad Ministrum, (Bir Bakana Mektup)
- 10.Epistula ad populorum rectores, (Halkların Rehberliği Mektubu)

C. Duaları

1. Canticum Fratris Solis,(Kardeş Güneş İlahisi)
2. Chartula Fratris Leonis data (Birader Leo'ya Verilen Parşömen)
3. Oratio ante crucifixum dicta(Haç önünde Namaz)
4. Exhortatio ad laudem Dei(Tanrı'nın Övgüsü)
5. Laudes ad omnes horas dicendae(Tüm saatlerde söylenecek Övgüler)

⁹¹ Krijin Pansters, *Dreams in Medieval Saints Lives: Saint Francis Assisi*, Tilburg University, 2009, Vol.19, s.55-63.

6. Expositio in Pater Noster (Babamızdan esinlenerek Söylenen Dua)
7. Officium Passionis Domini (Tutkunun Vazifesi)
8. Salutatio Beatae Mariae Virginis(Kutsal Meryem Ana'yı Selamlama)
9. Salutatio Virtutum(Faziletliilerin Selamlanması)

D.Dikte Yazıları

1. Kardeş Bernard'a verdiği Onay
2. Azize Clare`ya ve Kız Kardeşlerine gönderilen Onay
3. Bologna vatandaşlarına yazılan Mektup
4. Lady Jacopa'ya yazılan mektup
5. Fransa'daki Kardeşlerine gönderilen Mektup
6. Siena'da yazılan Vasiyetname
7. De vera et perfecta laetitia (Dogru ve Mükemmel Mutluluk)

Fransua'ya ait başka bir yazı, İtalya Verona Poor Clares manastırda 14. yüzyıl bir el yazması Giovanni Boccali tarafından 1976 yılında keşfedildi. Boccali "Audite poverelle" denilen, orjinal Umbria lehçesinde yayımladı.⁹²

E.Aziz Fransua'nın Vaaz, Dua ve Nasihatlerinden Örnekler

Fransua, 1226 yılında 'Kardeş Ölümüne' huzur içinde teslim olmadan önce hastalığına, acılarına ve körlüğüne rağmen; 'Güneşe İlahi, İhtarlar ve Vasiyeti' besteledi.⁹³ İnsanlar arasında en çok kardeşliğin ve barışın egemen olmasını arzulayan Aziz Fransua'nın en meşhur duası da bu minvalde yazdığı "Barış Duası"dır.⁹⁴

1.Barış İçin Dua

Tanrım beni kendi barışın için bir araç olarak kullan ki:

Nefretin bulunduğu yere, sevgiyi yerleştireyim.

Hakaretin bulunduğu yere, affi yerleştireyim.

Geçimsizliğin bulunduğu yere, birliği yerleştireyim.

Hatam bulunduğu yere, gerçeği yerleştireyim.

Şüphenin bulunduğu yere, imanı yerleştireyim.

⁹² Noel Muscat, "Writings of St.Francis of Assisi 2" [http:// www.christusrex.org](http://www.christusrex.org). (22.07.2012)

⁹³ Sibel Sel-Levent Kınran, *Hristiyanlık Tarihi*, s. 274.

⁹⁴ Renee Zeller, *Aziz Fransua*, s. 68.

Ümitsizliğin bulunduğu yere, ümidi yerleştireyim.

Karanlıkların bulunduğu yere, ışığı yerleştireyim.

Üzüntünün bulunduğu yere, sevinci yerleştireyim.

Ey Tanrım, teselli etmektense teselli edilmeyi,

Anlamaktansa anlaşılmayı, sevmektense sevilmeyi aramayayım.

Çünkü ancak kendini vererek, alabilirsin,

Kendini unutarak, kendini bulabilirsin.

Affederek, affi elde edebilirsin.

Ölerek, ebedi hayata dirilebilirsin.

2.Yaratıkların İlahisi

Yücelerden yüce, her şeye kadir, Ulu Tanrı,

Senindir övgüler, ululuklar, şan ve şerefler,

Yalnız Sana, yücelerden yüce, uygundur onlar,

Ve hiçbir İnsan layık değildir adını anmaya.

Şükürler olsun sana, Tanrım, tüm yaratıklarınla birlikte,

Işık verdirttiğin, bize günü getirttiğin,

Kardeş Güneşe özellikle.

Ve güzeldir o, nurlar içinde parlamaktadır,

Seni anlatmaktadır bize, yücelerden yücesi

Şükürler olsun sana, Tanrım, kardeş rüzgâr için,

Bize bağışladığın hava ve bulutlar,

Durgun ve fırtınalı havalar için.

Şükürler olsun sana, Tanrım, kız kardeş su için.

O, faydalı ve gösterişsiz

Çok kıymetli ve çok temizdir.

Şükürler olsun sana, Tanrım, kardeş ateş için,

Gecelerimizi onunla aydınlatıyorsun:

Güzel ve neşelidir,

Güçlü ve başa çıkılmazdır o.

Şükürler olsun sana, Tanrım, kız kardeşimiz toprak ana için,

Taşıyor ve bağrına basıyor bizi,

Bol meyve, çiçek ve ağaçlar yetiştiriyor.

Şükürler olsun sana, Tanrım, Sana karşı besledikleri,

Sonsuz sevgiden dolayı düşmanlarını bağışlayanlar için.

Kutludur onlar ki Haksızlığa, işkenceye ulu sevgileri uğruna

Huzur içinde katlananlar.

Kutludur barıştıranlar, çünkü sen,

Tanrım taçlandıracaksın onları.

Şükürler olsun sana, Tanrım, birader ölüm için.

Canlı olan hiçbir insan kurtulamaz ondan,

Ne yazık öldürücü günah içinde ölenlere.

Kutludur onlar ki senin istediğini yaparlar,

Ölümden korkmazlar, severler onu.

Şükredin Tanrı'ya, hamdedin O'na

Alçak gönüllülükle kulluk edin O'na

3.Aziz Fransua'ya Dua

Ey Aziz Fransua, bu duamızı kabul et.

Sen ki zengin olmana rağmen, fakirliği benimsedin, gerçek zenginlik olan kutsal fakirliği daha iyi anlamamıza yardım et.

Sen ki dünyevî hayata ait zevklerden uzak kalmayı başardın; senin gibi yaratıkları sevmeyi ve hayat sevinçlerini kutsallaştırmayı öğret.

Sen ki tüm yaratıkların ahenkliğini yücelttin, büyük faaliyet içinde çalıştın ve hatta ölüm "kardeşi" selâmladın, bize sevginden bir pırıltı bağışla ve yüreklerimizi nizam, çalışkanlık, acılar ve ölümden teselli ve huzur olan Tanrı sevgisine arala.

Ruhlarımızı, işlerimizi, endişelerimizi, umutlarımızı biliyorsun. Onları takdis et. Bütün insanlığı koru ve herkesin kalbinde gerçek sevinç ve mutluluk olan iyilik ve sulh arzularını uyandır. Âmin.

4.Aziz Fransua'nın Günlük Söylediği Mezmur

Ey sizler yoldan geçiyorsunuz, bakın ve görün:

Benim acıma benzer var mıdır?

Bir köpek sürüsüyle çevrildim,

Hilekâr bir kalabalık tarafından kuşatıldım.

Onlar bana bir göz attılar ve beni incelediler.

Elbiselerimi bölüştüler ve gömleğimin üzerinde kura çektiler.

Ellerimi ve ayaklarımı deldiler ve bütün kemiklerimi saydılar.

Gürleyen yırtıcı bir aslan gibi ağızlarını üstüme açtılar.

Su gibi çözüldüm ve bütün kemiklerim dağıldı.

Kalbim bağırlarımın arasında erimiş balmumu gibi oldu.

Gücüm kuvvetim, çöMLEKLEŞMİŞÇESİNE kurudu.

Dilim damağıma yapıştı.

Bana safrayı yemek diye verdiler.

Susuzluğum için bana sirke içirdiler.

Beni ölüm toprağına sürüklediler,

Yaralarımın acısını arttırdılar.

Uykuya daldım ve tekrar dirildim.

Çok kutsal Babam beni şan ve şeref ile karşıladı.

Kutsal peder sağ elimi aldın,

Beni senin arzu ettiğın şekilde yönettin,

Şanlı bir şekilde yükselttin.

Gerçekten yeryüzünde ben senden ne istedim?

Gökyüzünde ise neler buldum.

Bakın, bakın. Rab “Ben Allah’ım” diyor.

“Toplumlar arasında ve yeryüzünde övüleceğim.” diyor.

Kullarımın ruhlarını kendisinin çok kutsal kanıyla kurtaran

İsrail’in Allah’ına hamdolsun.

O’na ümit edenler kaybolmayacaklardır.

Ve biliyoruz ki geliyor,
Çünkü yargılamak için gelecek⁹⁵

5.Aziz Fransua'nın Rahip Leone'yi Takdisi

Rab seni takdis etsin ve korusun,

Sana yüzünü göstereyim.

Ve sana merhamet etsin.

Yüzünü sana doğru çevirsin.

Ve sana huzur versin.⁹⁶

6.Aziz Fransua'nın Vasiyeti

Böylece Rab, ben Fransua kardeşe, tövbeye başlamayı nasip etti: Günahlar içinde olduğum sıralarda, cüzamlıları görmek bana fevkalade acı geliyordu. Ve Rab kendisi beni onların arasına götürdü ve ben onlara merhamet duydum. Ve ben onların yanından ayrılırken, bana acı gelen şey, benim için ruh ve beden tatlılığına dönüştü ve bundan sonra, az bir zaman kaldım ve dünyasal yaşamdan çıktım. Ve bana Rab, kiliselere öyle bir iman verdi ki böyle sade bir şekilde dua ediyordum ve şöyle diyordum: "Sana ibadet ediyoruz, ey Rab Mesih İsa ve tüm dünyadaki bütün kiliselerde ve sana hamd ediyoruz, çünkü kutsal haçınla sen dünyayı kurtardın."

Bundan sonra bana Rab, kutsal Roma Kilisesinin şekline göre yaşayan rahiplere öyle bir inanç verdi ki bana baskı yapıyor olsalardı bile, onlara başvurmak istiyordum. Ve eğer Süleyman kadar sağduyu sahibi olsaydım ve bu çağın yoksul rahiplerini bulsaydım, onların oturdukları kiliselerde, onların iradeleri dışında vaaz etmek istemiyordum...

Ve Rab bana kardeşler verdikten sonra, kimse bana ne yapmam gerektiğini göstermiyordu, fakat Yücelerin Yücesi'nin kendisi bana, kutsal İncil'in şekline göre yaşamam gerektiğini bana açıkladı. Ve ben onu az kelime ile ve basitçe yazdırdım

⁹⁵ Astrid İannitto, *Tanrı İçin Yaşanmış Bir Hayat*, Ohan Yay., İstanbul, 2002, s. 26-27.

⁹⁶ Astrid İannitto, *Tanrı İçin Yaşanmış Bir Hayat*, s.234.

ve Papa benim için onu onayladı. Ve hayatı almak için gelenler, neye sahip olabilmişlerse, hepsini yoksullara veriyorlardı ve kendileri içi ve dışı yamalı tek bir gömlekle, bir kuşak ve poturlarla yetiniyorlardı. Ve daha fazlasına sahip olmak istemiyorduk. Ayini yapıyorduk, Göklerdeki Pederimiz'i söylüyorlardı ve kiliselerde büyük bir memnuniyetle kalıyorduk. Ve eğitimsizdik ve herkese tabi idik. Ve ben ellerimle çalışıyordum ve çalışmak istiyorum ve kuvvetle istiyorum ki bütün diğer kardeşler namuslu bir işte çalışsınlar. Bilmeyenler öğrensinler, çalışmanın bedelini alayım diye bir tamahkârlık arzusu ile değil, fakat örnek olmak ve boş durmayı defetmek için. Ve bize çalışmanın bedeli verilmezse, kapı kapı sadaka isteyerek Rabbin masasına başvuralım. Selamlamak için Rab bana: "Rab sana barış versin" dememiz gerektiğini açıkladı.

Kardeşler, eğer Kural "da söz verdiğimiz kutsal yoksulluğa uygun değilse, asla kiliseler, yoksul konutlar ve onlar için inşa edilen bütün başka şeyleri kabul etmemeye dikkat ederek buralarda yabancılar ve hacılar gibi barınsınlar. Bütün kardeşlere itaatle, nerede bulunurlarsa bulunsunlar, Roma papazlarından, ne bir kilise için, ne bir başka yer için, ne vaaz verme bahanesiyle, ne kendi bedenlerine baskı yapılması nedeniyle, kendileri için veya bir kimse aracılığı ile hiç bir mektup istemek cesaretini göstermelerini kesinlikle yasaklıyorum; fakat kabul edilmedikleri bütün yerlerden, Allah'ın takdisiyle tövbe etmek için, başka bir toprağa kaçınsınlar.

Ve bu kardeşliğin genel vekiline ve onun bana vermek isteyeceği bekçiye kesinlikle itaat etmek istiyorum.

Ve kardeşler: "Bu başka bir Kural" demesinler; çünkü bu bir anı, bir uyarma, bir teşviktir ve ben, küçücük, Fransua kardeşin, Rabbe vaat etmiş olduğumuz Kural'a Katolik olarak daha iyi uyabilmemiz amacıyla, ey mukaddes kardeşler, sizin için yaptığım, benim vasiyetnamemdir.

Ve genel vekil (minister generalis) ve bütün diğer vekiller ve başrahipler (custodes), bu sözlerden hiçbir şey kaldırmamaya ve onlara hiç bir şey eklememeye, itaatte kendilerini mecbur tutsunlar. Ve bu yazıyı daima Kural'la birlikte yanlarında bulundursunlar.

Ve kim buna uyarsa gökte yücelerin yücesi Pederin takdisine gark olsun ve yeryüzünde çok Kutsal Ruh ve göklerin bütün erdemleri ve bütün stlerle birlikte, onun çok sevgili Oğlu'nun takdisine gark olsun. Ve ben, küçücük, hizmetkârınız, Fransua kardeş, elimde olduğu ölçüde, içerde ve dışarıda, bu kutsal takdisi sizlere teyit ediyorum.⁹⁷

Her kim bütün bunları uygularsa,

Gökyüzünde en yücelerdeki Peder'in

Takdisiyle dolsun ve yeryüzünde de

Onun çok sevgili oğlunun

Ve çok aziz, teselli edici Kutsal Ruh'un

Bütün göksel faziletlerinin

Ve bütün azizlerin takdisiyle dolsun.

Ve aranızda en küçük

Ve hizmetkâr olan ben Rahip Fransua,

Bu çok aziz takdisi içten

Ve dıştan onaylıyorum.

Âmin⁹⁸

⁹⁷ [http://www.meryemana.net\(03.03.2012\)](http://www.meryemana.net(03.03.2012))

⁹⁸ Astrid İannitto , *Tanrı İçin Yaşanmış Bir Hayat*, s.234.

7.Beythelemlı Çocuğa

Bizim yardımımıza koşan Allah'ın karşısında heyecanla titreyin.
 Titreyen bir sesle, gerçek ve diri Rabbimiz Allah'a,
 Sevinç ilahîleri söyleyin.
 Çünkü O, yüce ve kuvvetli Rab'dir.
 Yeryüzünün en büyük kralı'dır.
 Göklerdeki Kralımız Aziz Peder,
 Ebediyetten, yükseklerden Sevgili Oğlu'nu bize gönderdi.
 O' mutlu ve Aziz Meryem'den doğdu.
 O, bana diyecek: Sen benim Pederimsin.
 Ve ben O'na: Sen ilk doğanımsın.
 Seni dünya üzerindeki bütün krallardan üstün kılacağım.
 O gün Allah merhametini yeryüzüne indirdi.
 Ve o gece Onun ilahîsi yankılandı.
 Bu, Rabbin yarattığı gündür.
 Heyecandan titreyelim ve sevinelim.
 Çünkü Kutsal sevgili çocuk bize verildi.
 Ve bizim için dünyaya geldi.
 Handa yer bulamadığı için samanlığa yerleştirildi.
 Göklerin yücelerindeki Rab Allah'a hamdolsun.
 Ve yeryüzü heyecanla titresin.
 Deniz ve denizi dolduran her şey sarsılsın.
 Tarlalar ve onlarda bulunan her şey sevinecek
 Dünya üzerinde yaşayan sizler.
 O'na yeni bir ilahî söyleyin.
 Çünkü Rab büyüktür ve övgüye layıktır.
 Bütün tanrılardan müthiştir ve fevkaladedir.
 Ey toplumların vatanları, Rabbe şan ve şeref verin.
 Rabbin adını şanlandırın.
 Vücutlarımızı hazırlayın ve kutsal haçı taşıyın.
 Sonuna kadar Onun çok aziz talimatlarını takip edin.⁹⁹

⁹⁹ Astrid İannitto, *Tanrı İçin Yaşanmış Bir Hayat-Assisili Fransua'nın Hayatı ve Öğretileri*, s.20.

8.Dua

Rab beni esenliğinin aracı kıl.
 Nefret olan yerde sevgi,
 Haksızlık olan yerde bağışlama,
 Kuşku olan yerde iman,
 Ümitsizlik olan yerde ümit,
 Karanlık yerde ışık,
 Üzüntü olan yerde sevinç tohumları ekeyim.
 Teselli etmekten çok,
 Teselli edilmenin,
 Anlamaktan çok anlaşılmanın,
 Sevmekten çok sevilmenin ardınca gitmeyeyim.
 Çünkü vererek alıyoruz,
 Bağışlayarak bağışlanıyoruz,
 Ölerек sonsuz yaşama doğuyoruz.¹⁰⁰
 Rabbim, bana bir barış aracı haline getiriyor.
 Kin bana aşk saçmak izin olduğu yerde.
 Yaralanma, af söz konusu olduğunda.
 Anlaşmazlık olduğu yerde, bana birliği saçmak izin verin.
 Hata olduğu yerde, ben gerçeği getirebilir.
 Şüphe olduğunda, bana inancı saçmak izin verin.
 Umutsuzluğun olduğu yerde, bana umut saçmak izin verin.
 Karanlığın olduğu yerde, bana ışık saçmak izin verin.
 Üzüntü olduğu yerde, bana neşe saçmak izin verin.
 O kadar çok aday olmayacağımı ya Rab,
 konsol olarak teselli bulmak;
 anlamak için olarak anlaşılmalıdır;
 sevmek gibi sevilmek.
 İçin bize gelen vererek olduğunu;
 Bu, kendimizi olduğu bağışlayıcı gereğidir
 Bu bizim affa olduğu affettiği içinde

¹⁰⁰ Sibel Sel-Levent Kınran, *Hristiyanlık Tarihi*, s.276

9.Tanrı'ya Övgü

Tanrım sen tek ve kutsalsın,

Yaptıkların harikulade.

Güçlüsün.

Büyüksün.

Ulusun.

Her şeye kadirsin.

Sen, Kutsal Babamız,

Gökyüzünün ve yeryüzünün kralısın.

Sen Üç ve Birsin.

Rab'bin, sen kerimsin.

Tanrım sen yaşamsın ve hakikatsin.

Sen sevgisin.

Sen bilgeliksin.

Sen tevazusun.

Sen sabırsın.

Sen huzursun.

Sen barışsın.

Sen mutluluksun.

Sen adalet ve itidalsin.

Sen tüm servetimizin,

Ve hepimize yetensin.

Sen güzelliğisin.

Sen koruyucumuzsun.

Sen hamimiz ve savunucumuzsun.

Sen bize cesaret verensin.

Sen cennetimiz ve umudumuzsun.

Sen inancımızsın.

Sen bizi teselli edensin.

Sen sonsuz yaşamsın,

Ulu Tanrım,

Her şeye kadir Tanrım,

Merhametli Tanrım,

Kurtarıcımız.

10. Aziz Fransua'nın Duası (1)

Selâm sana Aziz Kraliçe,

Tanrı Anası,

Ey Meryem, Ebedî Bâkire,

Sen ki, Göğün Kutsal Pederi tarafından seçildin,

Onun tarafından,

Biricik Kutsal Oğul'u ve Kutsal Ruh ile birlikte

Takdis edildin,

Sen ki, dâima tüm lütuf ve iyiliklerle dolu

Oldun ve olacaksın!

Selâm sana Tanrı'nın sarayı, selâm sana mâbet,

Selâm sana Tanrı'nın evi, selâm Tanrı'nın giysisi,

Selâm Tanrı'nın hizmetkârı; selâm sana Tanrı anası!

Ve ey Kutsal Ruh'un lütfu ve nuruyla

İmanlıların kalbini saran

Ve biz inançsızları

Tanrı'ya sadâkate sevkeden

Kutsal erdemler,

Selâm olsun sizlere de.

11.Aziz Fransua'nın Duası (2)

Kâdir-i mutlak, en kutsal, en yüce hükümrân;

Sen ki, ihsânın tüm kâinatı kaplar;

Sen ki, tek inâyetkâr; şükranımız, hamdımız, minnetimiz, şerefimiz, hayır
duâlarımız,

Hep sanadır; sana her dâim herşeyin

En iyisini vermemizi sağla. Âmin.

12.Aziz Fransua'nın Duası (3)

Tanrım, yalvarırım sana,

Aşkının yakıcı ve nâzik gücü

Ruhumu kuşatsın

Ve uzaklaştırsın onu

Göğün altındaki her şeyden,

Ki ben de ölebileyim senin aşkın uğruna aşk ile

Sen nasıl lütfedip

Benim aşkım uğruna aşk ile öldüysen.¹⁰¹

13.Aziz Fransua'nın Birader N'ye Mektubu

Birader N'ye.... Rahip. Tanrı seni kutsasın.

İçinde bulunduğun ruh haline dair nasihatim şudur: Bana bir iyilik yap ve bunun sorumlusu keşişler veya başka birileri olsa bile, sana fiziksel olarak eziyet çektirecek kadar ileri gitseler bile, Tanrı'yı sevmeni zorlaştıran şeyleri düşün. Böyle olmak istemelisin. Bunu benim ve Tanrı'nın emri telakki edebilirsin. Gerçek itaatın bu olduğundan eminim. Sana karşı böyle davranan insanları sevmeli, onlardan sana Tanrı'nın takdir ettiği şekilde davranmaları dışında hiçbir şey istememelisin. Onlara olan sevgini, daha iyi Hristiyanlar olmalarını dileyerek gösterebilirsin. Bu senin için inzivaya çekilmekten daha iyi olacaktır.

Tanrı'yı ve hem Onun hem de senin hizmetkârın olan beni sevdiğini, sana şöyle ispatlamak isterdim: Dünyada hiçbir keşiş günah işlememeli, günah işlemiş olsa bile, gözlerinin içine bakarak af dilerse bağışlanmalıdır. Bağışlanmak istemiyorsa, ona bağışlanmak isteyip istemediğini sormalısın. Önüne bin kere gelmiş olsa bile, onu benden daha çok sevmelisin ki, Tanrı'ya yakınlaşsın. Bu gibi

¹⁰¹ <http://xa.yimg.com/> (12.07.2012)

keşişlere acımalısın. Bunu bir kural olarak benimse ve hamilerinin de benimsemesini sağla.

Hamsin Yortusu toplantısında, Tanrı'nın inayeti ve keşişlerin tavsiyesiyle, Yasa'nın affedilmez günaha dair tüm bölümlerini tek bölüm haline getireceğiz. Şöyle olacak:

Şayet bir keşiş baştan çıkar ve günah işlerse, hamisine başvurmak zorundadır. Onun günah işlediğini bilen diğer keşişler, hakkında konuşmak suretiyle onu utandırmamalı; ona karşı anlayışlı olmalı ve bu kardeşlerinin içine düştüğü zaafı bir sır olarak saklamalıdır. "Sağlamların değil, hastaların hekime ihtiyacı var."¹⁰² Onların görevi, söz konusu keşişi, bir keşiş eşliğinde üstlerine göndermektir. Üstün görevi ona sevgi ve anlayışla yaklaşmaktır, tıpkı onun yerinde olsaydı kendisine davranılmasını isteyebileceği gibi. Şayet bir keşiş affedilebilir nitelikte, küçük bir günah işlemişse, bunu birader rahibe itiraf etmeli; eğer rahip yok ise, kendisini günah çıkarmak suretiyle kutsiyet içinde aklayıp bağışlayacak olan bir rahip buluncaya dek, bir diğer keşişe itiraf etmelidir. Keşişlerin kefarete ödetme yetkisi yoktur, nasihat etmekle yetinmelidirler. "Git artık, bundan sonra günah işleme."¹⁰³ ,

Bu mektubu Hamsin Yortusu'na kadar sakla ki, bunlara riayet edebilesin. Toplantıya diğer keşişlerle birlikte katılacak, Tanrı'nın inayetiyle, bu Yasa'da yer almayan diğer hususların gözetilmesini sağlayacaksın.¹⁰⁴

¹⁰² Matta, 9:12

¹⁰³ Yuhanna, 8:11

¹⁰⁴ <http://www.dusuncetarihi.com/> (03.07.2012.)

İKİNCİ BÖLÜM

I.FRANSİSKEN TARİKATININ KURULUŞU

A.On iki Havari

Assisi kamuoyunun Fransua hakkındaki düşünceleri yavaş yavaş değişmeye başlamıştı. Önceleri istisnasız delilik sayılan Fransua'nın tutumu, bütün öngörülerini iptal eden son derece kararlılığı, gözleri yaşartan şevkle dolu merhameti karşısında, en iyi kişilerde apaçık bir hayranlığa dönüştü. Bernardo di Quintavalle, Fransua'ya ilk hayran olan kişidir. Tüm malvarlığını satıp, fakirlere dağıttı ve Fransua'nın yoluna katıldı. Daha sonra aralarına Bologna Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu Pietro Cattani katıldı. Rivortorto Deresinin yakınlarındaki küçük kulübede yaşamaya başladılar. Egidio adındaki genç Fransua'yı bularak aralarına katıldı. Fransua, ona tövbe tuniğini giydirdi ve kuşağını bağladı. Fakirlik ve alçakgönüllülük ile Tanrı'ya hizmet etmek isteyen dört Assisili genç Rivortorto'ya gelerek Fransua'ya bağlılıklarını bildirdiler. Bunların isimleri, Sabatino, Moriko, Flippo Longo ve Fransisken Ailesinin ilk papazı olacak olan Papaz Silvestro idi. Assisi'den başka insanlarda aralarına katılmaya başladı. San Costanzolu Yuhanna, Barbaro, Bernardo Viilante ve eski bir şövalye olan Angelo Tancredi idi. Angelo Tancredi ile karşılaşan Fransua ona şöyle seslendi: “Uzun bir zaman boyunca kemer, kılıç ve şövalye unvanı kuşanmıştım. Kemerini bir sicimle, kılıcını Mesih İsa'nın haçıyla, şövalye unvanını da, yolun toz ve çamurlarıyla değiştirmenin zamanı geldi. Beni takip et ve seni Tanrı'nın ordusunun şövalyesi yapacağım.” Fransua'nın müritlerinin hiç bir şeyleri yoktu. Kalplerini, hayallerini, arzularını, tüm ümitlerini Tanrı'ya bağışlamışlardı. Gündüzleri kendilerinden karşılıksız olarak yardım isteyen çiftçi ve hastalara yardım ediyorlar, evleri dolaşarak inanç, barış, sevgi tohumları ekiyorlardı. Geceleri, İncil'den ışık ve kuvvet alabilmek amacıyla mağaralarda toplanıp dua ediyorlardı.¹⁰⁵

Zengin ve asil bir aile çocuğu olan Fransua, buna rağmen fakirliği bir hayat tarzı olarak seçmişti. Kilisenin ve papanın güçlenmesini istememiş, İsa gibi çok sade bir hayat sürmeyi hedeflemiştir. Sade bir yaşam tarzını seçmesindeki maksat, İsa'nın ve havarilerinin çektikleri acı ve sıkıntının aynısını çekmek ve onların yaşadığı gibi fakirlik yaşamaktı. Bunun için de dünya adına bütün zevklerden

¹⁰⁵ P. Lucio Condolo, *En samimi Dostlarımız Bazı Azizlerin Hayatı*, s.113.

kendisini soyutlamıştır. İnsanlar, o dönem ruhbanlarının hiç de alışık olmadığı bu yeni yaşam tarzını benimsemeye ve onun yolunda ilerlemeye başladılar.¹⁰⁶

B.Kurallar ve Papalık Onayı

Fransua, Rivortorto'daki yoksul kulübede iki yıl kaldı. Müritlerinin sayısı her geçen gün artıyordu. Müritleri kuralları bilmiyordu. Fransua, Hristiyan münzeviliğinin özünü ve kurallarını oluşturdu. Koyduğu kurallar İncil'in yalınlığından ilham alınarak oluşturuldu. Fransua ilk önce müritlerine dua etmeyi öğretti:

-Dua ettiğiniz zaman "Göklerdeki Pederimiz" deyin.

-“Sana taparız ve sana hamdederiz, Mesih İsa, çünkü kutsal haçınla dünyayı kurtardın.” Diye dua edinîz.¹⁰⁷

-Kitapları okumak yerine, Haça gerilmiş Mesih İsa'yı okuyunuz. Çünkü Mesih İsa, ıstırabını sürekli meditasyonla, bütün ibadetin saf ve tükenmez kaynağına ulaşmıştır.

-Bütün yaratıklardan, Tanrı'ya hamdetmek ve O'nu övmek için ilham alınız. Çünkü Tanrı her varlıkta mevcuttur.

-Kalbin ve vücudun nefsini kırmak için, ruha isyan eden tene karşı oruç tutunuz. İnsanlara has bencil sevgiye karşı da, kendi arzularınızı boğunuz.

- Misyona giden kardeşler kendi spritüel görevlerini iki şekilde göz önünde bulundurabilirler. Ya hiç kimseyi eleştirip kınamayacaklar, hiçbir tartışmaya girmeyecekler, Tanrı nedeniyle her insana tabi olacak ve sadece Hristiyan olduklarını söyleyeceklerdir.

-Hristiyan Dinîne şahadet etmek.

- Katolik Kilise'ye itaat etmek.

-Silah taşımamak.

¹⁰⁶ <http://www.sde.org.tr/userfiles/file/eylul2011.pdf> (Stratejik Düşünce Enstitüsü) (07.07.2012.)

¹⁰⁷ Aysun Canlı, Astrid İannitto, *Aziz Fransua'nın Hayatı*, s. 39.

-Kendi hayat durumunun görevlerini yerine getirmek.

-Namuslu şekilde yaşamak.

-Evlilik iffetini yerine getirmek.¹⁰⁸

Fransua'nın kurallarına bağlı kalan müritlerinin sayıları, yeni katılanların coşkusu ile her geçen gün artıyordu. 1209 yılında Brunswik'li Oton, imparatorluk tacını almak için, Roma yolunda Spoleto Vadisinden geçerken Fransua'dan kendisi için hayır dua etmesini istemesi, Fransua'nın daha iyi tanınmasına vesile oldu. Fransua kendisine tabi olan rahipleri için bir hayat şekli çizdi. Rahipler bu hayat tarzına tam manasıyla uymak zorunda idiler. Fransua İncil'den birçok ayeti ayırarak onları bir kural haline getirdi. Kuralı tamamlayınca, arkadaşlarını yanına alarak, onlarla beraber Papa'nın kendilerini onaylaması için Roma'ya gitti. Fransua, temelinde fakirlik, alçakgönüllülük, karşılıklı sevgi, dua ve iş olan fakir ve silahsız şövalyelerinin yaşam tarzlarının Papa tarafından onaylanmasını istiyordu.¹⁰⁹ Assisi Episkoposu II. Guido'nun ve San Paola Kardinali ve Sabina Episkoposu Yuhanna'nın aracılığıyla, dönemin Hristiyanlık tarihinde Ortaçağın en büyük Papası kabul edilen III. İnnocentius (1198-1216)¹¹⁰ ile görüştü. Fransua, her zamanki gibi bir iple bağlanmış kaba tuniğiyle Papa'ya takdim edildi. Fransua'nın mütevazı halinin bazı sapkın gruplarla çok benzeyişi, III. İnnocentius'un Fransua'yı Tanrı'nın Adamı olarak tanınmasına engel oldu. III. İnnocentius, Fransua'nın aşırı fakirliğini kabul etmekte zorlandığı anda gördüğü rüyalar sonucunda, Tanrı'nın bu adamın hizmetinden faydalanarak, sapkın mezheplerle ve Hristiyanların kötü tutumu ile tehdit edilen kendi kilisesini tamir etmek istediğinin farkına vardı. Yapılan ikinci görüşmenin ardından III. İnnocentius'un endişeleri giderilince, III. İnnocentius, Fransua'ya şöyle seslendi: "Sen ve arkadaşlarınız Tanrı'ya gidin, Tanrı size nasıl ilham veriyorsa, o şekilde tövbe vaazı verin. Sayıca arttığımızda bize bildirin ve biz size başka şeyler ve daha başka sorumluluklar da vereceğiz."¹¹¹ Fransua'ya göre Mesih İsa, kendisiyle III. İnnocentius'un diliyle konuşmuştu. Eski ve ıssız yerleşim yerleri olan Rivortorto'daki mütevazı insanların oluşturduğu küçük

¹⁰⁸ Aysun Canlı, Astrid İannitto, *Aziz Fransua'nın Hayatı* s.97.

¹⁰⁹ P. Lucio Condolo, *En samimi Dostlarımız Bazı Azizlerin Hayatı*, s.113.

¹¹⁰ Halim Işık, *Aziz Petrus'tan Papa Ratzinger'e Papalık Tarihi*, Ozan Yayıncılık, İstanbul, 2006, s. 113.

¹¹¹ Aysun Canlı, Astrid İannitto, *a.g.e.*, s.53.

kulübe, Kural'ın III. Innocentius tarafından onaylanmasından sonra Fransisken Tarikatının ilk resmi Kilisesi olmuştur.1202 yılında başlayan 1210 yılına kadar devam eden halk ile feodal beylikler arasında ki savaşın sona ermesinde Fransisken Hareketinin etkisi büyük olmuştur. Aziz Fransua, savaşın taraflarına:“Ruhlarınızda ve evlerinizde daima barış olsun, çünkü Tanrı'nın merhameti büyüktür. O yarattığı insanları mahveden savaşa son verecektir. Her kişinin kalbinde buna çare vardır. Açgözlülüğü ve kibiri bırakın, böylece özgür olacaksınız.”diye seslenmiştir. Bu konuşmanın ardından barış Assisi'ye hâkim olmuştur. Rivortorto, Aziz Fransua ve müritlerine yetmeyince, Fransua ve müritleri Subasio Dağı üzerindeki etrafa hâkim olan bir araziye yerleştiler. Burada kendilerine hediye edilen küçük bir toprak parçasına (Küçüklüğü sebebiyle bu araziye “Portiuncula” ismi verilmiştir.) yerleştiler. Fransua, Portiuncula'yı tarikatının merkezi olarak ilan etti. Portiuncula'daki hayat, Rivortorto'daki gibi devam etmekteydi. Kardeşlerin sayısı artmaktaydı. Böylece Fransua, İncil'i yayma görevini daha iyi bir şekilde yerine getirebiliyordu. Rahiplerini sık sık vaaz etmeye gönderiyordu. Rahiplerin etki alanlarını genişleterek, onları uzak bölgelere ve zor erişilebilen yerlere kadar gönderiyordu. Assisi, yoğun bir biçimde Fransisken Tarikatının getirdiği değişimi yaşıyordu. Fransisken Rahipleri, üzerlerinden bez tunikleri ve bellerine bağlı ipleri ile elleri göğüslerinin üzerinde çapraz, dua eder halde Assisi sokaklarında geziyorlar, bütün kapıları çalarak ellerini sadaka için uzatıyorlar ve ev sahiplerine: “Selamet bu evin üzerine olsun” diye dua ediyorlardı. Kiliselere giriyorlar ve Tanrı'nın sözünü alçak gönüllülikle vaaz ediyorlardı. Din adamlarının hizmetlerine girip, Tanrı'nın evinde her işi mütevazı bir biçimde hiçbir ücret talep etmeden yerine getiriyorlardı.¹¹² Fransisken Rahipleri halkın arasında, ellerinde İncil ile gezerek; dua ve vaaz etmeleri Assisi halkı üzerinde derin izler bırakıyordu. Üzerinde bu izi taşıyanlardan birisi de, Assisi'nin asil ailelerinden biri olan Favarone di Offreduzzo ile Madonna Ortalana'nın kızları Klara idi. Klara bir gece Aziz Fransua'nın yanına gelerek diz çöktü ve müridi olmak istediğini belirtti. Fransua ona: “ Kızım, hangi amaç seni buraya kadar getirdi?” diye sordu. Klara: “Peder, fakirlikle ve dua hayatıyla Mesih İsa'yı izlemek.” diye cevap verdi. Fransua, önünde diz çöken kızı müridi olarak kabul ediyor ve onun saçlarını keserek Tanrı'ya kurban sunuşunu tamamlıyordu. Böylece Rahibe Klara Fransisken

¹¹² Aysun Canlı, Astrid İannitto, *Aziz Fransua'nın Hayatı*, s.64.

Hareketinin içine giren ilk kadın oldu. Kısa bir süre sonra Klara'nın kız kardeşi Agnes, kardeşinin yanına gelerek Fransisken tarikatına katıldı. Episkopos Guido, Fransua'ya San Damiano Kilisesini bağışladı. Burası Klara ve Agnes için, ideal bir yuva ve Klarislerin ilk manastırı olmuştur. Zaman geçtikçe San Damiano Kilisesindeki kadınların sayısı artmaya başladı. Pasifica, Cristina, Agnes, Felipa, Benvenuta, Francesca, Balbina gibi isimler kiliseye katıldılar.

Fransua, Klara'nın ve arkadaşlarının müritleri olmaları sebebiyle kurallarına yeni ilkelerini ekledi ve:

-Bütün kardeşlere, Papa'nın izni olmaksızın rahibelerin manastırlarına girmemelerini kesin bir tarzda emrediyorum.

1228 yılında Fransua'ya Kilise tarafından azizlik unvanının verildiği törenlerde IX. Gregorius, Saint Damiano'daki kızları ziyaret etmiş ve onlara duyduğu derin hürmetin bir ifadesi olarak masalarına oturmuş. Rahibe Klara'dan ekmekleri kutsamasını rica etmiş, Klara bu ricayı kıramayarak ekmekleri kutsamıştır. IX. Gregorius, kızların fakirliğine üzülmüş, küçük bir imtiyazla Rahibe Klara'dan fakirlik ile ilgili kuralların hafifletmesini istemiştir. Rahibe Klara: "Aziz Peder, Tanrı'ya söz verdiğimiz fakirliğimizi hafifletmek yerine, günahlarımızı affetmenizi arzu ederiz." diyerek, IX. Gregorius'un talebini geri çevirmiştir. Papa IV. Inocentius, Klara'yı, mevcudiyeti ve kutsamasıyla kuvvetlendirme için Aziz Damiano Kilisesini ziyaret gelmiştir. Bu vesile ile o zamana kadar yaşadıkları gibi, kesintisiz olarak fakirliğin ayrıcalığını yaşama hakkını, Klara ve kız kardeşlerine vermiştir.¹¹³ Assisili genç kadınlar, Rahibe Klara'nın San Damiano'daki hayatını paylaşmak için çaba harcamaya başladılar. Bu kadınlar daha sonra Poor Clares adıyla bilinen tarikatı oluşturdular.

¹¹³ Aysun Canlı, Astrid İannitto, *Aziz Fransua'nın Hayatı*, s. 75.

C.Endüljans

Fransua'nın ilk biyografisini yazan Tomas Celano'nun ifadesine göre İncil için yapmakta olduğu uzun yolculuklarında bir an bile soluk almayı kabul etmeyen, eyleme geçmeye her an hazır olan, sadık, aşırı gayretli ve soluk almaz birisi olan Fransua, Mesih İsa'nın İncil'ini tüm dünyaya duyurmak istiyordu. 1216 yılında Portiuncula'daki sunağın önünde diz çökmüş ve derinlere dalmış durumda iken, birden bire mütevazı kilisenin kararmış duvarlarına göz kamaştırıcı bir ışık görmüştü. Yoğun bir melekler kalabalığının kuşattığı, ışıltı bir tahtın üzerine oturmuş Mesih İsa ve Meryem Ana görüldü. Aralarında şöyle bir diyalog geçti:

-Fransua; İnsanların iyiliği için ne istersin?

-Ya Rab, tek bir şey istiyorum. Bu kiliseyi günahlarından pişman olarak ziyaret edenlerin, günahları sebebiyle çekmeleri gereken cezalarını affedilmesini diliyorum.

-İstedğin büyüktür, ama sen daha büyüklerine layıksın! Yeryüzündeki vekilime git, isteğimi onaylamasını iste!

Fransua zaman kaybetmeden yanına Rahip Maseo'yu alarak, Papa'nın bulunduğu Perugia'ya doğru yola çıktı. Kardinaler Meclisi'nin, Patriklerin, Episkoposların ve din adamlarının önünde Petrus'un Kürsüsünde Mesih İsa ve Meryem Ana'nın isteklerini ilan etti. Papa III. Onorius, Fransua'yı dikkatlice dinlemiş; Onun Portiuncula'nın durumunu ve bütün ruhları cennete götürme arzusunu anlamıştı. Fransua'ya: "Kaç yıl Endüljans¹¹⁴ istiyorsun?" diye sordu. Fransua: "Aziz Peder yılları değil ruhları istiyorum." diye cevap verdi. Fransua'nın bu talebi alışılmış bir talep değildi. Endüljans, yalnızca Mesih İsa'nın kutsal yerlerini ziyaret edenlere veriliyordu. Divanın itirazlarına rağmen Endüljans Fransua'ya verildi. Fransua, Papa'nın huzurundan ayrılmak üzere iken Papa şöyle seslendi: "Saf adam, dur! Verdiğim Endüljans Belgesini bekle."Fransua:

-Aziz Peder, sizin sözünüz benim için yeterlidir. Hiç bir belgeye ihtiyaç yoktur. Benim için parşömen Bakire Meryem Ana, noter ise Mesih İsa, tanıklar ise

¹¹⁴ Endüljans: Hristiyanlıkta para karşılığı günah bağışlama. Geniş Bilgi İçin Bk. Ş. Gündüz, Din ve İnanç Sözlüğü, s. 115.)

Meleklerdir.” diye cevap verdi. Aynı yılın Ağustos Ayında; Assisi, Perugia, Todi, Spoleto, Nocera, Gubbio ve Foligno episkoposlarının huzurunda kalabalık önünde Büyük Endüljansı resmen ilan etti.¹¹⁵

III. Innocentius ile görüşmesinden sonra aynı yıl Fransua, yüksek rütbeli Romalı Rahip Kardinal Hugolin ile görüşmüş, bu görüşmeden sonra Fransisken Tarikatını tanıyan ve destekleyen¹¹⁶ söz konusu Kardinal, 1217 yılındaki Rahipler Meclisinde büyük ayini yönettiği sırada bu durumu da ilan etmiştir.¹¹⁷

Fransua hayallerini gerçekleştirme yolunda ilerlerken aklındaki düşüncelerinin altında ezilmeye başlamıştı. İdeallerini bu şekilde gerçekleştiremeyeceği düşüncesindeydi. Yine böyle bir günde yanındaki yakın müritlerinden Flippe ve Maseo’ya, Rahibe Klara’ya giderek kendi adına akıl danışmalarını ve yol göstermesini söylemelerini istedi. Rahibe Klara Fransua’nın hayatı boyunca karşılaşmış olduğu nadir kadınlardan biriydi. Kendisi de bakırlık yemini etmiş olan Fransua¹¹⁸ iffetine yüksek derecede ilgi gösteren Rahibe Klara’nın bu tavrı Fransua tarafından da kabul ve yüksek saygı ile karşılandı. İlişkileri bu çerçevede ve dinsel temeller üzerinde şekillendi. Sık sık dinî fikir alışverişinde bulunurlardı.¹¹⁹ Rahibe Klara’nın Flippe ve Maseo’yu vaaz etmeye ve insanları aydınlatmaya teşvik ettiği bilgisi ulaşınca, iki müridiyle birlikte “Tanrı adına yolculuğa çıkalım” diyerek yollara düştüler. Fransisken tarikatının ve dolayısıyla Freres Mineur adını da alan¹²⁰ XIII. Yüzyılın en büyük misyoner hareketi olan Fransiskenlerin büyük misyonları böyle başladı.¹²¹ Yanındaki ilk müritler ve aynı zamanda ilk rahipler olan bu kişiler, ileride daha net şekillenecek olan ve tarikatın temel niteliklerini oluşturması açısından bakıldığında, rahiplerin tarikata itaatkârlığının mecburî olduğu ve yönetimin itaatkârlık üzerine kurulduğu görülecektir.¹²²

¹¹⁵ Aysun Canlı, Astrid İannitto, *Aziz Fransua'nın Hayatı*, s. 88.

¹¹⁶ Mehmet Aydın, “*Fransiskenler*”, Ansiklopedik Dinler Sözlüğü, s.236.

¹¹⁷ Renee Zeller, *Aziz Fransua*, s .51.

¹¹⁸ Astrid İannitto, *Tanrı İçin Yaşanmış Bir Hayat-Assisili Fransua'nın Hayatı ve Öğretileri*, s .101.

¹¹⁹ Astrid İannitto, *a.g.e.*, s.105.

¹²⁰ Mehmet Aydın, “*Türkiye'ye Yönelik İki Eski ve Bir Yeni Misyoner Tarikatının Bugünkü Durumu*”, Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi, Konya, 2008, Sayı: 6, s. 9.

¹²¹ Renee Zeller, *a.g.e.*, s .47 – 48.

¹²² Astrid İannitto, *a.g.e.*, ss. 142-143.

Kardeş olan Flippe ve Masseo, bundan sonraki dönemde artık yeni rahiplerin eğitimlerinden ve yetiştirilmelerinden sorumlu olmuşlardı.¹²³ Fransua, kendisine daha önceden hediye edilmiş olan Verna Dağını, rahiplerin eğitimi ve kendi içlerine kapatılmalarını sağlayıp, tanrı ile yüzleşecekleri bir bölge olarak kullandı.¹²⁴

Müritleri giderek artan ve dinî ihtiyaçları hızla artan grubu kontrol eden Fransua bir gezi sonrasında döndüğü bu dağın mağara ve ormanlarında gezerken, o ana kadar kabul edip uyguladıkları¹²⁵ İncil'in kendisinden ziyade¹²⁶ açıklamalarına, yorumlamalarına, yeni bir bakış açısına ihtiyaç olduğuna kanaat getirdi.¹²⁷ 1218 yılında Yeni Papa III. Honorius, Kardinal Hugolin'i Fransisken Tarikatının resmî koruyuculuğuna atayınca, bu tarikatın dünyadaki, dindeki tanınmaları ve yerleşmeleri kesinleşmiş ve sabitlenmiş oldu.¹²⁸ 1223 yılında Fransua, Greccio'da canlı bir Noel tablosu sundu ve böylece sonraki yıllarda bu geleneğin popülerliğini artırdı.¹²⁹

1207-1208 yıllarında etrafında on iki mürit toplayan Aziz Fransua, biraz tereddütten sonra, Fransisken Kurala, sözlü onay veren, III. Innocent'in karşısına çıktı. 16 Nisan 1209 yılında, Friars Minor (Ordo Fratrum Minorum), Fransisken Düzeni kuruldu. Fransua, rahiplerini İtalya'nın çeşitli semtlerinde görevlendirdi. Sayısı ve yayılması artmış olan müritlerini, 1217 yılında, il bakanları olarak atadı ve uzak diyarlara gönderdi. 1219 yılında ise misyonları yenilendi ve diğer rahipleri Fransa ve İspanya, Macaristan ve Doğu'ya gönderdi. Fransua, Mısır ve Doğu'yu ziyaret etti, ama bazıları rahipler tarafından onun yokluğu sırasında getirilen yenilikler, 1220 yılında hızlı dönüşüne neden oldu. Aynı yıl, Peter Cattaneo'ya tarikatın emanet edilmesine rağmen erken ölümü ile 10 Mart 1221 tarihinde Cortona'lı Elias atandı. Fransua ise, 3 Ekim 1226 tarihinde ölümüne kadar tarikat üzerinde üstün yönünü korudu.

¹²³ Renee Zeller, *Aziz Fransua* s. 48.

¹²⁴ Renee Zeller, *a.g.e.*, s.50.

¹²⁵ Mehmet Aydın, "*Fransiskenler*", Ansiklopedik Dinler Sözlüğü, s. 236-237.

¹²⁶ Orta çağda İncilin yetersiz kaldığını iddia ederek teolojik açıklamaların reddedilmesi ve Geleneksel Katolik İtikadının yaygınlaşması ve engellenmesi bağlamında Fransiskenler heretik akım içerisinde de zikredilmiştir. (Demirci, "*Hristiyanlık*" DİA, c.17 s. 335.)

¹²⁷ Renee Zeller, *a.g.e.*, s.50.

¹²⁸ Renee Zeller, *a.g.e.*, s.52.

¹²⁹ Bucher.J.Raymond, "*Franciscans*", The Encyclopedia of Religion, s.409.

D.Fransua'nın Müslümanlar İle Diyalogu

Fransua; gençliğinden beri Haçlı Seferlerinden bahsedildiğini duymuş, 1204 yılında Costantinapolis'in yağmalanmasıyla bitmiş olan III. ve IV. haçlı seferlerinin yaratmış olduğu yankıları hissetmiştir. O dönem 22 yaşında olan Fransua, Mesih İsa'nın mezarının olduğu yerin, gerekirse silahla yeniden ele geçirilmesi konusunda o çağda yaşayan bütün Hristiyanlarla aynı görüşü benimsiyordu.

Fransua'nın müslümanlarla görüşme denemeleri, özellikle Latin Hristiyanların tarihinde genelde müslümanların özelde de Türklerin Hristiyanlaştırılması konusunda Fransiskanlar ve Dominikenler gibi sistemli mezheplerin kurulacağı zamanın ilk öncülerinden biri olarak kabul edilebilir.¹³⁰

Sonraki dönemlerde düşüncelerini başka yöne çeviren Fransua, yaşamını büsbütün Tanrı'ya adadı. Ancak V. Haçlı Seferi (1217-1221) sırasında üç defa Müslümanlarla görüşme denemesinde bulundu.

1.Deneme: 1212 Yılında Suriye'ye gitmek üzere¹³¹, İtalya'ya gitmekte olan bir gemide yer bulmuştu. Rüzgârın ters esmesi sebebiyle, günümüz Hırvatistan'ın Dalmaçya Limanına yanaşma zorunda kalınca birinci deneme başarısızlıkla sonuçlandı.

2.Deneme: 1213-1214 yıllarında Fas'a yaptığı yaya yolculuğu esnasında hastalanınca, ikinci denemede başarısızlıkla sonuçlandı.

3.Deneme:1219 yılında Avrupalı askerleri Kutsal Topraklara götürmekte olan gemiye bindi. Akka'ya ulaştı. Orada Mısır'ın kilit noktası olan ve Nil Deltasında yer alan Dimyat'a gitmek üzere olan gemiye bindi. El Malik El Kamil(1180-1238), Dimyat'ı Haçlı Ordusuna karşı savunuyordu. İki taraf üç haftalık bir ateşkese kara vermişlerdi. Fransua için bu ateşkes, Tanrı'dan söz etmek için bir fırsattı. Fransua, yanına 1210 yılından beri yol arkadaşı olan Rietili Rahip İlluminato'yu alarak El Malik El Kamil'in koruduğu Dimyat'a girdi. İslam Askerleri, dilenci kılığındaki iki kişiyi Sultanın karargâhına götürdüler. Fransua, uzun zamandır Müslümanların

¹³⁰ Şaban Ali Düzgün, "İki Dünyanın Karşılaşması: Müslüman ve Latin Batı Dünyası Arasında Haçlı Seferleri Dönemindeki İlişkiler", İslami Araştırmalar Dergisi, Ankara, 2001, c.XIV, Sayı: 3-4, s.353.

¹³¹ Sibel Sel-Levent Kınran, *Hristiyanlık Tarihi*, Yeni Yaşam Yay., İstanbul, 2004, s. 274.

arasına gidip, onlara, Mesih İsa'nın çarmıha gerilerek herkesi kendisine kardeş yaptığını söylemek istiyordu. Düşüncelerini Sultana anlattı. Sultan El Malik El Kamil, Fransua'yı dinledi. İki tarafta karşılıklı mütevazı bir şekilde birbirlerinin görüşlerini dinlediler. Sultan El Malik El Kamil kendi görüşlerini anlattı. Fransua ve arkadaşına hediyeler verdi. Fransua, Mesih İsa'ya benzemek ve fakirliğin bir yaşam biçimi olması, fakirlikte İsa'yı, Meryem Ana'yı ve Havarileri örnek almak istemesi nedeniyle Sultan'ın hediyelerini geri çevirdi.¹³²

Eylül 1219'da tarihin hem en ilginç, dikkat çekici karşılaşması gerçekleşir hem de dinler arası diyalog toplantılarının/buluşmalarının ilklerinden kabul edilen ve bugünkü toplantılara esin kaynağı olan bir buluşma gerçekleşir. İnancı uğruna soylu zengin ailesinin tüm servetini reddeden bir anlamda İslam dünyasındaki İbrahim b. Ethem gibi tacı tahtı terk eden Assisili Fransua (1181/82-1226) ile Mısır sultanı, Sultan el-Malik Muhammed el-Kamil barışı, dostluğu ve inancı konuşmak üzere V. Haçlı Seferi esnasında Dimyatta bir araya geldi.

Eyyubi hanedanından gelen ve Selahaddin Eyyubi'nin yeğeni olan Sultan el-Kamil, şairdir ve entelektüel bir kişiliğe sahiptir. İlim adamlarıyla entelektüel konularda tartışmalar yapmaktan hoşlanan birisidir. Yine onun bir sufi olduğu ve yumuşak tabiatının da buradan geldiği de iddia edilmektedir. Assisili Fransua'yla görüşmesi de biraz da onun entelektüel yönüyle ilgilidir. Görüşme talebi öncelikle Fransua'dan gelir. Her ne kadar görüşme olağanüstü bir mekânda bir savaş alanında karşılıklı çarpışma halindeki bir yerde gerçekleşiyor olsa da resmi bir barış görüşmesi değildir. O esnada şehir haçlı ordusunun kuşatması altındadır ve Müslümanlar şehirlerini ve kendilerini savunmaktadırlar. Bu nedenle de haçlı ordusunun içinden çıkıp gelen ve resmi bir sıfatı olmayan, dindar, mistik, inancı uğruna ölümü yaşamaya tercih eden Assisili Fransua'yla her ne kadar dindar ve tasavvufi bir kişiliğe sahip olsa da resmi olarak Mısır'ın sultanı ve haçlılarla çarpışmakta olan ordunun en yetkili komutanı el-Kamil'in inancı, dostluğu, bir arada yaşamayı konuşacak olmaları dikkat çekicidir. Taraflardan birisinin resmi bir sıfatı yoktur ama haçlı ordusunun bir neferidir diğeri Müslüman ordusuna kumanda etmektedir ve en yetkili kişidir. Her halükarda El-Kamil'in, Assisili Fransua'yı

¹³² Aysun Canlı, Astrid İannitto, *Aziz Fransua'nın Hayatı*, s. 90.

hiçbir unvanı olmayan bu haçlıyı kendi makamına kabulü ve onun anlattıklarını ciddiyle dinlemesi büyük bir lütuftur.

Assisili Fransua'nın imansızlara vaaz eden havariler gibi yaşamayı ve imansızlar tarafından şehit edilmek suretiyle havariler gibi ölmeyi arzusunu gerçekleştirmek ve imansız olarak kabul ettiği Müslümanlara vaaz etmek amacıyla 1212'de Haçlı seferine gidenlere katılmak için İtalya'da Outremer'e giden gemiye binmek ister fakat bazı aksilikler o gemiye binmesine mani olur. Lakin çabasıdan vazgeçmez ve 1219'da Outremer'e ulaşarak V. Haçlı Seferi (1217-1221) sırasında Dimyat'taki (Damietta) haçlı kampına gelir. Thomas of Celano'nun anlattıklarına göre önce haçlı kampındaki askerlere savaşın bizzat kendisinin bir hezimet olduğunu anlatır. Kampta bulunduğu sırada sık sık askerlerle sohbet ettiği, onlara vaazlar verdiği anlatılmaktadır. Fransua'nın, Müslümanlara İsa'nın mesajını ulaştırmak için haçlı seferlerinin bütünüyle yanlış olduğunu düşündüğünü ve onun haçlı seferini engellemek için uğraştığını fakat Kardinal Pelagius'u ikna edemediği ifade edilmektedir. Nitekim Kardinal, Sultan el-Kamil'in barış teklifini de reddeder.¹³³

Lakin öncelikle Fransua'nın sonrasında ise onun takipçileri olan Fransiskanların en önemli misyon alanı olarak Müslümanları görmeleri, onun Eyyubi Sultanı el-Kamil'le görüşme arzusu taşıması iddiasını öne çıkarmaktadır. Zaman zaman Kilisenin inanmayanlara ya da heretik gruplara karşı düzenlediği haçlı seferlerinde üs olarak Fransiskan manastırlarını kullanması, problemlili bölgelere Fransiskan rahipleri sevk etmeleri savaş konusunda, en azından Müslümanlar konusunda çok fazla derecede olumsuzluk taşımadıkları izlenimini doğurmaktadır. Öte yandan Fransua'nın en önemli amaçlarından birisi olan Müslümanları Hristiyanlaştırma çabasının savaşa dair olumsuz görüşlerini gölgelemesi gayet doğaldır. Vitryli James, Fransua'nın haçlı kampına kalbi imanla dolu olarak geldiğini ve haçın düşman üzerinde galip geleceğinden asla endişe etmediğini anlatır. Ona göre Fransua, orada Müslümanlara Tanrı'nın sözünü anlatmış lakin bir başarı elde edememiştir. Ama yine de metinlerde bu hadiseyi anlatırken Sultan'ın onu can kulağıyla dinlediği anlatılır.

¹³³ Cengiz Batuk, “İki Sultan St. Francis, Fransiskanlar ve Bir Arada Yaşama Sorunu”, Milet ve Nihal, İstanbul, 2009, c.6, Sayı:2, s. 199-231.

Sultan, hakkındaki olumsuz bakış açısına rağmen, kendinin Hz. Peygamber'in yolundan gittiğini ve yaptıklarının onun sünnetini takip etmekten başka bir şey olmadığını düşünmektedir. Onun Enfâl suresinde yer alan bir ayeti kendisine referans olarak aldığı iddia edilmektedir: "Eğer onlar barışa yanaşırlarsa sen de ona yanaş ve Allah'a dayan, çünkü O, iştir, bilendir. Eğer sana hile yapmak isterlerse (korkma) Allah sana yeter. O ki, yardımıyla seni ve mü'minleri destekledi." ¹³⁴

Ünlü Hristiyan ressam Gustave Doré'nin "François devant le Sultan" (Fransua, Sultan'ın önünde)", adlı tablosunda bu sahneyi yorumlar. Sultan oturmakta ve can kulağıyla Fransua'yı dinlemektedir. Fransua ayakta, mağrur, kendisinden emin ve ders verir bir edayla konuşmaktadır. Bununla birlikte bu sahnenin aksini düşünen ve diyalog ortamında yer alan bu iki kişinin de karşılıklı olarak birbirlerinden etkilendiğini ve özellikle Fransua'nın etkilendiğini düşünenler de vardır. Bazı XX. yüzyıl yazarları, Fransua ve el-Kâmil karşılaşmasını, fanatik haçlılar ve cihadistlerin arasındaki kavganın uzağında iki barış adamının sohbeti olarak görmektedirler. Onlara göre Sultan'ın çadırındaki konuşma, dostça bir konuşmaydı. Konuşma boyunca Fransua, barışı anlattı ve iki adam kendi ruhsallıklarının köklerini keşfettiler. Öyle ki Fransua açısından sufizmi tanımasını sağlayan bir fırsat olduğu iddia edilmektedir.

Fransua'nın Sultanla bir haftalık zaman geçirdiği ve bu süre zarfında özellikle İslam, İslam'ın ibadet ve duaları konusundaki düşüncelerinde çok büyük değişimler meydana geldiği, aslında gerçek niyetinin Sultanı Hristiyan yapmak olmasına karşın bunu başaramadığı ancak Müslümanlardan öğrendikleriyle kendi Hristiyan imanını daha derinleştirip zenginleştirdiği ve büyük kazanımlarla oradan ayrıldığı iddia edilmektedir.

Idries Shah, James Cowan ve Robert Graves gibi isimler, Fransua'nın Doğu'ya kendi köklerini aramak için gittiğini, haçlılarla da sırf bu niyetle yolculuk ettiğini, Sultan'ın çadırında da aradığını bulduğunu iddia ederler. Shah'a göre, Fransua hiç kimseyi ihtida etmekle uğraşmamış aksine haçlı kampına geri döndüğünde onları savaştan vazgeçirmeye uğraşmıştır. Gerek Shah ve gerekse Cowan, Fransua'nın Sultan'dan ve onun çadırındaki sufilerden çok şey öğrendiğini

¹³⁴ Enfâl Suresi, 8/61-62.

ve bunları sonraki hayatında kendi tarikatının kurumsal yapısının oluşturulmasında kullandığını iddia ederler. Onlara göre Fransua tarikatını Dimyat'tan döndükten sonra kurar ve İslâmî tarikatlardakinden hiç de farklı olmayan bir yapı ihdas eder. Fransisken tarikatında kullandıkları pek çok sembolden dua şekillerine giydikleri kıyafete kadar pek çok şey İslam Sufizminden izler taşımaktadır. Barış, esenlik dileği anlamına gelen Fransisken selamı “selamu'n aleykum”un çevirisinden ibaret olduğu gibi, giydikleri kıyafet sufi dervişlerin kıyafetinin bir kopyasıdır. Yine Fransua'nın tasavvuf geleneğindeki zikir (dhikr) olgusundan son derece etkilendiği ve bunu Hristiyanlığa adapte etmeye uğraştığı bilinmektedir.¹³⁵

E.Fransua'nın Hastalanması ve Yerine Vekil Tayin Etmesi

1221 yılının Baş Melek AzizMikael Bayramı'nda toplanan müritlerinin önünde Fransua, hastalıkları ve derin bir alçak gönüllük duygusu nedeniyle, Tarikatı idare etmeyi bıraktığı ve vekil olarak Pietro Cattani'yi seçti ve müritlerine şöyle seslendi: “Şimdiden itibaren ben sizler için ölmüş gibiyim. İşte Pietro Cattani, benim ve hepimizin ona itaat etmesi gerekmektedir.” Pietro Cattani, 10 Mart 1221 tarihinde vefat etti. Fransua, yerine tekrar birisini atamak zorunda idi. Politik fikirli Cortona'lı Rahip Elias'ı¹³⁶ yerine vekil tayin etti. Fransua önderliği rahip Elias'a bıraktı ve Monte Alvernia'ya çekildi. Rahip Elias büyük zekâsı ve kuvvetli iradesi ile zor çevre koşullarında, Kutsal Topraklardaki Eyaleti kurdu. Rahip Elias sayesinde Fransisken Tarikatı genişleyecek ve Kilisede ruhsal devrimi meydana getirecekti. Rahip Elias, Rahip Spira'lı Sezarius liderliğindeki doksan kişilik misyonu Almanya'ya gönderdi.¹³⁷

F.Stigmata

Yoksulluğu aşırı şekilde isteyen Fransua'nın İsa'dan sonra “stigmata¹³⁸”ya ulaşan ilk kişi olduğu kabul edilir ve kendisine kutsallık atfedilir. Fransua, Verna

¹³⁵ Cengiz Batuk, “İki Sultan St. Francis, Fransiskenler ve Bir Arada Yaşama Sorunu”, s. 199-231.

¹³⁶ Sibel Sel-Levent Kınran, *Hristiyanlık Tarihi*, s.274.

¹³⁷ Aysun Canlı, Astrid İannitto, *Aziz Fransua'nın Hayatı*, s. 94.

¹³⁸ Stigmata, yunanca kökenli bir sözcüktür ve süs, kavim veya mülkiyet işareti olarak hayvanlara, esirlere ya da kölelere uygulanan dünyevi bir yakılmış ya da dövme ile yapılmış bir işareti ifade eder. İsa'nın katlandığı çile bağlamında stigmata hiçbir fiziki sebebi olmaksızın bedende belirgin olarak ve ya görülmeyen acı duygusu şeklinde İsa'nın yara izlerinin insanlarda (ayaklarda, ellerde ve bögüründe) ortaya çıkmasıdır. Geniş bilgi için bakınız: <http://www.msxlab.org/> (07.08.2012)

Dağında yalnız başına, Baş melek Michael Bayramına hazırlanırken İncili üç defa okumuş, hayatının işlemlerinde Mesih İsa'yı takip ettiği gibi bu dünyadan göç etmeden evvel Mesih İsa'nın çektiği ızdırapları da aynı şekilde çekmesi gerektiğini düşünmüştü. Verna Dağında, Mesih İsa'nın çektiği ızdıraplar ruhunda aşkı ve acıma hisleriyle, vücudunda ise kutsal yaraların oluşması ile yenileniyordu. 14 Eylül Haç Bayramı günü şöyle dua etti: “Rabbim İsa Mesih, ölümünden önce bana iki lütuf bağışlamamı isterim. Birincisi, Ey tatlı İsa; Senin çektiğin ıstıraplar sırasında dayandığın acıları, mümkün olduğu kadar ruhumda ve vücudumda da duyabileyim. İkincisi ise, Ey Rab İsa, biz günahkârlara karşı olan, bizim için sana memnuniyetle acı çektiren sınırsız sevgini kalbimde hissedebileyim. Uzun süre bu duaya devam eden gökten altı kanatlı, alev renkli ve ışık saçan Baş Melek Serafim'in indiğini gördü. Hayret ve korku içerisindeki Fransua'nın kalbinde büyük bir hararet ve tanrısal bir aşk alevi kaldı. Vücudunda ise Mesih İsa'nın ıstıraplarının izlerini gördü.

Fransua'nın elleri ve ayakları, tam ortalarından çivilenmiş, çivilerin başları eğilmiş durumdaydı. Kaburgalarında, kapanmamış kırmızı ve kanayan bir hançer yarası görünüyordu. Mesih İsa'nın gerçek aşkı, sevgilisini kendisine dönüştürdükten sonra melek gibi bir insan olan Fransua, Mesih İsa'nın imajını heykeltıraş eliyle taş üzerinde modellenmiş olarak değil, kendisinin canlı organları üzerinde Allah'ın eliyle modellenmiş olarak Verna Dağından iniyordu. Böylece Fransua, hem vücuduyla hem de ruhuyla Mesih İsa ile beraber haça gerilmiş oldu. Yaşadığı müddetçe bu yaraları gizli tutmak için çok çaba sarf etti. Ancak ölümünden sonra, ellerinin ve ayaklarının çivilerle çakılı oluşu ve sağ tarafındaki hançer yarasından dolayı, haçtan yeni indirilmiş gibi görünüyordu.¹³⁹ Fransua'nın vücudunda çıkan yaralar sayesinde içteki yaşantısını dışa yansıtmış oldu.¹⁴⁰

Aziz Fransua, derin bir vadideki kulübesinde yalnız oturuyor, oruç tutuyor, bir takım dinsel imgeler görüyordu. Uzun bir oruç ve dua sonucunda, yalnız havada uçan İsa'yı görmeye kalmadı, İsa'nın çarmıhtaki yara izlerinin kendi vücudunda da

¹³⁹ Aysun Canlı, Astrid İannitto, *Aziz Fransua'nın Hayatı*, s. 105.

¹⁴⁰ Bucher.J.Raymond, “*Franciscans*”, *The Encyclopedia of Religion*, s.409.

belirdiğini izledi.¹⁴¹ Aziz Fransua, çağdaşları için mutluluk mesajını ve İncillerin yoksulluğunu şahsında canlandırmıştır¹⁴²

G.Fransua'nın Ölümü

Rahip Elias ve Kardinal Ugalino, vücudundaki yaralar sebebiyle git gide zayıflayan, fiziksel gücü bitme noktasına gelen Fransua'yı, Papalık Sarayında çalışan ünlü bir doktor tarafından tedavi edilmesi için Rieti'ye götürdüler. Doktorun muayenesi sonucunda kısa bir ömrü kaldığını öğrenen Fransua, neşeyle şu cümleyi söyledi: “ Öyle ise hoş geldin kız kardeş ölüm!” Yakında öleceğini öğrenen Fransua, yetim bırakmakta olduğu müritleri için vasiyetname yazdırdı. Onlar bu vasiyetnamede, fakirlikte, hayatın ıstıraplarında, mükemmelliğe götüren yolda, billur kaynaktan içer gibi, güç ve yardım bulacaklardı. Aziz Damiano'da gözyaşı döken Klara'yı ve tüm rahibeleri takdis ederek, söz verdikleri kurallara sadık kalmaya onları teşvik etti. Annesi ağlayarak oğlundan kendisini takdis etmesini istedi. Fransua, annesine onu takdis ettiğini, Rahibe Klara'ya gitmesini, saçını kesip bir cübbe giymesini söyledi ve annesiyle vedalaştı.¹⁴³

Elleri ve ayakları şişen ve hiç bir şey yiyemeyen Fransua, Santa Maria della Portiuncula Kilisesi'nde 3 Ekim 1226 Cumartesi gecesini 45 yaşında ölmüştür. Geçici olarak Assisi'deki Aziz George Kilisesi'ne gömüldü.

Fransua'nın yortu günü 4 Ekim'dir. Papa IX. Gregorius adıyla anılan Kardinal Ugolino tarafından Fransua'nın azizliğini tanımak için Kardinaller Komisyonu kuruldu. Kurulan komisyon kırk kadar mucizesinin tarihsel olarak doğruluğunu kanıtladı. IX. Gregorius, Perugia'dan Assisi'ye dönerken, St Giorgio Kilisesi'nde görkemli bir şekilde yapılan Papalık merasimiyle, Fransua'ya 16 Temmuz 1228'de azizlik unvanını verdi ve adını azizler albümüne yazdı.

29 Mart 1228'de Assisi Asillerinden Simon di Pucciarollo, şehrin batısında bulunan “Cehennem Tepesi” diye adlandırılan tepenin zirvesini IX. Gregorius'a

¹⁴¹ Alkan, Türker, “*Duyumsal Yoksunluk, Çilecilik ve Dinsel Deneyim*”, Ankara Üniv. Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi, Ankara, 1980, c.XXXV, Sayı: 1-4, s.187-196.

¹⁴² Christian W. Troll, *Tarihî Bir Olay Olarak Hristiyanlık*, çev. Talip Özdeş, Eskidergi, Cumhuriyet.edu.tr/makale/258.pdf. (07.07.2012.)

¹⁴³ Nikos Kazancakis, *Assisili Francis*, çev. Sabiha Serim, Yalçın Yay., 1995, İstanbul, s.375.

bağışladı. IX. Gregorius, tepenin ismini “Cennet Tepesi” olarak değiştirdi. Fransua için, Rahip Elias tarafından kentin batı ucuna büyük romanesk kemerlerle ve dört köşeli masif sütunlarla desteklenen kubbeli tavanları bulunan bir bazilika yaptırılmıştır. 25 Mayıs 1230 yılında binlerce hacımın önünde, görkemli bir ayinle nakil yapıldı.¹⁴⁴ Aziz Fransua'nın bedeni bazilikaya taşınmıştır¹⁴⁵

Fransua, birçok keşişin yaptığı gibi dünyadan kaçıp doğaya sığınmamıştır. O, yaratılan her cisimde onları Yaratan'ı simgeleyen sevgiyi fark etmiştir. Bu yüzden yalnız yaşamayı seven birisiydi. Kuşlar ve hayvanlar bile onun ayinlerini dinlerdi. Ancak onun en büyük endişesi, sıradan insanlar arasında yokluk içerisinde yaşarken vaktinin çoğunu Müjde'yi yaymakla geçirdiği şehirlerin gittikçe büyümesiydi. Birçok Hristiyan tarafından en asil ve Mesih'e en çok benzeyen kişilerden biri olarak kabul edilir.¹⁴⁶

1939 yılında resmi olarak İtalya'ya koruyucu melek olarak önerildi. 1979 yılında Papa II. John Paul tarafından “Ekoloji Koruyucu Melek Azizi” olarak tanındı.

Ekoloji söz konusu olduğunda Ortaçağın en büyük azizlerinden birisi olan Aziz Fransua'nın tabiat sevgisi İslam Dinine en yakın olan görüştür.¹⁴⁷

Fransua'nın yaşamının tüm yönlerinin merkezinde üçlü Tanrı'nın varlığı yatar. Baba'yı, Kutsal Ruh'tan aldığı ilhamla, Oğul'un yaşam tarzını taklit ederek herkese tanıtmak istemiştir. Efendisi İsa gibi o nda Baba'ya ulaşacak yolu çizme konusunda ve bu acılı ama huzur dolu yolda kendisine eşlik edecek tüm âlemi toplamaya isteklidir. Bir yetişkin masumiyeti, ruhla maddenin ayrıştırılmasının belirlenmesine yardımcı oldu ve böylelikle Fransua'yı maddenin ruhsallaşmasını ve ruhun maddeleşmesinin örnek bir büyüğü yaptı.

Fransua, fakirliği gönüllü olarak kucakladı çünkü kendi kendini fakirleştiren İsa gibi yaşamak istedi. Bu fakirlikte Fransua Kardeşliği pekiştiren bir özgürlüğe ulaştı. Tanrı'ya olan daha net bağlılıklarıyla fakirlik Fransua'ya ilahî anlayışın

¹⁴⁴ Bk., Ek: 2, Aziz Fransua'nın Kalıntıları, s.162.

¹⁴⁵ Aysun Canlı, Astrid İannitto, *Aziz Fransua'nın Hayatı*, s. 130.

¹⁴⁶ Sibel Sel-Levent Kınran, *Hristiyanlık Tarihi*, s.274.

¹⁴⁷ Seyyid Hüseyin Nasr, “*İslam Ve Çevre Bunalımı*”, çev. Mevlüt Uyanık, İslâmi Araştırmalar Dergisi, Ankara, 1990, c.IV, Sayı:3, s.160.

gizemini ve her yaratılanın gerçek fakirliğini hatırlattı. Fakirliğin hissiyatıyla, kardeşlerine hükmetme isteğinden vazgeçti. Böylece onları, herkese yardım etmeye, cüzamlılar arasındaki işçilere ve ırgatlara iyilikte bulunmaya çağırdı. Fransua, Katolik Kilisesi'nin İncil'i yumuşatabileceğinin farkında olduğundan İsa'nın bu kurumda, özellikle Evharist'te bulunması gerektiğine olan inancında ısrarcı oldu. Fransua, tarikatı için kardinal bir koruyucu aradı ve Papa'nın ruhani konularda son karar verici olması gerektiğini kabul etti. Fransua tüm kardeşlerine silah taşımamalarını istedi. Lady Poverty (Bayan Fakirlik)'i takip edişi, her yaştan gösterişsiz, sade bir hayat arayan herkesi etkiledi. Hayvanlara ve doğaya düşkünlüğü, yaratıcısının zenginliğini yansıttığını ve yaratılan her şeyin birbiriyle ilişki içerisinde olduğunu anlamasını güçlendirdi. Fransua, feodal otoritenin aşırılıklarından ve burjuvanın para düşkünlüğünden kaçınan bir rota izlemeyi başardı. Öğretisinde takipçilerine sadece gerekli olan, ihtiyaç duydukları şeyleri kullanmalarını, mülk edinmemelerini ve hükmetmeye dair tüm isteklerini geri çekmelerini öğretti. İncil'den ilham alınmış basit bir yaşam isteyenler (Minores) için otoritesinin kardeşlik hizmeti olduğu konusunda ısrarcı oldu.

Başta tereddütlü olmasına rağmen Kilise, sonunda Fransua'nın anlayışının bir kısmını, kendi havari stratejisi olarak benimsedi ve 1218-1226 yılları arasında Fransua'nın bakış açısı ile ilgili altı adet Papalık Mektubu yayınladı. Vatikan, Fransua'nın vaaz tarzının insanların yaşamlarını etkilediğini kabul etti ve ayrıca bu tarzın konuşma diline yeni bir saygınlık kazandırdığını belirtti. Bu tarz, Cimabue ve Giotto gibi ressamlar için de temalar sağlamış oldu. Entelektüel olmamasına rağmen Fransua'nın insanlık vurgusu Duns Scotus ve Boneventure'nin yaratılış sistemlerini derinden etkiledi. Fransua'nın Hristiyan geleneğe mirası kardeşliğin pek çok formunu algılayan yeniden canlandırılmış bir İncil'dir. Üstünlerle; piskoposluk bölgesinde vaaz verme hakkı bir kez bir rahip tarafından reddedilen Fransua, heyecanlandı, duraksadı, yeniden işe koyuldu ve taleplerini kabul ettirmeyi başardı. Yabancılarla; 1221 yılındaki öğretisinde basit, sade ve polemik dışı bir misyoner varlığı çağrısı yaptı. Düşük sınıflarla kardeşlerden birinin bir hırsız beslemenin uygun olup olmadığını sorması üzerine onaylayarak cevap verdi: "Her insanın içinde potansiyel bir hırsız, her hırsızın içinde potansiyel bir kardeş vardır." Doğayla; kardeşleri barınakların sınırlarını oluştururken duvar inşa etmek yerine ağaç dikmeye zorladı. Fransua tarafından kurulan bu hareket, Kiliseye yeni

bir İncil yorumlama şekli sundu. Bu hareket dinî düşünceye dalmış yaşam tarzıyla hareketli, farklı ve şehirli bir havari hareketini birleştirdi. Kutsal bir yaşam olmasına rağmen günlük kaygılardan izole olmuş da değildi.¹⁴⁸

II. FRANSUA'NIN ÖLÜMÜNDEN SONRA TARİKATIN DURUMU

A.Cortonalı Elias Dönemi (1232-1239)

Cortonalı Elias, Aziz Fransua'nın davasında O'na yol arkadaşı olmuş, Aziz Fransua'yı hiç yalnız bırakmamıştır. Elias 1217 yılında Filistin'e gönderilen misyonerler bir grubun başkanı oldu. Bu yüzden kendisi “Kardeş” lakabıyla anılmıştır. Cortonalı Elias bir sonraki yıl için düzenli şekilde tarikatı topladı, yedi yıl boyunca tarikatın liderliğini sürdürdü. 29 Mayıs 1227 tarihinde, Giovanni Parenti, bir hukukçu, Fransisken Traikatının ilk bakanı olarak seçildi. 16 Temmuz'da IX. Gregory tarafından aziz ilan edildi. Assisi'de Aziz Fransua için, 1228 yılında kilise inşaatında şevkle çalıştı, Papa Aziz Fransua'nın naşını aktarmak için kilisenin temelini attı ve Celano Thomas'a Aziz Fransua'nın biyografisini yazma görevini verdi.

Yirmi iki ay gibi kısa sürede kilisenin inşaatını tamamladı. San Giorgio kilisesinden Aziz Fransua'nın naşının taşınması 22 Mayıs 1230 yılında gerçekleşti. 25 Mayıs 1230 yılında aceleyle gizli ve hala açıklanamayan IX. Gregory tarafından planlanan ve birkaç gün önceden yer almış olan birçok rahibin olduğu törenle Aziz Fransua'nın naaşı defnedildi. Cortonalı Elias, yardımı ile kilisede onu gömdü. Elias arada Assisi batı kısmında bir tepenin yamacında Aziz Fransua için, manastırın yanında muazzam sütunlar ve pasajlar ile bitişik muhteşem kilisenin tamamlanması için tüm enerjisi ile çalıştı. Onun yönetimi altında tarikat dışarıdan gelişmiş ve ziyaretçiler aracılığıyla tekrar mağrur halini almıştı. Cortonalı Elias'ın çok gösterişli hayatı sevmesi, lüks ve sefahate düşkünlüğü sebebiyle Fransiskenler arasında Aziz Fransua'nın fakirlik idealini yerine getirmediği konusundaki eleştiriler artınca Papa IX. Gregory tarafından görevden alınmıştır. İmparator Frederic'in hizmetine girince IV. Innocent tarafından aforoz edilmiştir. 1253 yılında ölümcül bir hastalığa yakalanmış Elias, yaptığı iyi işlerden dolayı daha

¹⁴⁸ Bucher J.Raymond, “Franciscans”, *The Encyclopedia of Religion*, s.410.

sonra affedilmiş ve onun Fransisken adetlerine göre yaşamasına izin verilmiştir. 22 Nisan 1253 tarihinde öldü.

B.Parmalı John Dönemi (1244-1257)

1209 yılında Parma'nın kuzeyinde dünyaya geldi. Parma Aziz Lazarus Kilisesinde yetiştirildi. Hızlı öğrenen bir zekâya sahip olan Parmalı John felsefe ve mantık eğitimi aldı. Yirmi beş yaşında iken Fransiskenlere katıldı. Fransisken Tarikatının yedinci genel bakanı John, Aziz Fransua'nın ölümünden sonra Tarikatın önceki ruhunu geri getirmek için yaptığı girişimleri ile tanınır. Çok güzel vaaz ettiğinden, kalabalık insanlar onun vaazını dinlemek için akın ederdi. Vaazının etkisi sebebiyle Fransiskenler arasında çok önemli bir yere sahipti.

Dindarlığı ile tanınan Parmalı John, genç bir felsefe profesörü iken Fransisken Tarikatının genel bakanı oldu. John, teolojik çalışmalarını tamamlamak üzere Paris'e gönderildi. Papazlık rütbesini aldıktan sonra, Bologna Napoli ve sonunda Roma'daki üniversitelere teoloji öğretmek için görevlendirildi.

1245 yılında, Papa IV. Innocent, Fransa'da Lyons genel kuruluna, hasta olduğundan katılmadı. Yerine orada toplanan Kilise liderleri üzerinde derin bir etki bırakan Peder John'u gönderdi. İki yıl sonra, aynı papa Fransiskenler bir bakanı genel seçimde başkanlık zaman, o da Peder John hatırladı ve ofis için iyi nitelikli adam olarak onu aday gösterdi. Ve böylece, 1247 yılında Parma John bakanı genel bakanı olarak seçildi. Aziz Fransua'nın öğrencileri Tarikat ilk günkü yoksulluk ve tevazu ruhuna bir dönüş bekliyor, onun seçimde sevindiler. Ve bu hayal kırıklığı değildi. John hemen bütün varlığı Manastırda yaşayan Fransiskenler için, bir veya iki arkadaşı ile birlikte, Tarikat genel bakanı olarak tüm toplantılara yürüyerek gitti. Bazen tanınmayacak halde gelirdi, kardeşliğin gerçek ruhunu tesis etmek için birkaç gün gittiği yerde kalırdı. Parmalı John, 1247-1257 yılları arasında cemaatin genel başkanlığı görevini sürdürdü.

Papa, bölücü Yunanlıların geri kazanılmasında başarılı olan John'u Kostantinopolis'e elçi olarak hizmet vermeye çağırdı. Dönünce tarikatı yönetmek üzere kendi yerini almak için Aziz Bonaventure'yi önerdi. John, Greccio'de bir manastırda münzevi bir keşiş hayatı sürdürdü.

Yıllar sonra John bir süre kilise ile barışık olmuştu. Yunanlıların ayrılık içinde olduğunu öğrendi. O zaman 80 yaşında olmasına rağmen, John bir kez daha birliği sağlamak üzere dönmek için Papa IV. Nicholas'tan izin aldı. Yolda hasta oldu ve 19 Mart 1289 yılında öldü. 1781 yılında aziz ilan edildi. Yortu Günü 20 Mart'tır.¹⁴⁹

C.Aziz Bonaventura Dönemi (1257-1274)

1217 yılında Orvieto yakınında doğan Bonaventura, Paris'te teoloji öğrenimi gördü.1253 yılından itibaren teoloji dersleri vermeye başladı. Fransisken tarikatının en kritik anlarında, 1257 yılında genel başkanlığa seçildi. Bonaventura, yoksulluk ve el emeği ile çalışmanın yanı sıra, öğrenim ve tefekklürün gerekliliğini kabul ederek iki aşırı grubu uzlaştırmaya çalıştı. Aziz Fransua'nın yaşam öyküsünü daha ılımlı bir şekilde kaleme aldı. 1266 yılında yazdığı bu kitap, Aziz Fransua adına yazılmış icazet verilmiş tek yaşam öyküsü olduğu ilan edildi.

Bonaventura Paris'te ders verirken (Pierre Lombard'ın) Sententiarum (Hükümler)üzerine bir şerh ve Breveiloquium'u ve Tartışmalı Sorunlar'ı kaleme aldı. 1259 yılında Verna Dağındaki bir inzivanın ardından, başyapıtı olan "Zihnin Tanrı'ya Yolculuğu"'nu (Itinerarium Mentis in Deum) kaleme aldı.1273 yılında Albano Kardinal Piskoposluğu görevine getirildi. 1274 yılında vefat etti.1482 yılında Papa IV. Sixtus tarafından azizlik mertebesine yükseltildi. 1588 yılında Papa V.Sixtus tarafından Kilisenin Doctor Seraphicus'u olarak adlandırıldı.

Bonaventura, başyapıtı olan Zihnin Tanrı'ya Yolculuğu'nda, insanları Tanrı'ya götüreceği olan yolu: "Dünya, Tanrı'ya doğru çıkmamızı sağlayan bir merdivendir. Tanrı'nın bazı kalıntıları buluruz. Bazı kalıntıları, maddi, bazıları manevî, bazıları zamansal, diğerleri ebedidir, bazıları bizim içimizde, diğerleri dışımızdadır. En manevî ve ezeli ve ebedi olan ve bizim üstümüzdeki birinci İlkeyi, Tanrı'yı anlamak için, Tanrı'nın bizim dışımızda kalan, maddi ve zamansal olan

¹⁴⁹Charles Herbermann, ed. " Parma Kutsanmış John ", *Katolik Ansiklopedisi*,. Robert Appleton Company, 1913. (<http://www.americancatholic.org/Features/Saints/saint.aspx?id=1329-> (07.05.2012))

kalıntıları içerisinde yolculuk etmek gerekir. Böylelikle bizi Tanrı'ya götürecek yola gireriz." şeklinde ifade etmiştir.¹⁵⁰

Bonaventura, Müslüman ülkelerde Fransiskanların gelişmesine büyük katkıda bulunmuştur. Bu yüzden ona "Fransiskanlar tarikatının ikinci kurucusu" unvanı verilmiştir. Asıl konutu Paris'teydi, fakat Avrupa'daki bütün Fransiskan eyaletlerini ziyaret etmiştir. Bonaventura Grek Kilisesi ile papalığın müzakerelerinde önemli ölçüde işbirliği yapmıştır. Bonaventura Avrupa'da kralların (örneğin IX. Louis) ve papaların (IV. Urbanus, IV. Clemens, X. Gregorius) önünde önemli vaazlar vermiştir. Yortu günü 15 Temmuz'dur.

¹⁵⁰ Mircea Eliade, *Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi Muhammed'den Reform Çağına*, çev. Ali Berktaş, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2003, c. III, s.217.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I.FRANSİSKEN TARİKATININ ÖZELLİKLERİ

1200 yılına gelindiğinde manastır sistemi eski çekiciliğini yitirmişti. İnsiyatif başta Fransua ve yandaşları olmak üzere sadaka isteyen keşişlerin veya üniversitelerin eline geçti. Yeni manastırlar kurulmasına rağmen toplam keşiş sayısında azalma başladı. Katılık azaldıkça manastır yaşamının standartları düştü. Daha önceki düzenlerin amacından büyük ölçüde uzaklaşılırken manastır sistemini ayakta tutmak için bazen ilginç yollar deneniyordu. Toplu yaşam zamanla değişirken, manastırlardaki başrahipler, manastır yetkilileri ve keşişler arasında fikir ayrılıkları yaşanmaya başladı. Manastır rahipleri, keşişlerden gittikçe uzaklaşarak ayrı yemek yemeye başladılar. Manastırlar yasal anlaşmazlıklar ve topraklarını yönetme işiyle gittikçe daha fazla ilgilenmeye başladılar. Birçok keşiş vaktinin büyük bölümünü manastır mallarını denetlemek ile geçirir hale geldi. Her yerde bağış sistemine izin verilmesi- yani bir bağış karşılığında manastır gelirinden toplumun desteklenmesi- keşişleri dua âleminden uzaklaştırıp gittikçe daha fazla maddi dünyaya yaklaştırıyordu.¹⁵¹ Bu ve benzeri durumlar halkın gözünde Fransisken hareketine yoğun ilgi göstermesine sebep oluyordu.

Fransua'nın kadınlar için de bir mezhep kurması ve hayvan severliği, bütün hayvanların dilini bilmesi ve onlarla konuşması, İsa'nın yoksul hayat tarzını benimsemesi, müritlerinin onu taklit etmeleri ve İncil'deki hükümleri hayatlarına adapte etmeleri, bu cemaati farklı kılan hususlardır. Assisi'li Fransua mal ve mülk edinmeyi para almayı yasaklamıştı. Müridlerine, mal mülk sahibi olmaya yerine, sadaka dilenmeyi ve yoksulluğu tavsiye etmiştir.¹⁵²

Tarikatın öğretisi, gerçek bir Hristiyan'ın her türlü maddî değerden vazgeçerek, bir dilenci gibi yaşaması gerektiğini savunur ve insanları günahlarının bağışlanması için sürekli Tanrı'ya yakarmaya ve tapınmaya çağırır. Rahipler ve müritler, kendilerini fakirlere ve hastalara adanmışlardır.¹⁵³ Vaaz ve nasihatten ziyade hayır işlerine yönelmiş ve bu konuda örnek olmaya çalışmışlardır.¹⁵⁴

¹⁵¹ Sibel Sel-Levent Kınran, *Hristiyanlık Tarihi*, s. 317.

¹⁵² <http://www.sde.org.tr/userfiles/file/eylul2011.pdf> s.99-100. (05.07.2012.)

¹⁵³ Mehmet Aydın, "Fransiskenler" *Ansiklopedik Dinler Sözlüğü*, s.237.

¹⁵⁴ Mehmet Aydın, a.g.m., *Ansiklopedik Dinler Sözlüğü*, s. 237.

Bir Fransisken rahibinin yoksul, gezgin ve düzensiz bir yaşam sürmesi ayrıca gittiği yerlerde halkı günahlarından arınmaya çağıran vaazlar vermesi gerekirdi. Bu gezgin yaşam biçiminden dolayı Fransiskenler manastırlara çekilmezlerdi. Günün tamamı bu tür çalışma ve ibadetle geçer.¹⁵⁵ Fakirlik ve tevazu çerçevesinde dilenmek, tarikatın temel şartıdır.¹⁵⁶ Fransisken tarikatı aynı zamanda gezgin dilencilik temeline dayanır.

Fakirliği hayatlarının her boyutunda ele alan Fransiskenlerin bu özellikleri, kendini ilk önce yaşadıkları mekânlarda gösterir. Oturdukları evler, bir insanın temel ev ihtiyaçlarını minimum düzeyde karşılayan yerlerdi. Fransua (eski zengin yaşantısında olduğu gibi) zengin ve şatafatlı evlerin, birçok manada insanı görev ve sorumluluklarından uzaklaştıracağını ve hantallaştıracağını söylerdi. Bu fikrini “Tanrısal melekût âlemine köhne evlerden daha çabuk, saraylardan çok daha yavaş çıkılır” sözüyle ifade etmiştir.¹⁵⁷

Fransisken tarikatının giyim ve kuşamlarında da fakirlik ön plânda idi. Yukarıda da bahsettiğimiz gibi, rahibin önünde çırılçıplak soyunmasından sonra üzerine giydiği ve ölümüne kadar çıkarmadığı bir adet tunik, bir ip ve bir iç çamaşırı zihnindeki elbiseyi oluşturdu. Kıyafet namına başka hiç bir şeye sahip olmayan ve tarikatına bu öğretiyi kabullendiren Fransua, kıyafetinin fakirliği ile hazinesini nerede korunduğunu göstermişti. Tarikatın içinde bu üç parça kıyafetten daha fazla kıyafet giyen rahipleri ve müritleri kınar ve onlardan nefret ederdi. Tarikat içerisinde elbisenin yeni kumaşlardan yapılmış olmasını yasaklamış, giyilecek olan kıyafetin eski kumaşlarla yapılmasını istemiştir.¹⁵⁸

Tarikatın yemek masası ve yemek düzenleri, yüksek derecedeki fakirlikten nasibini almıştı. Yemek takımları, lüks ve zenginliği anımsatmamalıydı. Masa çok mütevazı ve sade olmalıydı. Oturma düzeninde ise en alt tabakadan kendisine kadar gelen en üst makamlardaki rahipler kadar herkes aynı seviyede oturmalıydı.¹⁵⁹

¹⁵⁵ Mehmet Aydın, “Fransiskenler” *Ansiklopedik Dinler Sözlüğü*, s. 237.

¹⁵⁶ Mehmet Aydın, a.g.m., s.237.

¹⁵⁷ Astrid İannitto, *Tanrı İçin Yaşanmış Bir Hayat-Assisili Fransua'nın Hayatı ve Öğretileri*, ss. 174-175.

¹⁵⁸ Astrid İannitto, a.g.e., s. 178-179.

¹⁵⁹ Astrid İannitto, a.g.e., s. 181.

Aynı zamanda Fransiskanlar, orduya karşı gelme gibi marjinal fikirlere de sahiptiler.¹⁶⁰

Örnek yaşam tarzı vaaz ve irşattan çok daha önemlidir.¹⁶¹

Üniversitelilere ve entellektüellere güvenin çok az olduğu bu tarikat ne gariptir ki en çok bu elit kesimin ilgisini çekmiştir. Çünkü çalışmayı konuşmaya tercih eden bu tarikat öğretisinin özelliğinden dolayı, entelektüel her meslek sahibi, kendi mesleğini icra etmeye devam edebilmekteydi.¹⁶² Bu gelişme daha sonraları Fransiskan Tarikatı'nın üniversite ve üniversitelileri de kendileri için bir potansiyel kabul edip, yakın ilişkiye girmelerine sebep olmuştur.¹⁶³

Tarikatın disiplin anlayışı çok sert olmakla birlikte bu disiplin uygulamaları açık bir şekilde ifade edilmekten ziyade, bizzat yaşanarak ve yaşatılarak aktarılan bir tecrübe idi.¹⁶⁴

Her insan birbirinin kardeşidir, kardeşlik ise başkalarının iyiliğini aramaktır.¹⁶⁵

Fakirlik Mesih'in giysisine bürünmektir. Kuvvetli şefkat hissi beslenen fakirlerin uğruna hiç bir şey esirgenmez.¹⁶⁶

Düşman edinilmez, edinilse dahi düşman da bir arkadaştır. Hırsızlar onun için kazanılması gereken kardeşlerdir. Bununla birlikte insanlar arasındaki nefret, yok edilmesi gereken en önemli düşmandır.¹⁶⁷

Aziz Fransua ve Fransiskanlar, parayı hor görüp, rahiplerin ve müritlerin para kullanmalarına izin vermez. Tarikatın temeli olan fakirliği çiğneyerek para sahibi olmayı arzu eden rahipler ağır şekilde cezalandırılır.¹⁶⁸

¹⁶⁰ James M. Powell, *St. Francis Of Assisi-Whay of Eace*, s.274.

¹⁶¹ Mehmet Aydın, "Fransiskanlar" *Ansiklopedik Dinler Sözlüğü*, s.237.

¹⁶² Mehmet Aydın, *a.g.m.*, s.237.

¹⁶³ Mehmet Aydın, *Din Fenomeni*, Din Bilimleri Yay., Konya, 2000, s.162.

¹⁶⁴ Mehmet Aydın, *a.g.m.*, s.237.

¹⁶⁵ Astrid İannitto, *Tanrı İçin Yaşanmış Bir Hayat-Assisili Fransua'nın Hayatı ve Öğretileri*, s.111.

¹⁶⁶ Astrid İannitto, *a.g.e.*, s.116.

¹⁶⁷ Astrid İannitto, *a.g.e.*, s.117.

¹⁶⁸ Astrid İannitto, *a.g.e.*, s.168.

Fransiskan Tarıkata içindeki vaiz grupları, Çileci olan keşişler kasaba ve şehirlerde hizmet ederek halkın saygısını kazandı. Vaiz Keşiş Grupları kiliselerde ve kasaba meydanlarında vaaz verdiler. Okullarda öğretiler ve sonunda üniversitelerin çoğunda etkin oldular. Ailesinden kalan servetten vazgeçerek doğduğu şehrin dışında dua ve yokluk içerisinde bir yaşam süren Fransua'nın öğretilerini benimseyen Fransiskanlar, Toskana Tepelerini dolaşp, geçici işlerde çalışp, vaazlarıyla diğerlerine hizmet ediyor ve hastalarla ilgileniyorlardı. Fransua'nın yoksulluğunun kardeşlerini tasadan kurtardığını ve Tanrı karşısında coşturduğunu öğretiyorlardı.¹⁶⁹

A.Fransiskan Düzeni

1. Alçakgönüllü Kardeşler'in (Brothers Minor) kuralları ve yaşam şekli: Rabbimiz İsa Mesih'in müjdesini öğrenmek, itaatkâr olmak, dünyevi zenginliklere sahip olmadan temiz bir yaşam sürmek.

2. Eğer bu yaşam biçimini seçerek kardeşlerimiz arasına katılmak isteyen olursa o kişiler hizmet amacıyla diğer bölgelere gönderilecektir. Sadece onlara kardeş edinme izni verilecektir. Önderler onları gerçek iman ve kilise törenleri konusunda dikkatle sınavacaktır. Eğer bütün bunlara inanıyorlarsa, sadakatle sonuna kadar bağlı kalmaya yemin ederlerse, eğer evli değillerse veya eşleri zaten bir manastıra katılmışsa, önderler onlara İncil buyrukları uyarınca, sahip oldukları her şeyi satıp fakirlere paylaşmalarını söyleyecektir. Eğer bunları yapamayacaklarsa iyi niyetleri yeterlidir. Daha sonra kendilerine acemi giysileri başlıksız iki giysi, bir kemer, çorap ve kemere kadar inen bir pelerin verilecektir. Acemilik yılı sona erdikten sonra itaatkâr oldukları kabul edilecek, her zaman bu yaşam tarzını sürdürmeye ve kurallara uymaya söz vereceklerdir. İtaat etmeye söz vermiş olanlara başlıklı bir giysi ve eğer isterlerse başlıksız bir giysi verilecektir. Gerçekten ihtiyacı olanlar ayakkabı giyebilir. Bütün kardeşler basit kıyafetler giymeli ve Tanrı'nın takdisiyle bütün giysilerini çuval bezi veya diğer artık kumaşlarla onarmalıdır.¹⁷⁰

3. Vaiz kardeşler yüce görevlerini Kutsal Roma Kilisesi'nin kurallarına uygun olarak yerine getirmelidirler. Kutsallar Günü'nden Rab'in doğduğu güne ve

¹⁶⁹ Sibel Sel-Levent Kınran, *Hristiyanlık Tarihi*, s. 273.

¹⁷⁰ Sibel Sel-Levent Kınran, *a.g.e.*, s. 276.

Paskalya'dan önceki büyük perhize kadar oruç tutacaklardır. Bu süre içinde oruç tutanlar Rab tarafından kutsanacak, tutmayanlarsa buna zorlanmayacaktır. Diğer zamanlarda kardeşler Cuma günü haricinde oruç tutmaya mecbur değildir. Eğer geçerli bir nedenleri varsa, kardeşler oruç tutmaya zorlanamaz. Kardeşlerimi Rab İsa Mesih adıyla uyarıyorum, öğütüyorum, yüreklendiriyorum ki, dünyaya dağıldıkları zaman kavga etmesinler, sözlü tartışmalara girmesinler, birbirlerini yargılamasınlar. Sevecen, barışçı, alçakgönüllü ve bağışlayıcı olsunlar; doğrusu budur. Hastalık veya gerekli diğer durumlar dışında yaya olarak yolculuk etmelidirler.

4. Kardeşlerimin doğrudan veya bir aracı vasıtasıyla para almalarını kesinlikle yasaklıyorum. Sadece önderler ve koruyucular, manevî dostlar yardımıyla hastaların ihtiyacını karşılayabilir ve gereksinimi olan diğer kardeşlere giysi tedarik edebilir.

5. Kardeşler hiçbir mal varlığına sahip olamaz; ne bir ev, ne bir yer, ne de başka bir şey. Ancak bu dünyada iman uğruna yolculuk edenler ve yabancılar olarak Tanrı'ya yokluk içinde ve alçakgönüllülükle hizmet ederek bağış toplayabilirler. Sakın bundan utanç duymasınlar. Çünkü Rab'de bu dünyaya bizim için yoksul olarak gelmiştir. Eğer içlerinden biri hastalanırsa diğer kardeşler ona aynen kendilerine yapılmasını istedikleri gibi hizmet etmelidir.

6. Kardeşlerime özellikle, şüphe uyandırmamak açısından kadınlarla konuşma ve görüşme konusunda uyarıyorum.

7. Kardeşlerden her kim ilahî esinle Arapların veya diğer inançlardan kimselerin arasına girmek isterse, bölge görevlisinden izin almak zorundadır. Ancak görevliler yalnızca hizmet için uygun gördükleri kimselere izin verebilirler.

Ayrıca topluluk önderlerini, Efendimiz Papa'dan Roma Kilisesinin kardinallerinden birini kendilerine baş ataması için ricada bulunmaya özendirmek istiyorum. O kişi, topluluğun yöneticisi, rehberi ve koruyucusu olacaktır. Gerçek imana sadık kalarak Kutsal Kilise'ye itaat ve hizmet ederek, söz verdiğimiz gibi yoksulluğu ve alçakgönüllülüğü paylaşarak Rabbimiz İsa Mesih'in kutsal müjdesini yerine getirmiş oluruz.

Fransua'nın özgün kuralları, müjdelerden alınmış buyruklardan oluşmaktadır. Topluluk büyüdükçe yeni kurallar getirilmiştir. Ancak bunların çok katı olduğu görüldüğünden asla uygulanmamıştır. Kuralların son şekli Fransua'nın ölümünden üç yıl önce, 1223'te Papa III. Honorius tarafından onaylanmıştır.¹⁷¹

B. FRANSİSKEN TARİKATININ ÖNEM VERDİĞİ MANEVÎ DEĞERLER

1. Tanrı Sevgisi

Fransisken tarikatının manevî değerlerinin temelinde Tanrı sevgisi yatmaktadır. Tarikatın kurucusu Aziz Fransua, Tanrı sevgisi konusunda müritlerine örnek olmuştur. Aziz Fransua, Tanrı'yı çok sevmiş, tek başına kalarak meditasyonla Tanrı'yı övmüş ve zikretmiştir. Aziz Fransua'ya göre sevilmesi gereken en önemli varlık Tanrı'dır. Aziz Fransua, insanları Tanrı'yı sevmeye konusunda şöyle teşvik etmiştir: “Rab Allah, O'ki bizim hepimize vücut, ruh ve hayat verdi ve halen de vermektedir. Bizi yarattı ve bizi satın aldı ve sadece kendi merhameti vasıtasıyla bizi kurtaracaktır. Biz sefil ve fakir, çürümüş ve kokmuş, nankör ve kötü kişilere her türlü iyiliği yaptı. O halde bizim yaratıcımız, sahibimiz ve kurtarıcımız haricinde hiçbir şey arzu etmemeliyiz, hiçbir şey istememeliyiz ve O'nun haricinde hiçbir şeyde zevk ve sevinç bulmamalıyız.”

Aziz Fransua, ilk kuralında Tanrı'yı: “Allah ki mükemmel iyiliktir, müşfik, sakindir ve tatlıdır. Yalnız O kutsaldır, adildir, gerçektir ve doğrudur. Yalnız O iyi niyetlidir, masumdur ve saftır. Bütün pişmanlık duyan kişilerin ve dürüstlerin ve gökte beraberce mutlu olan azizlerin her türlü affı, edindikleri her lütuf, her zafer O'ndan gelir. O'nun vasıtasıyla ve O'nun şahsında meydana gelir. Tanrı her şeyin yaratıcısıdır. O'na inananların, O'na ümit bağlayanların ve O'nu sevenlerin kurtarıcısıdır. O, başlangıçsız ve sonsuz, değişimsiz ve görülmez, tasvir edilemez, kelimelerle anlatılamaz, anlaşılabilir, takdisli, övülmeye layık, son derece cazip, yüce, tatlı, sevimli, hoş ve asırlar boyunca her şeyden fazla arzu edilendir.” şeklinde tanımlamıştır.¹⁷²

¹⁷¹ Sibel Sel-Levent Kınran, *Hristiyanlık Tarihi*, s. 276.

¹⁷² Astrid İannitto, *Tanrı İçin Yaşanmış Bir Hayat-Assisili Fransua'nın Hayatı ve Öğretileri*, s.82.

Fransiskan tarikatının mensubu olan kişi Tanrı'yı kalp saflığıyla, O'nun arzu ettiği şekilde fikir sadeliğiyle sevmeli, şereflendirmeli, Tanrı'ya tapmalı ve hizmet etmelidir. Tanrı, dualarla mümkünse yalnız yaşayarak inziva halinde övülmelidir.

2. Mesih Sevgisi

Fransiskan tezine göre Tanrı, İsa'da insanı yüceltmek için et ve kemiğe bürünür. İsa, insanoğlunun günahına kefarete olarak bir lütuftur. Vücut bulmanın ilk motifi teslisi yüceltmektir. Aksi takdirde Vücut bulma kesinlikten ziyade izafi olacaktır.

Bazen Fransiskan tezi olgusal iddia olarak açıklanır: İsa, insanlar günah işlemeseydi bile gelecekti, ya da daha fazla tahrik edici, hatta insan olmasaydı –ya da hiç bir şey olmasaydı yine İsa gelecekti.¹⁷³

Celano şunları anlatıyor: "Fransua'nın tüm ruhu Mesih'e susamıştı. Yalnız kalbiyle değil, bütün varlığıyla, her şeyi O'na adardı. Onunla beraber yaşayan rahipler bilirler ki, her gün ve her an İsa'nın sözleri dudaklarındaydı. Tatlılıkla ve sevgi dolu şefkatle, Tanrı'yla konuşurdu." Şüphesiz ki, bütün hisleriyle İsa'ya bağlıydı. İsa'yı devamlı olarak, kalbinde taşırdı. İsa, bütün azalarında idi. Kaç kere yemek yiyecekken İsa'yı düşündüğünde, andığında veya duyduğunda bedeni beslenmeyi tamamen unutuyordu. Bir azizin hayatından anlatıldığı gibi, baktığı halde görmüyordu, dinlediği halde işitmiyordu. Çoğu kez yolculuk yaptığında, İsa'yı düşünüp şarkı söylerken, yolculuğunu unutup, bütün yaratıkları İsa'yı övmeye davet ederdi. Aziz Bonaventura, Aziz Fransua'nın Mesih sevgisini şöyle anlatıyor: "İsa'nın adını andığında veya sadece işittiğinde, ruhunu büyük bir sevinç dolduruyordu, öyle ki o anda sanki parmağıyla çok lezzetli bir yemeğin tadını tatmış gibi ve kulağı çok güzel bir müzik dinlemiş gibi içinin sevinci dışarı taşarak, dış görünüşü de tamamen değişiyordu. Gördüğü her şey, genellikle ona İsa'sını hatırlatıyordu. Çocuk İsa'nın Noel bayramını, bayramların bayramı olarak nitelendirir, sonsuz coşkuyla ve şevkle kutlardı.

Celano, şunları naklediyor: Fransua'nın en büyük özeni, en canlı arzusu, en büyük kararı, her türlü uyanıklıkla ve özenle, aklın bütün arzularıyla ve kalbin

¹⁷³ Peter S. Dillard, "A minor Matter? The Franciscan thesis and philosophical theology," The Heythrop Journal, 2009, s.s. 890-900.

bütün hararetiyle, İsa Mesih'in öğrettiklerini mükemmel bir şekilde takip etmek ve onu örnek almaktı. Devamlı olarak onun sözlerini hatırlıyor, üzerinde düşünüyor ve onun eylemlerini çok kesin bir şekilde dikkate alarak göz önünde tutuyordu.

Bu yüzden Tanrı'ya şöyle yalvarıyordu: Senin oğlun ve bizim Rabbimiz İsa Mesih'in adımlarını takip edebilelim ve sadece senin iyiliğin vasıtasıyla sana, Yüce Allah'a erişelim. Öğütlerinde şöyle yazıyordu: “Kardeşlerim, hepimiz iyi çobana dikkat edelim; o ki koyunlarını kurtarmak için haçın işkencesinin acısını çekti.”

Aziz Bonaventura şöyle devam ediyor: "Öğretmen Fransua, hayatının bütün eylemlerinde Mesih'e uygun bulundu. Bu sefil hayatta yaşarken bütün kalbiyle, mükemmel öğretmen olan Mesih'i takip etmeye çabalandı." Bu yüzden bazı şeylerde hemen hemen insanların sağlığı için dünyaya verilmiş başka bir Mesih oldu. Peder Tanrı, birçok bakımdan onun, oğlu İsa Mesih'e benzemesini istedi. Oniki din kardeşinin muhterem topluluğu ve hayret edilen aziz yaralar mucizesi ve kutsal perhizde devamlı oruç tutabilişi bunu ispat ediyor. Mesih'in mükemmel kulu ve takipçisi olan öğretmen Fransua, Mesih'e her şeyiyle mükemmel bir şekilde uygun olmayı istedi. O Mesih ki İncil'in söylediği üzere şakirtlerini ikişer ikişer olmak üzere, gitmeleri gereken şehirlere ve yerlere gönderdi.

Bu yüzden, hayatta iken mükemmel taklitçisi olduğu Rabbi'ni ve öğretmenini ölümünde de taklit etmek istedi. Mükemmel bir şekilde Mesih'le giyindikten sonra her şeyiyle İsa Mesih'e uygun olmak istedi. O ki fakir, kederli ve çıplak olarak haça gerilmişti.

Fransua, San Damiano kilisesindeki haçtan gelen İsa'nın sesini işittikten sonra, haça gerilmiş İsa'ya fevkalade surette âşık oluyor. Bu aşk onu, tam anlamıyla Verna'da gerçekleşen Mesih'e benzeyişe götürüyordu. Fransua'nın haça gerilmiş İsa'ya karşı olan sevgisi, kalbinde canlıydı. Fransua, sevgisinin bolluğundan ona tamamen dönüşmeyi arzu ediyordu.¹⁷⁴

¹⁷⁴ Astrid İannitto, *Tanrı İçin Yaşanmış Bir Hayat-Assisili Fransua'nın Hayatı ve Öğretileri*, s.s.20-31.

3. İncil

Fransua, bir zamanlar ideali olan fakat kendisi için artık önemini yitirmiş ticaret yaşamını terk ettikten sonra uzun bir süre daha değerli bir ideal aradı. İncil'in bir bölümünü dinledikten sonra şöyle dedi: "Bütün kalbimle yaşamak istediğim budur, benim arzu ettiğim budur, istediğim budur." İncil'den esinlenişe kendisini güvenle emanet ederse, yaşamının başarılı olacağını ve gerçek zaferine erişeceğini anladı. Bunun için Fransua İncil adamı olmak istedi; İncil'in hayatına rehber ve kendi kuralının özü olmasını istedi. İncil'le karşılaşmış olduğu için, uzun zaman boş yere başka yollardan erişmeye çalıştığı gerçek ideale İncil'in rehberliğiyle erişebileceğini anladı. Bu yüzden o andan sonra İncil'i sevip saymaya, İncil'i okumaya ve daha çok İncil rehberliğiyle yaşamaya başladı.

Fransua'nın hayatını ilk kaleme alan Celano şunları anlatıyor: "Yolda, evde, her yerde, nerede olursa olsun tanrısal konularla ilgili bir yazı bulduğunda, içinde Rabbin adı geçtiği veya Rabbi ilgilendiren şeylerden söz ettiği için büyük saygıyla kaldırıp kutsal, uygun bir yerde saklardı."Rahiplerin de aynen kendisi gibi yapmalarını isterdi. Bu yüzden kendi bakanlarına şöyle yazıyordu: "Tanrı'nın adını ve sözlerini içeren yazılar nerede bulunmuş olursa olsun, toplanmalı ve saygın bir yere yerleştirilmelidir." Vasiyetinde şöyle vurguluyordu: "Uygunsuz yerlerde isimler ve sözleri bulduğumda toplamak istiyorum. Diğerlerinin de benim gibi yapmalarını ve uygun bir yere yerleştirmelerini rica ediyorum."Fransua, İncil'i okumakla yetinmedi; tüm gücüyle İncil'in yolunu izlemeye çalıştı. İncil'in mükemmelliğine candan inanır ve güvenirdi. İncil'e her bakımdan sadık kalırdı. En büyük özeni, en canlı arzusu, en yüksek amacı her şeyde ve her zaman İncil'i izlemektir. Hiçbir zaman İncil'in sağır bir dinleyicisi olmadı. Fakat övgüye layık belleği sayesinde işittiklerini bütün gücüyle harfi harfine yerine getirmeye çalışırdı. Fransua, İncil'e göre yaşamının bir ihtiyaç olduğuna o kadar inanmıştı ki, Fransisken rahipleri için bir hayat kuralı yazmayı gerekli gördüğü zaman bu kuralın İncil'den alınmış bölümler olmasını istedi. Bu düşüncesini metanetle korudu. Fransua vasiyetnamesinde şöyle yazdı: "Rab, rahip kardeşleri bana emanet ettiğinde, hiç kimse bana ne yapmam gerektiğini göstermiyordu. Yüce Allah'ın kendisi, İncil'e göre yaşamam gerektiğini bana gösterdi." Celano ise, şöyle anlatıyor: "Fransua, Rabbin her gün kardeşlerin sayılarının arttırdığını görünce

sevinerek kendisi ve kendi rahipleri için özellikle İncil'in deyimlerinden yararlanarak sade ve az kelimelerle bir hayat kuralı yazdı." Bu yüzden şöyle diyordu: "Rahiplerimin, İncil'in öğrencileri olmalarını istiyorum." Israrla rahiplerinin, Kutsal İncil'i sadık bir şekilde takip etmelerini istedi ve birinci kuralda şöyle yazdı: "İsa Mesih'in, Kutsal İncil'in sözlerini, hayatını, öğretilerini takip edelim."¹⁷⁵

Aziz Fransua'nın vaaz ve nasihatlarını dinleyen Fransiskenler, İncil'e büyük önem vermişler, İncil'den vaazlarda bulunmuşlar ve İncil'i bir yaşam tarzı haline getirmeye çalışmışlardır.

4. Kilise

Aziz Fransua, Ruhaniler sınıfının (hiyerarşinin) İsa'yı asırlar boyunca temsil etsinler diye, İsa tarafından kurulduğunun bilincinde idi. Papa için devamlı olarak, evlat sadakati besledi ve koruyucu Kardinaline devamlı olarak itaat etti. Fransua, Roma Kilisesinin imanını uygular ve takip ederdi. Ona saygı duyar, kurtuluşun sadece onda bulunduğu inanarak, onu her şeyden üstün olarak takdir ederdi. Rahiplerinin Katolik Kilisesine tam anlamıyla sadık olmalarını istiyordu. Kuralında şöyle yazdı: "Yeni rahipler, Kilisenin usul ve kuralına göre içeri kabul edilsinler. Bütün rahipler Katolik olsunlar ve Katolik doktrinine göre yaşasınlar, konuşsunlar. Eğer bu rahiplerden herhangi biri sözleriyle ve yaptığı işlemlerle Katolik inancından ve yaşantısından dışarı çıkarsa ve pişman olup düzeltmezse kardeşlik topluluğumuzdan tam anlamıyla dışarı atılması gerekir."

Kilise'ye sadık kalmak için Fransua, bir kural hazırladıktan sonra bütün rahipleriyle birlikte Roma'ya gitmiş ve yazdıklarını Papa III. Innocentius'a onaylatmıştır.

Papa kuralı onaylayınca, Fransua Allah'a şükrederek yere diz çöktü ve Papa Hazretlerine alçakgönüllü ve sadakatle hürmet ve itaat etmeye söz verdi. Bu yüzden "Tüzüğünde" şu cümlenin üstünde duruyor: "Rahip Fransua, Papa Hazretleri Innocentius'a ve onun vekillerine, hürmet ve itaat etmeye söz veriyor. Rahip

¹⁷⁵ Astrid İannitto, *Tanrı İçin Yaşanmış Bir Hayat-Assisili Fransua'nın Hayatı ve Öğretileri*, s.s.5-20.

Fransua, Papa Hazretleri Honorius'a ve onun, kilise usulünce seçilen vekillerine ve Roma Katolik Kilisesi'ne hürmet ve itaat etmeye söz veriyor.”

Kuralda da koruyucu kardinal konusunda şunları yazdı: "Rahiplerin başkanlarına, Papa Hazretlerine, Kutsal Roma Kilise'sinin bir kardinalini bu rahip tarikatına idareci, koruyucu ve düzenleyici olarak verilmesini istemelerini emrediyorum. Öyle ki devamlı olarak aynı kutsal Kilise'nin ayaklarına kapanan kul ve hizmetkârlar olabilelim, Katolik inancında sabit kalabilelim, fakirliği, mütevazılığı ve Rabbimiz İsa Mesih'in kutsal İncil'ini kesinlikle söz verdiğimiz şekilde takip ve tatbik edebilelim. Birinci kuralında şöyle yazdı: "Ruhun sağlığına ve kuralımıza karşı olmayan bütün şeylerde, Kilise görevlilerini patron olarak saymalıyız. Onların ruhbaniyetini, görevlerini ve hizmetlerini Rabbin adına saymalıyız." Bütün imanlılara şöyle yazdı: "Kilise görevlilerine saygı göstermeliyiz. Kendilerinin şahsı için değil, çünkü günahkâr dahi olabilirler, fakat Rabbimiz İsa Mesih'in kutsal vücudunun ve kanının hizmetinin şerefi için saygı göstermeliyiz. Çünkü onlar, İsa'yı sunak üzerinde kurban ediyorlar, Onu içlerine alıyorlar ve başkalarına da veriyorlar. Hepimiz kesin olarak bilmeliyiz ki ancak Rabbimiz İsa Mesih'in kanının sayesinde ve Tanrısal sözler sayesinde kurtulabiliriz. O sözler ki, Kilise yetkilileri tarafından söyleniyor, açıklanıyor, yayılıyor. Bu işleri başkaları değil, sadece onlar yapabilirler." Uyarı sözlerinde ise hiç bir zaman herhangi bir papazı, hangi sebeple olursa olsun, hor görmemeye teşvik ediyor: "Onları hor görenlerin vay haline! Günahkâr bile olsalar, hiç kimse onları yargılamamalıdır. Çünkü onların yargısını, Rabbin kendisi yapacaktır. Gerçekten, Rabbimiz İsa Mesih'in vücudu ve kanı etrafında çalıştıklarından, onların sözü her şeyden üstündür. Bu gizemleri içlerine aldıkları için ve başkalarına da dağıttıkları için, onlara karşı günah işleyenlerin günahı, dünyanın bütün insanlarına karşı işlenmiş günahattan daha büyüktür." Vasiyetnamesinde, özellikle şu konu üzerinde durdu: "Rab bana, kutsal Roma Kilise'sinin usulüne ve aldıkları ruhbanlığa göre yaşayan papazlara karşı o kadar iman verdi ki ve hala da vermeye devam ediyor. Baskı ve acıya uğratılırsam, onlara başvurmak isterim. Eğer Süleyman kadar bile hikmet sahibi olsaydım, bu dünyanın çok fakir papazlarıyla karşılaşsaydım, onların ikametgâhında, onlar istemiyorlarsa, vaaz veremezdim. Bu papazlardan ve bütün diğer papazlardan korkarım, onları patronummuş gibi severim ve onlara saygı duyarım. Onlarda günahı dikkate almak istemem. Çünkü onlarda Allah'ın Oğlunu

görüyorum ve benim patronlarımdırlar. Böyle davranıyorum, çünkü bu dünyada vücudumun gözüyle, çok yüce olan Allah'ın Oğlu'na ait olan gördüğüm tek şey, onun kutsal vücudu ve kanıdır. O vücut ve kan ki, papazlar tarafından içlerine alınıyor ve başkalarına da dağıtılıyor. Bu yüce gizemlere karşı, muhakkak şeref ve saygı hisleri uyandırmasını ve kıymetli yerlerde muhafaza edilmesini istiyorum.” 1226 yılının Nisan ayında, Siena'da kendisinden kan boşaldığı için, hayatının sonuna geldiğini zannettiğinde yazdırdığı vasiyetnamede de papazlar ve ruhani reisler için bir yazı vardı: “Rahipler, kutsal anne ve Kilise'nin ruhani reislerine ve bütün Kilise yetkililerine bağlı olarak devamlı suretle sadık olsunlar.”¹⁷⁶

5. Kardeşlik

Fransua İncil'i okuduğunda, İsa'nın havarileriyle birlikte yaşayış tarzından ve İsa'nın onlara birbirlerini kardeş kabul etmeleri gerektiğini devamlı olarak tekrar etmesinden çok etkilendi. Bu yüzden ilk yoldaşlar kendisini takip edince, Havarilerin kardeşlik kavramını hatırladı ve kardeşlik içinde yaşamak, gerçek kardeşlik sevgisini tatmak istedi ve ihtiyaç sahibi kardeşlere, yani hasta kardeşlere daha özel bir özen gösterdi. İncil'e göre yaşamaya başladıktan sonra, bu yaşayış tarzında tek kişi olarak kalmadığını görünce, herhangi bir din kurumuna girebileceği halde gerçekten bu yolda birçok kere davet edilmişti. Her seferinde bu fikre karşı çıktı. Çünkü yeni bir din hayatı oluşturmak istiyordu. Bu oluşumda, kardeşlik kavramının yaşanmasını istiyordu. Gerçekten herhangi bir sadık kişi, her kim olursa olsun ve hangi durumda olursa olsun, zengin, fakir, asil, alçakgönüllü, hakir, şerefli, dikkatli, saf, tahsilli kilise adamı, halk arasından cahil kişi Allah'ın Ruhı tarafından kutsal kardeşliğin elbisesini giymeye gönderildiğinde, Fransua ve onun rahiplerinin her biri özel bir sevinçle, aynı tip elbise giyerek kardeşçe yaşamaya başlıyorlardı. Fransua ve Fransiskenler için kardeşlik hayatı zorunludur. Bu yüzden aynı ıssız yerdeki rahipler bundan başka bir şekilde yaşayamazlar. Fransua, ıssız yerlerde yaşamak isteyenler için yazdığı bilgi yazılarında, bu konuyu açıkça belirtiyor: “Hayattan çekilip, dindar bir şekilde ıssız yerlerde yaşamak isteyenler, üç veya en fazla dörder kişi olsunlar. Onlardan ikisi annelik yapsın, diğer bir veya iki din adamı da onların evlatları gibi olsunlar. İlk adı geçenler Marta gibi, diğer ikisi

¹⁷⁶ Astrid İannitto, *Tanrı İçin Yaşanmış Bir Hayat-Assisili Fransua'nın Hayatı ve Öğretileri*, s.s.33-42.

de Mecdelli Meryem gibi yaşasınlar. Meryem'in örneğini takip edecek kişilerin bir küçük avlusu olsun ve her kişinin içinde yatacağı ve yaşayacağı bir hücre bulunsun, öyle ki beraber yaşasınlar ve yatmasınlar. Her güneş battığında, günün son duasını söylesinler ve sessiz oturmaya gayret etsinler. Belirli saatlerde dualarını söylesinler ve sabah duası için şafakta kalksınlar. Dualarında her şeyden önce, Allah'ın hükümdarlığını ve Onun adaletini dilesinler. Uygun bir saatte, Prima ve Tertia dualarını söylesinler. Tertia duasından sonra sessizliği bozsunlar, konuşabilsinler.” Celano kardeşlikle ilgili düşüncesini: “Birlikte olmakla, günah üzerine düşmek üzere olanlar ayakta kalıyorlar, düşenler kalkıyorlar, ilmi olanlar alevleniyorlar. Demir, demirle sivrileştirildiği gibi, bir rahipte bir rahip yardımıyla çetin bir kaya gibi kuvvetleniyor.” diye ifade etmiştir.

Kardeşlik yardımı, bir aile meydana getirildiğinden ve aile de sevgi üzerine kurulduğundan Fransua özellikle sevgiye olan ihtiyaç üzerinde ısrar etti. Bu sevginin; bir annenin şefkatine benzer bir şefkat olmasını, yanılanlara karşı gerçekten acıma hissi duyulmasını, iftiranın mutlak şekilde yasaklanmasını, genel toplantıların gerçek bir kardeşlik toplantısı olmasını istedi. Fransua, Siena'da yazdığı küçük vasiyetnamesinde kardeşliği şöyle teşvik ediyor: “Benim hatırıma, takdisime ve vasiyetnameme saygı için, rahiplerim birbirlerini sevsinler.”¹⁷⁷

6. Alçakgönüllülük ve Fakirlik

Fransua ya göre İncil, insan olarak doğan Allah'ın Oğlu Mesih'in hayatını temsil ediyordu. Bu yüzden Kilise'nin talimatlarına devamlı olarak sadık kalarak, Mesih'e tam anlamıyla benzemek istiyordu.

Birkaç kişi kendisiyle beraber aynı ideali yaşamak için onu takip etmek istediklerinde, hep beraber kardeşlik içinde yaşamaya gayret ederlerse, bunun mümkün olabileceğini düşündü. Kardeşlik içinde yaşamakla yetinmedi. Kendi hayatının ve rahiplerin hayatının bir başka özelliği olmasını istedi. Küçük olmak ve mütevazılık. Bu yüzden kendisi küçük olmak istedi, rahiplerin de küçük olmasını istedi. Başkalarına bağlı olmakla ve kapı kapı dolaşarak sadaka istemekle, kendi küçük olmasına tanıklık etmek istedi.

¹⁷⁷ Astrid İannitto, *Tanrı İçin Yaşanmış Bir Hayat-Assisili Fransua'nın Hayatı ve Öğretileri*, s.s.42-53.

Rahiplerine şöyle diyordu: “Çok sevgili rahiplerim, ben Allah'ın bu dünya üzerinde sahip olduğu en kıymetsiz ve en yararsız adamıyım.” Yazılarında müritlerine: “Ben sizin hizmetkârınız ve Allah'ın huzurunda küçük bir adamım. Beceriksiz ve değersiz olan ben rahip Fransua, sizin küçük hizmetkârınız. Ben rahip Fransua, faydasız adam ve Rab Allah'ın, yararsız yarattığıyım.” diye sesleniyordu. Fransua, birinci kuralında şöyle yazdı: “Küçük rahipler, kendilerini kıymetsiz insanlar, fakirler, zayıflar, hastalar, cüzamlılar ve yoldaki dilenciler arasında bulduklarında mutlu hissetsinler.”

Fransua rahiplerine şöyle diyordu: “Allah bizlere ne kadar çok lütuf vermişse, o kadar çok alçakgönüllü olmamız gerekir, çünkü buna sahip olmayan herhangi bir erdem, Allah'ın huzurunda makbul değildir.” Dine bağlı bütün halka yazdığı mektupta şöyle diyordu: “Bu mektubu alacak olan bütün kişilere, sizin en küçük hizmetkârınız olan ben rahip Fransua, Rabbimiz İsa Mesih'in bu sözlerini, mütevazılıkla ve merhametle, memnuniyetle karşılamanızı, tatlılıkla uygulamanızı ve mükemmel bir şekilde izlemenizi, Allah'a ait olan merhamet adına, ayaklarınızı öpmeyi arzu ederek ve yalvararak size rica ederim.”

Fransua, sadaka istemeyi ateşli bir şekilde sevdi. Öyle ki rahiplerin yaptığı işlerin karşılığında orantılı olarak ücretlendirilmelerini isteyebilecekleri zaman bile sadaka ile yaşamalarını istedi. Fransua, halkın sadakasıyla yaşayarak kendi mütevazılığına tanıklık etmek istedi. Fransua, rahiplerinin de sadaka ile yaşamalarını istiyor ve onları buna teşvik etmek için şöyle diyordu: “Sadaka istemeye utanmak, kurtuluşa bir engel oluşturur; aksine, ayağını geri çekmeden dilenmekte fikirleri karıştıran ayıbı değil, duyulan yüz kızarmasını yüceltirdi.” Bu yüzden, rahiplerinin sadece şehirlerde değil, uzak köylerde de yaşamalarını istiyordu. Öyle ki sadaka istemeyi reddetmek isteyenlerin hiçbir sebep bulamamalarını istiyordu. Fransua şöyle diyordu: “Çok sevgili rahiplerim, Allah'ın Oğlu bizden çok daha fazla asıldı. O dahi, bizim için bu dünya üzerinde kendi kendisini fakir yaptı. Onun aşkına fakirlik yolunu seçtik. O halde sadaka istemeye gitmekten, huzursuzluk duymamalıyız. Hükümdarlığının mirasçılara, göklerdeki miras için istenen rehin dolayısıyla kızarmak uygun değildir.” Fransua şöyle diyordu: “Sadaka, bir şey satın almak isteyen kişinin, açıkça şöyle söyleyişinden

daha büyük serbestlikle ve neşeyle istenmelidir.”¹⁷⁸ Fransiskanlara göre fakirlik, Mesih’in elbisesini giymektir.

7. İtaat

Aziz Fransua, itaati en büyük fazilet olarak övdü ve rahiplerinin itaatkâr olmalarını istedi. Fransua’nın İncilsel fakirlik hakkında sahip olduğu derin kavram, itaat şartını da içine alıyor ve şöyle öğretiyordu: “Müdürünün karşısında, kendi kendisini tamamen itaate terk eden kişi, sahip olduğu her şeyi bırakıp, vücudunu ve ruhunu kaybeden kişidir. Gerçek itaatkârlık, sadece emrin yerine getirilmesinde değil, fakat emre ruhen taraftar olup emri almayı arzu etmektedir.” Fransua, istek üzerine yapılan itaati, kendilerinden istenilmediği halde gönüllü olarak, emre itaat etmeyi arzu etmeyi aziz itaatkârlık olarak adlandırırdı.

Fransua, kardeşlik tarikatının iyi bir babası olarak, başrahiplerinin daima diğer rahiplerin hizmetkârları imiş gibi davranmaları için, aynı zamanda da rahiplerin daima itaatkâr olması için ısrar etti. Kendisi de itaatkârlığın mükemmel bir örneği oldu. Rahiplerini daima itaatkâr olmaya davet etmek için, Fransua kuralında şöyle yazdı: “Küçük Rahiplerin, kuralı ve hayatı şudur: İtaat içinde yaşayarak, Rabbimiz İsa Mesih'in İncil'ini takip ve tatbik etmektir. Rahipler, rahip Fransua'ya ve onun yerine geçecek rahiplere itaat etmeye mecbur tutulsunlar. Bütün rahipler, Rabbin talimatlarından saparlarsa ve itaatkârlık yapmazlarsa, bu günaha bile bile kaldıkları müddetçe onlar lanetlidirler. Kutsal İncil'i ve kuralı söz verdikleri şekilde takip edip, Rabbin emirlerini uygulamada sebat ederlerse, o zaman bilsinler ki gerçek itaatkârlık içindedirler ve Rab tarafından takdis edilsinler. Tâbi olan rahipler, Allah aşkına kendi iradelerinden vazgeçmiş olduklarını hatırlasınlar. Bu yüzden onlara, bakanlarına itaat etmeyi kesinlikle emrederim.” Vasiyetnamesinde de şöyle yazdı: “Bütün diğer rahipler, itaat şartı gereğince, kendi rahiplerine itaat etmeye mecbur tutulsunlar.” Fransua'ya göre, itaat aşkı için, rahip iyi bir şeyden de vazgeçmeye hazır olmalıdır: “Eğer bazen tâbi rahip, kendi ruhu için başrahibinin kendisine emrettiği şeylerden daha iyi ve daha temiz şeyler düşünse bile, kendi şahsi iradesini Allah'a adasın, ruhani reisinin emirlerini yerine

¹⁷⁸ Astrid İannitto, *Tanrı İçin Yaşanmış Bir Hayat-Assisili Fransua'nın Hayatı ve Öğretileri*, s.s.55-70.

getirmeye çalışsın. Gerçekten bu gerçek itaatkârlık olup, hem Allah'ı hem de kendi yakınına tatmin eder.”¹⁷⁹

C.Fransisken Sembolü (Tau)

Tau “T” İbrani alfabesinin son harfidir. Yunan alfabesini Ondokuzuncu harfi “siz” demektir. Ama aynı zamanda bir sinyal veya işaret, bir semboldür. Aziz Fransua’da “T” işareti derin bir bağlılığı ifade eder ve Tau, Hristiyan haçı olarak Mesih'in kurtuluşu, kurtuluş seçimi ve Allah'ın korumasına dönüşün ve kefaretin bir işaretidir.¹⁸⁰

“T” harfi (crux commisa veya tau) şeklindeki bu sembol Tertullian tarafından haçın gerçek formu olarak kabul edilmiştir. İsa geldikten sonra inanan herkesin alını, Kudüs'te bu şekilde damgalanacaktır. Zaferi sembolize eden bu harf bayrak, sancak ve amblemlerde görülen Yunanca bir harftir. II. yüzyıldan kaldığı bilinen bir metinde; “T harfi şeklindeki haç nimet, lütuf ve kerem demektir” ibaresi geçmektedir. Birçok kilise babası da “T” harfiyle İsa'nın haça gerilmesi arasındaki ilişkiye değinmişlerdir. Bu figüre II. yüzyıldan kalma zindanlarda sıkça rastlanmaktadır. Esasen bu figürün ortaya çıkması, kendilerini kurtarıcının elemelerini derinden düşünmeye veren Fransisken din adamlarının etkisiyle olmuştur.¹⁸¹ XIV. ve XV. yüzyıl sanatçıları işkence ve elemi daha da bir öne çıkartarak abartmışlardır. Böylece çarmıha gerilen kişinin vücudunda, adeta zamanının bütün felaketlerinin izini taşıyormuşçasına, yer yer veba, diğer bulaşıcı hastalıklar ve savaş yarası gibi izlerin görüldüğü gözlenmektedir. XV. yüzyılın sonuna doğru artık İsa haçtan indirilmiş, onun ölüme karşı zafer kazanmış olan edası yok olmuş ve Baba'nın ölmüş olan Oğlu'nu taşır haldeki teslis figürleri görülmeye başlamıştır. XVII. yüzyılda sağlam bünyeli haça gerilmiş İsa resimleri tekrar ortaya çıkmış, fakat XVIII. yüzyılla birlikte bunlar hızla kaybolmuş ve elem ve zillet tasvirleri geri dönmüş ve bu XIX. yüzyılda da doruk noktasına ulaşmıştır.¹⁸²

¹⁷⁹ Astrid İannitto, *Tanrı İçin Yaşanmış Bir Hayat-Assisili Fransua'nın Hayatı ve Öğretileri*, s.s.143-153.

¹⁸⁰ <http://www.mficaust.org>. (05.07.2011)

¹⁸¹ Bk., Ek: 5, Fransisken Sembolü (Tau), s.165.

¹⁸² Kadir Albayrak, “*Dinsel Bir Sembol Olarak Haç'ın Tarihi*”, *Dinî Araştırmalar Dergisi*, Ankara, 2004, c. VII, Sayı:19, s.s.105-129.

II. FRANSİSKEN TARİKATININ UZANTILARI

A.Fransiskenlerin Fikir Ayrılığına Düşmesi ve Tarikatın Bölünmesi

XIII. yüzyıl, Batı Kilisesi'nin episkoposlar ve manastırlar aracılığıyla sosyal önem kazandığı bir dönemdir. Bu dönem Katedrallerin ve ilk üniversitelerin kuruluş devridir. Arap dünyasıyla her sahada felsefe, bilim, sanat ve edebiyat alanlarında kültür alışverişi başlamıştır. Bu devirde çok görkemli olan Papa, Kilise'nin İncil'e sadık kalabilmesi için Kilise yöneticilerinin alçakgönüllü ve fakir olmaları gerektiğinin farkına varmıştır. Böyle bir durumda Fransua'nın fikirleri kiliseye yeni bir ruh getirmişti.¹⁸³ Orta çağ Papalığı'nda bazı iç sorunlar kendisini göstermeye başladı. Bunlardan biri, Papalığın onayıyla kurulan Fransisken tarikatıdır. Tarikatın kurucusu Assisili Fransua'nın 1226 yılında ölmesiyle frerlerden oluşan düzende, Papalığı ilgilendiren güçlükler 1245 yılında ortaya çıktı. Fransiskenlerin mal sahibi olmalarına izin verilmesi ya da Fransua'nın öğretileri doğrultusunda yoksulluk ideallerine sadık kalınması konusunda iki farklı düşünce ortaya çıktı. Yoksulluğu tercih eden Fransiskenler, Fioreli Joachim'in (ö.1202) yazılarında kendilerine bir savunma buldular. Karşıt grupsa Papa IV. İnnocentius'u (1243-1254) seçti. İnnocentius, Fransiskenlerin mallarının kiliseye ait olduğunu bildirdi ve daha sonra yeniden geri verilmesine izin verdi. Bu yalnızca yoksulluk kuralını delmek için bir taktikti. Fransiskenler arasında bölünme genişledi. 1279 yılında hemen hemen aynı doğrultudaki başka bir Papalık bildirisi düzeni birleştirmeyi başaramadı. XIII. yüzyılın sonunda Fransiskenler yoksulluk idealini destekleyen "Muhafazakâr Fransiskenler" ve uzlaşmacı bir çözüm bulmaya çalışan "Manastırcılar" olarak ikiye ayrıldı. Bunlar teoride düzenin ruhunu sürdürmeyi, ancak pratikte yoksulluğun getireceği sorunları önlemeyi amaçlıyorlardı. Vienne Konseyi(1311-1312) gibi ilk Avignon Papaları döneminde bazı uzlaşmalar sağlansa bile Muhafazakâr Fransiskenlerde radikal eğilim başladı. Muhafazakâr Fransiskenler, diğerleriyle tüm bağlarını koparmayı amaçlıyorlardı. 1317 yılında XXII. John, diğer Fransiskenlere katılmalarını emretti. Bunu kabul etmeyen bazı Muhafazakâr Fransiskenler Engzisyon'da yargılandı. 1318 yılında Muhafazakâr

¹⁸³ P.Luigi Iannitto. *Tanrı Tektir Hepimiz Kardeşiz*, Ohan Matbaacılık. İstanbul. 1999. s.11.

Fransiskanerlerden Fraticelli idam edildi. Karşıtlık Papalık için temel sorunlar içeriyordu. Fransiskanerler genelde yoksulluğun İsa Mesih ve elçilerin uyguladığı bir ideal olarak kabul ediyordu. Bundan da kilise hiyerarşisinin dünyevi karmaşalardan uzak durması fikri doğuyordu. Papalık da bu kapsama alınırsa Papalığın kralların yöneticisi olarak rolü sorgulanıyordu. Buna ek olarak kilisenin büyük serveti incelemeye alınmalıydı. Sonunda Papa XXII. John, 1323 yılında Fransiskanerlerin yoksulluk öğretisini dışladı. Bazı Fransiskaner önderler aforoz edildi. Bu sorun XV. yüzyılda da Papaları rahatsız etmeye devam etti. O dönemde Muhafazakâr Fransiskanerler ‘Yerine Getirenler’ olarak tanınıyordu. Bunun sonucunda teoride hala aynı manastır idare sistemine bağlı olmalarına rağmen Manastırcılardan ayrı bir düzen haline geldiler. 1517 yılında bu ayrılık resmen kabul edildi. Yerine Getirenler daha büyük, Manastırcılar ise daha küçük grubu oluşturdu. Fransiskanerler arasında XIII. yüzyılda başlayan ayrılığın Ortaçağda Papalık tarafından çözüldüğü söylenemez. Ortaçağ Papalığının saygınlığının azaldığı dönemdir. Aynı dönemde farklı ayrılıkçı dinî hareketlerde artış yaşandı. Kiliseye karşı hoşnutsuzluklarını açıkça dile getiren bazı Muhafazakâr Fransiskanerler Engizisyon tarafından yakıldı.¹⁸⁴

XIII. yüzyılda Fransiskaner tarikatından ilk kopanlar, tarikatın daha sert kurallara bağlı kalmasını isteyenler olmuştur. Tarikat kalabalıklaştıkça, tarikatın temel kuralı olan yoksul bir yaşam sürmekte zorlaştı. Zamanla topluluğun mal sahibi olmasına izin verildi. Ancak bazıları mallarından vazgeçerek yoksul bir yaşam sürmekte ısrar ettiler ve Fransua'nın öğretileri doğrultusunda yaşamlarını sürdürdüler.¹⁸⁵ Bunlar, hızlı bir şekilde Joachim de Fiore'ye¹⁸⁶ bağlanmışlardı. Bunların içlerinden bazıları, İtalya'da "Fakir Keşişler" adını almışlardı. Hatta papalık, bu aşırı fakirlik taraftarı olanlara karşı endişe duymaya başlamış ve bunun için Papa XXII. Jean, bu dilenci tarikatlarına karşı sert tedbirler alma ihtiyacını duymuştu. Çünkü o, "Mutlak Fakirlik" anlayışında anarşi mayası bulunduğunu düşünüyordu. Bunun için XVI. yüzyılda Papa X. Leon, net bir şekilde tarikat

¹⁸⁴ Sibel Sel-Levent Kınran, *Hristiyanlık Tarihi*, s.345.

¹⁸⁵ Sibel Sel-Levent Kınran, *a.g.e.*, s.273.

¹⁸⁶ *Joachim de Fiore*:İtalya'nın Fiore bölgesinde yaşamış, son derece sade bir hayatı olan ünlü keşiştir. XIII. yy.'ın en büyük kâhini olarak ün yapmıştır. (Geniş Bilgi için Bk., <http://tr.wikipedia.org/wiki/Ezoterizm>; <http://www.gnoxis.com>. (05.07.2012.)

kurallarına uyanlarla, manastır yanlılarını ayırmıştı. Manastır yanlıları, siyah elbise giyer, beyaz bir ip kuşanır ve kapşonluydu.

XIX. yüzyılın sonunda Fransiskenlerin farklı kolları, "Freres Mineurs" ismi altında birleşmiştir. Papa X. Pie, Fransiskenleri yeniden teşkilâtlandırmış ve üç ayrı Fransisken temayül ortaya çıkmıştır:

- 1) Freres Mineurslar (Bunlar kahverengi bir elbise, kapşon ve sandal giyerler)
- 2) Fransisken Conventuelsler (Düzen değişikliğini kabul eden Fransiskenler.)
- 3) Fransisken Kapusenler

Fransisken tarikatında kadın manastırları ve onların üstlendikleri misyon da çok önem taşımaktadır. Bunlar, Clarissesler, Collettinesler, Capuchinslerdir. İkinci tarikat ta denilen Yoksul Klaraların (Poor Clares) tarihi daha önce de belirtildiği üzere 1212 yılına soylu bir Assisi ailesinden gelen Klara'nın, Fransua'dan dinî kıyafetler almasına dayanır. Klara ve takipçilerinin kendilerini dua ve kefaretin dış dünyaya kapalı hayatına adamalarına rağmen fakirlik üzerine Friarların yaptıkları tartışmalardan kaçamadılar.1219'un basit öğretileri, 1253 yılında Klara ölmeden kısa bir süre önce daha katı bir versiyonu elde etmesine rağmen, 1247 yılında güncellendi. Yoksul Klaraların her bir rahibesi çoğunlukla özerk olduğu için uygulamada çok büyük değişiklikler gösterdi. Friarlar arasındaki törenlere benzer bir şekilde Corbili Colette tarafından XIV. yüzyılda bir reform hareketi başlatıldı.1983 yılında çoğunluğu İspanya ve İtalya'da olmak üzere sayıları 19.200 rahibe ve 800 den fazla manastır rahibesine ulaştı.¹⁸⁷ Daha sonra Calais Fransiskenleri ve Meryem Fransiskenleri de misyonerlik konusunda adlarını duyurmayı başarmışlardır. Fransisken tarikatının en çok mensubu Freres Penitents (Tövbekâr Kardeşler) den oluşmaktadır.¹⁸⁸ Bu tarikat laiklere de Fransua'nın sert kurallarını tatbik etmektedirler. Bütün Fransisken tarikatlarının ve topluluklarının şefi, altı yıl için seçilir ve Roma'da ikamet eder.¹⁸⁹

¹⁸⁷ Bucher.J.Raymond, "Franciscans", The Encyclopedia of Religion, s.407.

¹⁸⁸ Mehmet Aydın, "Türkiye'ye Yönelik İki Eski ve Bir Yeni Misyoner Tarikatının Bugünkü Durumu", s. 9.

¹⁸⁹ Mehmet Aydın, "Fransiskenler" Ansiklopedik Dinler Sözlüğü, s.238.

B. Freres Mineurs

Aziz Fransua'nın yoksul yaşam biçiminde ısrar eden gruptur. Aziz Fransua'nın mensuplarına tavsiyesi üzerine bu grup sadece İncil'i yaşamayı kendilerine kural edinmişlerdir.¹⁹⁰ 1210 yılında Papa'dan ilk onayı alan Freres Mineurslar, aslında sabit konuları olmadan, fakirlik içinde, bildikleri ne varsa onun ticaretini yaparak yaşamlarını sürdüren seyyar vaizlerdir.¹⁹¹ Papa tarafından onaylanan Küçük Frererler, koyu gri giysiler giyip (Gri Frerler olarak ta bilinirler) yalın ayak gezinirlerdi. Tarikatın çok sert kuralları vardır. Bu gruba fakirlik konusundaki ısrarları sebebiyle Ruhsal Fransiskanerler ismi (Fratıccelli) verildi. Düzenlerini değiştirme konusunda Papa'ya karşı geldiklerinden bu gruba zulmedilmiştir. Salıklar, kendilerini fakirlere ve hastalara hasretmişler vaaz ve nasihatten çok, hayır işlerine ve örnek olmaya önem vermişlerdir. Çalışma ve ibadet, salikin günlük hayatını doldurmaktadır. Dilenmek de önemlidir. Çünkü fakirlik ve tevazu Aziz Fransua'nın en büyük arzusudur. Onun hayat kuralı, örnek olmayı konuşmaya tercih etmektedir. Bu sebeple entelektüellere güvenilmemesine rağmen tarikat üniversite camiası arasında hızlı bir biçimde yayılmıştır. Bunun sebebi ise tarikata mensup olan kişi eski görevine devam edebiliyordu. Tarikatın disiplini çok sertti ve açık şekilde tespit edilmiş değildi. Aziz Fransua tarafından istenen mutlak fakirlik, bağış yoluyla gelen mülkiyetin yönetiminde problem meydana getiriyordu. Bu sebeple tarikatın temel yasasını yeniden gözden geçirmek gerekti. Salıklara belli tarihlerde genel meclislerde toplanma zorunluluğu getirildi.¹⁹²

Frerler, sosyal ve eğitici hizmetlerin yanı sıra, Müjde'yi yayma hizmeti de verdiler. Kendilerinden önceki Fransua ve kardeşlerinin yaptıkları gibi, cüzamlılara ve diğer hastalara yardım ederek tıbbi araştırmaları yüklediler. Ortaçağ'da yaşanan salgınlar sırasında hastalarla sevgi ve cesaretle ilgilendiler. Sık sık yerel Rahiplerle sorun yaşamalarına rağmen frerler etkin vaizlerdirler. Kilise Vaizlerinden daha iyi eğitim alan, kendi düzenlerindeki kardeşleriyle olan geniş bağlantılarından cesaret bulan ve Mesih sevgisiyle coşan Frerler, dinleyicileri üzerinde büyük etkiler bıraktılar. Vaazlarında mizah ve günlük yaşamdan tekerlemeler ve öyküler

¹⁹⁰ Mehmet Aydın, "Fransiskanerler" Ansiklopedik Dinler Sözlüğü, s.237.

¹⁹¹ Bucher.J.Raymond, "Franciscans", The Encyclopedia of Religion, s.407.

¹⁹² Mehmet Aydın, a.g.m., s.237.

bulunduruyorlardı. Kutsal Yazı'nın yerel dillerdeki açıklamaları, tapınma kitapları ve dinî şiirleri İsa Mesih'in mesajını ulaştırma gayreti içerisinde oldular.¹⁹³

1220 ve 1260 yılları arasında çok hızlı bir dönüşüm geçiren Freres Mineurslar'ın sayıları, 1221 yılında beşbin kişiye kadar ulaşmıştır. Sayılarının her geçen gün artması, daha kompleks içyapılarının oluşmasını gerektirdi.¹⁹⁴ XIII. yüzyıldan itibaren, tarikatın ilk kuralında gevşeklik yapanlardan katı kuralcılarını ayırdıkları görüldü. Papalık gittikçe itizale doğru kayan bu mistik hareketten kaygı duymaya başlamıştır. Bu sebeple Papa XXII. Jean, bu dilenci tarikatına karşı çok sert tedbirler almak ihtiyacı duymuştur. Çünkü Papa XXII. Jean, mutlak fakirlik anlayışında anarşinin mayasının bulunduğunu düşünüyordu. XVI. yüzyılda X.Leon, net bir şekilde tarikat kurallarına uyanlarla, manastır yanlılarını ayırmıştır.¹⁹⁵ Böylece Papalık Fransisken hareketinin reformun potansiyel bir aracı olarak kabul etti ve hareketin büyümesini kesme çabasına girdi.¹⁹⁶

Frerler, düzenlerine katılan genç erkekler için her manastırda bir okul kurarak eğitime katkıda bulunmuşlardır. Paris, Oxford, Cambridge ve Bolonya Üniversitelerinde manastırlar kurdular. Halesli Alexander (1221-1274), Ockhamlı William (1170-1245), Roger Bacon (yaklaşık 1224-1292) ünlü Frereslerdendir. Frerler'in müjdecilik alanındaki etkinlikleri de hizmetlerine yeni bir boyut kazandırmıştır. Fransua, Müjde'yi ülke dışında bizzat öğretmiş ve İspanya, Macaristan ve Doğu'ya Frerler göndermiştir. Müjdecilerin Müslümanlarla iletişim kurabilmeleri için doğu dillerinin öğrenilmesi teşvik edilmiştir. XIII. yüzyılda vaazlar verdiler ve Kuzey Afrika, Ortadoğu ve Doğu Avrupa'da yurtlar kurdular.¹⁹⁷

Öğretisinin 1223'deki versiyonunda net bir şekilde gözlenen Aziz Fransua'nın değişikliklere yönelik tavrı, tarihçiler tarafından çok tartışıldı. Bu değişim ister ihanet olarak görülsün, ister doğal evrim olarak kabul edilsin her durumda, yüzyılın ortasında, Frerlerin hayatı kilisenin papazlık hizmetine, özellikle vaaz ve günah çıkarmaya odaklandı. Bu havarilikle ilgili görevlerini desteklemek adına, papalık müdahaleleriyle, fakirliğin katı törenleri, ritüelleri gevşetildi.

¹⁹³ Sibel Sel-Levent Kınran, *Hristiyanlık Tarihi*, s.277.

¹⁹⁴ Bucher.J.Raymond, "*Franciscans*", The Encyclopedia of Religion, s.407.

¹⁹⁵ Mehmet Aydın, "*Fransiskenler*" Ansiklopedik Dinler Sözlüğü, s.237.

¹⁹⁶ Bucher.J.Raymond, *a.g.m.*, s.407.

¹⁹⁷ Sibel Sel-Levent Kınran, *a.g.e.*, s.277.

Mezhebin eğitim verdiği Paris ve Oxford Üniversitelerinde Bonevanture, John Duns Scotus ve Ockhamlı William gibi Skolâstik Teolojinin en büyük düşünürleri yetiştirildi.¹⁹⁸

Ancak mezhep içerisinde yeni uygulamalara karşı önemli bir direniş de vardı. XIII. Yüzyılın sonlarına doğru Ruhani (Spirituals) olarak bilinen, öğretinin aslına uygun ritüellerin arkasında duran pek çok azınlık grubu, Frerler'in çoğunluğu tarafından kabul edilen fakirlik anlayışındaki değişiklikleri onaylamayı reddettiler. Giderek artan bu direniş, sonuçta XXII. John tarafından 1323' de verilen, İsa ve havarilerinin tam bir fakirlik içinde yaşadığını vurgulamayı amaçlayan bir kararla tam bir eziyetle sonuçlandı. Böylelikle Freres Mineurslar, diğer tarikat üyelerinin arasında yaygın olan mülkiyetin ortaklığı anlayışına riayet ettiler.

Roger Bacon (yaklaşık 1224-1292) ve Robert Rosseteste (1168-1253) önderliğindeki Fransiskanlar, Ortaçağın en büyük skolâstik tanrıbilimcisi olarak kabul edilen Thomas Aquinus'un fikirlerine karşı çıktı ve ışık, prizmalar, gök kuşakları ve aynalarla yaptıkları deneysel çalışmalarla modern bilime temel oluşturdu. Bu araştırmacılar dünyayı anlamak için gözlem, deney ve ölçüm yapmanın gereğini vurguladılar. Roger Bacon, bu çalışmaların sunduğu pratik olasılıkları fark etti. Papa'nın en yeni silahlarla donatılmış bir orduya sahip olduğu ve bir hamlede İslam Ordularını yok ederek barış sağlayabileceği bir dünyayı hayal ediyordu.¹⁹⁹

Diğer gruplar Yalın Ayaklar (Discalceds), Yeniden Toplananlar (Recollects) ve Değişenler (Reformed) itaatkârlık konusunda geniş bir özerklik konumuna ulaştılar. Bu süregelen parçalanmalara rağmen Fransiskanlar reformdan sonra gelişmeye ve zenginleşmeye devam ettiler. Entelektüel üstünlüklerini bir miktar kaybetmeler de İspanyol, Portekiz ve Fransız sömürgeciliği dönemlerinde misyoner olarak önemli bir rol aldılar. 1760 yılında tüm alanlarda 135.000 keşiş ile zirveye yükseldiler. Manastır Rahibeleri (Conventuelsler), Fransız İhtilali süresi ve sonrasında, Avrupa ve Latin Amerika'daki laiklik hareketi yüzünden oldukça sıkıntı yaşadılar. Ancak XVIII. Yüzyılın ikinci yarısında, ilk Fransiskan kaynaklarında yapılan araştırmalardan hareketle yeni bir canlanma ortaya çıktı.

¹⁹⁸ Bucher.J.Raymond, "Franciscans", The Encyclopedia of Religion, s.407.

¹⁹⁹ Sibel Sel-Levent Kınran, *Hristiyanlık Tarihi*, s.295.

Ayrıca Papalık 1897 yılında Friars Minor adıyla itaatkâr grupları yeniden birleştirdi.²⁰⁰

C. Yoksul Klaralar (Poor Clares)

XIII. yüzyılın başlarında Aziz Fransua'nın vaazlarından derinden etkilenen Azize Klara (1193–1253) tarafından kurulan Poor Clares, Fransiskanlar Tarikatının bir uzantısıdır. Asil bir İtalyan ailenin en büyük kızı olan Klara, dinî bir hayat sürdürmek için onsekiz yaşındayken 1212 yılında evden kaçtı. Assisi eteklerinde San Damiano Kilisesinde kötü, basit, İncil'e dayalı kutsal yaşam için Fransua'yı izledi. Ailesi onun kararına karşı başlangıçta öfkeli olmasına rağmen, genç kadının kardeşi Agnes, yeğenleri Babina ve Amata gibi kendi ailesinin üyeleri de dâhil olmak üzere, kısa bir süre içerisinde Klara örneğini izledi.

Klara, Aziz Fransua ile konuşmak istiyordu ve sonunda gizlice görüştü ve Fransua'dan tek istediği Fransua'nın yaptığı gibi Mesih'e kendini aşk ve yoksulluk içinde vermek olduğu gibi tazelik ve yangın ile müjdenin yollarla düşmekti. 1212 gecesi, Aziz Mary Kilisesine Fransua ve kardeşlerinin yanına geldi. Fransua orada onun kararlılığının bir işareti olarak saçlarını kesti ve itaat sözü aldı. Klara zengince işlenmiş elbisesini Fransua'ya verdi, etrafındakilerin giydiğine benzer kaba bir elbiseyi sırtına aldı. Mücevherlerle süslü kemerini beyaz sert bir iplikle değiştirdi. İpek ayakkabılarını çıkarıp yerine kaba sandaletler giydi. Tüm yaşamı boyunca fakirlik içerisinde çarşıdaki İsa Mesih'i izleyeceğine dair Fransua'nın huzurunda and içti.²⁰¹ Assisi dışında Aziz Damiano Şapeline yerleştirildi ve kısa zamanda toplumun tüm düzeylerinden diğer genç kadınlar katıldı. Fakirlik içerisinde yaşayan kadınlar kendilerinin çok zengin ve asil olduklarına inanıyorlardı. Çünkü kendilerini her şeye kadir ve her şeye sahip Tanrı'ya adanmışlardı.²⁰² Klara hayatının sonuna kadar o topluluğu Küçük Friars ile bir grup olarak yönetti. Klara diğer kadınlar için bir kural yazan ilk kadın oldu. 1253 yılında öldü.

Klara'ya her şeyin temeli olan Kutsanmış Fransua'nın kurduğu yaşam biçimi, kişinin kendine ait bir şeyi olmadan, itaat ve iffet içinde yaşayarak, Rab İsa

²⁰⁰ Bk. Ek:3, Freres Mineurs Düzeni Tarihi, s.163.

²⁰¹ P.Luigi İannitto, *Dünya Kardeş*, Ohan Basımevi, İstanbul, 1992, s. 24.

²⁰² Giovanni Scognamillo, *Francesco... Çocuklara Anlatılan Francesco'nun Hikâyesi*, Ohan Basımevi, İstanbul, 1991, s.12.

Mesih'in Kutsal İncilini gözlemlemek, karşılıklı ilgi, sevgi ve güvenle tüm ihtiyaçları karşılamak, kardeş sevgisi ve Ruh bakımı, özür dilemek ve Rabbin şefaati için yalvarmak. Gurur, kıskançlık, para hırsı ve tüm dünya ile ilgili kaygı, çekiştirme ve mırıldanarak, ihtilaf ve bölünme konusunda dikkatli olmak. Her zaman mükemmellik bağı olan karşılıklı sevgi birliğini korumak için istekli olmak ve sabırdır.

Fransua'nın rehberliği altında, o yoksulluk ve dua ile dolu bir hayat yaşadı. Aziz Damiano'da bir düzen kurdu. Klara yeni düzeninde hiçbir mal olmadan yaşamak için kilise hiyerarşisi ile savaştı. O dünyevi malın, maneviyat ve onun savunduğu dinî tefekkür ile bu şekilde var olduğuna inanıyordu. Kural yerine Fransua'nın öğretilerini yansıtan bir Kural için hayatı boyunca mücadele etti. Klara'nın manastır yaşamı ona ölüm döşeginde iken nihayet 1253 yılında, Papa IV. Gregory tarafından bazı değişikliklerle onaylandı. Klara 1255 yılında azize ilan edildi.

Üye sayısına göre Yoksul Klara'ların 1909 yılındaki durumu:

İtalya; 108 Ev, 1816 Üye, Sardunya; 3 Ev, 40 Üye, Korsika; 1 Ev, 24 Üye, Filistin; 2 Ev, 54 Üye, Tirol; 1 Ev, Dalmaçya; 1 Ev, Prusya; 4 Ev, 126 Üye, Bavyera; 3 Ev, 100 Üye, Hollanda; 4 Ev, 112 Üye, Belçika; 39 Ev, 870 Üye, İrlanda; 9 Ev, 178 Üye, İngiltere; 11 Ev, 129 Üye, Fransa; 31 Ev, 760 Üye, İspanya; 247 Ev, 5543 Üye, Portekiz; 3 Ev, 40 Üye, Peru; 1 Ev, 34 Üye, Colombia; 5 Ev, 136 Üye, Ekvador; 5 Ev, 155 Üye, Bolivya; 2 Ev, 36 Üye, Arjantin; 1 Ev, 36 Üye, Brezilya; 2 Ev, 3 Üye, Meksika; 14 Ev, 204 Üye, Kanada; 1 Ev, 20 Üye, Amerika Birleşik Devletleri; 7 Ev, 125 Üye, Toplam 505 Ev, Toplam Üye 10.586.²⁰³

²⁰³ Edwin O'Hara, "Poor Clares" The Catholic Encyclopedia, Vol. 12. New York: Robert Appleton Company, 1911. 26 Jun. 2012 <http://www.newadvent.org/cathen/12251b.htm> (27.07.2012.)

Poor Clares'in günlük yaşam programı;

05.00	Uyanış,
6.00	Meditasyon,
6.30	Kahvaltı, manevî okuma / egzersiz,
9.00	Toplu kutsal kurban, ikindi namazı ardından Şükran (kişisel), ²⁰⁴
10.00	Çalışma,
11.35	(Gün Ortası) Namaz Okuma Dairesi, Vicdan, kısa bir muayene ile izlenecek,
12.15	Öğle yemeği, Rekreasyon (çıraklık dönemi kız),
13.30-03.30	Kişisel zaman iş oluşumu eğitimi,
16.00-17.00	Ruhsal okumalar,
17.00	İkinci Namazı, Akşam Namazı ortak tespih,
18.00	Akşam yemeği,
18.00-19.00	Kutsal saat (Her Cuma),
19.45	Rekreasyon (Yenilenme)
20.00	Gece ibadeti,
20.30	Büyük sessizlik,

Her kardeş günlük ibadetini, bir saat yapmak için ayrıcalık isteyebilir.²⁰⁵

²⁰⁴ Bk. Ek: 4, Yoksul Klaralar, s.164.

²⁰⁵ <http://www.poorclares.org/schedule.htm>. (27.07.2012.)

D.Ruhaniler (Sprituals)

Freres Mineurs'un çeşitli grupları için belirten genel bir terimdir. XIII. yüzyılın ikinci yarısında, XIV. yüzyılın başında, düzenin ana gövdesine karşı çıkan, Aziz Fransua'nın ilk Kuralının asıl şekliyle uygulanması gerektiğini şiddeti bir biçimde savunan gruptur. Ortaçağda dindar ve sofu anlamında kullanılmıştır. Aziz Fransua'nın ardından büyüyen ve Papalık tarafından çeşitli imtiyazlar kazanan Fransiskanlar, Aziz Fransua'nın ideal fakirlik ve kurallarından taviz verilmesi, yumuşatılması halinde daha da büyüyeceklerini savunuyordu. Viyana Konsili'nde 1317 yılında Papa XXII. John, Angelo Clareno ve Ubertino da Casale ile birlikte, Avignon'da Aziz Fransua'ya bağlı olan kişiler için Spiritual kavramını kullanmıştır. Diğer bir grup ise Aziz Fransua'nın ideallerine ve yoksul yaşama sınıksız sarılmak gerektiğini savunuyordu. İşte bu ikinci gruba Ruhaniler (Spirituals) ismi verilmiştir.²⁰⁶

Ruhaniler (Spirituals) tarikat içerisinde sorun olarak görülmeye başlandı. Papa V. Celestine (1294), Ruhanileri savunmak için 1289 yılında, onları Ermenistan'a misyoner olarak göndermişti. Ruhaniler (Spirituals)'den bir grup, kısa saltanatı sırasında İtalya'ya döndü. Papa V. Celestine onlara küçük bir inziva yaşayan ve herhangi bir papalık yorumları olmadan Fransiskan Kuralı gözlemlemek için izin verdi. Pietro da Macerata, Ruhanilerin lideri oldu. Doğal olarak onlara diğer topluluk tarafından zulüm edildi. Hatta Papa VIII. Boniface, Ruhanileri reddedecek kadar ileri gitti. Pietro da Macerata aforoz oldu. Pietro da Macerata 1305 yılında öldüğünde, Angelo Clareno bu grubun liderliğini devraldı. Onun başkanlığı sırasında Papa V. Clement, tarikatta gerginliğe neden olan konuları görüşmek üzere, Ubertino da Casale ve diğer uzmanlar ile birlikte çağırdı. Bu hamle Kilise reformu sonucu ele aldıklarını Vienne Konseyi (1311) görüşmelerine bir sonucu olarak geldi. VIII. Boniface ve XI. Benedict ve V. Clement, piskoposluk yargı muafiyeti onların ayrıcalığı bir sonucu olarak laik din adamları ile dilencilik nedeniyle bozulan ilişkiler sorununu çözmeye çalıştı. Ayrıca topluluk ve Ruhaniler arasındaki gerginlik konusunu ele alındı. 20 Kasım 1312 V. Clement'in gerginliği hafifletme umutları kısa ömürlü oldu. Ruhanilerin bazıları Sicilya'ya kaçtı ve 1314

²⁰⁶ Oliger Livarius, "Spirituals" The Catholic Encyclopedia. Vol. 14. New York: Robert Appleton Company, 1912. 27 Jun. 2012 <<http://www.newadvent.org/cathen/14230a.htm>>. (28.07.2012)

yılında aforoz edildi. Valboa ve Gonsalvus ölümünden sonra, Alessandro di Alessandria (1313-1314) genel başkan seçildi. Kilise bu dönemde Papa XXII. John (1316-1334)'u yeni Papa ve yeni General seçti. 1316 yılında V. Clement ölümünden sonra, Tarikat, 1316 yılına kadar bir Bakan olmadan kaldı. Michele Fuschi da Cesena (1316-1328) Ruhanilere nihai savaş başlattı. Papa XXII. John, Fransisken Tarikatında evangelizmin ve Joachizme karşı eğilimlerin artışı belirledi. Pek çok kişi de tutuklandı ya da sürgüne gönderildi. 1317 yılında, Papa XXII. John, Angelo Claren ve Ubertino da Casale birlikte, Avignon'da Ruhanileri aforoz etti. Ruhaniler hapsedildi. 7 Ekim 1317 Papa XXII. John, yayınlanan genelge ile Ruhanilerin resmen bastırılması ilan etti. Angelo Claren, Papaya karşı ayaklandı ve Fraticelli diye anılmaya başlandı. Ruhanilerin lideri oldu. Basilicata'ya kaçtı. Claren 1337 yılında öldü, ancak Fraticelli XV. yüzyıl ortalarına kadar devam etmiştir. Papa XXII. John, "Sancta Romana" (1317) bildirgesiyle Ruhanileri lağvetmiş ve ortadan kaldırıldıklarını resmen ilan etmiştir. Papa XXII. John, yoksulluk konusundaki doktrinini revize ederek Fransisken Tarikatındaki bölünmelerin önüne geçmeye çalışmıştır.²⁰⁷

Papa XXII. John tarafından sapkın olarak ilan edilen Ruhanilerin, zulüm karşısında sayıları azaldı. Bu durum, Fransisken Tarikatında, İtaatkârlar (Observance) ve daha sonra Kağusenler (Capuchins) gibi daha titiz grupların yükselişine hız kazandırdı.²⁰⁸

E. Manastırcılar (Conventuels)

Conventual terimi Latince "Manastır" anlamına gelen conventus'tan gelmektedir. Başlangıçta bu terim keşişlerin yaşadığı konut türlerini belirtmek için kullanılmıştır. Bazı rahipler manastırda yaşarken bazıları manastır olmayan konutlar yaşamıştır. Tarikat içerisinde manastırda yaşayan rahipler, kendi manastır kiliseleri "conventuals" ile anılmaya başlanmıştır. Papa IV. Innocent, XIII. yüzyıl ortalarında rahipleri kiliselerde yaşamaları konusunda yönlendirmiştir. XIV. yüzyılın ortalarında manastırda yaşayanlar ile manastır dışında yaşayanlar arasındaki fark tarikat içerisinde reform hareketlerine sebep olmuş, farklı gruplar

²⁰⁷ Noel Muscat, *From the death of St. Bonaventure (1274) to Michele da Cesena (1328)*. <http://www.christusrex.org/www1/ofm/fra/> (17.07.2012.)

²⁰⁸ <http://www.answers.com/topic/spiritual-franciscans> (17.07.2012.)

oluşmaya başlamıştır. 1431 yılına kadar tarikat içerisinde Conventual teriminin kullanıldığına dair resmi bir belge bulunmamaktadır. Manastırcılar tarikat içerisindeki heretik grup kabul edilen Ruhanelere karşı olmuşlar, Aziz Fransua'nın yoksulluk idealinin yumuşatılması gerektiğini savunan grubu oluşturmuşlardır. Papa IV. İnnocent, 5 Nisan 1250 yılında yayınlanan "Cum tamquam deduction" bildirge ile Fransisken Kiliselerinin manastır olarak adlandırılabilmesine onay vermiştir. 1517 yılından itibaren Conventual terimi manastırda yaşayan rahipler için kullanılmaya başlanmıştır.²⁰⁹

Aziz Fransua'nın kuralının sıkı bir şekilde takip edilmesi gözetilmesi savunan Observants, fratres de communitate ile kuralın yavaş yavaş azaltılmasını deneyen Conventuals ile karşı karşıya geldi. Bu bölünme giderek XIV. yüzyılın ortasında bu iki kol arasında gelişmekte olduğunu gerçeğine rağmen, 1415 yılındaki Constance Konseyi ile bu iki farklı grup yetkili Kilise olarak kabul edildi. 1415 yılındaki Constance Konseyi ile İtaatkârlar (Observants) ve Manastırcılar (Conventuals) resmen tanınmış oldular. Bu iki grup 1517 yılına kadar aynı başlık altında bir gövde oluşturarak yollarına devam ettiler. Papa XXII. John, Manastırcılara Genel başkan olarak Gerald Eudes'i atadı.

Tarikatı rahipleri Kurala sıkı bir şekilde uyulması ile doğrudan çatışma içine girmiş bir yaşam tarzı seçmişti. Manastırcılar olarak bilinen birçok rahip manastırlarda zengin bir hayat yaşamaya başladı. Dinî yaşam kalitesinin düşmesine katkıda bulunmuşlardı, Tarikata yeni girenler gelişigüzel seçilmeye başlandı. Bunun sonucunda, tarikattaki düzen bozuldu. 1348 yılındaki "Kara Ölüm" denilen veba salgını Manastırcıları derinden etkiledi. Gerald Eudes, 1342 yılında Antakya Patriği yapıldı. Halefi Fortaneri Vassalli (1343-1348) seçildi. 1373 yılında Leonardo di Rossi Giffone genel başkan seçildi. O, büyük bölünme (1378-1417) öncesi son Genel başkan olacaktı.²¹⁰

²⁰⁹ Paschal Robinson, "Order of Friars Minor Conventuals" The Catholic Encyclopedia, Vol. 4. New York: Robert Appleton Company, 1908, <http://www.newadvent.org> (27.07.2012.)

²¹⁰ Noel OFM Muscat 6. History of the Franciscan Movement (5), Copyright Fior-Malta Fr., <http://www.christusrex.org> (27.07.2012.)

26 Mayıs 2007 tarihinde Assisi’de yapılan Kutsal Conventualler Olağan Genel Kurulunda Keşiş Marco Tasca, Aziz Fransua’nın 119.halefi olarak Manastırcıların (Conventuallerin) bakanı seçilmiştir.²¹¹

F. İtaatkârlar (Observants)

Papa XXII. John, "Sancta Romana" (1317) bildirgesiyle Ruhaneleri lağvetmiş ve ortadan kaldırıldıklarını resmen ilan etmiştir. Anılan tarihten sonra Ruhaneler, kendilerine yeni bir tarikat çatısı aramışlar ve Observance Reformu içerisinde yer bulmuşlardır. XIV. ve XV. yüzyıllarda Fransisken Tarikatı iki ana eğilim ile karakterize edilmiştir. Bir tarafta Conventuals, diğer tarafta ise Observance Reform hareketi vardı.

1334-1354 yılları arasında, doğduğu İtalya’da geliştirilen Observance reform hareketi çeşitli yerlerde mevcut olup, başlangıçta birleşik bir hareket değildi. 1334 yılında Angelo Clareno ve öğrencisi Giovanni della Valle ile yorumlar olmadan Fransisken Kuralı yaşamak için Foligno yakınlarında Brugliano’da inzivaya çekildi. 1351 yılında orada öldü. İlk başta, Papa VI. Clement bu fikre karşı çıkıyordu ancak daha sonra, 1350 yılında diğer kardeşleri ile reforma devam etmek için Spoleto da Gentile’ye izin verdi. Onlar Assisi’nin yukarısında, Le Carceri ‘de inziva hayatı yaşadılar. Ne yazık ki bu rahipler sık sık Fraticelli öğrencileri olarak görülmüştür.

1368 yılında diğer rahipler ile birlikte Brugliano’ya dönmek için Genel Başkan Tommaso da Frignano’dan izin istedi. Onlar aşırı yoksulluk içinde yaşıyor, tahta takunya giyiyorlar ve insanlar onları "Zocolanti diye çağırma başlamıştı " Yavaş yavaş onlar Le Carceri, Aziz Damiano, Greccio, Fontecolombo ve Poggio Bustone gibi çeşitli yerlere yerleştiler. 1380 yılında Paoluccio Trinci, acemileri alma izni ile merkezi İtalya’da bulunan reform hareketi için genel komiser yapıldı. Trinci, Brugliano da yaşadıktan sonra, 1390 yılında öldü. Halefi 1418 yılında vefat eden Giovanni di Stronconio oldu. 1414 yılında İtalya’da reform evlerinin sayısı 34’e yükseldi ve 1415 yılında Porziuncola’daki manastırlardan Assisi Sacro Convento gelirlerini göndermeye devam etmek yükümlülüğü ile İtaatkârlar reformuna katıldı. İtalya’da Reform, dört büyük sütun tarafından profesyonel bir zeminde yükseldi. 1402 yılında Aziz Bernardine, 1414 yılında John

²¹¹ <http://www.francescani.net> (21.04.2012)

Capi Strano, 1415 yılında Alberto da Sarteano ve 1416 yılında Aziz James, Fransisken tarikatına girerek reforma katıldılar. İspanya ve Portekiz'de nüfusları arttı. Santiago, Aragon ve Kastilya gibi illerde reform evler kendiliğinden kuruldu. Reformcular arasındaki 1403 yılında reformu başlatan en önemli isim Pedro de Villacreces oldu. 1390 yılında Touraine ilinde bazı rahipler, Fransa'da, daha sıkı kural yaşamak için izin istedi. Mirabeau'da manastır kurdular ve daha sonra çeşitli reform evler kuruldu.²¹²

G.Büyük Bölünme (1328-1417)

Büyük Bölünme sırasında Genel Başkan Leonardo Rossi (1373-1378) Avignon'da VII. Clement'e itaat etmeye karar verdi. Avignon itaat doğrultusunda sonraki genel başkanlar Angelo di Spoleto (1379-1391), John Chevegneyo (1391-1402), Giovanni Bardolini (1403-1417) idi. Constance Konseyi ile Büyük Bölünmeye son vermek için yapılan reforma Kilise reformu (1415-1418) adı verildi. Tüm Papalar istifa ettikten sonra Kasım 1417 yılında, V. Martin Roma'da Papa seçildi. 1421 yılında, Genel Başkan olarak Angelo Salvetti seçildi. Halefi Antonio da Massa Marittima (1424-1430) idi. Bu yıl özellikle Observance'nin örgütlenmesi konusunda, Tarikat tarihinde ilginç bir dönemdir.

1430 yılında Papa V. Martin Assisi'de genel bir toplantı (capitulum generalissimum) düzenledi. Burada alınan kararlar yeni Anayasa ("Martianian" olarak adlandırılır) olarak onaylamıştı. Bunun arkasındaki kişi reformun tarikat ile birleşik kalmasını isteyen Giovanni da Capistrano idi. Guglielmo da Casale (1430-1442), özellikle yoksulluk yemini ilgili, tarikat reformu ilkesini kabul etti. Ancak kısa zaman sonra bu reformu reddetti. 23 Ağustos 1430 yılında V. Martin her türlü malı korumak ve yönetmek için procurators yoluyla rahiplere izni verdi (Ad Statum). Bu belge tarikat tarihinin Conventualism ve "Magna Charta"sı olarak bilinir. V. Martin ölünce, sonraki Papa IV. Eugene (1431-1447) dinî hayatı reformu için bir özellikle Fransisken Tarikatının önemli olduğunu ifade

²¹² Noel OFM Muscat 6. History of the Franciscan Movement (5), Copyright Fior-Malta Fr., <http://www.christusrex.org>(27.07.2012.)

etti. Observantsa izin verdi.1431 yılında La Verna inzivaya katıldı ve 1434 yılında IV. Eugene, Kutsal toprakların tek bekçileri olarak Observantsı ilan etti. 1437 yılında İtalya'da Papa Observants Vekili olarak Sienalı Bernardine'yi aday gösterdi. Bu andan itibaren Fransisken Tarikat üzerine rahipler Vekili altında, aile Bakanı altında "alt ministris", Conventual aile ve rahipler "alt vicariis", arasında bölünmüştü. 1442 yılında Guglielmo da Casale öldü. 1443 yılında, bir reformcu Vekil Alberto da Sarteano, seçilmiş, ancak birçok Conventuals kendiliğinden istifa ederek ona karşı çıktı. Como (1443-1449) Antonio Rusconi yerine seçildi. Giovanni Capistrano Ultramontane aile için Cismontane Dikkatli aile ve Jean Perioche Maubert için Vekili aday gösterildi. Conventuals ve Observants arasında tam bir ayrıma doğru sürüklenmesi kaçınılmaz görünüyordu. 1446 yılında IV. Eugene, iki Fransisken dallarının ayrılması mühürlenmiş "Ut Sacra Ordinîs Minorum Religio" bildirgesini yayınladı ve seçme hakkını Observantsa verdi. Observants tüm friaries ziyaret hakkını korurken, bunları onaylamak zorundaydı. 1445 yılında Roma'da Aracoeli manastırı Observantslara verildi. 1449 yılında Capistrano, Observantslar için yeniden vekil seçildi ve 1450 yılında Siena Bernardine aziz ilan edildi. Francesco Nanni, tarikatın başkanı seçildi. O, 1499 yılına kadar makamında kaldı. O reform karşı ılımlı idi ve Observantslardan yanaydı. Papa X. Leo (1513-1521) 11 Temmuz 1516 günü o Tarikat tüm branşlarda katılmak zorunda olduğu 31 Mayıs 1517 yılında, Roma'da bir "capitulum generalissimum"a çağırdı. Conventuals, diğer taraftan, sakin bir vicdan ile papalık bildirimleri ve dağıtımlar gözlemlemek için kendi meşru hakkını yineledi. Yazmış olduğu resmi mektupla 1517 yılında onaylamıştı. O da bağımsız olarak var olan Conventualsı belirledi.²¹³

Papa X. Leo 'nun 1517 yılında "Ite vos" resmi mektubuyla iki ayrı aile, Friars Küçük Conventuals ve Küçük Friars ayrılmıştır. Papa X. Leo, Fransisken Tarikatını resmen böldü. Bu bölünme, aslında Tarikat birliği ile ilgili tüm sorunları çözmedi daha fazla bölünmelerin tohumları ekildi. Observance hareketi, aynı zamanda Cismontane ve Ultramontane gibi grublara ayrıldı. Siyasi

²¹³ Noel OFM Muscat 6. History of the Franciscan Movement (5), Copyright Fior-Malta Fr., <http://www.christusrex.org>. (27.07.2012.)

faktörler, özellikle, İspanya tahtının diplomatik manevraları Tarikat başkanlığı seçimlerinde, önemli bir rol oynadı. "Ite vos" her altı yılda bir nadiren saygı gördü. Cismontane ve Ultramontane gruplar arasında Genel Bakanlar için alternatif seçimler yapıldı.

1517 yılında tarikatın resmen bölünmesinin ardından tarikatın ana gövdesini oluşturan Observantslar arasında da tarikat kurallarının uygulanması konusunda fikir ayrılıkları kendisini gösterdi. Kuralın kendisine zarar vermeden çeşitli yorumlar ve temel gereksinimler ortaya çıktı. Reformun dışı vurumu, sade dindarlık olarak kendisini göstermeye başlamıştır. 1897 yılında önde gelen reformlar: Discalced, Reformati ve Recollecti'dir.

1. Yalın Ayaklar (Discalced)

Juande la Puebla kurucusu olarak kabul edilen Discalced rahipler, Kutsal Angels (De Los Angeles takipçileri) kökenini Juan de Guadalupe'ye borçludur. 1496 yılında, Juan de la Puebla, Guadalupe gibi Grenada'da altı erkek arkadaşı ile bir inziva evi kurmak, ilk Fransiskanların giyindiği gibi giyinmek, Fransiskan alışkanlığı orijinal şekliyle ve istediği yerde vaaz etmek için VI. Alexander'dan izin istedi. Bu ayrıcalıklar 1499 yılında yenilenmiş fakat İspanya kralının etkilemesiyle kazandıkları haklarını kaybettiler. 1503 yılında haklarını papalık bildirgesiyle kazanmalarına rağmen 1507 yılında tekrar kaybettiler.

1503 yılında, rahipler Estremadura gözaltına alındı. 1517'deki birliğin varlığına son vermek istendi. Ancak 1520 yılında Aziz Gabriel bu gözaltından kurtuldu ve 1518 yılında Portekiz'de la Pietade ilinde Discalced rahiplerine ait evler kurdu. Juan Pasqual, ısrarlı çalışmaları ile Mısırlı keşişlerin Observants ideallerine göre yaşamalarını sağladı.

Peter, Aziz Gabriel ile 1557 yılında Conventuals'lara katıldılar. Juan Pasqual, İspanya'da Discalced evi kurdu. Kurulan yoksul ve küçük inziva evinde sandalet giymeyi, et yemeyi ve kütüphaneleri yasakladı. Aziz Fransua gibi ayakları üzerinde tam giyilen bir elbise giymeyi emretti. Bu yüzden onlara "Alcantarines" ismi verilmiştir. Küçük Friars Peter, 1562 yılında Observants'lara ait bir evde, Ekim ayında öldü.

1572 yılında papalık belgelerinde Discalceati veya Excalceati olarak isimlendirilmişlerdir. 1578 de “Fratres Capucini de Observantiâ” ismini aldılar.

VIII. Urban, 1642 yılında, il birbirine bağılı olarak tanınmalarını sağladı. 1761 yılında Discalced için genel bir tüzük hazırlandı. Discalced birçok ilde yavaş yavaş kurulan evler ile nüfusunu artırırken İspanya , Amerika , Filipinler , Doğu Hint Adaları ve Napoli Krallığı altında yeni evler kurdular. Napoli’de V.Sixtus için kurulan ilk evleri 1589 yılında Reform Conventualslara teslim edildi. Yukarıdakilere ilave olarak, Tuscany ve Londra’da evleri vardır. Bu grup 1897 yılında bastırılarak lağvedilmiştir.

2. Değişenler (Reformati)

Jesili Francis ve Astili Bernardine ile bazı fransiskenler VII. Clement tarafından, kendilerine tamamen çıplak ayakla dolaşmak ve onları il altında ayrı bir velayet hakkı verilmesini istiyorlardı. Papa tarafından yazılan resmi mektupla "Suprema In" (1532) bu hak kendilerine verildi. Bu iki lider 1535 yılında Capuchinslere katıldılar. Reformati mensupları sadece hafta içinde iki kez pişen yemek yer, kendilerini kırbaçlar ve evrensel reçete olarak Ölüm, Meryemana, Yedi pişmanlık ve Mezmurları (Office of the Dead, the Office of the Blessed Virgin, the Seven Penitential Psalms,) koro halinde okuyarak ders verirler. Buna rağmen Aziz Fransua’nın Kuralı uzun süre muhafaza edilemedi. 1579 yılında Papa XIII. Gregory, onları il bazında tamamen serbest bıraktı. Roma’da ünlü San Francesco a Ripa manastırını onlara tahsis etti. Aynı yıl (1579) Genel Başkan Gonzaga, tarafından elde edilen haklar kararname ile yürürlüğe girdi. 1595 yılında Caltagirone’de Bonaventure, genel düzenin iller ile ilişki sağlanması gerektiğini ifade etti.

1621 yılında XV. Gregory Reformati mensuplarının kendi genel başkanlarını seçme ve meclis toplantıları yapma hakkını (procurator) tanıdı, Bu imtiyaz ile, Reformati mensupları kendi papaz-genel başkanlarını seçme haklarına sahip oldular. Ancak tüm bu haklar 1624 yılında VIII. Urban tarafından iptal edildi. (Bull 1639 "Injuncti Nobis"). 1642 yılında İtalya’daki Reformati kendi tüzüğünü hazırladı. İtalya her zaman Reformati mensuplarına ev sahipliği yapmıştır.

1620 yılında Antonio Arrigoni ve Galbatio Reformati tarafından Bavyera'ya gönderildi. 1625 yılında başarılı yerel Observants muhalefetine rağmen, Reformati Bavyeralı bir manastır ile arşidükün yönetimindeki bölge ile Strasburg il olarak birleştirdi. Yeni il o zaman Cismontane ailesine aitti. 1628 yılında Arrigoni de Tirol içine Aziz Leopold, Avusturya 1632 yılında ve Bohemia 1660 yılında ve 1688 yılında Carinthia'yı kazanmayı başardılar. 1639 yılında İtalya'da Reformati ve Observants konutlarının yakınlığı, özellikle de eğitici olmayan çekişmeleri ve rekabeti doğurdu. Severinolu Aziz Pacificus özel anma için çağrıda bulundu.

Toskana ve Floransa'da hizmet evleri kurdular. Reformati grubu dinî hatırlama ve manevî ferahlık yeri olarak hizmet etmenin gerekliliğini savunan, insanlar arasında misyonerlik çalışmaları yapan rahipler idiler. Reformati grubu da Disalced gibi, 1897 yılında ortadan kaldırılmıştır.

3. Yeniden Toplananlar (Recollecti)

Fransa'da temel olarak köklü bir Observants reformuna ihtiyaç vardı. Kanlı din savaşları sonrasında İspanya'nın etkisi ile ihtiyaç duyulan Recollecti evi 1570 yılında Cluys'ta kuruldu. Bağlı olduğu Manastır hayatına değişmez bir etki icra edemediğinden dolayı çok geçmeden Recollecti evi kapandı. Tarikat lideri olan Gonzaga, bu tür evlerin kurulması üstlendi. Sonradan Capuchin olan Franz Dozieck, Recollecti evlerini düzenlemek istedi. Ancak yetkilerinin sınırlı olması sebebiyle (custos) bunu başaramadı. Bu evler arasında en göze çarpan Rabastein oldu. İtalyan Reformanti arada davet edilmişti. Ancak antipati nedeniyle çekilmek zorunda kaldı. 1595 yılında Caltagironeli Bonaventure, Fransız evler için özel tüzük yayınladı. 1601 yılında Hükümetinin yardımı ile özel Apostolik komiser atanması ile evler tercih edilir hale geldi. Recollecti ismi Reformes tarafından verildi. Fransız Kalvinistler ve ayrıca Cordeliers, Observants ve hem de eski adı Conventualslar, Kuralın yorumlanması ile ilgili olarak, Cordelier ile Observants arasında çok önemli farklılıklar vardı. Recollecti, İlk Kural'ın çok sıkı olması nedeniyle İkinci Kural'ın yorumlanması içerisinde yer aldı. 1606 yılında Recollecti mensupları kendi il yönetimlerinde söz sahibi oldular. Aziz Denis (Dionysinus) ili çok önemli bir il olup, Kanada ve Mozambik'te misyonerlik

görevini üstlendi. Yeniden Toplananlar (Recollecti) Fransız ordusu içerisinde yaptıkları vaazlarıyla hatip olarak ün kazandılar.

Fransız kralı IV. Henry, Recollecti mensuplarını onurlandırdı. Ancak Recollectiye olan bağımlılığı tahta olduğu sürece gizlemiştir. Böylece ünlü Des reguliers Komisyonunun (1771) izni Conventuals ile birleştirilmesinden önce Fransa'da Recollectinin kalmasına izin verildi. Bu dönemde Recollecti mensupları 11 il yönetimine ve 2534 manastıra sahip oldular. Ancak 1791 yılında yaşanan devrim ile bu grup ortadan kaldırılmıştır. Yeniden Toplananlar (Recollecti) katı muhafazakâr disiplinleriyle ün yapmışlardır.²¹⁴

H. Kapusenler (Capuchins)

14.Yüzyılın ikinci yarısında Freres Mineurslar küçük gruplar halinde Fransisken düzenin daha ilkel bir hali olan ücra, sapa evler kiralamak için izin almaya başladılar. İtaatkârlar reformu olarak bilinen bu hareket Sienalı Bernardo gibi önderlerin liderliğinde bir sonraki yüzyıl sürecinde devrim kazandı. Bu reformu kabul eden keşişler ile Manastıra bağlı rahipler arasındaki ilişki X. Leo'nun bu grupları 1517'de iki ayrı gruba ayırmaya kadar daha da gergin bir hal aldı. Bunların en büyüğü Capuchinsler, düşük tabakada popüler vaizler olarak karşı devrimde önemli bir rol oynadılar.1619 yılında tam bağımsızlıklarını kazandılar.

Kapusenler, 1525 yılında Aziz Fransua'nın öğretilerini yeniden yorumlayarak Fransisken Traikatından ayrı bir düzen kurmak isteyen Matteo da Bascio tarafından kurulan tarikatın adıdır. Matteo da Bascio, sivri uçlu bir kukuleta (Capuccino) giydiği için kurduğu tarikata Kapusen ismi verilmiştir. Matteo da Bascio, Aziz Fransua'nın zahidane yaşayışını daha ser bir pratikle göstermeye çalışmıştır. Çıplak ayakla ve sakalla dolaşan Matteo da Bascio'yu kısa sürede birçok insan taklit ederek, onun yanında yer almışlardır. Tarikatın yaşam tarzı çok sertti. Tarikat mensupları, sade ve yoksul bir hayat sürüyorlardı. Kapusenler varlıklarını günümüze kadar sürdürmüşlerdir. Ancak uzun süre Fransiskenlerin baskısı altında kalmış ve takip edilmişlerdir. Bu dönemde Papalık Kapusen tarikatı mensuplarının İtalya dışına çıkmasını yasaklamıştır.

²¹⁴ Michael Bihl, "Order of Friars Minor" The Catholic Encyclopedia, Vol. 6. New York, Robert Appleton Company, 1909. 29 Jun. 2012 <http://www.newadvent.org> (31.07.2012)

XVI. yüzyılda, Kapusenlerin önderi olan Bernardino Ochino'nun 1542 yılında Protestanlığa girmesi, Kapusenleri zor durumda bırakmıştır. Buna rağmen 1571 yılında Kapusenlerin sayısı onyedibine ulaşmıştır. Kapusenler, yoksul ve fakir kesimler üzerinde başarılı olarak, teşkilatlarını güçlendirmişlerdir. Katolik Kilisesinin Luther hareketine karşı başlattığı “Karşı Reform” faaliyetlerinde Cizvitler ile birlikte Kapusenler önemli rol oynamışlardır. 1574 yılında Kapusenler, Papalıktan serbest yayılma izni almışlar, 1619 yılında bağımsız bir tarikat haline gelmişlerdir. XVIII. yüzyılda Kapusenlerin sayısı otuzdörtbine ulaşmıştır. Yaptıkları misyonerlik faaliyetleri ve insanî hizmetlerle insanlığın sevgisini kazanmışlardır. XIX. yüzyıldan sonra gerilemişler, günümüzde marjinal bir dinî grup olarak azınlık halinde varlıklarını sürdürmektedirler.²¹⁵

I.Laik Fransisken Tarikatı

Fransua'nın havarisel işleri, ruhları, Hristiyan hayatını uygulamaya döndürdü. Birçok Hristiyana daha büyük mükemmelliğin yolunu gösterdi. Fransua'nın gittiği her yerde çok sayıda evli veya bekâr erkek ve kadınlar tarikata kabul edilmeyi bekliyorlardı. Dinî elbiseyi giymek için, aile birliğini bozmak, toplumla olan bağlarını bir çırpıda kesmek zor gözükene bir durumdu. Bu zorluk nedeniyle, mükemmelliğe götüren yolun dışında kalacaklardı. Fransua, bu zorluğu, tarikatın münzevi ortamını ailenin ve toplumun tam ortasına yerleştirerek çözdü. Bu düşünceden Laik Fransisken Tarikatı doğdu. 1221 yılında Fransua Kardinal Ugalino'nun yardımıyla, Kuralını yazdı ve insanların uygulamasına sundu. Bu kuralın esas maddeleri şunlardır: Hristiyan Dinîne şahadet etmek, Katolik Kilise'ye itaat etmek, Silah taşımamak, kendi hayat durumunun görevlerini yerine getirmek, namuslu şekilde yaşamak, evlilik iffetini yerine getirmek. Laik Fransisken Tarikatı'nın ilk mensupları Lucesio ve eşi Bonadonna'dır. Bu ilk çiftten sonra Laik Fransisken Tarikatı topluma çok iyilik yaparak bütün dünyada hızla yayıldı. Tarikata salt sıradan kişiler değil, soylular ve zamanın büyük insanları da katılıyordu. Turingia'lı Langravia (Kontes), İsabella ve Fransa Kıralları IX. Alois, bu tarikatın sayesinde azizliğe ulaştılar.²¹⁶ Kısa sürede Fransa, Almanya, İngiltere'den gelen aileler Laik Fransisken Tarikatı'na tabi oldular.

²¹⁵ Mehmet Aydın, “Kapuçinler”, Ansiklopedik Dinler Sözlüğü, s.359.

²¹⁶ Aysun Canlı, Astrid İannitto, *Aziz Fransua'nın Hayatı*, s. 98.

1983 yılında yaklaşık 20.100 Friars Minor, 11.900 Capuchin, 4100 Conventual vardı. Ayrıca Anglikan Kilisesinde de küçük bir keşiş grubu bulunmaktaydı. Radikal dönüşüm vaazları, dinleyicilerin pek çoğunun yaşamlarında reform yapmaya yönlendirdi. Böylece dinleyicilerin saygın statülerine uygun olan bireysel yaşam tarzı için tavsiyeler ve yönlendirmeler sunulmaya başlandı. Dinleyicilerin bir kısmı inzivaya çekilirken, diğer bir kısmı rahip olmayan tövbekârların var olan tarikatlarına katılarak kendi evlerinde yaşamaya devam ettiler. Bu kardeşlik tarikatı kardeşler arasındaki ilişkiyi güçlendirdi. Bu kefaret tarikatı basit bir yaşam tarzı, hayır konusunda işbirliği ve silahlanmayı reddederek oluşturuldu. Orta çağın son dönemlerinde etkili olan Fransisken tövbekârlarının bazıları sonunda kendilerini bir yeminle tarikata bağlayarak tarikat mensuplarıyla birlikte yaşamaya başladılar. Tarikat son şeklini 1521 yılında aldı. VIX. yüzyıl boyunca bu kuralları takip eden, kendilerini öğretmeye, yardıma ve diğer hayır işlerine adanmış kadın rahibelerin sayılarında büyük bir artış yaşandı. 1980 yılında yaklaşık 138.000 üyeleri, 270'in üzerinde Fransisken Rahibelerinin cemaati vardı.

Aynı zamanda Laik Fransisken Tarikatının, reform döneminden sonra farklı bir vurguyla büyümeye devam etti. Hayırseverlik aktiviteleri devam etmesine rağmen sürdürdükleri toplum dışı hayat tarzı giderek toplumsal normlara dönüştü. 1983 yılında sayıları 1.200.000'e ulaştı. Daha sonra, Vatikan tüm kolları orijinal ruh ve fonksiyonlarına döndürmeye çabalararak revize etti. Fransiskenler tek bir işe yönelmeyip yolculukları ve yaşamları karşılıklarına ne iş çıkarırsa onunla ilgilendiler. Fransua'nın yaptıkları ve düşünceleri ihtiyaç sahipleri için ve onları arayanlar için var volan bir yaşam ve inancı yansıtır.

II. Vatikan Konsili Üçüncü Tarikat için dönüm noktası oldu. 1966 yılında çalışmalar sonucunda Fransua'nın üçüncü düzeni için yeni bir kural yazılmaya başlanmıştır. Sürec uzun sürmüş ve neticede, çeşitli komisyonlar yeni teklifler üzerine çalışmıştır. Nihayet, 24 Haziran 1978 tarihinde, VI. Paul Apostolik Mektubu ile Laik Fransisken Tarikatının yeni kuralını onayladı (Seraphicus Patriarca). Yeni Kural Fransua'nın üçüncü Düzeni için yeni bir isim önerdi. Fransisken Seküler Tarikatı (SFO).²¹⁷ 1965 yılından bugüne kadar tüm tarikat

²¹⁷ Noel Muscat, "History of the Franciscan Movement (I.)" <http://www.christusrex.org>. (22.02.2012.)

Fransua'nın kişiliğine geri dönüşü vurgulayan bir yenilenme ve geçiş dönemi içerisindedir.²¹⁸

J.Fransisken Düşünce Okulları

Fransisken felsefesi, Ortaçağ Hristiyan felsefesi formlarının bir parçasıdır. Freres Mineurslar, tarikat öğrencilerine yönelik üniversite evleri kurdu. Paris ve Oxford Üniversitelerinde Fransisken düşünce okulları oluşturuldu.

Padualı Anthony, 1221 Porziuncola'ya gitti. Porziuncola'da Fransua ile bir araya geldi. Aziz Fransua rahipleri eğitmek amacıyla Padualı Anthony'yi, Monte Paolo'ya gönderdi. Padualı Anthony'yi, vaiz olarak yoğun bir hayat sürdürdü ve Bologna, Fransa ve Padualı rahipler için teoloji dalında "öğretim görevlisi" olarak görev yaptı. Catharlara karşı vaazları sebebiyle "Provence Custos" oldu. Ayrıca Romagna İl Bakanı seçildi. Hayatının sonuna doğru "Sermones" yazdı ve 1231 yılında Padova yakınlarında öldü. Papa IX. Gregory, 1232 yılında onu kutsadı. Padualı Anthony'yi, tarikat içerisindeki ilk ilahiyatçı idi. Fransua hala hayatta olduğu halde, vaizliğe hazırlık çalışmalarına verilen önemin bir kanıtı olarak rahiplerle Padualı Anthony ilgilendi. XIII. yüzyılın sonlarına doğru, Fransisken Tarikatı dönemin en bilgili kurumlardan biri haline gelmişti. Birçok rahip üniversitelerde yüksek çalışmalar için tercih edildi.

Fransisken Tarikatında okulların çalışmasının temelini bilgelik ve yaşamın kutsallığı oluşturuyordu. Ortaçağ'da dilenci eğitim sistemi, tüm okur rahiplere verilen genel bir eğitimi oluşturuyordu ve gelişmiş bir eğitim ile tarikat, gelecekte daha yetenekli elemanlarına teslim edilecekti. Çalışmanın amacı bir üniversite öğretimi ile "Majisteryum'un" için rahib yetiştirmek oldu. Her Tarikatın "Studia Generalia", çalışmaları için evleri vardı. Fransiskenler ve Dominikenler genelde "Studia" olarak sivrildi. Özellikle Paris, Oxford, Cambridge, Köln, Bologna, Padua gibi Avrupa'nın bütün üniversite kentlerinde Fransisken Tarikat okulları vardı. Avrupa'da XII. ve XIII. yüzyıllar, büyük üniversitelerin dönemidir. Avrupa kültürünün temel taşlarından olan eski manastır ve katedral okulları, çöküş içerisinde iken üniversiteler, şehirlerinden yeniçağda yeni fırsatlar sunan kurumlar

²¹⁸ Bucher.J.Raymond, "Franciscans", The Encyclopedia of Religion, s.408.

haline geldi. Bu tarihsel dönemde, özellikle yeni dilenci tarikatlar, felsefe ve teoloji eğitimi için tahsis edildi. Fransua'nın takipçileri arasında, en başından beri, ünlü aiz Padualı Anthony gibi ilahîyatçılar, din adamları ve bilgili kişiler ortaya çıktı. Fransua'nın ölümünden sonra Fransisken hareketi doğduğu kültürel ortamın parçası haline geldi. Friars Avrupa üniversite şehirlerine yerleştiler, böylece büyük manastırların yerine Paris ve Oxford gibi Üniversiteleri kuruldu. Fransiskenler üniversitelerde eğitmen oldular. Klasik felsefe eserlerinden yorumlar üretildi. Aynı zamanda, Fransisken Tarikatının gezici rahipleri gittikleri yerlerde aile olarak görüldü, Fransua öğrenmeye karşı değildi. O, "Curiositas", bilerek ya da başkalarının üzerine bulundurma ve tahakküm gibi, bilgiyi kullanmanın uğruna bilmeye karşıydı. O vaaz ve kutsal metinlerin incelenmesinin zorunlu olduğunu düşünüyordu.

Freres Mineurslar en başından beri Paris'te varlığını korudu. 1217 yılında Fransua, Fransa'ya rahiplerden oluşan bir grup gönderdi. Freres Mineurs 1219 yılında, Saint Denis Abbey'deki Fransisken Okulu Tarikat çalışmaların ana evi oldu. Kral IX. Louis, 1234 yılında Fransiskenler için büyük bir manastır inşa etti. Bayram günlerinde üniversite vaazları büyük manastır kilisesinde pazar günleri yapıldı. Paris Okulu felsefi ve teolojik düşüncede Fransisken tarikatı sayesinde meşhur oldu. İbn Rüşd ve İbn-i Sina gibi Orta Çağ yorumcularının yanında Paris Fransisken Okulu, Fransisken tarzı belirgin Plâtoncu ve Augustinci olduğu için Klasik Yunan Felsefesi (Platon, Aristoteles) çalışmalarına önem verdi. Felsefi düşüncede Halesli Alexander, önemli bir isimdi. Alexander İngiltere'de Paris üniversitesinde öğretim görevlisi oldu. 1210 yılında lisansını tamamladı ve 1220 yılında bir "Magister Regens" oldu. Peter Lombard'ın "Cezaların Kitabı" ile ilgili yazdığı "Commentary" ile ünlü oldu. 1229 yılında Paris Üniversitenin en önemli filozof ve teologların biri olarak bilinir. 1231 yılında o başdiyakoz olarak İngiltere'ye gitti. 1236'da Paris'e geri geldi. Bu şekilde Fransisken Okulu'nda profesör olarak, üniversitede sandalye sahibi oldu. Böylece Fransisken Tarikatı, üniversitede kendi kürsüsüne kavuşmuş oldu.

Halesli Alexander, Jean De La Rochelle ve Eudes Rigaud gibi Fransisken Okulunun diğer ustaları ile birlikte 1241 yılında yazdığı Fransisken Kural yorumu ile ünlüdür. Alexander 1245 yılında Lyon Konseyine katıldı ve aynı yıl Paris'te öldü. Jean De La Rochelle (1200-1245) filozof Halesli Alexander'ın öğrencisi

idi. 1245 yılına kadar Paris üniversitesinde “Magister Regens” idi. “Summa de anima” ve “Tractatus de anima et virtutibus”un yazarıdır. Aziz Bonaventure Giovanni Fidenza (1217-1274), İtalya'nın Lazio bölgesinde Civita di Bagnoregio’da 1217 yılında doğdu. 1235 yılında Halesli Alexander’ın öğrencisi olarak Paris'e gönderildi. Peter Lombard Cümlelerine Commentary’i yazdı ve Luka İncilini yorumladı. Lyon’da 15 Temmuz 1274 tarihinde öldü.

Matteo d'Acquasparta (1240-1302) 1268 yılında Fransisken tarikatına girdi ve Paris'e geçti. 1277 yılında naib yönetici oldu. Matteo, Floransa Santa Croce manastırında “Studium” öğretmek için izin verildi. Freres Mineurs, 1224 yılında İngiltere’ye geldi. 1229 ile İngiltere'de Freres Mineurs, Oxford Üniversitesinde öğrenci evi kurdu. Oxford Üniversitesi, 1137 yılında II. Henry zamanından bugüne kadar çalışmaların merkezi olmuştur. XIII. yüzyılda bir üniversite kenti olarak ünlendi. 1285 yılında Fransisken Okulu kuruldu. Diğer ünlü okullarda 1236-1239 yılında kurulan Cambridge, “Studium Generale” ilan etti. Oxford Fransisken Okulu spekülâtif felsefe, doğa bilimi ve mantığa daha fazla önem verdi. Oxford Fransisken Okulu'nun kurucusu Robert Grossatesta (1170-1253) oldu. Kendisi Fransisken rahibi değildi. Oxford'da okudu, rahipler için öğretim görevlisi oldu. Canterbury’li Aziz Anselm’in eserlerinin yardımıyla felsefe ve teoloji ile tanıştı. 1208 yılında Grossatesta, Oxford’da Şansölyeye eşdeğer olan, Master adayı gösterildi İngiltere, Fransisken Tarikatı için çalışmaların merkezi oldu. Grossatesta, Oxford’da öğrenci evi kurdu, rahiplere ders verdi, hacimli bir kütüphane miras bıraktı. 1236 yılında Lincoln piskoposu aday gösterildi. Roger Bacon, Yunanca, İbranice ve Arapçaya hâkim birisiydi. Zamanın en büyük felsefi eserleri üzerine yorumlar ve Aristo'nun felsefesi üzerine çeviriler yaptı.

York Thomas 1242 yılında Fransisken Tarikatına girdi. 1256 yılına kadar Oxford'da okudu ve daha sonra Cambridge Fransisken Okulu'nun rektörü oldu. 1260 yılında öldü. “Sapientiale” adlı eserin yazarıdır. Eserinde Hristiyan bilgeliği ile Yunan Felsefesini uzlaştırmaya çalışmıştı. Roger Bacon (1214-1292) Ortaçağ'ın en ilginç filozoflardan biri olarak kabul edilir. 1214 yılında doğdu. Bir filozof olarak onun önemi, deneysel bilimin ve matematiğin uygulamasından oluşur. Bacon gerçeği arayışında gerçek bir filozof, ama Tarikat konusunda daha spekülâtif ve ampirik iddialar içerir. Bacon, 1247-1250 yılları arasında Oxford'da okudu, 1257 yılında Roger Bacon, Fransisken Tarikatına girdi. İnançları nedeniyle

öğretimini askıya almak zorunda kaldı Bacon, Oxford Fransisken Okulunda “Moderni Oxoniensi”(Oxford Modern Bilginlerinden) biri olarak biliniyordu. İngiltere doğumlu John Peckham (1215/20-1292) Oxford eğitimi aldı. 1250 yılında Fransisken Tarikatına katıldı ve 1257 yılında teoloji ve 1269-1271 yılları arasında doktor oldu ve Paris’e gönderildi. Paris Fransisken Okulu'nun naip ustasıydı ve Thomas Aquinas ile ünlü tartışmalar düzenledi. Oxford’a tekrar döndü ve rahipler ile ilgili “öğretim görevlisi” oldu. 1274-1277 yılında İngiliz Fransisken il Bakanı, 28 Ocak 1279 tarihinde, Canterbury Başpiskoposu seçildi ve 8 Aralık 1292 tarihinde vefat etti. En önemli felsefi eserleri: “Quaestiones quodlibeticae, Quaestiones disputatae, Süper magistrum sententiarum” dur.

Richard Middletown(1300 / 1309) , genç yaşında Fransisken Tarikatına girdi. Oxford'da okudu ve 1279 yılında Paris'e gitti. 1283 yılında Pierre Jean Olieu'nun eserlerini incelemek için teolojik komisyonunun bir üyesi olarak aday gösterildi. 1284 yılında Paris'te naip hâkimi oldu. Eserleri; Cümleler, Quodlibeta tria, Quaestiones disputatae, De mezunlar formarum ve Commentary’i içerir.

John Duns Scotus (1265-1308) , Felsefe ve İlahiyat okudu. Kendisine 17 Mart 1291 tarihinde Northampton piskoposu tarafından rahip rütbesi verildi. Büyük ihtimalle burada Fransisken “Studium” dersleri verdi. 1293-1297 yılları arasında, Paris'te bulundu. 1303-1304 yılları arasında Oxford ve Cambridge'de dersler verdi. 1304 yılında Valboa, Tarikat Bakanı Genel Gonsalvus ve üniversitede master oldu. 1305 yılında Scotus, naip master olarak Paris'e geri döndü. O dönemde 1305-1308 Paris ve Oxford'da eğitimine devam etti ve İsa'nın Evrensel Üstünlüğü ve Meryem'in Lekesiz Hamileliği ile ilgili yaptığı cesur sav ile meşhur oldu. 1308 yılında Scotus, “Studium” ders vermek için, Almanya'ya (Köln) transfer edildi. 8 Kasım 1308 tarihinde bu şehirde öldü.²¹⁹

²¹⁹ Noel Muscat, *Franciscan School of Thought 1.2.3.*, <http://www.christusrex.org> (01.04.2012)

III. FRANSİSKEN TARİKATININ TANINMIŞ ŞAHSİYETLERİ

A.Fransisken Vaizler

Fransua, vaaz yoluyla büyük etkide bulundu, vaizleri tarafından örnek şevkle insanların hayatlarında derin etkileri göze çarpan başarı ile yüzyıllar boyunca onun emriyle takip edilmiştir. İlk başta tüm rahiplere Fransua tarafından, dogmatik ve pişmanlık ifade eden vaazlar vermeleri ve Evharistia Ayinini sunmaları için izin verildi. Bu ayrıcalık, 1221 yılında sınırlı idi ve 1223 de daha fazla, daha sonra sadece özel olarak eğitilmiş ve testten geçirilmiş rahiplere vaaz izni verildi. Fransiskenler her zaman son derece popüler vaizler olmuştur. Örneğin; Ratisbon, 1272 yılında ölen Alman Berthold, Padualı Anthony (d.1231), Tournai Gilbert (ö.1280); Eudes Rigauld, Rouen Başpiskoposu (ö.1275); Perego Leo Valvassori, Milano (1263) Piskopos Jesi Bonaventure (ö. 1270); Saksonya Conrad (veya Brunswick) (ö. 1279); Louis, Greculus (1300), Faversham Haymo (ö. 1244), Rosa Ralph (1250). Siena d Aziz Bernadine (1444), John Capistran (ö. 1456), Mart Aziz James (ö. 1476), Bl. Sarteano Albert Berdinî (ö. 1450), Rimini Anthony (d.1450), Carcano Michael (Milan) (d.1485), Bl. Ceredano of pacificus (d. 1482), Bl. Feltre of Bernardine (d.1494), Busti arasında Bernardine (d.1500), Bl. Angelo Carletti di Chivasso (ö. 1495), Faenza Andrew (ö. 1507). Almanya'da, Minden (d.1413), John Werl Henry (d.1463), Werden (d.1437), John, vaazları “Dormi secure (Güvenli Uyku)” nin tanınmış yazarı, John Brugman (d.1473), Münster Dietrich Coelde (d.1515), Johann Kannermann (ö. 1470), Johann Kannegieser,(ö.1500), Johann Gritasch (1410), Johann Mader, Johann Pauli (ö. 1530), Eserlerinin Alman halkı arasında önemli bir yeri olan Heinrich Kastner, Stephan Fridolin (d.1498). Macaristan'da: Temesvar of Pelbart (1490 ö.). Polonya'da, Bl. Lipnica Simon (ö. 1482), Bl. Dukla John (ö. 1484), Bl. Giennow of Ladislaus (ö. 1505). Fransa'da Oliver Maillard (ö. 1502), Michel Minot (ö.1522), Thomas isimlendirilmişti. Illyricus (ö. 1529), Jean Tisserand (ö. 1494), Etienne Brulefer (1507). XVI. yüzyılın ünlü İspanyol ilahîyatçılar ve vaizler, Alphonsus de Castro (ö.1558), Didacus de Estella (ö.1575), Luis de Carvajeal (ö. 1500), Carthagen John (ö. 1617). Ünlü İtalyan Fransiskenler, Saluthio (ö. 1630), Liman Maurice Aziz Leonard (ö. 1751), Bl. Gaiches (ö.1815) Leopold, Casovia Luigi Parmentieri (ö. 1855), Luigi Arrigoni (ö. 1875), Lucca Başpiskoposu, vb Diğer

tanınmış Fransız Fransiskenler; Michel Vivien (onyedinci yüzyıl), Zacharie Laselve ve Alman Fransiskenleri; Heinrich Sedulius (ö. 1621), Fortunatus Huever (ö. 1706) ve Franz Ampferle (ö. 1646) sayılabilir.²²⁰

B.Fransisken Azizler

- 1.Assisi, d Fransua. 3 Ekim 1226 (4 Ekim)²²¹
2. 1220'de şehit Carbio ve dört arkadaşdan biri olan Berard(16 Ocak)
3. 1597'de Nagasaki, Japonya, de şehit edilen Peter Baptist (5 Şubat)
- 4.John Joseph, d. 1734 (5 Mart)
- 5.San Philadelphio, d Benedict. 1589 (3 Nisan)
- 6.Peter Regalda, d 1456 (13 Mayıs)
- 7.Paschal Baylon, d. 1592 (17 Mayıs)
- 8.Siena, d Bernardine. 1444 (20 Mayıs)
- 9.Padua, d Anthony. 1231 (13 Haziran)
- 10.Onbir Fransiskenler ile 1572 yılında Gorcum (Hollanda) De les Gueux tarafından asılan Nicholas Pick (9 Temmuz)
- 11.Bagnorea, d Bonaventure. 1274 (15 Temmuz)
- 12.Francis Solanus, Güney Amerika, d Havari. 1610 (24 Temmuz)
- 13.Anjou Louis, Toulouse, d Bishop. 1297 (19 Ağustos)
- 14.San Severino, d pacificus. 1721 (25 Eylül)
- 15.Ceuta 1227 (13 Ekim)
- 16.Alcántara, d Peter. 1562 (19 Ekim)
- 17.John Capistran, d. 1456 (23 Ekim)
- 18.Didacus (Diego), d. 1463 (12 Kasım)
- 19.Liman Maurice, d Leonard. 1751 (26 Kasım)
- 20.Mart (Monteprandone), d James. 1476 (28 Kasım)²²²

²²⁰ <http://www.newadvent.org/> (07.07.2012.)

²²¹ Parantez içerisindeki tarihler ilgili kişinin yortu gününü gösterir.

²²² <http://www.newadvent.org/>(07.07.2012.)

C. 3. Kutsanmış Olanlar(Mübarekler)

- Girgenti, d Matthew. 1455 (28 Ocak)
- Andreas de Conti di Signa, d. 1302 (1 Şubat)
- Pordenone, d Odoric. 1331 (3 Şubat)
- Stroncone Anthony, d. 1461 (7 Şubat)
- Joseph, d Aegidius Maria. 1812 (9 Şubat)
- Apparizio, d Sebastian. 1600 (25 Şubat)
- Cora, d Thomas. 1720 (Şubat 28)
- Treia, d Peter. 1304 (14 Mart)
- Orta, d Salvator. 1567 (18 Mart)
- Parma, d John. 1289 (20 Mart)
- Benventuo, Osimo, d Bishop. 1282 (22 Mart)
- Mucia, d Rizzerius. 1240 (26 Mart)
- Fallerone, d Peregrinus. 1245 (27 Mart)
- Bologna, d Marco Fantuzzi. 1479 (31 Mart)
- Ayrıca Hindistan'da şehit Tolentino Thomas, 1321, (6 Nisan)
- Benivoglio de Bonis, d. Yaklaşık 1235 (2 Nisan)
- San Augustino, d Julain. 1606 (8 Nisan)
- Calatafimo, d Archangelo. 1460 (9 Nisan)
- Sezze, d Carlo. 1670 (10 Nisan)
- Angelo Carletti di Chivasso, d. 1495 (12 Nisan)
- Andreas Hibernan, d. 1602 (18 Nisan)
- Ascoli, d Conrad. 1290, (19 Nisan)
- Gaiche, d Leopold. 1815 (20 Nisan)
- Assisi, d Ægidus. 1262, (23 Nisan)
- Bitetto James, d, (27 Nisan) 1490)
- Pisa, d Agnellus. 1236, (8 Mayıs)
- Fabriano, d Francis. 1322 (14 Mayıs)
- Recanati, d Benventuo. 1289 (15 Mayıs)
- Londra'da şehit John Orman, 1538 (22 Mayıs)
- Fas, 1631, (29 Mayıs) şehit Prado, John
- Ercolane de Plagario (Piagale), d. 1451 (29 Mayıs)
- James Stepar, d. 1411 (1 Haziran)
- Spello, d Andrew. 1254 (3 Haziran)

- Ceredano, d Pacificus. 1482 (5 Haziran)
 Albigensians, 1242 (7 Haziran) tarafından öldürülen Carbonna Narbonne ve Raymond
 Stephen
 Bartolomeo Pucci, d. 1330 (8 Haziran)
 Cortona, d Guido. (12 Haziran) 1250
 Gobbio, d Benvenuto. (27 Haziran) 1232
 Lipnica, d Simon. 1482 (18 Temmuz)
 Dukla John, d. 1484 (19 Temmuz)
 Laverna, d John. 1325 hakkında (9 Ağustos)
 Molleano Peter (Mogliano), d. 1490 (13 Ağustos)
 Montefabri (Urbino), d Sanctes. 1385 (14 Ağustos)
 İspanya'da Valencia 1231 (3 Eylül) de şehit Sassoferrato Perugia ve Peter John
 Pers (5 Eylül)
 Aquilla, d Vincent. 1504 (6 Eylül)
 Japonya, 1617-1632 (12 Eylül)
 Feltre, d Bernardine. 1494 (28 Eylül)
 Penna John (Penne), d. 1271 (5 Ekim)
 Gielniow, d Ladislaus. 1505 (22 Ekim)
 Calderola, d Francis. 1407 (25 Ekim)
 Corte, d Theophilus. 1740 (30 Ekim)
 Liberato de Loro (Lauro), d. Yaklaşık 1306 (30 Ekim)
 Floransa, d Thomas. 1447
 Arezzo, d Rainerius. 1304 (5 Kasım)
 Aquila (Fossa), d Bernardine. 1503 (7 Kasım)
 Gabriele Ferretti, d. 1456 (14 Kasım)
 Bisignano, d Humilis. 1637 (5 Aralık)
 Offida, d Conrad. 1306 (19 Aralık)
 Nicholas Factor, d. 1583 (23 Aralık)²²³

Kutsanmış Olanlar; Kilisesi tarafından onaylanmış, ancak kutsanmaları, doğdukları veya gömülü oldukları yerlerle ya da bağlı olduğu yer ile sınırlı, sadece yerel

²²³ Bk., Ek: 6, Fransisken Azizler ve Kutsallar Takvimi, s.166.

kişilerdir. Kutsanmış Olanlar dâhil edilecek olursa, Fransisken Tarikatı'nda, Aziz ve mübarek zatların sayısı 300'ü aşmaktadır.²²⁴

D.Fransisken Bilim Adamları

Fransua'nın düzeni ilahî akademik eğitimden daha çok aydınlanmış arasında olmasına rağmen, her zaman, bilimlerin gelişimi için gayretle kendini adadı, zengin ve yoksul tarafından saygıyla karşılandı, her tipte misyonerler papalar ve krallar tarafından istihdam edildi ve her kesiminin sosyal iyileştirilmesi için emek oldu. Fransiskenler erken bilimsel kültürün her türlü kaynağı yararlanmak zorunda ve otuz ya da kırk yıl içinde, kurucusunun ölümünden sonra, eğitimin canlanmasında en önemli yeri Dominikliler ile paylaşmıştır. Özellikle teoloji ve felsefe alanında, ayırım ve parlaklığı ile yüzyıllar boyunca muhafaza edilmiştir. Yazdıkları, birçok insanın dinî hayatına ve bütün insanlık tarihinde bilim âleminde sonsuz bir etki icra olurken Fransisken bilginleri ve eserleri listesi, ciltler dolusu olacak kadar çoktur. Dogmatik ve ahlaki teologlar, filozoflar, ahlakçılar, tarihçiler, dilbilimciler, sanatçılar, şairler, müzisyenler, mimarlar sayılabilir. Fransiskenler örneğin, birçok üniversitede ders verdi. Oxford, Bologna, Cambridge, Köln, Toulouse, Alcalá, Salamanca, Erfurt, Viyana, Heidelberg, Fulda Üniversiteleri gibi.

Halesli Alexander (ö. 1245), Rupella John (La Rochelle) (ö. 1245), Marsh Adam (Marisco) (ö. 1258), John Peckman, Canterbury Başpiskoposu (ö. 1292), Acquasparta Cardinal Matthew (ö. 1302), Johannes Guallensia (Galler John) (ö. 1300), Middleton Richard (de Mediavilla) (ö.1305), John Duns Scotus (ö. 1308), Occam William (ö. 1349), William Vorrillon (Vorilongus) (ö. 1464), Nicolas d Orbellis (ö. 1465), Monaldus (ö. 1290 civarında), Erfurt John (1310 hakkında ö.), Lyra (ö. 1340) Nicholas, Ortaçağın en etkili tefsirci, Augsburg David, mistik (ö. 1272), Asti Artesanus (d. 1317), ünlü "Summa Casuum" yazarı, Osimo (yaklaşık 1450 ö.) Nicholas, Ceredano arasında pacificus (ö. 1482), "Summa Pacifica" kitabının yazarı, Baptista Trovamala De Salis (d. 1485), "Baptistiniana" yazarı, "Artesana" olarak adlandırılan Angelo Carletti di Chivasso (ö. 1495), "Summa Angelica" kitabının yazarı, Dietrich (Theodore) Coelde (ö. 1515), "Christenespiegel" kitabının yazarı, Francesco Lichetti (ö. 1520) de "Rosella"

²²⁴ <http://www.newadvent.org> (07.07.2012.)

olarak adlandırılan, François Feuardent (ö. 1612), Luke Votka (ö. 1658), Floransa Conry (ö. 1629), Anthony Hickey (Hyquaeus) (ö. 1641), Pierre Marchant (ö. 1661), William Herinex (ö. 1678), Friedrich Stummel (ö. 1682), Patritius Sporer (ö. 1683), Benjamin Eubel (ö. 1756), Anacletus Reiffenstuel (ö. 1703), DeGubernatis (ö.1689), Alva y Astorga (d 1667), Jean de la Haye (ö. 1661), Lorenzo Cozza (ö. 1729), Amadus Hermann (ö. 1700), Claude Frassen (ö. 1711), François Assermet (ö. 1730), Montefortino Jerome (ö. 1740), Luca Ferraris (ö. 1750 civarında), Giovanni Antonio Bianchi (ö. 1758), Sigmund Neudecker (ö. 1736), Benedetto Bonelli (ö. 1773), Kilian Kazenberger (ö.1729), Vigilus Greiderer (ö. 1780), Polychronius Gassmann (ö. 1830), Hereculanus Oberrauch (ö. 1808), Ireneo AFFO (ö. 1797), Sancatntonio Cimarosto (ö. 1847), Adalbert Waibel (ö. 1852), Chiaro Vascotti (ö. 1860), Gabriele Tonini (ö. 1870), Vicenza Antonio Maria (ö. 1884), Cerreto of Melchior Stanislaus (ö. 1871), Petrus von Hötzl (Augsburg Piskoposu olarak ö. 1902), Bernard van Loo (ö. 1885), Fidelis bir Fanna (ö.1881).

Birçok doğa bilimcisi, sanatçı ve düzenin şairler arasında yer almıştır; Celano Thomas (1255), "Dies Irae" kitabının yazarı, Verona Giacomino (d. 1300), Dante bir öncüsü, Aziz Bonaventure (d 1274), Todi Jacopone (ö. 1306), "Stabat Mater" adlı kitabın yazarı, John Brugman (ö. 1473), Gregor Martiç (ö. 1905), Hırvat şair, Brescia Bonaventure (XV. yüzyıl), Pietro Canuzzi, Viadana Luigi Grossi (ö. 1627), Domenico Catenacci (1791 ile ilgili ö.), David Moretti (ö. 1842 Speyer Julian (ö. 1255 ile ilgili): müzisyenler arasında), Petrus Singer (ö. 1882) Roger Bacon (ö. 1294), Schwarzer, Berthold (d. 1300), barutu keşfeden, Luca Pacioli (ö. 1510), Elektus Zwinger (ö. 1690), Charles Plumier(ö.1704).

Anılan kitapların büyük çoğunluğu Fransiskanlar tarafından yazılmış, okuyucu için, kaynakça ifade edilebilir. Son zamanlarda - 1880 yılından bu yana bir ölçüde, ama esas olarak 1894 yılından beri - özellikle düzenin temeli sonraki ilk yüzyıllarda Küçük Friars tarihinin incelenmesi akademisyenler arasında her dinî mezhep ve inanç ve önde gelen uygarlık topraklarında keskin ve geniş ilgi uyandırdı.²²⁵

²²⁵ <http://www.newadvent.org/cathen/06221a.htm> (07.07.2012.)

E.Fransisken Papalar²²⁶

Sıra No	İsim ve İktidar Süresi	Özel Adı	Doğum-Ölüm Yer ve Tarihi	İktidardaki En Belirgin Faaliyet
1	Nicholas IV (1288-1292)	Giola-ma Macsi	Lisciano(Ascoli) 1230-Roma 1292	Sicilya Kralı Charles II d'Anjou'ya taç giydirmesi.
2	Alexander V (1409-1410)	Pierro de Condie	Crete(Akdenizde bir Yunan Adası)1340- Bologne 1410	Seçimle iş başına gelmesine rağmen kargaşa iyice arttı.
3	Sixte IV (1471-1484)	Francesco Della Rovere	Savone(İtalya'da bir şehir)1414- Roma 1484	Mecenne Sixtine Kilisesinin İnşası.
4	Sixtus V (1585-1590)	Felice Peretti	Grottammare 1520- Roma 1590	Kitab-ı Mukaddes'in "Vulgate" adıyla Latinceye çevrilmesi.
5	Clement XIV (1769-1774)	Goavanni Vincenzo Ganganelli	Sant Arcangelo di Romagno 1705- Roma 1774	Compagnie de Jesus'un ilga edilmesi.

²²⁶ Halim Işık, *Aziz Petrus'tan Papa Ratzinger'e Papalık Tarihi*, Ozan Yay., İstanbul, 2006, ss.114-117-119-122.

IV. BAZI FRANSİSKENLERİN HAYATLARI

A. Bonaventura (1217-1274)

Yuhanna Fianza, Viterbo yakınında, Bagnorea’da, doğdu, ünlü bir ailenin çocuğudur. Kentin Fransiskenlere ait manastırda edebiyat ve Paris’te sanat tahsil etti. 1244 yılında Fransiskenler arasına katıldı ve Bonaventura adını aldı. Alexander de Hales’in yönetimi altında üniversite eğitimi gördü. "Üstat" oldu ve Thomas Aquinas ile aynı günde, Paris Üniversitesinde öğretici iznini aldı. Hayatının bu döneminde Bonaventura birçok yorum çalışması yapmış, geride birçok kitap ve vaaz bırakmıştır. 2 Şubat 1257 günü Bonaventura, Fransiskenler tarikatının genel vekili seçilir. Bu görevi büyük bir sağduyu ile 20 Mayıs 1273 tarihine kadar sürdürür. Bu nedendir ki, ona “Fransiskenler tarikatının ikinci kurucusu” unvanı verilmiştir. Asıl konutu Paris’teydi, fakat Avrupa’daki bütün Fransisken eyaletlerini ziyaret etmiştir. Bonaventura Müslüman ülkelerde Fransiskenlerin gelişmesine büyük katkıda bulunmuştur. Grek Kilisesi ile papalığın müzakerelerinde önemli ölçüde işbirliği yapmıştır. Bonaventura Avrupa’da kralların (örneğin IX. Louis) ve papaların (IV. Urbanus, IV. Clemens, X. Gregorius) önünde önemli vaazlar vermiştir. 1273 yılında, Lyon’da, Albano kardinal episkoposu olarak atanır. Lyon konsiline (1274) katılır ve Grek Kilisesi ile yakınlaşmada etkili çalışmalar yapar. 14 Temmuz 1274 günü Lyon’da ölmüştür. Aziz Bonaventura’nın bütün eseri, sevginin mistik deneyinde ve Efkaristiya lütfun da yakalanabilen, çarmıha gerilmiş Mesih’le çok Kutsal Üçlü-Birlik’ e doğru giden bir yol olarak gösterilebilir. Bu öğretisi esas olarak “Ruh’ un Allah’ta İzlediği Yol” ve “Ruh’ un Kendi İçinde İzlediği Yol” da bulunmaktadır.²²⁷

B. Roger Bacon (1220 - 1292)

Roger Bacon (1220 - 1292) İngiliz bilim adamı ve filozoftur. “Deneysel bilim” yolunda çaba harcamış olan Bacon, çağdaş bilimin deneysel yaklaşımının tarihsel bakımdan erken olgunlaşmış bir temsilcisi olarak kabul edilir. İnsanın bilgisizliğinin nedenleri üzerinde duran Bacon, otoriteye dayanmanın, geleneğin etkisinin, önyargıların ve kişinin cehaletini saklayan sözde bilgeliğin, insanı hakikate ulaştırmaktan alıkoyduğunu söylemiştir. Felsefenin görevinin insanı Tanrı’nın

²²⁷ <http://www.meryemana.net/book/index>. s.124. (01.02.2012)

bilgisine götürmek ve Onun hizmetine koşmak olduğunu dile getiren Bacon, matematiğe özel bir önem vermiş ve matematiği tüm bilimlerin anahtarı olarak kabul etmiştir. Zamanının bilimiyle ahlakına yoğun eleştiriler yöneltmiş olan Bacon, tümevarım ve tümdengelimden meydana geldiğini söylediği bilimsel yöntem konusunda önemli katkılar yapmıştır.

Roger Bacon, ortaçağ ile çağdaş bilim adamlarının karışımı sayılabilir. Fransisken bir keşiş olan ve eğitimini Oxford ve Paris'te sürdüren Bacon, kendisini özellikle matematik çalışmalarına (bu dal bütün bilimlerin temeli olarak kabul edilir ve aritmetik, geometri, astronomi ve müzik alanlarını da içerir) ve fizik bilimlerine - bunlar arasında perspektif, simya, tarım, tıp, astroloji ve sihir bulunmaktadır- adanmıştır. Bunun yanı sıra Yunanca, İbranice, Arapça ve Arami dilleriyle ilgilenmektedir. Bunların tanrıbilim ve felsefeden ayrılamaz olduğunu düşünmektedir. Metafiziği, ilk nedenin bilimi olarak tanımlamaktadır. Bacon düşüncelerini ansiklopedik bir çalışma olan Opus Majus'da toplamıştır.

Bacon, bilginin iki yönteminin kanıtlama ve deneyim olduğunu söylemektedir. “Deneyim olmadan hiçbir şey yeterince bilinemeyecektir.” “Deneyim, iki katlıdır: Dışsal duyumlara bağlı olan insan ya da felsefe ve içsel görünüm ya da tanrısal esinlenme. Böylece, bilgi, yalnızca tinsel şeyler değil, aynı zamanda yapısal konular ve felsefe bilimleridir.” sonucuna ulaşılmaktadır.²²⁸

C. John Duns Scotus (1266-1308)

John Duns Scotus (1266-1308), görüş ve düşünceleriyle Orta Çağ Batı Felsefesinin önemli aşamalarından birini oluşturur. O, kariyerini Kilise okullarında yapmış teolog filozoflardan biridir. Pek çok Orta Çağ filozofunda olduğu gibi, yaşamının erken dönemi hakkında pek az bir bilgiye sahibiz. 1291 yılındaki Northampton'daki Oliver Sutton kilisesine piskopos olarak atanmasına ilişkin sicil kayıtları incelendiğinde, 1266'da doğduğu anlaşılmaktadır. Yaygın bir kanaate göre, bugün Berwickshire'a bağlı Duns kasabası yakınlarında arazi sahibi olan Ninian Duns'un oğludur. Scotus, 1277 yılında amcasının muhafızlık yaptığı Dumfries şehrindeki Fransisken manastırına kaydolmuştur. Bir teoloji doktoru olarak Cambridge'de Pierre Lombard'ın (1100 - 1160) Sentences'i üzerine, 1300'de Oxford'da ve 1302-1303 yıllarında Paris'te konferanslar vermiştir. 1303'te İngiltere'ye karşı girişilen savaşta, kilise mallarının vergilendirilmesi konusunda

²²⁸ http://www.felsefe.gen.tr/roger_bacon (05.06.2012)

çıkan tartışmada Kral Philip (1268-1314)'e karşı Papa VIII. Boniface (1235-1303)'in yanında yer aldığı için Scotus ve beraberindekiler sürgün edilmişlerdir. Ancak sürgün uzun sürmemiş ve Scotus, 1304 yılında tekrar Paris Üniversitesine teoloji profesörü olarak dönmüştür. Çalışmalarını 1307 yılından ölümüne kadar da Cologne'daki Fransisken Akademisinde sürdürmüştür. Scotus, bir düşünür için genç denilebilecek yaşta ölmüştür. Ordinatio olarak bilinen Peter Lombard'ın "Sentences" adlı eserine yaptığı anıtsal şerhin nihai düzenlemeleri ölümüyle birlikte kesintiye uğramıştır. Eser, Oxford'da başlayan, Paris'te ve Cambridge'de devam eden konferanslar dizisinin bir ürünüdür. Kapsam alanı daha dar olmasına rağmen Questiones Quodlibetales (General Issues, Umum Meseleler), Paris'te "recent master"ken olgunluk döneminin düşüncelerini ifade ettiği için Scotus'un genelde en önemli eseri olarak görülür. Aristoteles (M.Ö. 384-322)'in Metafizik'i üzerine yazdığı Quaestiones super libros Metaphysicorum Aristotelis (Aristoteles Metafizik'i Hakkında Sorular), Oxford ve Paris dönemlerinde kaleme alınan ve 46 kısa tartışmayı içeren Collationes (Karşılaştırmalar), Porphyry'nin Isagoge (Aristoteles'in "Kategoriler"ine "Giriş")'i ve Aristoteles'in Categories'i üzerine yazdığı sorular formundaki bir seri mantık yazısını içeren De Interpretatione (Yorum Üzerine) ve Sophisticis Elenchis (Sofistik Çürütmeler), Scotus'a atfedilen özgün eserlerdir.

Scotus, döneminde yaşayan büyük filozoflardan pek çoğu gibi, filozof olmanın yanı sıra bir teologdur. Katolik kilisesine bağlı Fransisken ve Dominiken tarikat geleneği doğrultusunda yapılan eğitim faaliyetleri neticesinde "master" adayları, İncil çalışmalarından sonra Aristoteles'in felsefi eserleri veya Peter Lombard'ın Sentences'ı üzerine çalışmalar yaparlardı.

Bir Fransisken rahibi olarak Scotus'un yaşadığı dönemde fransiskenlerin genel izlenimi şöyleydi: İnsan, tabiatın bütününe bir sevgi bağı ile sıkı sıkıya bağlıdır. Buna göre Tanrı'nın bizzat kendisiyle ve teslisteki üç şahsiyetin birbiriyle olan ilişkisinde bir sevgi bağından söz edilebilir. Bu sevgi, ilahî sevginin uhdesinden neş'et eder. Dünya, Tanrı tarafından sevgi ile yaratılmış ve varlığını bu sayede devam ettirmektedir. Ortaçağda sevgi saikiyle ilahî olana benzeme methedilmiştir. Fransisken düşünce sisteminde sevgi, evrenin merkezindedir. Bu düşünce Scotus'un çocukluk dönemi eğitiminin ana eksenini oluşturmuştur. Scotus, felsefesinde sevgi ve irade arasındaki sıkı münasebete vurgu yapar ve iradenin, sevginin yer aldığı alanda güç kazandığını iddia eder. İrade, sevginin alanında yer

alır. O teolojik düşüncelerinde Tanrı'nın aklından ziyade iradesine odaklanır. Scotus'un Tanrı'nın iradesine ilişkin öğretisi, özellikle de Tanrısal iradenin sonsuzluğuna vurgu yapması, onun doğal (natural) teolojisinin bütününe teşmil edilebilecek ehemmiyette bir anlatımı içerir. Onun irade doktriniyle ilgili aklımızda buldurmamız gereken husus şudur: özgür irade zıt etkiler üretebilir; pek çok koşulda ürettiği etkinin yerine eşit derecede zıt bir etki de üretebilir. Duns Scotus, uzun bir felsefi ve teolojik geleneği miras olarak almıştır. Düşüncelerinin oluşmasında büyük Fransisken hocaların rolü olmuştur; özellikle Robert Grosseteste (1175-1253)'e, Halesli Alexandra'a, Bonavetura (1217-1274)'ya, Mediavillalı Richard (1249-1306)'a ve İspanyalı Gonzalves (ö: 1313)'e çok şey borçludur. Fakat bazen onaylamak, bazen de karşı çıkmak üzere, kendi tarikatinden olmayan Gand'lı Henri (ö. 1293) ve Fontaines'li Godefroy (1250-1309) gibi hocaların adlarına eserlerinde gönderme yapmıştır. Özgün bir yaklaşımla yorumladığı Aristoteles'i ve İbn Rüşd (1126-1198)'e tercih ettiği İbn Sînâ (980-1037)'yü gayet iyi bilmektedir. Roger Bacon (1214-1294)'dan çok etkilenmiştir. Augustinus (354-430) ve Anselmus (1033-1109)'u en büyük üstadlar olarak görmüştür. Fransiskenler onu düşünce sistemlerinin doktoru (Doctor Subtile) olarak görmüşlerdir.²²⁹

D. Ockhamlı William (1290-1349)

Önemli bir düşünür olan Ockhamlı William, 1290 yılında İngiltere'de Surrey yakınlarındaki Ockham Köyünde doğmuş, 1349 yılında Münih'te ölmüştür. Fransisken Tarikatına katıldıktan sonra 1309 yılında Oxford Üniversitesinde tanrıbilimi üzerine eğitim almıştır. Peter Lombard'ın Karalar Kitabı hakkındaki konferanslarıyla usta derecesine erişmiştir (1318-1320).

Üniversitenin eski rektörü, Ockhamlı William'ı imandan sapmış olmakla suçlayarak Papa XXII. Johannes'e ihpar etmiş, Ockhamlı William, 1324 yılında Avignon'a Papa XXII. Johannes'in huzuruna çağırılmıştır. Avignon'da bulunduğu sırada oniki elçinin yoksulluğu konusunda bir taryışmanın içerisine girmiş, bu tartışma Papaya karşı daha eleştireci bir konuma gelmesine sebep olmuştur. Kiliseyi Papalardan oluşan bir kurulun yönetmesini istemiş ve İsa Mesih'in Kilise'nin

²²⁹ Fatih Özkan, *Duns Scotus'da İradecilik*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Felsefe Tarihi Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2008.

yegâne başı olduğunu iddia etmiştir. Ockhamlı William, Kilise dışındaki Papalığın yetkilerini tamamen reddetmiştir. 1328 yılında İmparator Bavyeralı Lois'in himayesine girmiştir.

Felsefi açıdan nominalist bir teori geliştiren Ockhamlı William, "Mulakların" varlığı konusundaki hâkim görüşü reddetmiştir. Ockhamlı William'ın nominalizmi, "Çağdaş Görüş" olarak kabul edilmiştir. Tanrı'nın mantık ve aydınlanma ile değil, yalnızca imanla bilinebileceğini ve Tanrı iradesinin mutlak üstünlüğe sahip olduğunu savunan Ockhamlı William'ın görüşleri Protestan Reform Tanrıbiliminin yolunu açmıştır.²³⁰

E. Padualı Anthony (1195-1231)

1195 yılında Lizbonda doğmuştur. Görkemli ve zengin bir aileye mensuptur. Vaftiz esnasında Fernando ismi verilmiştir. 15 yaşına geldiğinde ailesini terk ederek Lizbon yakınlarındaki bir manastıra yerleşti. Bu manastırda kendini bilimsel anlamda geliştirmiş ve bütün Avrupa'da önde gelen bilim adamlarından biri haline gelmiştir. Ailesinin baskısından kaçarak Portekiz'in başkenti olan Coimbra'daki başka bir manastıra yerleşti. Buradaki çalışmaları sayesinde yirmibeş yaşında iken kendisine Papaz rütbesi verilmiştir.

1222 yılında Fas'ta öldürülen beş Fransisken misyonerlerin naaşları Fernando'nun inzia hayatı yaşadığı kiliseye gömülmesi, Fernando'nun kalbinde Fransisken tarikatına karşı bir ilgi uyandırdı. Manastırdan ayrılan Fernando, Aziz Fransua'nın yanına Assisi'ye gitti. Aziz Fransua tarafından tarikata kabul edilen Fernando artık Anthony ismini kullanmaya başladı. Tüm İtalya ve Fransa'yı dolaşarak İncil'i vaaz etmeye başladı. Anthony daha sonra Fransisken Tarikatının yönetim sorumluluğunu almış, ilahîyat okulları kurmuştur. Aziz Fransua, Anthony'i, Bolonya'da ki Fransisken Rakiplerine teoloji öğretmeni olarak atar. Bu şekilde Anthony, Orta Çağın Fransisken okulunu kurmuş oluyordu. Anthony, Toulouse' da, Montpellier, Limoges, Milano ve Padova' da hocalık yapmıştır. 1226 yılında Rahip Anthony, Limoges' da Custodya 'nın başrahibi olur. 1227 de, Kuzey İtalya'da Emilia Başrahibi yapılır. 1229 yılına doğru Padova manastırına çekilir.

²³⁰ Sibel Sel-Levent Kınran, *Hristiyanlık Tarihi*, s.349.

Padova yakınlarında, Arcella' da, 13 Haziran 1231 tarihinde ölür. Pazar İncilleri hakkında, Bakire Meryem ve azizler hakkında pek çok vaazı bulunmaktadır.²³¹

Bologna, Fransa ve Padova'da öğretmenlik yapmıştır. 13 Haziran 1231 yılında 36 yaşında iken öldü. Cenazesi Padova'ya götürülerek Santa Maria Kilisesine defnedildi. 30 Mayıs 1232 yılında Papa IX. Gregorius, Anthony'yi aziz ilan etmiştir.²³²

F. Francis Mayron (De Mayronis) (1280-1327)

1280 yılında muhtemelen Mayronnes'in Baslar-Alpes Bölümü'nde doğdu. Baslar-Alpes Bölümüne yakın olan Digne (veya Sisteron) de Fransisken tarikatına girdi. İlahiyat fakültesi mezunu olarak uzun bir süre Paris Üniversitesi'nde öğretmenlik yapmıştır. 24 Mayıs 1323 yılında Napoli Kralı Robert'in isteği üzerine XXII. John, ona ilahiyat yüksek lisans derecesi ile üniversite rektörlüğü görevini verdi. Francis Mayron, daha sonra İtalya'ya gönderildi ve Piacenza'da, muhtemelen 26 Temmuz 1327 yılında öldü. Francis Mayron, Paris Üniversitesi'nde, "Actus Sorbonicus" olarak kabul edilmektedir Mayron, Duns Scotus'u takip etmiştir. O "Doktor Acutus", "Doktor İlluminatus", "Magister Abstractionum" olarak isimlendirilmiştir. Augustinus'un Cümleler üzerine yaptığı çalışma "Conflatus" en önemli eseridir.²³³

G. Azize Elizabet (1207-1231)

1207 yılında Macar Kralının kızı olarak dünyaya geldi. Episkopos amcası tarafından vaftiz edildi. Macar Sarayında lüks ve sefahat içerisinde büyüdü. Yaşadığı dönemde Fransisken Tarikatının mensupları Almanya'da yayılma sürecindeydi. Fransiskenler, Aziz Fransua gibi kaba bir cübbe giyiyorlar, ayakkabısız dolaşıyorlardı. Poor Clareslerde Azize Klara'yı örnek alıp kenarları iple tutturulan kaba bir cübbe giyiyorlardı. Elizabet, Poor Clareslerin ihtiyacı olan yünü eğiriyordu. Eşinin savaşta ölmesinden sonra çocuklarını ve iki hizmetlisini yanına alarak sarayı terk etti. Marburg'da Poor Clareslerin manastırına sığındı.

²³¹ <http://www.meryemana.net/book/index> s.121. (07.02.2012)

²³² P.Lucio Condolo, *En Samimi Dostlarımız Bazı Azizlerin Hayatı*, ss.137-141.

²³³ Michael Bihl, "Francis Mayron." The Catholic Encyclopedia. Vol. 10. New York: Robert Appleton Company, 1911.30 un.2012 <<http://www.newadvent.org/cathen/10091b.htm>>(01.08.2012)

Orada cüzzamlıların tedavileri ile meşgul oldu. 17 Kasım 1231 yılında 24 yaşında vefat etti. Papa IX. Gregorius Elizabet'in yortu gününü 19 Kasım olarak belirledi ve kendisini aziz ilan etti. Papa XIII. Leo, 1885 yılında Elizabet'i Alman kadınlarının ve gençlerinin koruyucu azizesi olarak ilan etti.²³⁴

Elizabet, Fransisken tarikatının Almanya'da yayılmasını sağlayan en önemli isimlerin başında gelmektedir.

H.Bernardinus (Sienalı) (1380-1444)

Bernardinus, 8 Eylül 1380'de, Massa Maritima'da doğdu, Siena'da Edebiyat ve Hukuk öğrenimi gördü. 1440 yılında, 4 ay süreyle kendini vebalıların bakımına adadı. 1402 yılında Aziz Fransua'nın tarikatına girdi. Ferrara, Siena, Pavia, Milano ve Floransa'da büyük bir vaiz olarak ün yaptı. "İsa'nın adına" Müjde' yi yaymak istedi. Bu vaaz konusu, Engizisyonun ona birçok sıkıntılar vermesine ve ondan kuşkulanasına sebep olmuştur. Aziz Yuhanna da Capestrano sayesinde mahkûm olmaktan kurtulabilmiştir. Daha sonra Papa IV. Martinus onu Siena Episkoposluğuna atar, fakat Bernardinus bunu reddeder ve vaizlik görevine devam eder. Bernardinus, 20 Mayıs 1444 günü Aquila' da ölür. 24 Mayıs 1450'de Papa IV. Eugenius tarafından kanonize edilir.

Sienalı Aziz Bernardinus, diğer bir kaç din adamı ile birlikte, Fransisken tarikatında reform yapmış bir kimse olarak tanınır. Hristiyanlıkta vaazda da yenilik yapmıştır. Öte yandan Bernardinus, Meryem'in Evrensel Aracılığının (Mediation Universelle) en büyük ilahîyatçısı olarak görülür.²³⁵

I.Yuhanna (De Capestrano) (1386-1456)

Azizin faaliyet dolu bir yaşamı olmuştur. Perugia valisi iken genç karısının ölümü ile hayatı altüst olan Capestrano, ihtida eder ve fransisken olur. 40 yıl içinde dört Papa ile dost olmuş, vaaz ve konuşmaları ile Avrupa'yı (İtalya, Sicilya, Flandre ve Belgrad) sarsmıştır. Abruzziler'de doğmuştu. Perugia' da hukuk okumuştur ve Napoli kralının sarayında hukukçu olmuştur. Fransisken vaizi

²³⁴ P. Lucio Condolo, *En Samimi Dostlarımız Bazı Azizlerin Hayatı*, ss.143-151.

²³⁵ <http://www.meryemana.net/book/index>. s.132. (07.02.2012)

olduktan sonra, ileri görüşlülüğü ve konuşma yeteneği doğal olarak kendisini “Avrupa’nın sesi” yapmıştır.²³⁶

J.Antonius Maria Zakariya (1502-1539)

1502’de Cremona’da doğdu. 1520 ile 1524 yılları arasında, Padova üniversitesinde tıp öğrenimi gördü. Bu devir Luther’in bayrak kaldırdığı zamandır. Bu dönemde Alman öğrenciler Padova’ya çok gelmekteydiler. Doktrin kavgaları şiddetlidir. Antonius din adamı olmaya karar verir. Fransisken Tarikatı içinde yer alır. Doktorluk mesleğini icra ettiği Cremona’ya döndüğünde, dinî konferanslar düzenler ve sokaklarda vaazlar verir. 1528 yılında Antonius Maria Zakariya rahip olarak atanır ve Milano’da yerleşir. Rahip olarak başlıca faaliyeti Aziz Vital’de konferanslar tertip etmek olmuştur. Çevresinde, kendisine yardımcı olmaları için, yirmi kadar rahip toplar. Daha sonra bu kimselere, onlara tahsis edilmiş olan Kilise’nin ismine izafeten, “Barnabitler” adı verilecektir.²³⁷

V.FATİH SULTAN MEHMET’İN FRANSİSKENLERLE İLGİLİ FERMANI

Fatih İstanbul’u fethi sonrasında Batı’ya doğru ilerleyişini sürdürerek 1463’de Bosna-Hersek’i fetheder. Bu tarih, aynı zamanda önemli bir karşılaşmanın da tarihidir. Fransiskenlerle Fatih Sultan Mehmet’in karşılaşmasının tarihidir.

Ortaçağ’da Bosna’da genel olarak üç kilise vardır: Bosna Kilisesi, Ortodoks Kilisesi ve Katolik Kilisesi. Bosna Kilisesi, Bogomiller adıyla bilinmekte ve heretik olarak kabul edildiği için de hem Ortodokslardan hem de Katoliklerden ciddi baskılar görmektedir. Sapkın olarak görülen Bogomilleri yeniden kazanmak için Papalık misyonerlik faaliyetlerinden, şiddet uygulamaya kadar uzanan birçok yöntem dener. 1235 yılında Hırvatistan Dükü Koloman ve Macaristan Kralı II. Andrew’in oğullarından birisi Papa’nın teşvikiyle Haçlı seferi düzenlerler. Papa, savaş sonrasında Bosna’yı Macar krallığına bırakır. Lakin Macarların baskı ve çabaları fazla bir işe yaramaz. Bosnalıların bütünüyle Katolikleştirilmeleri mümkün olmayınca 1291’de Papanın emriyle Bosna engizisyon mahkemeleri kurularak ölüm tehdidiyle karşı karşıya bırakılırlar. Yine XV. yüzyılda Katolikler, heretik kilisesine yani Bosna kilisesine mensup insanlarla çatışmaya girerler. Bosnalı köylüler baskı

²³⁶ <http://www.meryemana.net/book/index..s.134>. (07.02.2012)

²³⁷ <http://www.meryemana.net/book/index..s.147>. (07.02.2012)

ve zulümlerin ötesinde esir edilerek köleleştirilirler. Bu amaçla örneğin Dubrovnik'te kurulan pazarlarda Bosnalı kadın, kız ve çocuklar Bosnalı Katoliklerce yabancılara satılır.²³⁸

Bosnalı Fransiskenler de aslında bu çatışma ve heretikleri Katolikliğe kazanma politikasının bir sonucu olarak ortaya çıkarlar. Fransisken rahipler Bosna'da ilk olarak XIII. yüzyılın sonunda görülürler. Papa bütün Bosna krallığını misyon bölgesi olarak ilan eder ve Fransisken rahiplere heretik Bogomil Kilisesine karşı koyma, onlarla mücadele etme ve onlara karşı misyonerlik faaliyetlerini yürütme görevini verir. Ayrıca birçok Fransisken rahip Bosna engizisyon mahkemesinin üyesi olarak da atanır. İlk olarak 1291'de Bosna'ya geldikleri ve ilk manastırlarını 1340'ta inşa ettikleri söylenen rahipler, İngiliz, Alman, İtalyan ve Aragonese Fransiskenleridir. Misyon görevlerine bağlılıkları ve gayretleri nedeniyle Fransiskenler Bosna tarihini önemli bir parçası haline gelirler.

Bosna'nın Osmanlı toprağı haline geldiğı XV. yüzyılın ortaları Fransisken tarikatının Bosna'daki altın yılları olduğı iddia edilmektedir. Bu dönemde ülkede altı manastırları bulunan Fransiskenler doğrudan Papalıktan aldıkları özel imtiyazlarla çalışmaktadırlar. Bogomilizmin yaygınlığı ve Bogomillerin yerel kiliselerinin azlığı nedeniyle geleneksel kilise modelinin aksine Fransisken rahipler kilise rahipleri (mahalle rahipleri) olarak da görev yaparlar. Fransisken rahipler halkı Katolikliğe döndürme konusunda muvafık olamasalar da özellikle elit kesim, yöneticiler, kral ve baronlar üzerinde etkili olurlar ve onların ihtida etmelerini sağlarlar.

Fransiskenlerin, Sultan Fatih'in Bosna'yı fethinden önceki durumları hakkında söylediklerimizi şöyle özetleyebiliriz: i) Fransiskenler Bosna'nın yerlisi olmayıp farklı ülkelerden buraya gelmişlerdir. ii) Papalık tarafından özel bir misyonla, heretik Bogomilleri Katolik yapmak üzere görevlendirilmişlerdir. iii) Kısa sürede Bosna'da ayrıcalıklı bir konum elde etmişler ve özellikle yöneticilerle yakın olmuşlardır.

Bosna doğuyla batının kuzeyle güneyin kesişim noktasında stratejik bir yerdir. Sadece coğrafi olarak bütün yönlerin kesişim noktası değil aynı zamanda

²³⁸ Cengiz Batuk, "İki Sultan St. Francis, Fransiskenler ve Bir Arada Yaşama Sorunu", s. 199-231.

batı Hristiyanlığıyla doğu Hristiyanlığının da kesişim noktasıydı. Ortodoks ve Katolik dünyanın ortasında sıkışmış olan Bogomiller, her iki Hristiyan kilise için de heretikdiler. Ama Fransiskanlar durumu Katolik dünyanın yani Batı Hristiyanlığının lehine çevirmek, bölgede onların nüfuzunu arttırmak için vardılar. Osmanlı'nın Batıya doğru ilerlemesi esnasında Hristiyan dünyası içindeki ayrılıkları ya da küçük grupları genellikle kendi lehine kullandığı, bazen ihtilafları körüklediği ve hatta merkezi İstanbul olan Ortodoks Kilisesinin tamamen Osmanlı'nın himayesi altında hareket ettiği iddia edilmektedir.²³⁹

Doğu ve Batı Hristiyanlığının arasında kalan Bogomiller, Osmanlı'yı kabullenmekte zorlanmazlar. Hatta bazı rivayetlere göre ülkelerini Fatih'e kendileri teslim ederler. Zaten kısa sürede de halkın tamamı Müslüman olur. Organize misyonerlik faaliyetleri konusunda son derece başarılı olan Fransiskanlar, Bosna'da Türkler karşısında bir anlamda başarısızlığa uğramışlardır. Bu durumda her ne kadar manastırları olsa da harici bir unsur olarak ve Osmanlı'nın Ortodokslara daha yakın durması hasebiyle ülkeyi terk etmeleri beklenirdi. Ancak durum öyle olmaz. Fransiskanlar ülkeyi terk etmemişler, Fatih Sultan Mehmet'te manastırlarına el koymamıştır.

Fransiskanlar, Osmanlılardan Papalığın ve Katolik Kralların Bogomillere uyguladığı, baskı, zulüm tarzında hiçbir davranış görmezler. 7 Temmuz 1463'te Seniçe'de ve 17 Temmuz'da Üsküp'te ordugâh kuran Fatih, yolda Fojnica Manastırında, Bosnalı Fransiskanların manevî lideri Fra Anđeo Zvizdović (1420-1498) ile görüşür. Amaçları kendilerini anlatmak ve manastırlarının devamlılığını sağlamaktır. Rivayetlere göre Fransiskan Rahibin görüşme esnasında Fatih'in yeni ele geçirdiği bölgenin nüfusunun tehlikeli bir biçimde azaldığı konusunda dikkatini çekmeyi başarmış ve bunun üzerine Fatih özgürlüklerini bağışlamıştır. Görüşme sonucunda Fatih onlara istediklerinden çok daha fazlasını verir. Tarihteki profesyonel misyonerliğin ilk temsilcileri olan, Papalığın doğrudan verdiği misyon göreviyle ve özel izniyle hareket eden, adeta attıkları her adım papalığın bilgisi dahilinde gerçekleşen bu insanlara öncesinden çok daha özgür bir ortam sunar. Onlar Bosna'daki konumlarını yitirmekten endişe ederken bir anda bütün Osmanlı topraklarının kapıları onlara açılır. Belki de bu sayede hem kendilerinin Bosna'daki

²³⁹ Cengiz Batuk, "İki Sultan St. Francis, Fransiskanlar ve Bir Arada Yaşama Sorunu", s.199-231.

geleceklerini hem de dolaylı olarak diğer Hristiyanların geleceklerinin korunma altına alınmasını sağlamışlardı.

Bu görüşme sonucunda, bugün aslı Bosna-Hersek'in Fonitsa (Fojnica) şehrindeki Fransisken Katolik Kilisesi'nde bulunan bir ferman (ahitname) ya da onların ifadesiyle özgürlük beratı (the charter of freedom) verir.²⁴⁰ Ferman fetih sonrasında 1 Muharrem 883(28 Mayıs 1463/1478)'de Milodraz'da yazdırılmış ve tarikatın Bosna'daki lideri Zvizdović'e verilmiştir. Bu ferman Din ve vicdan özgürlüğünün, ötekine kendisi olarak kalmak suretiyle yaşam hakkı tanınmanın dikkat çekici önemli bir örneğini teşkil eder. En önemli işlerinden birisi misyonerlik olan bir tarikata faaliyetlerine devam edebileceği bir ortam sunmak, bugün açısından bile özgürlük ve demokrasi havarisi pek çok ülkede bile mümkün olabilecek bir şey değildir. Hele hele Papalığın Türklere karşı tertiplen seferler için Fransiskenlerin manastır ve evlerini adeta bir üs gibi kullandığı bir ortamda bu özgürlüğü bahsetmek tamamıyla bir büyüklük ve özgüvenin göstergesidir.

Ferman'da onlara tanınan hakları şöyle sıralayabiliriz:

1. Hiç kimse onları rahatsız etmeyecektir. Dolayısıyla bireysel özgürlük.
2. Kilise ve manastırlarındaki faaliyetlerine aynen devam edebilme hakkı: cemaat özgürlüğü.
3. Hristiyanların dinlerini özgürce yaşama ve ritüellerini icra etme hakkı: dinsel özgürlük.
4. Serbest ikamet ve serbest dolaşım hakkı yani herhangi bir bölgede zorunlu ikamet yok, istedikleri yere yerleşebilirler ve istedikleri yere seyahat edebilirler: ikamet ve seyahat özgürlüğü.
5. Can ve mal güvenlikleri sağlanacaktır.
6. Dışarıdan yani farklı ülkelerdeki Fransiskenlerin de gelip yerleşebilmelerine izin: Tarikat zaten Bosna menşeli olmadığı gibi üyelerinin çoğu yukarıda da söylediğimiz gibi yabancıdır. Dolayısıyla bu ifade yabancı gelişinin yani yeni misyonerlerin gelmesine de izin verilmesi anlamına gelmektedir.

²⁴⁰ Bk., Ek: 1, Fatih Sultan Mehmet'in Fermanının Orijinal Metni, s.160.

7. Diğer insanları kendi inançlarına davet etmelerine yani misyonerlik faaliyetlerine izin verilmektedir: ifade ve inancını yayma özgürlüğü.

8. Onlardan istenen tek şey sadakat ve devlete isyan etmemeleri ya da isyan hareketleri içinde yer almamaları.

Tüm bu hususlar Fransisken rahiplerin önceden sahip oldukları Papalık imtiyazlarının bile ötesini ifade etmektedir. Bu yüzden olsa gerek sonraki dönemlerde Fransisken rahipler kimilerini rahatsız edecek oranda Osmanlı yönetimiyle çok sıcak bir ilişki içinde olacaklardır. Önceki durumlarıyla karşılaştırıldığında ise sonrasında daha fazla başarı kaydettikleri görülecektir.

1463 sonrasında Fransiskenler kaçmak ve ülkeyi terk etmek yerine Fatih Sultan Mehmet'ten aldıkları fermana da güvenerek kalmayı tercih ederler. Kendilerine son derece hoşgörülü ve toleranslı davranılır ve destek görürler. Kimi araştırmacılara göre bu tıpkı Osmanlı'nın Ortodokslarla ilişkisinde olduğu gibi tamamen halkı kontrol etme amacına matuf bir toleranstır. Katolik halkı cizyesini ödemek suretiyle barış içinde tutabilmek için öncelikle Fatih'in sonrada diğer padişahların onlara ihtiyacı vardı. Onlardan elde edilen destekle de aynı zamanda Katolik halkın göçü engellenmiş olacaktır. Farklılıkların ortadan kaldırılarak tek bir yapı altında toplanma sorunu Hristiyan tarihi boyunca Roma Kilisesinin bir sorunu olagelmıştır. Nitekim Bosna'ya gönderilen Fransisken rahipler de bu bölgedeki ayrılıkçı Bogomil/Bosna Kilisesini Katolikleştirmek suretiyle Vatikan'la birleştirmek üzere gönderilmişlerdi. Böylesi bir birliktelik için Vatikan'ın uğraşması gayet normalken Osmanlı'nın bu yönde bir çaba göstermesini beklemek abestir. Oysa Bosnalı Fransiskenlerin yaptıkları iş devletin bekası için Hristiyan dünyayı bölmek değil tam tersine padişah fermanıyla Bosna'nın uzağında bile Katolik imanı yaymaktır. Bütün bunlarla birlikte kendi topraklarında bir sorun istemeyen Fatih'in hedeflerinden birisi de Vatikan'la son derece yakın ilişki içinde olan Fransiskenlerin orayla irtibatını zayıflatmak olabilir. Ama bu onların inançsal anlamda baskı gördüklerini değil Fransisken manastır ve kiliselerinin bir düşmanlık üssü olarak kullanılmasının önüne geçilmek istendiğini göstermektedir. Zira fermana açıkça başka ülkelerden bile rahiplerin gelip yerleşebilecekleri söyleniyor.

Fatih'in fermanının sağladığı avantajları iyi kullanan Bosna'daki Fransiskenler, nüfuzlarını korumaya ve devletin sağladığı imkânlardan yararlanmaya devam ettiler. Bosna küçük bir ülke iken Osmanlı Devleti o dönemde büyük bir ülke durumundadır. Bosna, Osmanlı toprağı haline gelip Fransisken rahipler Osmanlı vatandaşı olunca bir an da bütün Osmanlı topraklarında serbestçe dolaşma hakkına sahip olurlar. Ki fermanla da açıkça Osmanlı toprakları içinde hiçbir yerde hiç kimsenin onlara karışamayacağı ve engel olmayacağı açıkça deklare edilmektedir. Budapeşte'den İstanbul'a kadar geniş bir alanda serbestçe ticaret yapma imkânı bulan Bosnalı tüccarlar gibi Fransisken rahipler de Türkler tarafından kendilerine müsamaha gösterilen özel kişiler olarak etki ve nüfuz alanlarını genişletmişlerdir. Oysa aynı tarihlerde Bosna'daki durumları geçmişe nazaran hiç de iç açıcı değildir. Bogomillerin yanı sıra Katolik halkın da Müslüman olmaya başlaması Fransisken manastırların cemaat kaybetmesine neden olur. Bu yüzden de onaltıncı yüzyılın ikinci yarısından itibaren misyonerlik faaliyetlerini daha da hızlandırır. Bu dönemde seyahat kolaylığı nedeniyle misyon alanlarını Bosna dışındaki bölgelere Transilvanya, Moldovya, Bulgaristan ve Macaristan'a doğru genişletirler. Osmanlı'nın ya da fermanın onlara sağladığı en önemli avantajlardan birisi de daha önce rekabet halinde oldukları diğer tarikatlar ya da misyon yapılanmaları veya Katolik rahipler ve Cizvitler gibi grupların bile onları rahatsız edememesidir. Böylelikle daha önceden faaliyet gösteremedikleri bölgelerde nüfuz alanlarını arttırma yoluna gitmişlerdir.

Fermanın onlara önemli avantajlar sağladığının göstergelerinden birisi de Türklerin Doğu Avrupa'daki ilerlemelerine paralel bir yol izlemeleridir. Türklerin yeni girdiği bölgelere onların da girdiği ve faaliyetlerde buldukları bilinmektedir. Örneğin Osmanlı onaltıncı yüzyıl ortalarında Macar krallığı üzerindeki hâkimiyetini güçlendirip sonunda tamamen ele geçirdiğinde Bosnalı Fransiskenlerin Macaristan'ın kuzeyine doğru ilerleyip Sava ırmağının karşısına geçtikleri görülmektedir. Ayrıca bölgede reform süreciyle zayıflayan kiliselerin oluşturduğu boşluğu yeni ve farklı bir soluk olarak onlar doldururlar. Osmanlı yönetiminin verdiği izinle Slovenya'da terk edilmiş durumdaki üç manastırı alırlar. Daha sonraları bu üç manastırı (Velika, Nasice ve Serengrad) yayılma faaliyetleri için bir üs olarak kullanacaklardır. Yine bunun dışında Osmanlı tarafından fethedilen yeni yerlerde çoğu bizzat kendi papazları tarafından tahrip edilmiş olan

pek çok kiliseye de el koymalarına ve oraları yeniden imar ederek faaliyette bulunmalarına izin verilmiştir. Macaristan bölgesine doğru ilerlemek Bosnalı Fransiskanleri son derece rahatlanan ve yeni faaliyet alanları açan bir durum olmasının ötesinde onların ciddi gelir kaynaklarına ulaşmalarını da sağlamıştır. Başlangıçta Bosna, diğer bölgelerdeki faaliyetleri destekleyen bir merkezken sonrasında durum tersine dönmüş ve kuzey bölgelerinden elde ettikleri destekler ve maddi imkânlarla Bosna'daki manastırlarını ayakta tutmaya çalışmışlardır. Kuzey bölgeleri Bosna dağlarındaki köylere nazaran daha zengindiler. Bu durum o bölgeleri, onlar açısından daha önemli kılıyordu. Misyon tarihi bakımından da yeni ve farklı bir durum ortaya çıkarıyordu. Normalde misyon merkezleri, merkezin dışındaki faaliyetleri maddi olarak desteklerken bu defa misyon bölgelerinde toplanan paralar misyon merkezindeki manastırların masrafları için kullanılır. Bu durum yani Bosnalı Fransiskanlerin misyon alanlarından gelen destekle ayakta durmaları Osmanlıyı rahatsız etmezken, onların gittikçe güçlenmesi maddi kaynaklarının artması diğer Hristiyan grupları rahatsız eder. 1620'lerde bu rahatsızlık iyice artar ve Zadar'dan piskopos yardımcısı Pietro Sabbatini, Macaristan'da Fransiskanlerin Türk otoritelerince sağlanan kâğıtları kullandıklarını ve bunlarla papazların bölgelerini ele geçirdiklerini Roma'ya şikâyet eder.²⁴¹

Türk yöneticilerle olan yakın ilişkilerini çoğunlukla kendi yararlarına kullanmalarına karşın özellikle İtalya'dan gelen rahipler açısından bu durum hiç de alışıldık bir şey değildi. Bu hayret verici dostluk onlara göre sınırlarını çoktan aşmıştı. Zira Türk bölgesindeki Kiliselerin sorunlarına ya da faaliyetlerine Roma'da karar verilmezdi. Bunun yerine yerel Türk beyleri rahibin vaaz etmesi, ekmek şarap (Mass) ayinini düzenlemesi, herhangi bir yerde bağışta, yardıma bulunmasına karar veren tek kişiydi. Bu ise Bosnalı misyonerleri, Habsburg İmparatorluğundan ya da İtalya'dan gelen misyonerlerden daha avantajlı konuma yükseltiyor ve daha rahat iş yapmalarını sağlıyordu.

Aslında ilişkiden ve dostluktan her iki tarafta yararlanıyordu. Ferman sonrasında oluşan yumuşak havayla Fransiskanler yol üzerindeki manastırlarında Türkleri ve Türk askerlerini misafir etmişlerdir. Ancak bazılarına göre Türkleri ağırlama ve onlara misafirhane hizmeti sunma karşısında bazı imtiyazları elde

²⁴¹ Cengiz Batuk, “İki Sultan St. Francis, Fransiskanler ve Bir Arada Yaşama Sorunu”, s.199-231.

etmişlerdir. Oysa durumun tam olarak böyle olduğunu söylemek zor zira birçok Bosnalı Fransisken zamanının çoğunu Türklerle gönüllü olarak geçiriyordu ve hatta birçoğu Türkçeyi öğrenmişti. Fransiskenlerin bir kısmının bu yakın ilişki sonucunda Müslüman olmalarıydı. Yine şaşırtıcı bir şekilde Fransiskenlerin birçoğu İslam'ı seçmekle kalmayıp Katolik imanını yaymak için kullandıkları enerjilerini bu defa İslam'ı anlatmak için kullanırlar. Bosna'nın İslamlaşma sürecinde katkıda bulunurlar. Fransiskenler arasındaki İslamlaşmanın nadir bir hadise olmaması da onlar hakkında anlatılan olumsuz öykülerin gerçek olma ihtimalini zayıflatmaktadır.

Osmanlı Devleti, Bosna'da hoşgörü ve toleransı sadece Fransiskenlere göstermiyordu. Aynı oranda Bogomiller ve Yahudiler gibi farklı inançlara mensup insanlar da bu hoşgörü ve toleranstan istifade ediyorlardı. Bu özgürlük ortamı insanların özgürce inançlarını gözden geçirmelerine de neden oluyordu. Gönüllü Müslüman olmayı tercih eden Fransiskenlerden önce ve daha fazla sayıda Bogomil gönüllü olarak İslam'ı seçmekteydi. Bunun en önemli sebebi olarak ise Bogomillere hoşgörü ve iyi niyetle yaklaşan tek halkın Müslüman olması gösterilmektedir. Müslüman olan Bogomillerin inandıkları değerler dışında dilleri ve geleneksel kültürlerine ait şeyler ise aynen korunuyordu.

“Bosnalı Fransiskenler gönüllü olarak, kendi iradeleriyle Müslüman oldular.” diyen Istvan György Tóth, bütün bunlarla birlikte bazı istisnalar olduğundan söz eder ve bazı Fransiskenlerin ölüm korkusuyla Müslüman olduğunu daha doğrusu Müslüman olmuş gibi göründüklerini anlatır. 1647'de Bosnalı Fransisken Marino Ibrishimovich, Roma'da iken Propaganda Fide²⁴² için Bosnalı Fransisken rahip Giorgio Loretich'in din değiştirmesi ve tekrar geri dönmesiyle ilgili olarak bir rapor

²⁴² Propaganda Fide: 1622 yılının Haziran ayında Papa XV. Gregory, zamanın Avrupa'sında, Kilise kurumunun durumunu yeniden düzenlemek zorunda kalmıştır. O günlerde Bohemya, Alsas ve Palatinate'da din savaşları yeniden başlamıştı. Protestan Reform Hareketinin etkilerine karşı mücadele edebilmek için, yeni koşullar nedeniyle, yeni önlemler almak gerekiyordu. İşte bütün bu düşüncelerledir ki Papa Gregory Katolik Kilisesinin iman ve inancını barışçı yollardan yaymak için yeni, örgütlü ve sürekli bir kuruluşun oluşturulmasını düşündüğünü bildirdi. Bunun ardından, 22 Haziran'da, Sacra Congregatio Christiana Nomini Propaganda; ya da bugün daha çok hatırlanan adıyla, Sacra Congregatio de Propaganda Fide kuruldu. Bu kuruluş Roma Katolik Kilisesinin resmi bir organı oldu ve Katolik Kilisesinin inanç ve imanını yenedünyaya yaymak, aynı zamanda eski dünyada da Roma Kilisesinin din anlayışını pekiştirmek ve yeniden güçlendirmekle görevlendirildi. Bu işi yapan ve özel olarak böyle bir isimle adlandırılan ilk kuruluş oluyordu. Geniş Bilgi İçin Bk.Dr.TerenceH.Quelter,WaterlooÜniversitesi, Çev.Ünsal Oskay,s.255.http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/445/5010.pdf.

yazar. Marino raporda Bosnalı Fransisken Giorgio Loretich'in Bosna'da rahip olarak otuz yıl hizmet verdiğini manastır ve köy arasında gidip geldiği bir sırada Türkler tarafından yakalandığını ve Müslüman olmazsa kazığa oturtulmak ya da yakılmakla tehdit edildiğini, onun da hayatını kurtarabilmek için iman ettiğini söylediğini anlatır. Marino bu örneğin tek olmadığı benzer şekilde Müslüman gibi görünenlerin olduğunu söyler.²⁴³

Yukarıdakine benzer bazı zorlama hadiseler anlatılmakla birlikte araştırmacılar Fransiskenlerin gönüllü olarak ve tamamen kendi rızalarıyla Müslüman olduklarını ifade ederler. Kaldı ki ölümü yaşamaya tercih eden Assisili Fransua'nın yolunu sürdüren insanların baskı karşısında kolayca din değiştireceklerini düşünmek abestir. Diğer bir noktada şayet din değiştirme konusunda ciddi bir baskı görüyor idilerse o takdirde nasıl oluyor da manastırlarında Türkleri ağırlayacak kadar yakın ilişki kuruyorlardı? Aradaki ilişkinin boyutu, Fransiskenlerin Bosna ve Bosna dışındaki faaliyetleri baskı görmediklerini tam tersine kendi faaliyetleri için bile destek gördüklerini göstermektedir. Nitekim Papalık raporlarında bile Türk hâkimiyetindeki bölgelerde bulunan terk edilmiş kiliseleri Türk yönetiminin desteğiyle yeniden faaliyete geçirdikleri yer almaktadır. Bütün bunlar baskıyla ilgili olarak anlatılanları şüpheli hale getirmektedir. Velew ki gerçek olsalar bile diğerlerinin yanında münferit vakalar olarak durmaktadırlar. Fatih fermanında bütün verdiği haklar karşılığında tek bir şart öne sürer o da devlete bağlılık/itaattir. Oysa Fransiskenlere karışılmaması, baskı uygulanmaması şartını ihlal eden Türkler olabileceği gibi karşı taraftan da her şeye rağmen devlete bağlılığı ihlal edenlerin olduğu da bir vakıadır. Örneğin Mayıs 1580'de Fransisken Baba Angelo of Trogir, Dalmaçya'da Türkleri Kilis'ten uzaklaştırmak için tertiplenen bir isyanı teşvik eder. Yaklaşık iki yıl süren isyan başarısızlıkla sonuçlanır.

Fatih Sultan Mehmet'in Fransiskenlere verdiği ferman özel bir gruba has olmakla birlikte özgürlük ortamı herkesi kapsamaktadır. Zira Bosna'nın köylerinde Müslümanlar, Yahudiler ve Ortodokslar birlikte yaşadılar, birlikte alışveriş yaptılar ve birlikte öldüler ve Fransiskenlerin de vadiler boyunca müstahkem yerleri vardı.

243 Cengiz Batuk, "İki Sultan St. Francis, Fransiskenler ve Bir Arada Yaşama Sorunu", s.199-231.

Türklerin İslam'ı büyük bir hoşgörüyü temsil etmeleri insanları etkileyen en önemli şey olarak karşımıza çıkmaktadır. Osmanlı'nın İslam'a geçmeyi mümkün kılacak hatta Müslüman olanların iyi görevlere gelmelerini kolaylaştıracak bir yapısı olmakla birlikte asla görev almak ya da iyi vatandaş olmak için Müslüman olma şartının dayatılmadığı da bilinmektedir. Bu bağlamda misyonerlik bağlamında en ciddi tartışmalardan birisi olan, başkasını hile, rüşvet ve güç kullanmak suretiyle kendi dinine çevirme anlamına gelen "proselitizm" in Osmanlı'nın bir karakteri olmadığı ısrarla iddia edilmektedir.²⁴⁴

Sonuç olarak karşısındakinin kimliğine müdahale etmeksizin farklı kimliklerin bir arada yaşaması sorununa Müslümanlar tarih boyunca genellikle olumlu çözümler üretmişlerdir. Zaman zaman farklı inanç men-suplarına şu ya da bu sebepten ötürü olumsuz yaklaşımlar sergilendiği de bir vakiydir. Fakat diğeri kadar genelleme yapılabilecek düzeyde değildir. İlk olarak Medine vesikasıyla birlikte net olarak ortaya konan farklı inançlara mensup insanlarla bir arada yaşama pratiği, Endülüs, Osmanlı vb. örneklerle devam etmiştir. Müslümanların çözüm önerileri sadece teorik düzeyde kalmamış pratik düzlemde de -zaman zaman olumsuz bazı hadiseler olsa bile- ortaya konulmuştur.

Müslümanlar çoğunlukla diyaloga açık olmuşlardır. Savaş meydanında, kuşatma altında bile kendilerine uzatılan eli geri çevirmemeye özen göstermişlerdir.

Sultan el-Kamil karşısındaki adama kendisini anlatması fırsatını verdi. Konuşma ve diyalog sonucunda tarafların birbirinden etkilenmeyeceğini düşünmek abestir. Bu karşılaşmanın da en tartışmalı kısmı kimin kimden da-ha fazla etkilendiğidir. Fanatik futbol taraftarları gibi bir tarafgirlikle olaya yaklaşanlar kendi tuttıkları tarafın diğerine baskın gelmesini arzu etmişler ve Gustave Doré gibi isimler eserlerine bunu yansıtmışlardır. Oysa kendi inancını diğer insanlara anlatmak ve onların da kendisi gibi düşünmesini ya da inanmasını arzu etmek son derece doğal bir durumdur ve bu iki insanın da benzer kaygılar taşıdıkları sonraki yaşantılarında da görülmektedir. Ancak onlar birbirilerine kafalarının içinde yer alan davet/tebliğ ya da misyon düşüncesiyle yaklaşmış olsalar bile yakaladıkları bu fırsatı, ötekini tanıma fırsatını sonuna kadar kullanmışlardır.

²⁴⁴ Cengiz Batuk, "İki Sultan St. Francis, Fransiskanlar ve Bir Arada Yaşama Sorunu", s.199-231.

Assisili Fransua'nın yoldaşları olan Fransiskanerlerle Bosna'da karşılaşan Fatih Sultan Mehmet'in, Batı'nın algısındaki Müslüman yönetici imajı açısından bakılınca bu insanları öldürmese bile manastırlarından dışarı çıkmalarına izin vermemesi gerekirdi. Çünkü bu insanlar serbest kaldıkları takdirde sıradan bir Hristiyan'dan çok daha fazla misyonerlik faaliyetinde bulunacak ve özellikle Müslümanları kazanmaya çalışacaklardır. Oysa Fatih, onlara verdiği ahidnameyle talep ettikleri özgürce ibadetin de ötesini bahşetmiş ve Osmanlı topraklarında şiddete bulaşmadıkları ve itaat ettikleri sürece misyonerlik faaliyetinde bulunmalarına bile izin vermiştir. Kendine ve kendi inancının gücüne güvenen bu iki Müslüman yönetici fikir özgürlüğünün ne olduğunu tüm dünyaya göstermişler ve karşıdakinin kendini anlatmasının bir problem olmadığını, din değiştirmenin de bireylerin kendi özgür iradelerine bağlı olduğunu göstermişlerdir.²⁴⁵

VI. GÜNÜMÜZDE FRANSİSKENLER

1223 yılında Vatikan tarafından resmen tanınan Fransiskaner XIII. yüzyılın en önemli misyon hareketlerinden birisi haline gelmişlerdir. Dinî, hayatı çok sert kurallara bağlayan Fransiskaner, fakirliği, İncil'i yaşamayı ve insanlara hizmet etmeyi kendilerine hedef olarak seçmişlerdir. Bu sebeple Fransiskaner vaaz ve nasihatten çok hayır işlerine ve örnek bir Hristiyan olmaya kendilerini adanmışlardır. Dilenci tarikatı olarak da ün yapan Fransiskaner, tevazu için dilenmenin ve fakirliğin önemine inanmaktadırlar. Fransua, örnek olmayı söze tercih eden bir yaşam tarzı ortaya koymuştur. Aziz Fransua'nın entelektüellerden çok eğitimsiz halk ile iletişim kurmasına rağmen Fransiskaner-Fransiskaner olan herkesin kendi işini yapma hakkından dolayı- Paris, Oxford, Cambridge, Köln, Bologna, Padua gibi çeşitli üniversitelerde kürsü sahibi olmuşlardır. Tarikat disiplininin net olmaması Fransiskaner Tarikatında bölünmelere sebep olmuştur. Aziz Fransua tarafından istenilen mutlak fakirlik fikri, bağış yoluyla gelen mülkiyetin yönetimi ve tasarrufunda sıkıntıları da beraberinde getirmiştir. Bu yüzden Tarikatın temel yasası gözden geçirilmiş ve Tarikat mensuplarına belli tarihlerde genel meclislerde toplanma zorunluluğu getirilmiştir.

XIII. yüzyılda Fransiskaner Tarikatında bölünmeler başlamıştır. Tarikattan ilk ayrılanlar Aziz Fransua'nın kuralına daha sert bir şekilde bağlı kalmak isteyenler

²⁴⁵ Cengiz Batuk, “İki Sultan St. Francis, Fransiskaner ve Bir Arada Yaşama Sorunu”, s.199-231.

olmuştur. Bunlar, Joachim de Fiore'nin müntesibi oldular. İçlerinden bazıları İtalya'da "Fakir Keşişler" adını almışlardır. Papalık gittikçe itizale doğru kayan bu mistik hareketten kaygı duymaya başlamıştır. Bu sebeple Papa XXII. Jean, bu dilenci tarikatına karşı çok sert tedbirler almak ihtiyacı duymuştur. Aziz Fransua'nın kuralını sert şekilde uyanlara Sprituels (Ruhaniler) ismi verilmiştir. Çünkü Papa XVII. Jean, mutlak fakirlik anlayışında anarşinin mayasının bulunduğunu düşünüyordu. XVI. yüzyılda X.Leon, net bir şekilde tarikat kurallarına uyanlarla, manastır yanlılarını ayırmıştır. Böylece Papalık Fransisken hareketinin reformun potansiyel bir aracı olarak kabul etti ve hareketin büyümesini kesme çabasına girdi. Papa XXII. John tarafından sapkın olarak ilan edilen Ruhanilerin, zulüm karşısında sayıları azaldı. Bu durum, Fransisken Tarikatında, İtaakârlar (Observance Observantines), Manastırcılar (Conventuels) ve daha sonra Kapusenler (Capuchins) gibi daha titiz grupların yükselişine hız kazandırdı. Manastır yanlısı Fransiskenler, siyah elbise giyer, beyaz bir ip kuşanır ve kapşonludurlar.

Fransisken Tarikatı 1789 Fransız İhtilalinin meydana getirdiği akımlar sebebiyle XIX. yüzyılda sarsıntı geçirmiştir.1799 yılında yaşanan ihtilal mutlak monarşinin devrilip, yerine cumhuriyetin kurulması ve Roma Katolik Kilisesi'nin ciddi reformlara gitmeye zorlamıştır. Fransız İhtilali Avrupa ve Batı dünyası tarihinde bir dönüm noktasıdır. Milliyetçilik akımını başlatan en büyük etkidir.²⁴⁶ Bu ihtilalin gölgesinde kalan Fransiskenler sosyal hayattan çekilerek manastırlarda yaşamak zorunda kalmışlar ve sayıları giderek azalmıştır.

Fransa'da başlayan ihtilal ile birlikte yaşanan değişiklikler, dinin toplum içerisindeki yerini yeniden sorgulamıştır. Eski Yönetimi desteklemesi ile bilinen Katolik Kilisesi'nin şahsında temsil edilen din, Devlet'in her türlü mekanizmasından uzaklaştırılmasını gerektirmiştir. Öyle ki, Eski Yönetimi eleştirmek aynı zamanda Katolik Kilisesi'ni ve tabii ki dinî de eleştirmek anlamına geliyordu. Katolik Kilisesi'nin işlediği günahların tamamı 'dine' yüklenmiştir. Bu nedenle, modern demokrasilerde zaman zaman gündeme getirilen 'din-devlet' çatışmaları, asıl itibariyle Fransız Devrimi ile birlikte yaşanan ve eski kraliyet yönetimini desteklemiş olan Katolik Kilisesi ile Devrim taraftarları arasındaki

²⁴⁶ http://tr.wikipedia.org/wiki/Fransız_Devrimi. (03.04.2012)

siyasi çatışmalara dayanmaktadır. Öyle ki, Millet Meclisi, Katolik Kilisesi'ne yönelik ciddi yaptırım kararları almıştır: Katolik Kilisesi'nin malları millete devredilmiştir (2 Kasım 1789); Katolik Kilisesi tekke ve tarikatları (couvents et ordres religieux) kapatılmış, ruhbanlık yeminleri iptal edilmiş ve yasaklanmıştır (13 Şubat 1790); Kilise'nin sivil teşkilatı, Devletin bölgesel coğrafyasına uygun olarak yeniden düzenlenmiştir (12 Temmuz 1790). Böylece, yerleşim birimlerindeki kiliselerde görev yapacak olan papazlar, (mensup oldukları din farklı olsa da, sadece vatandaş olmaları hasebiyle) o yerleşim birimindeki vatandaşlar tarafından seçilmesi kararı alınmıştır. Piskoposlar ise, yerel idareler tarafından tayin edilecektir. Din işlerinin idaresi; piskoposlardan, papazlardan ve papaz olmayan (laik) vatandaşlardan oluşan bir 'danışma kurulu' tarafından idare edilecektir. Böylece, Devlet içerisindeki 'din' tamamıyla millileştirilmiş olmakta ve Roma'ya olan bağlılık büyük oranda kaldırılmıştır.²⁴⁷

XIX. Yüzyılın sonunda Fransiskanların tüm farklı kolları Papa X.Pie tarafından 4 Ekim 1909 yılında yayınladığı "Septimo Iam Pleno Saeculo" resmi mektupla "Freres Mineurs" ismi altında birleştirilmiş, Tarikat yeniden yapılandırılmış ve üç ayrı Fransiskan temayülü ortaya çıkmıştır:

- 1.Freres Mineurslar (Kahverengi bir elbise, kapşon ve sandal giyerler.)
- 2.Conventuelsler (Manastır Yanlıları)
- 3.Capuchinsler

Clarisseler, Collettinesler, Capuchinesler, Calais Fransiskanları ve Meryem Fransiskanları gibi Fransiskan Tarikatının kadın manastırları misyonerlik açısından çok önemlidir. Fransiskan Tarikatının en çok mensubu Freres Penitents (Tövbekâr Kardeşler)'den oluşmaktadır.²⁴⁸

Papa IV. Nicholas Fransiskanlar arasında samimi ve hukuki ilişki kurma amacı vardı. Bu süreç faydalı olmasına rağmen XVII. ve XVIII. yüzyıllarda kriz

²⁴⁷ İsmail Taşpınar, "Katolik Kilisesi ve Demokrasi: Fransız Devrimi Demokrasinden Kilise-içi Demokrasiye" Köprü Dergisi, Yeni Asya Gazetesi Mat. ve Yay. San. ve Tic. A.Ş., İstanbul, Güz 2008, Sayı:104.

²⁴⁸ Mehmet Aydın, "Türkiye'ye Yönelik İki Eski ve Bir Yeni Misyoner Tarikatının Bugünkü Durumu", s.s. 7-14.

dönemine girmiş Üçüncü Cemiyetin XI. Innocent, “Ecclesiae catholicae” ile Haziran 1689 yılında mektup yayınladı ve 1289 yılındaki Kural yeniden uyarlandı.

XX. yüzyılda Fransisken Tarikatında Fransua'nın yeniden doğuş süreci başladı. Bu Fransız Devrimi sonrasında ve Endüstri Devrimi'nin başlangıcı ile kısmen sosyal reform sonucuydu. Meşhur Papa XIII. Leo, ”Rerum novarum” ile sosyal reform başlattı.²⁴⁹

II. Vatikan Konsilinden(1962-1965) sonra Vatikan, dünyadaki Katolik cemaatler ve diğer dinî gruplarla diyalogu temel felsefe olarak kabul edince, önce kendi içindeki Katolik gruplarla bütünleşmeyi, onları rehabilite etmeyi önemli bir vazife olarak görmüştür. Böylece XIII. yüzyılın mistik ve sofu tabiatlı tarikatlarından birisi olan Fransisken Tarikatının canlandırılması yolunda önemli adımlar atılmıştır. 27 Ekim 1986 yılında Aziz Fransua'nın memleketi olan Assisi'de “Barış İçin Dünya İbadet Günü” toplantısı yapılmıştır. 24-29 Ekim 1999 yılında Roma'da Vatikan'ın düzenlediği “Üçüncü Bin Yılın Arifesinde Değişik Dinler Arasında İşbirliği” toplantısına katılanlar için 27 Ekim 1999 yılında Aziz Fransua'nın kabrini ziyaret için tur düzenlenmiş, toplantının o günkü bölümüne Aziz Fransua Manastırında devam edilmiştir. Yine 24 Ocak 2002 yılında Vatikan, muhtelif dinlerden bazı liderleri Assisi'ye davet ederek Papa II. Jean Paul başkanlığında dünya barışı için “Müşterek Dua” yapılmıştır.

1982 yılında Fransiskens International (FI) Uluslararası Fransiskenler Örgütü Birleşmiş Milletler Genel İstişare kuruluna üye olan bir sivil toplu örgütü olarak hizmet vermektedir.²⁵⁰ 1989 yılında Uluslararası Fransiskenler Örgütü Birleşmiş Milletler tarafından sivil örgüt olarak tanınmıştır. Uluslararası Fransiskenler Örgütü Birleşmiş Milletler bünyesinde yoksul ve kimsesiz insanlar için çalışmaktadır. Bu örgüt özellikle Afrika'daki fakir insanlara yardım etmeyi ve Hristiyanlığı Afrikalı insanlar arasında yaymayı hedeflemektedir.²⁵¹

Uluslararası Fransisken Örgütü, özellikle eğitim açısından ve çevre bakımını teşvik etmek için Katolik cemaatler tarafından kurulan Edmund Rice Uluslararası (ERG) Sivil Toplum Örgütü, dünya çocuklarının haklarını savunmak

²⁴⁹ Noel Muscat, *Franciscan School of Thought 1.2.3.*, <http://www.christusrex.org> (01.04.2012)

²⁵⁰ Bk., Ek: 7, Uluslararası Fransiskenler Örgütü'nün (FI) Birleşmiş Milletlerde Çalışma Şekli, s.173.

²⁵¹ Bk. Ek: 8, Afrikada Fransiskenler ve Ofisleri, s.174.

için kurulan Marist Uluslararası Dayanışma Vakfı (FMSI) ve İsa'nın İncil'i ve Aziz Fransua ve Clare örneğinden esinlenen, yaratılış, yoksulluk ve insan hakları konusunda barışı tesis etmek için, ABD'nin kamu politikası dönüştürmek isteyen kolektif bir Fransisken sesi olan Franciscan Eylem Ağı (FAN) ile uluslararası düzeyde ortaklık içinde çalışır.

Uluslararası Fransisken Örgütü, 15 Mart 2012 Perşembe günü Cenevre'de "Endonezya'da İnsan Hakları" konulu konferans düzenlemiştir. 22 Mart 2012'de New York Birleşmiş Milletler Kilise Merkezi'nde "Güvenli İçme Suyu" ile ilgili tartışmaya ev sahipliği yapmıştır. 27 Nisan 2012'de, Roma'da Uluslararası Fransisken Örgütü Görevlisi, uluslararası düzeyde sosyal adaleti savunan Fransiskenlerin (FI) çalışmaları konusunda konferans vermiştir. 22 Haziran 2012 Cuma günü Cenevre'de "İnsan Hakları Konusunda İnsan Ticareti Vakalarının Kovuşturulması" adı altında konferans düzenlemiştir.²⁵²

VII. TÜRKİYE'DE FRANSİSKENLER

Fransiskenlerin İstanbul'daki Agora Manastırı, İmparator II. Paleologue'un izniyle Fransisken Freres Mineurs Tarikatına tahsis edilmiştir. Bu manastıra Aziz Bernardin de Sienne (1381-1444), Papa IV. Eugene'in teşvikleriyle, 1441 yılında Frere Gaspare ve Frere Giovanni'yi bu manastıra hizmete göndermiştir. İstanbul'a gelen Fransiskenler, başta Frere Bartolomeo olmak üzere, bir Fransisken Manastırı ve Kilisesi inşa etmek için gayret göstermişler ve böylece başlayan Manastır ve Kilise Faaliyeti 1451 yılında tamamlanmıştır. İstanbul'un 1453 yılında fethedilmesiyle manastırda yaşayanlar, şehrin savunmasına iştirak ettikleri için savaş esnasında öldürülmüşlerdir. 20 Nisan 1455 yılında Papalık makamına oturan Papa III. Galixtus, Doğu'nun tekrar Hristiyanlığa kazandırılması için plan ve projeler hazırlamış ve Fransisken Misyonerleri İslam ve Türk Dünyasında çalışmak üzere seferber etmiştir. Emellerine ulaşmak isteyen Papalık, Fatih Sultan Mahmet'in düşmanı olan Uzun Hasan ile işbirliğine teşebbüs etmiştir.²⁵³

İstanbul'un fethinden önce, Galata ve Pera'da bulunan Fransisken Cemeati fetihten sonra da varlığını korumuştur. Fatih Sultan Mehmet'in 3 Haziran 1453

²⁵² [http://www.fransiscansinternational.org/\(21.05.2012.\)](http://www.fransiscansinternational.org/(21.05.2012.))

²⁵³ Mehmet Aydın, "Türkiye'ye Yönelik İki Eski ve Bir Yeni Misyoner Tarikatının Bugünkü Durumu", s.6.

yılındaki fermanı ile savaşta tarafsız kalanlarla savaş sonrası geri dönen Fransiskanlar, İstanbul'da varlıklarını devam ettirmişlerdir. 1551 yılında Fransiskan Capuchins'lerden iki kişi İstanbul'a gelerek, Müslümanların hristiyanlaştırılmaları için misyonerlik faaliyetlerine başlamışlardır. Ancak Osmanlı devleti bu iki kişiyi tutuklamıştır. 1587 yılında Fransiskan Capuchins'ler Doğu'daki Osmanlı topraklarında misyonerlik faaliyetlerine yeniden başlamışlardır. İtalyan Capuchinslerden dört kişi İstanbul'a yerleşmiştir. 1534 yılında İstanbul'a gelen Fransız Büyükelçisi ülkedeki bütün Katoliklerin ve özellikle Fransiskan Misyonerlerin hamisi kabul edimiştir. Papa XV. Gregoire'nin, (1621-1623) 14 Ocak 1622 yılında Roma'da kurduğu propaganda teşkilatı (Propaganda Fidei) Katolik Kilisesi'nin en önemli teşkilatıdır. Bu teşkilat 1629 yılında İstanbul'a Giovanni Francesco isimli bir rahibi göndermiştir. Bu dönemde Sain Francis ve Maria Draperis Kiliseleri Fransiskanların yönetiminde idi. 1651 yılında Propaganda Teşkilatı İstanbul'da daha da güçlenmiş ve İstanbul'da bir Capuchins Propaganda Teşkilatının Piskoposu olarak atanmıştır.

XIX. yüzyılda Papalığın insiyatifi ile Katolik canlanma Osmanlı topraklarında başlamış ve Galata Kilisesindeki Fransiskan Tarikatına mensup din adamları sayılarını artırmışlar ve hizmetlerini genişletmişlerdir. 1861-1876 yıllarında İstanbul'daki Katoliklerin sayısının yirmi iki bine ulaştığı ifade edilirken 1873 yılında Capuchins Fransiskanları Bakırköy ve Büyükdere'de birer ev kilisesi açmışlardır.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girme çabası ve Türkiye'deki sosyal, ekonomik ve demokratik durum, Fransiskan Tarikatı için gerekli atmosferin oluşmasını sağlamıştır. Vatikan, Katolik kökenli Fransiskan Tarikatına mensup gençleri, Batı üniversitelerinin Türkoloji bölümlerinde eğiterek, Türkiye'deki Katolik Kilise ve manastırlarına takviye güç olarak göndermiştir.

Mehmet Aydın'ın, Peder Marco D. ile yaptığı özel görüşmeye göre günümüzde Türkiye'deki Fransiskan Misyoner sayısı kırktan azdır. Türkiye'de bulunan Fransiskanların çoğunluğu İtalyan olup, aralarında Maltalı, Polonyalı ve Hindistanlı olanlar da mevcuttur.

Türkiye'deki Fransiskan Tarikatının faaliyet yerleri:

İstanbul Beyoğlu İstiklal Caddesinde bulunan ve Fransisken Mineurs Conventualslere ait olan Saint Antoine Kilisesi, mevcut Katolik cemeate sahip çıkarken, Hristiyanlıkla ilgili yayınlar yapmakta, Hristiyanlık eğitimi vermekte ve fakirlere destek vermektedir. Ziyaretçilerine Hristiyanlığı anlatan ve diyaloga çağırarak kilise önemli bir diyalog merkezidir. İstanbul Beyoğlu'nda bulunan ve Fransisken Freres Mineurslara ait olan Saint Marie Draperis Kilisesi cemeatine pastoral hizmet sunmaktadır. Kilise adını 1584 yılında Fransiskenlere bir ev ve şapel bağışlayan Klara Bertolda Draperis'ten alır. Kilise 1660 yılında yanmıştır. Kilise bugünkü durumuna 1904 yılında kavuşmuştur.²⁵⁴ İstanbulda bulunan ve Fransisken Freres Mineurslara ait olan Saint Louis Kilisesi mensuplarına pastoral hizmetin yanında akademik olarak da hizmet etmektedir. İstanbul Yeşilköy'de bulunan ve Fransisken Capuchinslere ait olan büyük ve düzenli bir merkez olan Saint Etienne Kilisesi, önceden Doğu Enstitüsü iken günümüzde Dinlerarası Diyalog merkezi olarak hizmet etmektedir. Saint Etienne Kilisesi, günümüzde İslam-Hristiyan diyalogu konusunda küçük toplantılara ev sahipliği yapmaktadır. İstanbul Büyükkada'da bulunan Fransisken Freres Mineurslara ait olan Saint Pacifique Kilisesi mensuplarına pastoral hizmet sunmaktadır. İstanbul'da bulunan Fransisken Freres Mineurs Conventualslere ait olan Notre Dame de Czestochova Kilisesi mensuplarına pastoral hizmet sunmaktadır.

İzmir'de bulunan ve Fransisken Freres Mineurslara ait olan Sainte- Marie Kilisesi genellikle İtalyan cemeate hizmet etmekte olup, mensuplarına pastoral hizmet yanında fakirlere hizmet etmektedir. Fransisken Freres Mineurs Conventualslere ait olan Sainte-Helene kilisesi mensuplarına çeşitli dillerde pastoral hizmet sunmaktadır. Kilisede din dersi, yeni Hristiyan olanlara Hristiyan Formasyonu ve fakirlere hizmet verilmektedir. Fransisken Mineurs Capuchinslere ait olan Saint Antoine Kilisesinde pastoral hizmet, yeni Hristiyan olanlara Hristiyan formasyonu, sağlık hizmetleri ve hasta ve engellilere yardım hizmeti ve hac ziyaretçilerine rehberlik hizmetleri verilmektedir. Fransisken Freres Mineurslara ait olan ve genellikle Fransızlara hizmet eden Sain Nom de Marie Kilisesinde cemeate pastoral hizmet verilmektedir. Fransisken Freres Capuchinslere ait olan Sait Jean

²⁵⁴ Joseph de Tournefort, "*Tounefort Seyehatnamesi*" Ed. Stefanos Yerasimos, çev. Teoman Tunçdoğan, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2005, c.II. s.37.

Baptiste Kilisesinde fakirlere yardım, huzur evi, yeni Hristiyan olanlara Hristiyan Formasyonu ve uzaktaki Hristiyanlara yardım faaliyetlerinde bulunmaktadır.

Efes'te bulunan ve Fransisken Capuchinslere ait olan Meryem Ana Evi, meşhur olup, Hrisiyanlar için hac yeridir. Meryem Ana Evi dinlerarası diyalog merkezidir.

İskendeun'da bulunan ve Fransisken Mineurs Conventualslerine ait olan kilisede eğitim için broşürler yayınlanmakta, fakirlere yardım edilmekte ve hac organizasyonları tertip edilmektedir.²⁵⁵

Antakya'da Fransisken Mineurs Capuchins Cemeati bulunmaktadır. Cemeat bölgedeki Hristiyanlara hizmet etmenin yanında hac organizasyonu, fakirlere yardım, dinlerarası diyalog çalışmaları ve broşür dağıtımı gibi hizmetler sunmaktadır.

Mersin'de bulunan ve Fransisken Mineurs Capuchinslere ait olan kilisede, Mardin bölgesinden gelen Süryanilerle yakından ilgilenilmekte ve fakirlere yardım, hac organizasyonu ve broşür dağıtımı gibi hizmetler yapılmaktadır.

Adana'da bulunan ve Fransisken Mineurs Conventualslerine ait olan Kilisede fakirlere yardım hizmeti sunulmaktadır.²⁵⁶

²⁵⁵ Mehmet Aydın, "Türkiye'ye Yönelik İki Eski ve Bir Yeni Misyoner Tarikatının Bugünkü Durumu", s.6.

²⁵⁶ Mehmet Aydın, "Türkiye'ye Yönelik İki Eski ve Bir Yeni Misyoner Tarikatının Bugünkü Durumu", s.6.

VIII. FRANSİSKEN TARİKATI VE MİSYONERLİK

Latince “Missio” kelimesinden türetilen mission (misyon), sözlükte görev, yetki, bir kimseye bir işi yapması için verilen özel görev anlamlarına gelmektedir.²⁵⁷

Misyoner kelimesi ise, görevli olan kişi anlamına gelmektedir. Hristiyanlığın ilk dönemlerinde Baba tarafından Oğul’un, Baba ve Oğul tarafından da Kutsal Ruh’un gönderilişine yönelik ilahî iradeyi ifade ederek, Baba, Oğul ve Kutsal Ruh üçlemesine dayalı Teslis öğretisiyle ilgili olarak taşıdığı anlamın yanı sıra, Kilise tarafında resmen vaaz etmek için görevlendirilmeyi ifade eden misyon terimi XVI. yüzyıldan itibaren Ignatius Loyola tarafından özel bir anlamda Hristiyan Uluslarca kolonileştirilen yerlerdeki insanların Hristiyanlaştırılmaları bağlamında kullanılmıştır.²⁵⁸

Özel bir mânâ olarak ise bir dinin tebliğini yapmaya denir. Misyoner (missionnaire) ise bu dinin tebliğini yapan kimsedir. Misyoner kelimesi normalde bütün dinlerin mensupları için geçerli olmakla birlikte günümüzde özel olarak Hristiyanlığı yaymak isteyenlere denilmektedir. Misyonerlik denilince akla Hristiyanlığın gelmesinin en önemli sebebi “misyon” kelimesinin Yeni Ahid (İncil) diline ait bir kelime olmasıdır.²⁵⁹

Hristiyanlar misyonerlik geleneğini İsa’nın havarilerine kadar çıkartmakla ve ilk büyük misyoner olarak da Pavlus’u kabul etmektedirler.²⁶⁰

Misyonerliğin Hristiyanlık dininde büyük bir önemi vardır. Hristiyanlık tarihinin ilk misyoneri olan Aziz Pavlus gibi, pek çok aziz misyonerlik faaliyetinde bulunmuştur. Misyoner deyimini özellikle 1660'lardan itibaren özel bir görev alan Hristiyan din adamı anlamında kullanılmıştır. Yine kilise tarafından “İncil’i vazedan kişi” anlamında kullanılmıştır. Misyonerler, Hristiyanlığın ilerleyen süreçlerinde sadece yabancı bir dinden olanı değil, kendi mezheplerinden olmayan insanları dahi kendi mezheplerine çekmek amacını gütmüşlerdir.

²⁵⁷ Günay Tümer, Abdurrahman Küçük, *Dinler Tarihi*, s. 411.

²⁵⁸ Şinasi Gündüz, *Misyonerlik*, T.D.V. Yay., Ankara, 2009, s.14.

²⁵⁹ <http://www.misyonerlik.com/> (05.06.2012)

²⁶⁰ [http://www.genelbilge.com/misyonerlik\(05.06.2012\)](http://www.genelbilge.com/misyonerlik(05.06.2012))

Kiliseye göre misyonerlik görevinin İsa tarafından ilk olarak havarilere verildiği ileri sürülmektedir. Buna dayanak olarak da Matta İncil'i gösterilmektedir.

- İsa yanlarına gelip kendilerine şunları söyledi; Gökte ve yeryüzünde bütün yetki bana verildi.

- Bu nedenle gidin, bütün ulusları öğrencilerim olarak yetiştirin. Onları baba, oğul ve kutsal ruhun adıyla vaftiz edin.

- Size buyurduğum her şeye uymayı onlara öğretin. İşte ben, dünyanın sonuna dek her an sizinle birlikteyim.²⁶¹

Yuhanna'da ise İsa'nın misyon şuuru şu şekilde ifade edilmektedir: "Ben bunun için dünyaya geldim ki, hakikate şahadet edeyim."²⁶²

Hristiyanlık geleneğinde kabul edilen görüşe göre kiliselerin İncili yaymadıkları zaman İncilin özelliğini kaybedeceği düşüncesi hâkimdir.²⁶³

Her zaman sağlık ve okur -yazarlık faaliyetinde bulunmuş olan misyonerler, zamanla daha fazla diyalog arayışına girmişlerdir. Amaçlarına insancıl faaliyetleri aracı kılarak ulaşmaya çalışırlar. Misyonerlik temelde Hristiyanlığa özgü bir din yayma çabasıdır, fakat az önce de belirttiğimiz gibi diğer dinlerde de çeşitli şekillerde misyonerlik faaliyeti yapılmaktadır.²⁶⁴

Hristiyan misyonerleri misyonerlik faaliyetleri esnasında:

1. İsa'ya vahyedilen kitaptan çok farklı olan, adlarına aziz denilen insanlar tarafından yazılmış ve yazdırılmış bulunan İnciller çerçevesinde oluşmuş Hristiyan akidesinin ve ritüellerinin insan tabiat ve mantığına ters düşen taraflarını -en azından başlangıçta- ya gizlerler veya olmayacak bir şekilde tevil ederler.

2. İnsanlara, kılık kıyafetleri ve söylemleriyle birer Hristiyan misyoneri olarak yaklaşmazlar. Ya onlardan biri gibi veya onlara öğretim, tedavi, sosyal, teknik, felâket yaralarının sarılması vb. alanlarda, insanlık ve yüksek ahlâk adına hizmet veren kimseler gibi yaklaşır. Muhataplarını istedikleri kıvama getirdikten

²⁶¹ Matta, 18-20.

²⁶² Yuhanna, XVIII,37.

²⁶³ Mehmet Aydın, "Misyon ve Misyonerlik" Ansiklopedik Dinler Sözlüğü, s.507.

²⁶⁴ Brigitte Dumortier, *Atlas Des Religions*, çev. Özgür Aladağ, NTV Yay., İstanbul, 2007, s. 14.

sonra (kendilerine karşı sevgi, güven ve bağlanma duyguları oluştuktan sonra) ya kendileri veya çağırdıkları başka misyonerler yoluyla dinî telkin etmeye başlarlar.

3. Muhatapların dinleri ve gelenekleri konusunda kafa karıştıran, gerçekleri çarpıtan, güzeli çirkin, normal anormal gösteren faaliyetler yaparlar.

4. Her yaşta ve baştaki insanın çeşitli ihtiyaç ve zaaflarını iyi kullanırlar; önce bu ihtiyaçlara cevap verirler, sonra din telkin ederler; hatta dinî kabul şartına bağlı yardımları bile tespit edilmiştir.²⁶⁵

5. Günümüzde Fransiskanlar, diğer misyonerler gibi internet siteleri kurarak misyonerlik faaliyetlerine aktif bir şekilde devam etmektedirler. İnternet kullanıcılarına merak uyandırıcı sorular sorarak sitelerini ziyaret etmelerini sağlayarak, Hristiyan olmanın yollarını öğretirler.²⁶⁶

Misyonerlik ve dinî yayılması faaliyetlerinde özellikle bazı tarikatlarla manastırların önemli rolü olmuştur. Örneğin Fransiskan Tarikatı, Orta Çağ'da Hristiyan misyonerliğinde önemli görevler üstlenmiştir. Yoksulluğu ve Hristiyanlığı yaymayı temel amaç edinen Fransiskan Tarikatına mensup olan ve Friar diye isimlendirilen keşişler, manastırlarda yerleşik yada gezgin misyonerler olarak misyon bölgelerinde Hristiyanlığın yayılmasında aktif rol oynamışlardır.²⁶⁷

Daha önce Misyonerliğin amacının, yeryüzünde kuvvetli bir Hristiyan topluluğu kurmak, bunu sağlayıncaya kadar da, Hristiyanlığa sempati duyacak kitlenin oluşmasına zemin hazırlamak olduğunu ifade etmiştik. Burada öncelikle şunu belirtmeliyiz ki bu ideali öncelikle benimseyenler, Fransiskanlar'dır.²⁶⁸

Fransiskanlar basit ve fakirlik içerisinde bir hayat yaşamayı ve insanlar arasında dolaşarak misyonerlik yapmayı önermişlerdir. İnsanların verdikleriyle yaşadıkları için dilenciler diye de biline gelmişlerdir.

²⁶⁵ Günay Tümer, Abdurrahman Küçük, *Dinler Tarihi*, s. 425.

²⁶⁶ Ahmet Aras, "*Türkçe İnternet Sitelerindeki Misyonerlik Faaliyetlerinin Yeni Boyutu*", Türk İslâm Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi. Konya, 2007, sayı: 4, s.s.113-124.

²⁶⁷ Şinasi Gündüz, *Misyonerlik*, s.s.59.61.

²⁶⁸ Osman Cilacı, *Hristiyanlık Propagandası ve Misyonerlik Faaliyetleri*, D.İ.B. Yay., Ankara, 1990, s. 7.

Fransua genç yaşında babasının servet ve zenginliğini terk etmiş fakir olarak yaşamaya başlamış ve Hristiyanları fakir, sakat, yetim ve bakıma muhtaç insanlara yardım etmeye çağırmıştır. Ona göre misyonerliğin en uygun yolu budur. Zira bu, Mesih İsa'nın yoludur.²⁶⁹ Misyonerlik felsefesinin temellerinden birini Aziz Fransua şöyle açıklar: “Kardeşlerim Mesih’i tanıtmak için gittikleri yerlerde tartışmaktan kaçınmalı sözlü mücadelelere girmemeli karşı tarafı yargılamamalıdır. Son derece nazik, barışsever, mütevazı ve olabildiğince affedici olmalıdırlar.”²⁷⁰

Fransua Tarikat Kuralı içerisinde misyonerliğe giden kardeşlerine: “Misyona giden kardeşler kendi spiritüel görevlerini iki şekilde göz önünde bulundurabilirler. Ya hiç kimseyi eleştirip kınamayacaklar, hiçbir tartışmaya girmeyecekler, Tanrı nedeniyle her insana tabi olacak ve sadece Hristiyan olduklarını söyleyeceklerdir. Ya da, Tanrı'nın iradesinin, Tanrı Sözü'nün kabul edildiğini gördüklerinde, o zaman bu Müslümanların her şeyin Yaratıcısı ve her şeye gücü yeten Tanrı'ya, Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'a ve günahattan kurtaran Kurtarıcı Oğul'na inanmaları ve vaftiz olarak Hristiyan olabilmeleri için, onlara Tanrı'nın sözünü bildirsınler.” diye ilkeler koymuştur.²⁷¹

Fransiskan misyonerlerin, misyonerliğe hazırlık bağlamında, aralarında misyonerlik yapacakları halkları tanıma ve yürütecekleri faaliyet öncesi halkın sempatisini kazanma amacına yönelik uyguladıkları metotlarıyla ilgili olarak diğer Hristiyan misyonerlere yaptıkları şu öneriler oldukça ilginçtir:

Bütün Hristiyan misyonerler, bir yere, bir kültüre veya belirli bir halk arasına gitmeli; orada onların yaşam tarzlarını öğrenmeli, onları dinlemeli/gözlemeli, bir Hristiyan olarak onların arasında yaşamalı, insanların ihtiyaçlarını öğrenmeli ve buna yardımda bulunmalı, İncil vaazı (daveti) için uygun bir zamanı beklemelidir.²⁷²

Fransiskan tarikatında insanlara ulaşabilmek için temel felsefe, daha öncede belirttiğimiz üzere sürekli gezer durumda olmak, insanlara bir çeşit yardımla

²⁶⁹<http://www.ilahiyatforum.com/forum/misyonerlik-ve-misyonerlerincalismametodlari> (06.06.2012)

²⁷⁰<http://www.ilahiyatforum.com/forum/misyonerlik-ve-misyonerlerincalismametodlari> (06.06.2012)

²⁷¹ Aysun Canlı, Astrid İannitto, *Aziz Fransua'nın Hayatı*, s. 93.

²⁷² <http://forum.medineweb.net/misyonerlik> (07.04.2012)

ulaşmak ve davranışlarıyla örnek olmak şeklinde ifade edilebilir. Amaç, bu şekilde daha çok insanı İncille buluşturmadır.²⁷³

Fransua, Müslümanlara dönük faaliyetleri çerçevesinde 1220’de beş arkadaşını İspanya’ya gönderir. Onlarda Seville ve Marakeş’te camilerde ve meydanlarda İslam’a ve Hz. Peygambere karşı vaazlar verirler, Hristiyanlık propagandası yaparlar. Lakin provakatif davranışlar sergileyen rahipler Hz. Peygamber ve İslâmî kurallar hakkında olumsuz, çirkin ve hakaret içeren sözler sarf ederler. Faaliyetlerinin rahatsızlık doğurması üzerine tutuklanırlar ve halife Ebu Yakup Yusuf el-Mustansır, öncelikle onlara olumlu yaklaşır ve İtalya’ya geri göndermek ister. Bu bugünde pek çok devlette uygulandığı üzere sadece sınır dışı edilmeleri anlamına gelmekteydi. Rahipler konuşmalarıyla halifeyi Marakeş’te kalmaları konusunda ikna ederler. Lakin rahipler serbest kalır kalmaz faaliyetlerine kaldıkları yerden devam ederler. Özellikle Hz. Peygamber’e hakaret etmeye devam etmeleri üzerine halife tekrar tutuklanmalarını emreder. Sonunda da rahipler idam cezasına çarptırılarak öldürülürler. Hristiyan kaynaklarda halifenin onlara Müslüman olmaları karşılığında kadın, para ve dünyevi itibar teklif ettiği onlarınca kabul etmeyerek ölüme gittikleri anlatılır. Yine bu kaynaklarda onlara öldürülmeden önce fazlasıyla işkence yapıldığı da anlatılmaktadır. Arkadaşlarının ölüm haberini aldığında Fransua, haberi adeta sevinçli bir haber almış gibi karşılar ve “İşte şimdi gerçekten beş kardeşim oldu.” der.²⁷⁴

XI. yüzyıl başlarında İspanya’da Hristiyan egemenliği kuzeydeki eyaletlerde oluşan dar bir alanla sınırlı iken bölgenin geri kalanı Müslümanların elindeydi. Kordoba (Cordova) halifeliğinin düşmesiyle (1034) İslam’ın buradaki gücü de sona ermiş oldu. Hristiyanlar bu bölgeleri bazen yeniden ele geçirdiler bazen de kaybettiler. Ancak XIII. yüzyılın ortalarında sadece güneydeki Granada eyaleti Müslümanların kontrolünde idi. Yeniden kazanılan topraklardaki Müslümanlara, İslam kontrolündeki Hristiyanlara benzer biçimde davranılıyordu. Kendi din ve kültürlerini uygulamakta özgürdüler.

Ancak öşür vergisi de dâhil bazı sivil zorluklarla karşı karşıyaydılar. Bu durum karşısında Müslümanların sayısı azaldı. Geri kalanların çoğu Afrika’ya göç

²⁷³ Astrid İannitto, Tanrı İçin Yaşanmış Bir Hayat, s. 120.

²⁷⁴ Cengiz Batuk, “İki Sultan St. Francis, Fransiskanlar ve Bir Arada Yaşama Sorunu”, s.199-201.

etti, diğerleri de Hristiyanlığa geçti. İnsanların dinlerini değiştirmesinde özellikle Fransiskanların misyonerlik faaliyetlerinin etkisi büyük oldu. Yöneticileri tarafından Hristiyanlaştırılan halklara kilisenin inancını öğretmesi ve bir organizasyon gerçekleştirmesi birkaç nesil aldı. Keşişler, diğer ülkelerden gelen rahipler, ozanlar ve saygı gören kişiler Müjde'nin yayılmasına katkıda bulundu.²⁷⁵

XIII. yüzyılda Hristiyanlık, dünyanın o zamana kadar Hristiyan olmayan bölgelerine yayılıyordu. Ortadoğu ve Uzak doğuda en büyük müjdeleme hareketinin başında Fransiskanlar yer alıyordu. Fransua, Müslümanları İsa Mesih'e döndürmek için Mısır'a gitmiş ancak başarılı olamamıştı. Bunu Kuzey Afrika'ya yönelik diğer müjdeleme hareketleri izledi ve bazen iman uğruna ölümle sonuçlandı. Geçici bir sürede olsa Fez ve Marakeş'te iki piskoposluk kuruldu. Buna ek olarak müjdeciler Orta Asya'ya yöneldiler. Buradaki amaç, Moğolları İsa Mesih'e döndürmek ve Müslümanlara karşı Hristiyanlarla ittifak yapmalarını sağlamaktı. Bu hareketin raslantısal sonucu doğu dillerine ilginin artması ve Batı'da bu dillerin öğretilmesi oldu. Fransiskanlar, üçü Moğollar, biri Kuzey Afrika, ikisi Rusya ve Güney Doğu Avrupa olmak üzere altı müjdeleme alanı- piskoposluk merkezi- kurdular. 1307 yılında Montecorvinolu Giovanni Çinde Başpiskopos olduktan sonra Pekin'de bir Piskoposluk kurdu. Bölgede onun kontrolünde altı yardımcı Piskoposluk kuruldu. Bu müjdeleme hareketi on dördüncü yüzyılın başlarında kendisini gösteren kara veba salgını ile zayıflamıştır.²⁷⁶

Büyük Moğol istilâsı Adriyatik kıyılarına ulaştığı devirlerde, Avrupa Hristiyan dünyası bu müthiş istilâ karşısında dehşete düşmüş ve bir takım önlemler düşünmeye başlamıştı. Papa tarafından görevlendirilen elçilik heyetleri, Moğolları kendi siyasal yararları hesabına kazanabilmek amacıyla, daha çok Karadeniz'in kuzeyinden Moğol başkenti Karakorum'a kadar gitmişlerdi. Bunlardan ikisi Plano Carpini ile Rubruk'tur. Fransisken tarikatına mensup olan bu elçiler, Karadeniz'in kuzeyinden yapmış oldukları yolculukları sırasında coğrafî, tarihi, sosyal ve kültürel anlamda görüp, duyduklarını seyahatname şeklinde kaleme almışlardır.

Avrupa'yı tehdit eden Moğol yayılması karşısında Papa IX. Gregor (1227-1241), Almanya'da Haçlı seferi için çağrışı başlattı. Aynı şekilde 1243'de papalık

²⁷⁵ Sibel Sel-Levent Kınran, *Hristiyanlık Tarihi*, s.304.

²⁷⁶ Sibel Sel-Levent Kınran, *a.g.e.*, s.352.

makamına oturan IV. Innocentius (1243-1254), 24 Temmuz 1245’de Lyon’da bir konsil topladı. Bu konsilde bütün Fransa’da Haçlı seferi vaazında bulunmak üzere papazlar görevlendirdi. Papa, bir taraftan Haçlı seferi çağrısı yaparken bir taraftan da elçiler göndermek suretiyle Moğollarla anlaşma çarelerini düşünüyordu. Nitekim konsilin toplanmasından kısa bir süre önce 5 Mart 1245’de iki Fransisken Tarikatı üyesini bu maksatla Moğollara elçi olarak görevlendirmişti. Papanın görevlendirdiği ilk elçi Lorenz d’Orta idi. Papanın bununla ilgili mektubu 5 Mart 1245’de Lyon’da yazılmıştır. Fakat Lorenz’in seyahati hakkında bu mektubun dışında fazla bir şey bilinmemektedir. Moğollara gönderilen ikinci elçi Plano Carpini’dir. Carpini 65 yaşında iken yeni Papa IV. Innocentius onu elçilik göreviyle Moğollara gitmesi için görevlendirildi.²⁷⁷

Fransiskenler zulüm ve savaşlar olsa bile, fedakârlık ile gayret gösterdiler, onların uğraşlarının her zaman kalıcı sonucu olmamıştır. Carbio of Berard emrinde 1219 yılında Fas’a gönderilen dört rahip 1220 yılında öldürüldü. 1227 yılında altı arkadaşı Daniel Ceuta de idam edildi. Fas’da bulunan piskoposlar çoğunlukla Fransiskenler veya Dominikenler idi. 1420 yılında Observantlar, Ceuta’da bir manastır kurdu, burada Prado John 1632 yılında öldü. 1859 yılında Apostolik bir vilayet teşkil edilmişti sonra bu misyonla, 1641 yılında S. Diego eyaleti ve 1860 yılında Santiago il (Galiçya, İspanya) oldu. Fransiskenler XIII. yüzyıldan beri Libya, Tunus, Cezayir, Mısır’da, bulundular. 1686 yılında Yukarı Mısır ayrılmış ve 1697 yılında bağımsız bir idare kuruldu. Aşağı Mısır’da kiliseler kuruldu 1839 yılına kadar Kutsal Topraklar ile bağlantısı devam etti. Aşağı Mısır’da onaltı manastır kuruldu. Kıptiler 1892 yılında ayrıldığında Yukarı Mısır’a bağlı bucaklarda sekiz manastır vardı.

1630 yılında Propaganda Cemaati Trablus Bergamo Scalvo ve Edward tarafından gönderilen Fransız Paschal Canto, havarisel Vali olarak atandı (Buradaki bulunan bir ofis hala varlığını devam ettirmektedir). Bu misyon faaliyeti, Katolik yerleşimcilerin yardımcı olmaktan daha çok, bu ülkelerdeki Müslümanlara dönük yapılmaktadır. Habeşistan (Etiyopya) ilk John Montecorvino (d. 1280) tarafından ziyaret edildi. Daha sonra, Bl. Floransa Thomas Sarteano Albert tarafından oraya gönderilen ve Sixtus IV, diğer misyonerler başarısız olduktan sonra, Girolamo

²⁷⁷ Ergin Ayan, “Moğol Devri Avrupalı Seyyahlara Göre Karadeniz’in Kuzeyi” Karadeniz Araştırmaları, Ankara, Yaz 2011, Sayı: 30. s. 43-44.

Tornielli gönderildi. Birçok misyoner idam edildi ve 1687 yılında özel bir vilayetin Kıptilerin dönüşümü için tesis edildi. Özel vilayet 1815 yılında yeniden tesis edildi ve 1700 Peder Krump, 1718 yılında üç misyonerin taşlanarak öldürüldüğü Etiyopya'da yeni bir misyon üstlendi.

Fransiskanerler; Mısır, Trablus, Merakeş, Çin, Arabistan, Hindistan, Trabzon, Mardin, Brezilya ve Bulgaristan'da misyonerlik faaliyetlerini gerçekleştirmişlerdir. Son yıllarda Papalık (Vatikan), XIII. yüzyılın klâsik misyon tarikatlarından olan ve bugün itibariyle çok az mensubu bulunan Fransiskanerleri yeniden rehabilite etmeye yönelmiştir.²⁷⁸

1446 yılında Fransiskanerler şevkle İncil'i vaaz etmek için Yeşil Burun'u ziyaret etti. 1459 yılında Bolano Alphonsus 1472 yılında Vali seçildi ve Gine'ye ulaştı. 1500 yılında onlar Coimbra Bölgesinin Alvarez çevresinde bulunan Mozambik'e gitti. 1898 yılından bu yana Portekiz Fransiskanerler misyonerlikten sorumlu oldu. XVI. yüzyılda Friars başında Küçük Melinda, Aden yakınlarındaki Socotra Adası'nda yerleşti. 1245 yılında Plano Carpinis John (Piano di Carpine) Innocent IV tarafından Tatar Hanlığına gönderildi ve Moğolistan içine nüfuz kurmaya çalıştı. Rubruck Louis, IX William emriyle (Rubruquis) Karakurum Ermenistan ve Orta Asya'da misyonerlik faaliyetlerine devam etti. 1279 yılında Çin, Ermenistan, İran ve Etiyopya'ya gönderilen Fransiskanerler yolculuklarında vaaz ettiler. Binlerce Yeni Ahit ve Mezmurlar tercüme edildikten sonra 1299 yılında Pekin'de bir kilisenin yapımıyla tamamladı. 1320 den 1325 kadar Pordenone Odoric; İran, Hindistan, Sumatra, Java, Borneo, Canton, Tibet ve Çin'de çalıştı. 1333 yılında XXII. John, 1342 yılında onları izleyen Çin, Floransa Giovanni Marignola için yirmi yedi Fransiskaner rahip gönderdi. 1370 yılında Prato William yirmi arkadaşı ile Pekin'e Başpiskopos olarak gönderildi. 1368 yılında Ming hanedanı, tüm misyonerlik faaliyetlerini durdurdu. 21 Haziran 1579 yılında Fransiskanerler, Filipinler ve Çin'e bir kez daha nüfuz elde etmek için çalıştılar, ancak Çin'de yeni misyonu gerçek kurucusu olarak 1633 yılında Çin'e gönderilen

²⁷⁸ Sami Baybal, "Ömer Rıza Doğrul'un Misyonerliğe Dair İki Makalesi Üzerine" S.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Konya, 2004, Sayı: 18, s. 155-174.

Antonio de S. Maria (d.1669) oldu. Çin aynı zamanda sekiz rahipler diye bilinen Bonaventura Ibanez (ö. 1691) ve arkadaşları tarafından 1661 yılında ziyaret edildi. Çin bu noktadan itibaren Fransisken misyonerleri için yerleşim yeri olmuştur. 1684 yılında Basilio Rollo da Gemona (ö. 1704) ve Carlo Orazio Castorano da dâhil olmak üzere, ünlü Bernardino della Chiesa (d.1739) gibi İtalyan pederler geldi. XVIII. yüzyılın başında İtalyan Fransiskenler Çin'in iç kesimlerinde ilk kez görevlerine başladılar. Zulüm fermanı rağmen, Ludovico Besi 1839 yılında, Shan-tung için yepyeni bir misyona başladı. Fransiskenler zulme rağmen, Çin'de ısrarla çalışmaya devam etti. Her arazi, hemen hemen her il, bir veya daha fazla misyoner tarafından Çin'de temsil edilir. 1909 yılı itibariyle Çin'de 222 Fransisken, 7727 Hollandalı, 25 Alman, 25 Belçikalı, 16 Fransız ve İtalyan vardır.²⁷⁹

İlk misyonerler 1577 yılında Filipinler'e ulaştı ve Saint Gregory eyaletini kurdu. Liderleri Pedro de Alfaro (1576-1579), Pablo bir Jesu (1580-1583) ve Aziz Peter Baptist'dir (1586-1591). Zaviyeler, ilçeler ve hastaneler kurdular. Vasıfsız işçi olarak yerliler, kahve ve kakao dikimi, ipek-solucan yetiştirmeyi, dokumayı öğrendiler ve en iyi bilinen Fransisken mimarları Lorenzo S. Maria (d.1585), Macimo Rico (d.1780) ve bir Joseph Balaguer (d.1850) tarafından planlanmış caddeler, köprüler, kanallar, su kemerleri inşa ettiler.

26 Mayıs 1592, Aziz Peter Baptist, bazı ortakları ile Japonya için Manila'ya yola çıktı.1594 Meaco bir kilise ve manastır inşa etti. 5 Şubat 1597 yılında üçü Cizvit olan yirmi beş arkadaşı ile çarımhta şehit edildi. Fransiskenler ve misyonları böylece bir süre kesintiye uğradı, ancak tekrar yenilendi. 1907 yılında bazı Fransiskenler tekrar geçmişin gelenekleri ile bir bağlantı kurmak için, Yezo Adası'ndaki Sappora bölgesine yerleşti.1680 yılında Avustralya da Yeni Zelanda'da vaaz veren İtalyan Fransiskenler tarafından ziyaret edildi, ancak 1878 yılında misyonları İrlandalı Fransiskenler devredilmiştir. 1859 den 1864'e kadar, Patrick Bonaventure Geoghegan Adelaide ve başka bir Fransisken, Luke Bonaventure Sheil (1864-72) piskoposluğa geçti.

1325 yılında Otuz altı kişinin öldürüldüğü Kuzey Avrupa'da, Fransiskenler, Litvanya'da misyonerliğe başladılar. Litvanya'nın ilk Piskoposu, Andreas Vazilo idi. XV. yüzyılda, "Küçük" diye isimlendirilmişti ve Gielniow ve Kutsanmış

²⁷⁹ [http://www.newadvent.org/\(06.06.2012\)](http://www.newadvent.org/(06.06.2012))

Ladislaus, bu bölgede en başarılı şekilde çalıştı. Prusya, Livonia ve Kurzeme (Minorite Albert Marienwerder piskoposu (1260-1290) idi, Lapland, sakinleri hâlâ putperest olan, Küçük Friarların uğraşları sonucu Reformasyon'a son verildi. İngiltere, İskoçya ve bir dereceye kadar Hollanda ve Almanya'nın eyaletlerinde 1530 yılından sonra, XVIII. yüzyıla kadar çalışan ve hâlen bir ölçüde hayatlarını devam ettiren Fransisken misyonerler, bu topraklarda çalışabiliyordu.

Akademisyenler, sanatçılar, misyonerler ve kutsal düzenin savunucusu insanlar olduğu gibi, sadece birkaç isim burada söz edilebilir. İngiltere yüzlerce isim arasında; 1538 yılında yakılarak öldürülen Londra şehrinden John Orman, Godfrey Jones (ö. 1598), Thomas Bullaker (ö.1642), Henry Heath (ö.1643), Arthur Bell (ö.1643). Walter Colman (ö. 1645), İrlanda ve Danimarka'da; Patrick O'Hely (ö.1578), Cornelius O'Devany (ö.1612), Boetius Egan (ö. 1650), Nikolaus Herborn (Ferber) 'dir, Almanya'da Thomas Murner (ö. 1537), Augustin von Alfeld (ö.1532), Johannes Ferus (Wild; Fransa'da Christophe de Cheffontaines (ö.1595) ve François Feuradent) (ö. 1554), Konrad Kling, (ö.1556), Ludolf Manann (ö.1574), Michael Hillebrand (1540), Kaspar Schatzgeyer (ö.1527), Johann Nas (ö. 1590) yer alabilir. Fransiskenlerin çoğu 1520 ve 1650 yılları arasında 500'den fazla azınlık Kilisesi kurulmasını sağlamışlardır.

Karadeniz ve Hazar Denizi üzerindeki Fransiskenler yaklaşık 1270 yılına kadar misyonlarını uyguladı. Büyük Ermenistan için emek veren Fransiskenler; 1233 yılında Russano James, 1247 yılında Perugia Andrew, 1290 yılında Tolentino Thomas, Jean de Brienne, Konstantinopolis İmparator, Kral Haito (Ayto) Fransisken Düzenine girdi. Fransiskenler 1280 yılından 1460 yılına kadar bütün İran'da vardı. Bu sıralarda Bologna Louis Türkler lehindeki görüşünden hareketle Asya ve Rusya üzerine gitti. Fransiskenler 1500'de Ayrıca Hindistan'da vardı. Thomas, Hristiyanlar ile birlikte Goa Bölgesine ait camiyi 1510 yılında ele geçirdiler. Goa, João Albuquerque (1537-1553) Fransisken Başpiskoposu emrine girdi Cizvitler, gelmeden önce HindiStan'da birçok Fransisken koleji ve okulları vardı.

1219 yılından bu yana özellikle XIV. yüzyıldan beri Fransiskenler, uğraşları ve yaşamlarını pahasına sahip oldukları, Hristiyanlar için çok değerli kutsal yerleri kurtarmış, Kutsal Topraklarda misyonunu korumuştur. Hacıların korunma ve

barınmaları için evler inşa edilmiş. Aynı zamanda Finike ve Ermenistan'a ait 20 manastır ve 15 mahalle kurulmuştur. Suriye (Halep Apostolik idari bölge), 1847 yılında yeniden Kudüs Patrikhanesi'nin topraklarında, Fransiskanlar 24 manastır, 15 mahalle kurdular. Aşağı Mısır'da, 16 manastır ve 16 mahalle kurdular. Bütün bu (çok sayıda okullar ile) Kutsal Toprakların nezaretinde dâhil olarak toplam; 58 manastır, 46 kilise cemaatleri ve 942 dindar bulunmakta idi.

Fransiskan misyonerlerin Avrupa'da birçok emeği vardır. Arnavutluk, Karadağ, Bosna, Bulgaristan, XIII. yüzyılda düzenin birçok başpiskoposla çok sayıda azınlık aldı ve 1340 yılında, Saksonya Peregrinus Bosna'da ilk Piskopos aday gösterildi. Bu yerlerde Fransiskanlar, Roma ile sapkın grupları uzlaştırmak için ciddiyetle çalıştı. Nicholas IV, 1288 yılında Servia için misyonerler gönderdi, Keşiş Bartholomeos, Trau Tragori (1354) misyonerleri izledi. Bulgaristan, Eflak, Boğdan ve Podolya 1402 yılında Fransiskan misyonları tarafından ziyaret edilmiştir. XVII. yüzyılın başında Piskopos Bernardino Quirino 1818 yılında son piskopos (Bonaventura Berardi) ölümü üzerine, Moldova ve Romanya'da misyonu hâlâ muhafaza edilmekte ve bu görevi Conventualslara emanet edilmiştir.

Fransiskanlar, XIII. yüzyılda Constantinople'ye yerleştirildi. 1642 yılında alt misyonları 1897 yılında Rodos idari bölge olarak seçildi. Havarisel bir vilayet içinde birleştiler. Önceden yedi kilise ve evler varken şimdi, yedi manastır vardır. 1847 yılında Bosna il rütbesine yükseltilerek, Fransiskanlar Bosna'da misyonerler ve papazlar seviyesinde kimliklerini korudular. 1886 yılında Simon Milinovic, Antivari ve Primate Başpiskoposu tayin edildiği Karadağ'da onbir kilise cemaati olarak idare edilmektedir.

4 Ekim 1907 istatistiklerine göre, beş kıtaya dağıtılan Fransiskan misyonları, bugünkü durumu; 2535 rahip, 620 din adamı 1396 rahip olmayan kardeşler dâhil olmak üzere Friars Küçük sayısı 4689, 138 acemi olarak toplam 12.572 Fransiskan kardeşlerdir.²⁸⁰

²⁸⁰ [http://www.newadvent.org/\(06.06.2012\)](http://www.newadvent.org/(06.06.2012))

SONUÇ

Hristiyanlık dinî temelde ortaya çıkardığı ve yetiştirdiği azizlerle birlikte şekillenmiştir. Bu azizlerin her birinde dinî farklı özellikleri görülmüş ve bu azizler kendi sahalarında ün kazanmışlardır. Kendi ekollerini kuran ve tarikatlaşan bu fikirlerden birisi de Aziz Fransua ve kurduğu Fransisken tarikatıdır.

Zengin bir ailenin tek çocuğu olan ve iyi bir burjuva eğiminden geçen Fransua, bu ortamda büyürken yaşadığı burjuva-fakir savaşında, yenilen burjuva sınıfı içerisinde esir düşmüş ve bu olay onun hayatında önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu savaştan sonra esaret sırasında ciddî hastalıklar yaşamış ve bu durum onun yavaş yavaş Tanrı ile yakınlaşmasını başlatmıştır.

Eski hayatını artık terk eden, hastalık ve fakirlik çerçevesinde hayat felsefesini de oluşturan Fransua, bu cihette çalışmalarına başlamıştır. Zenginlikten gelen ve fakirliğe kapılarını açmaya çalışan bu genç adam yaşadığı manevî tecrübeler ve Rab ile görüşmeler sonucunda artık kesin olarak bilinen felsefesinin temellerini XII. yüzyılda atmış ve bu öğretileri yaymaya başlamıştır.

Fransua, hayallerini gerçekleştirme yolunda ilerlerken aklındaki düşüncelerinin altında ezilmeye başlamıştır. İdeallerini tek başına gerçekleştiremeyeceği düşüncesindedir. Bu arada etrafında bir takım müritler oluşmaya başlamıştır.

Müritlerinden Flippe ve Maseo'ya, Rahibe Klara' ya giderek kendi adına akıl danışmalarını ve yol göstermesini söylemelerini istemiştir. Rahibe Klara Fransua'nın hayatı boyunca karşılaşmış ilgisini çeken nadir kadınlardan birisidir. Kendisi de bakirlik yemini etmiş olan Fransua, iffetine yüksek derecede ilgi gösteren Rahibe Klara'nın bu tavrını kabul ederek yüksek saygı ile karşılamıştır. İlişkileri bu çerçevede ve dinsel temeller üzerinde şekillenmiştir. Sık sık dinî fikir alışverişinde bulunmuşlardır. Rahibe Klara'nın Flippe ve Maseo'yu vaaz etmeye ve insanları aydınlatmaya teşvik ettiği bilgisi ulaşıncaya, iki müridiyle birlikte "Tanrı adına yolculuğa çıkalım" diyerek yollara düşmüştür.

Kardeş olan Flippe ve Maseo, bundan sonraki dönemde artık yeni rahiplerin eğitimlerinden ve yetiştirilmelerinden sorumlu olmuşlardır.

Aziz Fransua'nın tarikatı gittikçe kalabalıklaşan müritleri ile birlikte sıkıntılar yaşasa da Papalığın, artık bu oluşumu tanınması ve himayesi altına almasıyla meşruiyetini de kazanmıştır.

Tarikatın öğretisi, gerçek bir Hristiyanın her türlü maddî değerden vazgeçerek, bir dilenci gibi yaşaması gerektiğini savunmuş ve insanları günahlarının bağışlanması için sürekli Tanrı'ya yakarmaya ve tapınmaya çağırmıştır.

Rahipler ve müritler, kendilerini fakirlere ve hastalara adanmışlardır. Fransiskanlar, vaaz ve nasihatten ziyade hayır işlerine yönelmiş ve bu konuda örnek olmaya çalışmışlardır.

Bir Fransiskan rahibinin hem yoksul, gezgin ve düzensiz bir yaşam sürmesi hem de gittiği yerlerde halkı günahlarından arınmaya çağıran vaazlar vermesi gerekir. Bu gezgin yaşam biçiminden dolayı Fransiskanlar manastırlara çekilmemişlerdir. Fakirlik ve tevazu çerçevesinde dilenmek, tarikatın temel şartıdır. Fransiskan tarikatı gezgin dilencilik temeline dayanır. Aynı zamanda Fransiskanlar, orduya karşı gelme gibi marjinal fikirlere de sahiptirler. Fransiskanlara göre örnek yaşam tarzı vaaz ve irşattan çok daha önemlidir.

Fransua'nın hastalıklarla boğuşması, çokça seyahat etmesi, hastalıklı insanlarla olan yakın münasebetleri onun hayat kalitesini düşürmüştür. Bu ağır hastalıklara vücudu daha fazla dayanamayan Fransua, ya da Hristiyanların tabiri ile "Küçük Yoksul Adam" 3 Ekim 1226 da henüz kırk dört yaşında iken, yaşadığı öğretiye ve felsefeye uygun olarak bir kulübede rabbine kavuşmuştur.

XIII. yüzyılda Katolik kilisesi bünyesinde kendisini gösteren Fransiskanlar günümüzde varlıklarını devam ettiren nadir tarikatlardandır. Katolik hristiyanlığa çok büyük hizmetler sunarak dünyanın birçok yerinde misyonerlik faaliyetlerinde bulunan Fransiskan Tarikatının, bugün eski haşmeti ve gücü kalmamıştır. Ancak dokuz asırdan beri varlığını koruyan bu misyoner tarikatın temellerinin ne kadar sağlam olduğunun bir göstergesidir. Katolik Hristiyanlığın merkezi olan Vatikan'ın uzun süre ihmal ettiği Fransiskan tarikatına XXI. yüzyılda yeniden önem vermesi, Fransiskan Tarikatını rehabilite etmeye yönelmesi, Katolik dünyanın merkezinin bu tarihi misyon grubu için yeni umutlar ve projeler beslediğinin bir göstergesidir.

Sayısı azımsanmayacak kadar insanın hristiyan olmasına vesile olan Fransisken Tarikatı, bugün Vatikan tarafından rehabilite edilmekte ve Fransisken Tarikatına maddi ve manevî destek verilmektedir. Vatikan'dan aldığı destekle Fransiskenler Amerika Birleşik Devleti, Rusya, İngiltere, İrlanda, Fransa, İtalya, Almanya, Malta, Türkiye, Çin, Hindistan, Endonezya gibi dünyanın birçok ülkesinde ve Afrika ülkelerinde varlığını devam ettirmekte, özellikle Afrika ülkelerinde hızlı bir şekilde misyonerlik faaliyetlerine devam etmektedir.

Fransisken Tarikatı misyonerlik faaliyetleri ile tarihî Hristiyanlık mirasına sahip çıkarak, gelecek nesillere aktarılmasını sağlamaktadır. Hristiyanlığa meyilli kişilerin Hristiyanlaştırılmaları konusunda hizmet için kitap ve broşür basımı, internet, radyo ve televizyon, dergi, fakirlere iş imkânı sağlanması, hastane ve huzurevleri kurarak yoksul, kimsesiz ve fakir hastalara sahip çıkılması gibi birçok toplumsal alanda hizmet vermektedir.

Günümüzde plânlı ve programlı şekilde varlığını devam ettiren, kurmuş oldukları sivil toplum örgütleriyle Birleşmiş Milletler bünyesinde İncil'i yaşama, Mesih'e benzeme ve fakirlere yardım etme, insanların Hristiyanlığa girmelerini kolaylaştırma, Hristiyanlık eğitimi verme ve yeni Hristiyan olanlara Hristiyan formasyonu verme gibi ve benzeri alanlarda faaliyetlerine devam etmektedirler.

Ülkenizde yaklaşık on altı manastır ve kilise ile "evangelist ve havarisel yaşam" adı altında ihtiyaç duyulan her alana girerek misyonerlik faaliyetlerine devam eden Fransisken Tarikatı özellikle manevî yaşam ve misyonerlik faaliyetleri konularında Dinler Tarihi alanında akademik çalışma yapmak isteyenler için cazibe alanı oluşturan ender tarikatlardan birisi olarak güncelliğini korumaya devam etmektedir.

BİBLİYOGRAFYA

- **Adam**, Baki – **Katar**, Mehmet, *Dinler Tarihi*, A.Ü.A.Ö.F.Yay., Eskişehir, 2006.
- **Albayrak**, Kadir, “Dinsel Bir Sembol Olarak Haç'ın Tarihi”, *Dinî Araştırmalar Dergisi*, c. VII, sy.19, s.105-129 Ankara, 2004.
- **Alkan**, Türker, “Duyumsal Yoksunluk, Çilecilik Ve Dinsel Deneyim”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, c.XXXV, sy. 1-4, s.187-196, Ankara, 1980.
- **Aras**, Ahmet, *Dinlerde Çalışma Hayatı ve Meslekler*, Konya, 2004.
- _____, *Protestanlık Tarihinde Kalvinizm*, Yaprak Grafik, Konya, 2004.
- _____, “Türkçe İnternet Sitelerindeki Misyonerlik Faaliyetlerinin Yeni Boyutu”, *Türk İslâm Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, sy. 4, s.113-124, Konya, 2007.
- **Ayan**, Ergin, “Moğol Devri Avrupalı Seyyahlara Göre Karadeniz’in Kuzeyi” *Karadeniz Araştırmaları*, sy. 30, s. 43-44, Ankara, Yaz 2011.
- **Aydın**, Mahmut, “*Hristiyanlık*”, Yaşayan Dünya Dinleri, DİB. Yay., s. 78, Ankara, 2007.
- **Aydın**, Mehmet, *Dinler Tarihine Giriş*, NKM Yay., Konya, 2008.
- _____, *Ansiklopedik Dinler Sözlüğü*, NKM Yay., Konya, 2005.
- _____, *Din Fenomeni*, Din Bilimleri Yay., Konya, 2000.
- _____, “*Türkiye’ye Yönelik İki Eski ve Bir Yeni Misyoner Tarikatının Bugünkü Durumu*”, *Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi*, sy. 6, s.9, Konya, 2008.
- **Batuk**, Cengiz, “İki Sultan St. Francis, Fransiskenler ve Bir Arada Yaşama Sorunu”, *Milel ve Nihal*, c.6, sy.2, s. 199-231, İstanbul, 2009.

- **Baybal**, Sami, *İbrahimi Dinlerde Mesih'in Dönüşü*, Yediveren Yay., Konya, 2002.
- _____, "Ömer Rıza Doğrul'un Misyonerliğe Dair İki Makalesi Üzerine" *S.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 18, s. 155-174, Konya, 2004.
- **Bucher**, J.Raymond, "*Franciscans*", The Encyclopedia of Religion, Mcmillan Publishing Company, c. VI, s.408-410.,New York, 1987.
- **Canlı**, Aysun , **İannitto**, Astrid, *Aziz Fransua'nın Hayatı* , Sak Ofet Ltd.Şti., İstanbul, 2009.
- **Cilacı**, Osman, *Hristiyanlık Propagandası ve Misyonerlik Faaliyetleri*, D.İ.B. Yay., Ankara, 1990.
- **Condolo**, P. Lucio, *En samimi Dostlarımız Bazı Azizlerin Hayatı*, çev. Özcan Canlı, Ohan Yay., İstanbul, 1988.
- **Dillard**, Peter S., "A minor Matter? The Franciscan thesis and philosophical theology," HeyJ L (2009), s. 890–900., The Heythrop Journal, Tucson, Arizona, USA., 2009.
- **Demirci**, Kürşat, "*Hristiyanlık*," DİA, c.XVII, s.328-340.,İstanbul, 1998.
- **Dumortier**, Brigitte, *Atlas Des Religions*, çev. Özgür Aladağ, NTV Yay., İstanbul, 2007.
- **Düzgün**, Şaban Ali , "İki Dünyanın Karşılaşması: Müslüman ve Latin Batı Dünyası Arasında Haçlı Seferleri Dönemindeki İlişkiler", *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, c. XIV, Sayı: 3-4, Ankara,2001.
- **Eliade**, Mircea, *Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi Muhammed'den Reform Çağına*, çev. Ali Berktaş, Kabalcı Yayınevi, c.III, İstanbul,2003.
- **Erbaş**, Ali, "*Hristiyanlık*",Yaşayan Dünya Dinleri, A.Ü. Web-Ofset Tes., Eskişehir, 2010.

- **Gündüz**, Şinasi, *Pavlus Hristiyanlığın Mimarı*, Ankara Okulu Yay., Ankara, 2001.
- **Gündüz**, Şinasi, *Misyonerlik*, T.D.V. Yay., Ankara 2009.
- _____, *Din ve İnanç Sözlüğü*, Vadi Yay, Ankara, 1998.
- Heyet, **Özbay**, Ekrem; **Koç**, Eyüp; **Yapıcı**, Ahmet; **Türkan**, Ahmet; **Baydaş**, Mehmet, **Hemiş**, İsa, *Karşılaştırmalı Dinler Tarihi*, Özkan Matbacılık. Ankara, 2011.
- **İannitto**, Astrid, *Tanrı İçin Yaşanmış Bir Hayat-Assisili Fransua'nın Hayatı ve Öğretileri*, Ohan Matbacılık Ltd. Şti., İstanbul, 2001.
- **Iannitto**, P.Luigi, *Tanrı Tektir Hepimiz Kardeşiz*, Ohan Matbaacılık. İstanbul. 1999.
- _____, *Dünya Kardeş*, Ohan Basımevi, İstanbul, 1992.
- **Işık**, Halim, *Aziz Petrus'tan Papa Ratzinger'e Papalık Tarihi*, Ozan Yayıncılık, İstanbul, 2006.
- **Kazancakis**, Nikos, *Assisili Francis*, çev. Sabiha Serim, Yalçın Yay., İstanbul, 1995.
- _____, *Allah'ın Garibi*, çev. Ender Gürol, İz Yayıncılık, İstanbul, 2011.
- **Kitab-ı Mukaddes**, Kitab-ı Mukaddes Şirketi Yayınları, İstanbul, 2006.
- **M. Powell**, James, *St. Francis Of Assisi-Whay of Eace*, Mediavel Enjounters, Medieval Encounters 13 (2007) s.271-280., *Syracuse University*, Nederland, 2007.
- **Nasr**, Seyyid Hüseyin , “İslam Ve Çevre Bunalımı”, çev. Mevlüt Uyanık, *İslâmi Araştırmalar Dergisi*, c.IV, Sayı:3, Ankara,1990.
- **Pansters**, Krijin, *Dreams in Medieval Saints Lives: Saint Francis Assisi*,s.55-63., Tilburg University, 2009.

- **Sarıkcıoğlu**, Ekrem , *Başlangıçtan Günümüze Dinler Tarihi*, Fakülte Yay., Isparta, 2002.
- **Scognamillo**, Giovanni, Francesco *Çocuklara Anlatılan Francesco'nun Hikâyesi*, Ohan Basımevi, İstanbul, 1991.
- **Sel**, Sibel - **Kınran**, Levent, *Hristiyanlık Tarihi*, Yeni Yaşam Yay., İstanbul, 2004.
- **Özkan**, Fatih, *Duns Scotus'da İradecilik*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Felsefe Tarihi Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, 2008.
- **Taşpınar**, İsmail, "Katolik Kilisesi ve Demokrasi: Fransız Devrimi Demokrasinden Kilise-içi Demokrasiye", *Köprü Dergisi*, Yeni Asya Gazetesi Mat. ve Yay. San. ve Tic. A.Ş., Sayı:104, İstanbul, 2008.
- **Tournefort**, Joseph de, *Tounefort Seyehatnamesi*, Ed. Stefanos Yerasimos, çev. Teoman Tunçdoğan, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2005.
- **Tümer**, Günay – **Küçük**, Abdurrahman , *Dinler Tarihi*, Ocak Yay., Ankara, 2002.
- **Zeller**, Renee Aziz *Fransua*, çev. Dominik Pamir, Güler Basımevi, İstanbul, 1977.

WEB SİTELERİ

- <http://www.answers.com> (17.07.2012.)
- <http://www.americancatholic.org> (07.05.2012.)
- <http://www.dusuncetarihi.com> (03.07.2012.)
- <http://www.newadvent.org> (27.07.2012.)
- <http://www.francescani.net> (21.04.2012)
- <http://www.franciscansinternational.org> (21.05.2012.)
- <http://www.felsefe.gen.tr> (05.06.2012)
- <http://forum.medineweb.net/misyonerlik> (04.03.2012.)
- <http://www.genelbilge.com/misyonerlik> (05.06.2012)
- <http://www.gnoxis.com>. (07.04.2012)
- <http://www.ilahiyatforum.com/forum/misyonerlik> (05.05.2012)
- <http://www.kutsalkitap.org> (23.01.2012.)
- <http://www.mficaust.org> (05.07.2011)
- <http://www.misyonerlik.com/> (03.07.2012)
- <http://www.newadvent.org/cathen/06281a.htm> (31.07.2012)
- <http://www.christusrex.org> (17.07.2012.)
- [http:// www.christusrex.org/www1/ofm/FRAwr02html](http://www.christusrex.org/www1/ofm/FRAwr02html). (22.07/2012)
- <http://www.newadvent.org/cathen/06221a.htm> (07.07.2012.)
- <http://www.newadvent.org/cathen/14230a.htm>(28.07.2012)
- <http://www.poorclares.org/schedule.htm>. (27.07.2012.)
- <http://www.sde.org.tr/userfiles/file/eylul2011.pdf> s.99-100. (05.07.2012.)
- <http://tarihinizinde.com/etiket/kibele> (15.07.2012)

- [http:// Cumhuriyet.edu.tr/makale/258.pdf](http://Cumhuriyet.edu.tr/makale/258.pdf). (07.07.2012.)
- <http://xa.yimg.com/kq/groups/katolik+kilisesi/> (12.07.2012)
- <http://www.vatican.va/holy-father-benedic>. (01.07.2012)
- <http://tr.wikipedia.org/wiki/Ezoterizm> (05.07.2012.)
- [http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/ pdf](http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/pdf) (06.07.2012.)
- <http://www.msxlabs.org/> (07.08.2012)
- <http://www.meryemana.net>(03.03.2012)

EKLER

Ek 1: Fatih Sultan Mehmet'in Fransiskanlarla İlgili Fermanının Orijinal Metni*

بوسنه رهبا نلرينه سلطان محمد خان مرحوم
 وورد وكي عهد نامه نك صور بند
 لسانه هماينه اولدركه بلكه سلطاه محمد خان جمله خوراض و عولام معلوم بر
 لنبو و لدرنگاه فراه هماينه بوسنه راهبونه خرابغاغ ظهوره كلوب بوجوم
 زبورده و كلپا اينه كنه مانه و ورع اوليور اضا طنه ملكته طولاناره
 و ماچوب كينه لسا و لانه اولدك كلوب بزم خاصه ملكته خوش ساكن
 اولور و كلپا اينه ملكته اولدور و بوجو حضرتده و وزير لر منه و رعابا
 و ملكه خلقته كنه زبورده و غير توش ايمور ايجنه كنه و لینه و جانانه
 و مالدينه و كلپا اينه و و في بائنه خاصه ملكته آرم كنور راللب ماس
 لبروم كه بري و كوكه بر لونه بودو كار حقن لكونه و اولو پيخو تر صال ايسا
 عليه و سلع حقن لكونه و برين مصحف حقن لكونه و بوز بگوي و در سبب پيخو لر
 جنن لكونه و قوش نزع قلع لكونه و بازلانك بر و و خانقاه لاله
 ما و لرح كه بنج خدمته و لروده مطبع اولدور
 نما يومرم المربع ۸۸۳
 شهر مايس ۲۱ شهر مايس

Fermanın Osmanlı Arşivindeki Kopyasının yakın görünümü.

*<http://www.kultur.gov.tr/> (01.05.2012)

Ferman'ın asıl metni;

Bosna ruhbanlarına Sultan Muhammed Han Merhumun verdiği ahidnamenin suretidir.

“Nişân-ı hümâyûn olur ki,

Ben ki Sultan Mehmed Han'ım; cümle havâss u avâma ma'lûm ola ki,

İş bu dârendegân-ı fermân-ı hümâyûn Bosna râhiplerine mezid-i inayetim zuhûra gelüp buyurdum ki:

Mezbûrlara ve kilisalarına kimesne mâni' u müzâhim olmayub, ihtiyâtsiz memleketimde duranlara ve kaçup gi-denlere emn ü amân ola ki gelüp bizim hâssa memleketimize havfsız sâkin olup kilisalarında mütemekkin olalar ve yüce hazretimden ve vezirlerimden ve re'âyalarımından ve memleketim halkından kimesne, mezbûrlara dahl ü ta'arruzetmeyüp incitmeyeler. Kendülerine ve cânlarına ve mâllarına ve kilisalarına ve dâhi yabandan hâssa memleketimize âdem getirirler ise yemîn-i mugallaza iderim ki, yeri göğü yaradan Perverdigâr Allah'ın hakkı için ve ulu Peygamberimiz Muhammed MuStafa sallallâhu te'âla aleyhi ve sellem hakkı için ve yedi Mushaf hakkı için ve yüziyirmi dört bin peygamberler hakkı için ve kuşandığım kılıç için bu yazılanlara bir ferd muhâlefet eylemeye, mâdâm ki be-nim hidmetime ve emrime mutî' olalar.

Tahrîren fî 28 şehr-i Mayıs/Gurre-i Muharremü'l-Harâm sene 883 Beyurd-ı Kal'a-i Drac.

Metnin sadeleştirilmiş hali;

“Nişanı-ı hümayun oldur ki

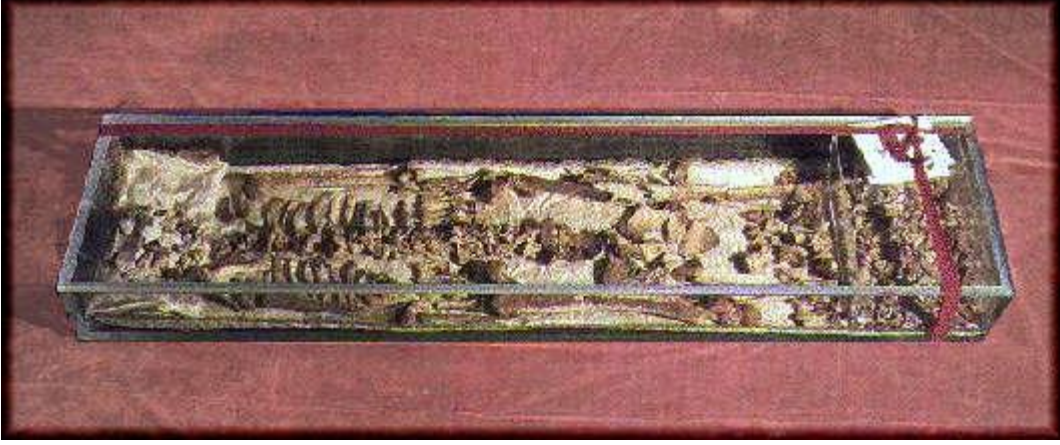
Ben ki Sultan Mehmed Han'ım; üst ve alt tabakada bulunan bütün halk tarafından şu şekilde bilinsin ki, bu fermanı taşıyan Bosna rahiplerine lütufta bulunup şu hususları bu-yurdum:

Söz konusu rahiplere ve kiliselerine hiç kimse tarafından engel olunmayıp rahatsızlık verilmeyecektir. Bunlardan gerek ihtiyatsızca memleketimde duranlara ve gerekse kaçanlara emn ü aman olsun ki, memleketimize gelip korkusuzca sakin

olsunlar ve kiliselerinde yerleşsinler; ne ben, ne vezirlerim ne de halkım tarafından hiç kimse bunlara herhangi bir şekilde karışıp incitmeyecektir.

Kendilerine, canlarına, mallarına, kiliselerine ve dışarıdan memleketimize getirecekleri kimselere yeri ve göğü yaratan Allah hakkı için, Peygamberimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.) hakkı için, yedi Mushaf hakkı için, yüz yirmi dört bin peygamber hakkı için ve kuşandığım kılıç için en ağır yemin ile yemin ederim ki, yukarda belirtilen hususlara söz konusu rahipler benim hizmetime ve benim emrime itaatkâr oldukları sürece hiç kimse tarafından muhalefet edilmeyecektir.”

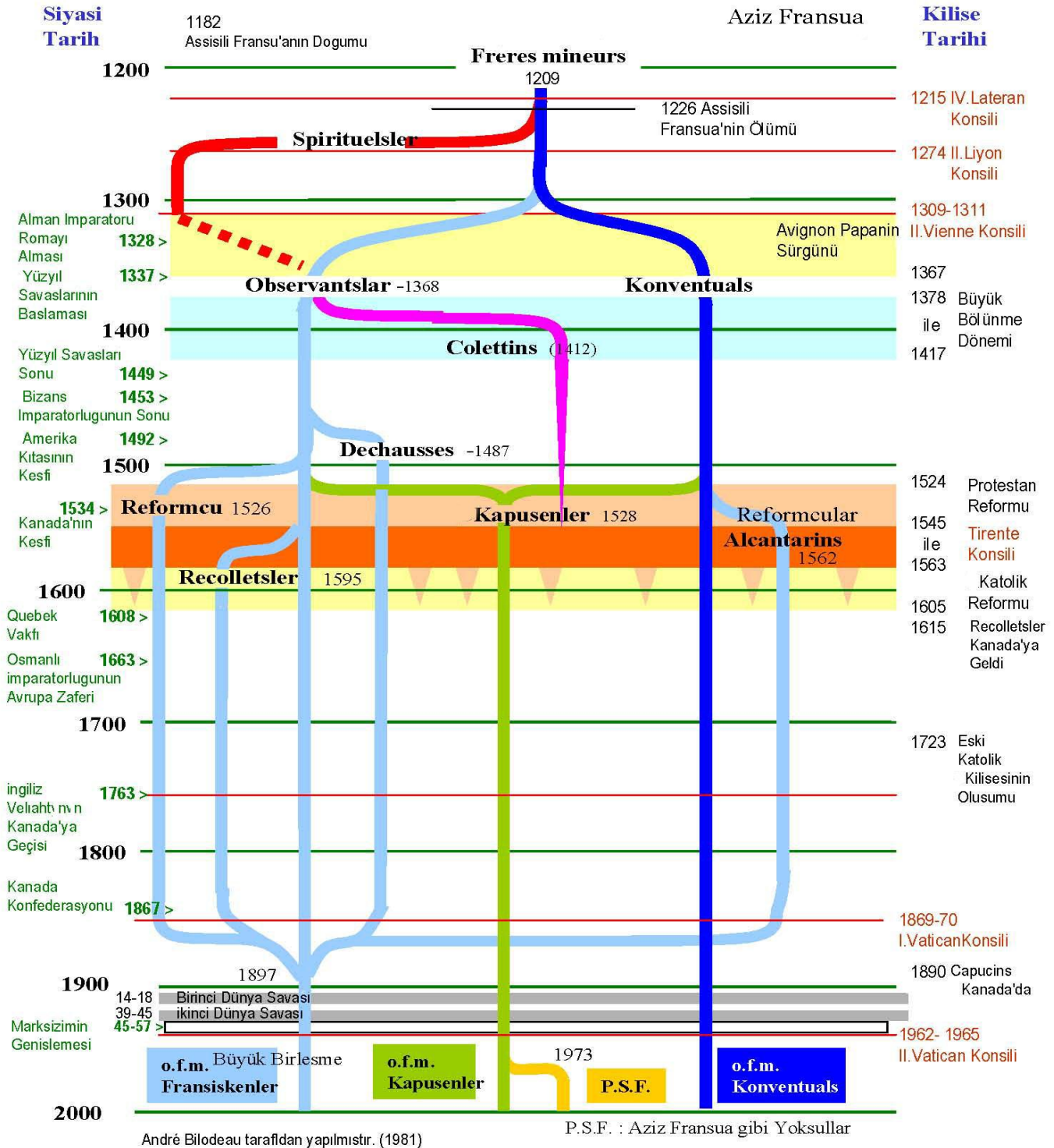
Ek 2: Aziz Fransua'nın Kalıntıları*

* <http://www1/ofm/fra> (04.04.2012)

Ek 3: Freres Mineurs Düzeni Tarihi*

FRERES MINEURS DÜZENİ TARİHİ

* http://www.stclairmur.org/presence_franciscaine_carladez/Francisains.htm (12.05.2012)

Ek 4: Fransiskan Tarikatının Uzantısı Yoksul Klaralar*

* <http://www.capuchinpoorclares.org> (06.06.2012)

Ek 5: Fransiskan Sembolü (Tau)***T**

*<http://www.aquinasandmore.com/catholic-articles/the-franciscan-tau> (08.03.2012)

Ek 6: Fransisken Azizler Ve Kutsallar Takvimi**OCAK**

- 3 İsa'nın Kutsal Adı,
- 6 Cadizli Kutsal Diego Jose ,
- 7 Folignolu Kutsal Angela ,
- 8 Kutsal Eurosia Fabris,
- 12 Corleoneli Aziz Bernard,
- 14 Pordenoneli Kutsal Odoric,
- 16 Aziz Berard,
- 18 Sezzeli Aziz Charles,
- 19 Corili Kutsal Thomas,
- 20 Kutsal John Baptist Triquerie,
- 24 Aziz Francis de Sales,
- 27 Aziz Angela Merici,
- 29 Todili Kutsal Roger,
- 30 Aziz Hyacinth of Mariscotti,
- 31 Aziz John Bosco.

ŞUBAT

- 1 Aziz Veridiana,
- 4 Leonessalı Aziz Joseph,
- 6 Aziz Peter Baptist,
- 7 Corbieli Aziz Colette,
- 8 Saint Josephli Aziz Giles Mary,
- 15 Padualı Aziz Anthony,
- 17 Kutsal Luke Belludi,
- 19 Piacenzalı Aziz Conrad,
- 27 Apariciolu Kutsal Sebastian .

MART

- 2 Bohemialı Kutsal Agnes,
- 3 Kutsal Liberatus Weiss, Samuele Marzorati ve Michele Pio Fasoli,
- 5 Crosslu Aziz John Joseph,
- 9 Romalı Aziz Frances ,
- 12 Kutsal Angela Salawa,
- 18 Hortalı Aziz Salvator,
- 20 Parmalı Kutsal John,
- 22 Osimolu Aziz Benvenute ,
- 23 Genoalı Aziz Catherine,
- 24 Casorialı Kutsal Ludovico,
- 30 Aziz Peter Regaldo.

NİSAN

- 2 Kutsal Elisabetta Vendramini,
- 3 Aziz Benedict the Moor,
- 6 Aziz Crescentia Höss,
- 16 Aziz Bernadette Soubirous,
- 21 Parzhamlı Aziz Conrad,
- 23 Assisili Kutsal Giles,
- 24 Sigmaringenli Aziz Fidelis,
- 25 Kutsal Pedro de San Jose Betancur,
- 27 Luccalı Aziz Zita,
- 28 Kutsal Luchsius,
- 30 Urbinolu Kutsal Benedict,
- Aziz Benedict Joseph Cottolengo.

MAYIS

- 3 Kutsal Arthur Bell, Henry Heath, John Woodcock,
 7 Pisalı Kutsal Agnellus,
 8 Valacchialı Kutsal Jeremiah,
 9 Bolognalı Aziz Catherine,
 10 Brittanyli Aziz Ivo,
 11 Laconili Aziz Ignatius,
 12 Aziz Leopold Mveic,
 16 Cortonalı Aziz Margaret,
 17 Aziz Paschal Baylon,
 18 Cantaliceli Aziz Felix,
 19 Viterbolu Aziz Crispin,
 Corteli Aziz Theophilus,
 20 Sienalı Aziz Bernardine,
 21 Kutsal Franz Jagerstatter,
 24 Assisili Aziz Fransua'nın bazilikasında anma,
 28 Aziz Mariana,
 30 Aziz Ferdinand,
 30 Varanolu Aziz Camilla Battista.

HAZİRAN

- 2 Lefkoşeli Aziz Felix,
 8 Gesturili Kutsal Nicholas,
 12 Kutsal Florida Cevoli,
 Kutsal Jolenta,
 13 Padualı Aziz Anthony ,
 16 Kutsal Anizet Koplin,
 Kutsal Guy (Guido) Vignotelli,

- 17 Aziz Albert Chmielowski,
- 22 Aziz Thomas More,
- 23 Aziz Joseph Cafasso,
- 25 Thuringialı Kutsal Jutta,
- 26 Kutsal Verew Hyacinth Longhin,
- 30 Kutsal Raymond Lull.

TEMMUZ

- 1 Kutsal Junipero Serra,
- 4 Portekizli Aziz Elizabeth,
- 7 Kutsal Davanzato,
- 8 Kutsal Gregory Grassi,
- 9 Aziz Nicholas Pick,
- 10 Aziz Veronica Giuliani,
- 12 Aziz John Jones ve John Wall,
- 13 Marcianolu Kutsal Angeline,
- 15 Aziz Bonaventure,
- 16 Fransua'nın Papa IX. Gregory tarafından aziz ilan edilmesi 16 Temmuz 1228.
Aziz Francis Solano,
- 18 Lipnicalı Aziz Simon,
- 21 Brindisili Aziz Lawrence ,
- 23 Kutsal Cunegunda,
İsveçli Aziz Bridget,
- 24 Savoylu Kutsal Louise ,
Kutsal Antonio Lucci,
- 27 Martinengolu Kutsal Mary Magdalene,
- 28 Kutsal Mary Teresa Kowalska,

Kutsal Mattia Nazarei.

AĞUSTOS

- 2 Portiunculalı Our Lady of the Angels ,
- 3 Kutsal Frederic Janssoone,
- 4 Aziz John Vianney,
- 7 Kutsal Agathangelus ve Cassian,
- 8 Holy Father Dominic,
- 9 La Vernalı Kutsal John,
- 11 Assisili Aziz Klara,
- 13 Avianolu Kutsal Mark,
- 14 Aziz Maximilian Kolbe,
- 17 Aziz Roch,
- 18 Kutsal John-Louis Loir, Protase Bourdon ve Sebastian François,
- 19 Toulouseli Aziz Louis,
- 21 Aziz Papa X. Pius,
- 23 Offidalı Kutsal Bernard,
- 25 Aziz IX. Louis,
- 27 Meryem Anan'nın yedi büyük mutluluđu.

EYLÜL

- 1 Silvalı Aziz Beatrice,
- 2 Posatlı Kutsal Apollinaris, John Francis Burte, Severin Girault,
- 3 Kutsal Claudio Granzotto,
- 4 Viterbolu Aziz Rose ,
- 17 Fransua'nın vücudunda Stigmata oluşması,
- 18 Cupertinolu Aziz Joseph,
- 19 Camporossalı Aziz Francis Mary,
- 22 Santhialı Aziz Ignatius,

- 23 Pietrelcinalı Aziz Pio,
- 24 San Severinolu Aziz Pacifico,
- 25 Aziz Klara ve Vücut Bulma,
- 26 Vinalesalı Kutsal Aurelio,
- 28 Berzolu Kutsal Innocent.

EKİM

- 3 Duklalı Aziz John,
- 4 Kutsal Peder Francis,
- 6 Aziz Mary Frances,
- 10 Aziz Daniel,
- Kutsal Mother Mary Angela Truszkowska,
- 11 Kutsal Papa XIII. John,
- 12 Montegranarolu Aziz Seraphin,
- 13 Kutsal Honorat Kozminski,
- 20 Streparlı Kutsal James,
- Kutsal Contardo Ferrini,
- 21 Kutsal Josephine Leroux,
- 22 Alcantaralı Aziz Peter ,
- 22 Kutsal John Paul II,
- 23 Capestranolu Aziz John,
- 25 Saint Antonio de Santa Ana,
- 26 Kutsal Maria Jesus Ferragut,
- Potenzalı Kutsal Bonaventure,
- 31 Acrili Kutsal Angelo.

KASIM

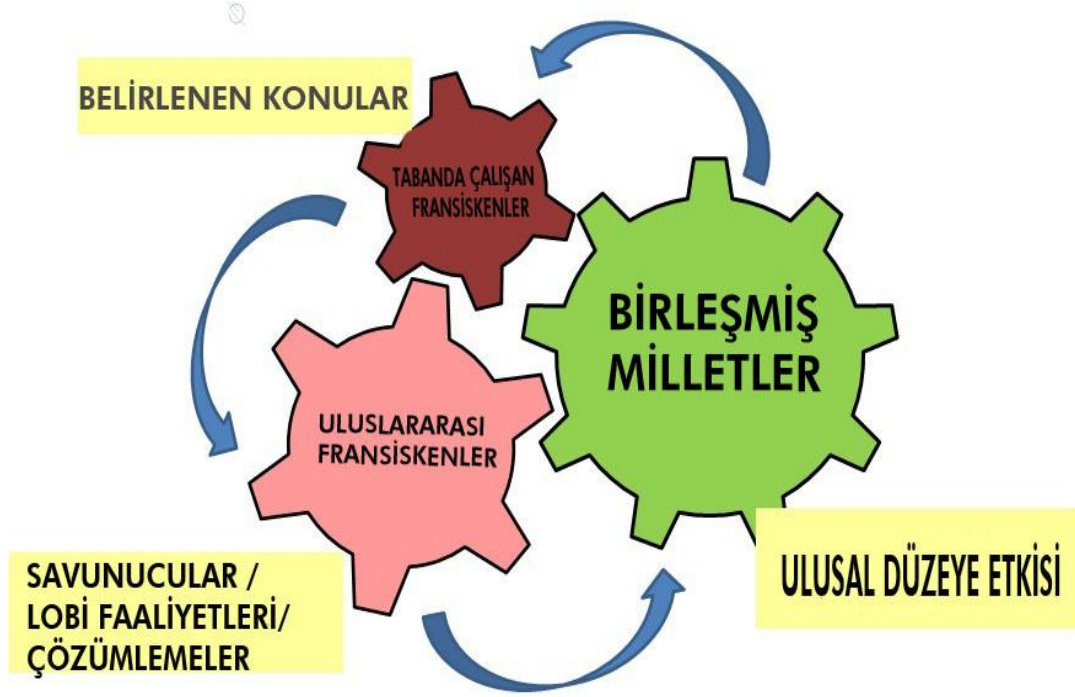
- 3 Kutsal Teresa Manganiello,
- 4 Aziz Charles Borromeo,
- 5 Fransisken Tarikatının Tüm Azizleri,
- 6 Kutsal Alfonso Lopez,
- 7 Alcalalı Aziz Didacus,
- 8 Kutsal John Duns Scotus,
- 13 Aziz Frances Xavier Cabrini,
- 14 Aziz Nicholas Tavelic,
- 17 Macaristanlı Aziz Elizabeth,
- 18 Kutsal Salome,
- 19 Assisili Aziz Agnes,
- 25 Reuteli Kutsal Elizabeth,
- 26 Port Mauriceli Aziz Leonard,
- 27 Aziz Francis Anthony Fasani,
Kutsal Umile de Bisignano,
- 28 Aziz James,
- 29 Fransisken Tarikatının Tüm Azizleri.

ARALIK

- 2 Kutsal Maria Angela Astorch,
Kutsal Rafal Chylinski,
- 8 Kutsal Mary,
- 10 Kutsal Peter Tecelano,
- 13 Aziz Fransua ve Vücut Bulma.
- 15 Kutsal Mary Frances Schervier, *

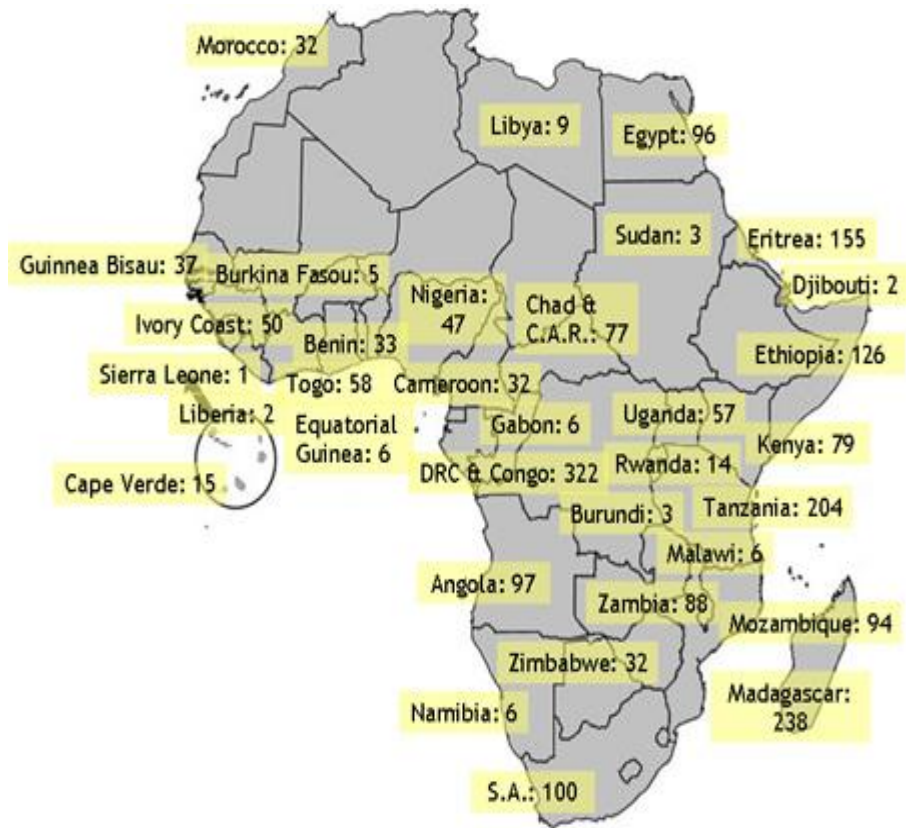
*<http://www.franciscan-sfo.org> (07.05.2012)

Ek 7: Uluslararası Fransisken Örgütü'nün(F1) Birleşmiş Milletler'de Çalışma Şekli*

*<http://www.franciscansinternational.org/> (01.03.2012)

Ek 8: Afrikada Fransiskanler Ofisleri*

*<http://www.damiettapeace.org>.(07.05.2012)

Ek 9: Kronolojik Olarak Aziz Fransua'nın Hayatı

- ✓ 1182 Assisi'de doğar. Vaftizde ona Yuhanna adı verilir. Babası, Fransa dönüşünde, adını Fransua olarak değiştirir.
- ✓ 1202 Assisi ile Perugia şehirleri arasındaki savaşa katılır ve esir düşer.
- ✓ 1205 Gualtiero di Brienne'nin ordusuyla ün bulma ümidiyle Pulye mıntakasına gider. Spoleto'da hastalanır ve gördüğü bir rüyadan ilham alarak Assisi'ye döner.
- ✓ 1206 Aziz Damiano kilisesinde Haçtan ona: “Fransua yıkılmak üzere olan evimi tamire git” diye seslenen Hazreti İsa'yı işitir.
- ✓ 1208 Rivortorto'da ilk hayat arkadaşlarını kabul eder.
- ✓ 1209 Papa III. Innocentius, Fransua ve arkadaşlarının hayat tüzüğünü tasdik eder.
- ✓ 1211 Porsiunkola kilisesinde, Klara di Favarone isimindeki kıza rahibelik elbisesini giydirir. Böylece Klarisler tarikatı doğar.
- ✓ 1216 Papa III Honorius, Hazreti İsa tarafından Porsiunkola Kilisesi için Fransua'ya verilen özel günah bağışlamasını tasdik eder.
- ✓ 1219 Doğuya gider ve Mısır Sultanıyla karşılaşır.
- ✓ 1221 Sevgi hacısı olarak, Kudüs'ü ziyaret eder.
- ✓ 1223 Greciyo köyünde Hazreti İsa'nın mağarada doğuşunu canlandırır.
- ✓ 1224 Verna Dağında, Haça gerilen Hazreti İsa gibi, vücudunun beş yerinde yaralar belirir.
- ✓ 1225 Yaratıkların ilahîsini düzenler.
- ✓ 1226 3 Ekim akşamı Asisi Vadisinde bulunan Meryem Ana Kilisesinde gözlerini hayata yumar.
- ✓ 1228 Papa IX Gregorius onu Aziz ilan eder ve kabrini barındıracak kilisenin temelini atar.
- ✓ 1230 Aziz Fransua'nın kabri mütevazı Sen Jorj Kilisesinden “Cennet Tepesinde” yeni inşa edilmiş muhteşem kiliseye nakledilir.

Ek 10: Fransisken Tarikatının Tarihçesi

1200-1400 Yılları Arası

- ✓ 1209 Tarikat, Papa III. İnnocent tarafından onaylandı.
- ✓ 1213 Fransisken Keşişleri İspanya'ya girdi.
- ✓ 1217 Tarikat; Almanya, Fransa, Kuzey Afrika ve Orta Doğu'da yayıldı.
- ✓ 1224 Fransisken Keşişleri İngiltere'ye gitti.
- ✓ 1226 Kuralın yorumlanması ile ilgili Tarikatta bölünmeler başladı.
- ✓ 1230 IX. Gregory'in bölünmeyi engelleme çalıştı.
- ✓ 1245 Moğolistan'da misyonerlik faaliyetleri için kilise kuruldu.
- ✓ 1257 Aziz Bonevante, tarikatın genel bakanı seçildi. Manastır sayıları arttı, eğitim ve vaaz hizmetleri yürütüldü.
- ✓ 1274 Spirituals Hareketi Fransua'nın kuralını tam anlamıyla takip etmek istedi.
- ✓ 1291 Fransisken Keşişleri Çin ve Pekin'de Kilise kurdu.
- ✓ 1312 Spirituals Hareketi tarikattan ayrıldı.
- ✓ 1318 Tatarlara karşı ilk misyonerlik faaliyetleri başladı.
- ✓ 1334 Observantslar ve Conventualsler arasındaki Kural konusunda farklılıklar nedeniyle Bölünmeler tekrar başladı.
- ✓ 1348 Tarikatın üçte ikisi Kara Veba Salgını ile öldü.

1400-1700 Yılları Arası

- ✓ 1402 Aziz Bernardine'nin Tarikata katıldı.
- ✓ 1414 Aziz John Capistran Fransisken rahibi oldu.
- ✓ 1415 Roma, Observants'ların düzen içinde kendi Hükümeti olmasını sağladı.
- ✓ 1416 Aziz James Tarikata katıldı.
- ✓ 1442 Afrika'ya misyonerlik faaliyetleri yapıldı.
- ✓ 1484 Fransisken Keşişleri Gine ve Batı Afrika'ya gitti.
- ✓ 1493 Fransisken Keşişleri misyonerlik faaliyetleri için Kolomb ile birlikte Amerika'ya gittiler.
- ✓ 1496 Discalceds reform başladı.
- ✓ 1500 Fransisken Keşişleri Tibet'te misyonerlik faaliyetlerine başladılar.
- ✓ 1519 Fransisken Keşişler Meksika'da kilise kurdu.

- ✓ 1532 Reformati reformu başladı.
- ✓ 1577 Filipinlerde misyonerlik faaliyetleri başladı.
- ✓ 1612 Recollet Reformu başladı.

1700-1980 Yılları Arası

- ✓ 1773 Kaliforniya’da misyonerlik faaliyetleri başladı. San Fransisco ilçesi kuruldu.
- ✓ 1788 Fransisken Louis Le Receveur, Sidney'deki mezara gömüldü.
- ✓ 1879 Avustralya’da Fransiskenler misyonu kuruldu.
- ✓ 1897 XIII. Leo Tarikat içindeki çeşitli reformları tekrar bir araya getirdi.
- ✓ 1939 Avustralya'daki Fransiskenler kendi başlarına bir il haline geldi.
- ✓ 1945 Avustralya eyaleti, Papua Yeni Gine’ye misyonerler gönderdi.
- ✓ 1980 Aziz Fransua “Ekolojik hami” olarak adlandırıldı.*

* http://www.franciscans.org.au/education/t_order.html (05.02.2012)

Ek 11: Assisi'deki Aziz Francesco Bazilikası*

* <http://www.guideurope.eu/web/it/assisi/basilica.html>. (05.07.2012)